



กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลจากสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

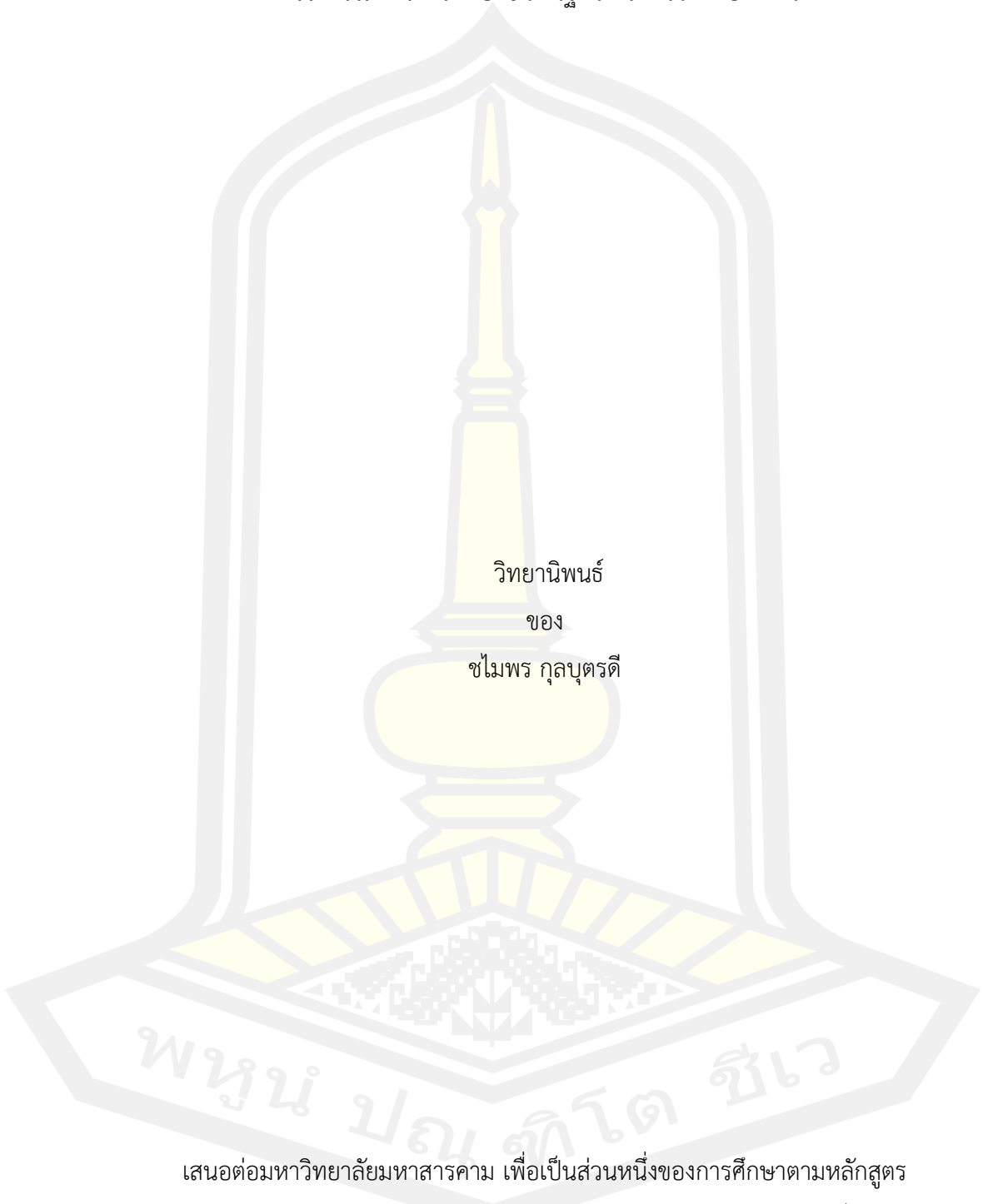
วิทยานิพนธ์
ของ
ชไมพร กุลบุตรดี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาและวรรณกรรมไทย

ตุลาคม 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลจากสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ



เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาและวรรณกรรมไทย

ตุลาคม 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Presentation tactics The Identity of Adolescents in the Literary Works for Adolescents

Awarded by the Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education



Chamaiporn Kunlabutdee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Education (Thai Language and Literary Works)

October 2021

Copyright of Maharakham University



คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางสาวชไมพร กุลบุตรดี แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา การสอนภาษาและวรรณกรรมไทย ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผศ. ดร. กীরติ ธนะไชย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อ. ดร. โสภี อุ่นทะยา)

..... กรรมการ

(รศ. ดร. นิตยา วรรณกิติร์)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ผศ. ดร. กัลยา กุลสุวรรณ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา การสอนภาษาและวรรณกรรมไทย ของมหาวิทยาลัย มหาสารคาม

.....
(รศ. ดร. นิตยา วรรณกิติร์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

.....
(รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ		
ผู้วิจัย	ชไมพร กุลบุตรดี		
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. โสภี อุ่นทะยา		
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต	สาขาวิชา	การสอนภาษาและวรรณกรรมไทย
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2564

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่น และกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น จำนวน 57 เรื่องที่ได้รับรางวัลจากการประกวดหนังสือดีเด่น ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2547-2563 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มหนังสือสำหรับวัยรุ่นอายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดี วิเคราะห์ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ตามกรอบแนวคิดอัตลักษณ์และแนวคิดกลวิธีการนำเสนอ

ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์วัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมกลุ่มนี้มี 2 ระดับ คือ 1) ระดับปัจเจกบุคคล ปรากฏจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินชีวิต ด้านบุคลิกภาพ ด้านพฤติกรรม ด้านอารมณ์ความรู้สึก และด้านความคิด ทักษะคิด 2) ระดับสังคม ปรากฏจำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการดำเนินชีวิต ด้านพฤติกรรม ด้านความคิด ทักษะคิด และด้านเพศสภาพ โดยอัตลักษณ์ในแต่ละด้านจะถูกนำเสนอใน 2 ลักษณะ คือ 1) อัตลักษณ์ที่ไม่พึงประสงค์ โดยส่วนใหญ่จะเป็นการนำเสนออัตลักษณ์ระดับปัจเจกบุคคลที่สื่อให้เห็นว่า วัยรุ่นจะมีอารมณ์และพฤติกรรมรุนแรงและไวต่อการถูกกระทบกระเทือน มีความต้องการอิสระเสรีและหลุดพ้นจากการถูกบังคับหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคม และ 2) อัตลักษณ์ที่พึงประสงค์ เป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านความคิด ทักษะคิดที่เป็นความมุ่งหมายของสังคม มีความเกี่ยวข้องกับความยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่รัฐได้พยายามปลูกฝังให้เกิดแก่วัยรุ่น เพื่อให้วัยรุ่นตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชาติและมีส่วนช่วยให้เกิดความเจริญและมีส่วนกำหนดอนาคตของชาติ ส่วนกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นข้างต้นสามารถจำแนกได้ 2 แนวคิด คือ 1) แนวคิดองค์ประกอบทางวรรณกรรม ปรากฏ 5 กลวิธี ได้แก่ ตัวละคร บทสนทนา โครงเรื่อง ฉากและสถานที่ และแก่นเรื่องตามลำดับ 2) แนวคิดกลวิธีทางภาษา ปรากฏ 7 กลวิธี ได้แก่ การใช้ประโยคโครงสร้างแบบต่าง ๆ การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การใช้ความเปรียบ การใช้มูลบท การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ การเลือกใช้คำศัพท์ และการกล่าวอ้าง ตามลำดับ ทั้งนี้ กลวิธีดังกล่าวจะปรากฏร่วมกันหลายกลวิธี เพื่อสื่ออัต

ลักษณะวัยรุ่นให้เด่นชัดยิ่งขึ้น ทำให้การอธิบายอัตลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นในมุมมองของผู้เขียน และการปลูกฝังอัตลักษณ์ที่เป็นความต้องการของสังคมถูกถ่ายทอดสู่การรับรู้ของวัยรุ่นได้อย่างแนบเนียน โดยไม่แสดงออกถึงการบังคับหรือครอบงำซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการกลมกลืนอัตลักษณ์วัยรุ่นที่พึงประสงค์ตามความต้องการของสังคมต่อไป

คำสำคัญ : อัตลักษณ์วัยรุ่น, วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น, กลวิธีการนำเสนอ



TITLE	Presentation tactics The Identity of Adolescents in the Literary Works for Adolescents Awarded by the Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education		
AUTHOR	Chamaiporn Kunlabutdee		
ADVISORS	Sopee Untaya , Ph.D.		
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Thai Language and Literary Works
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2021

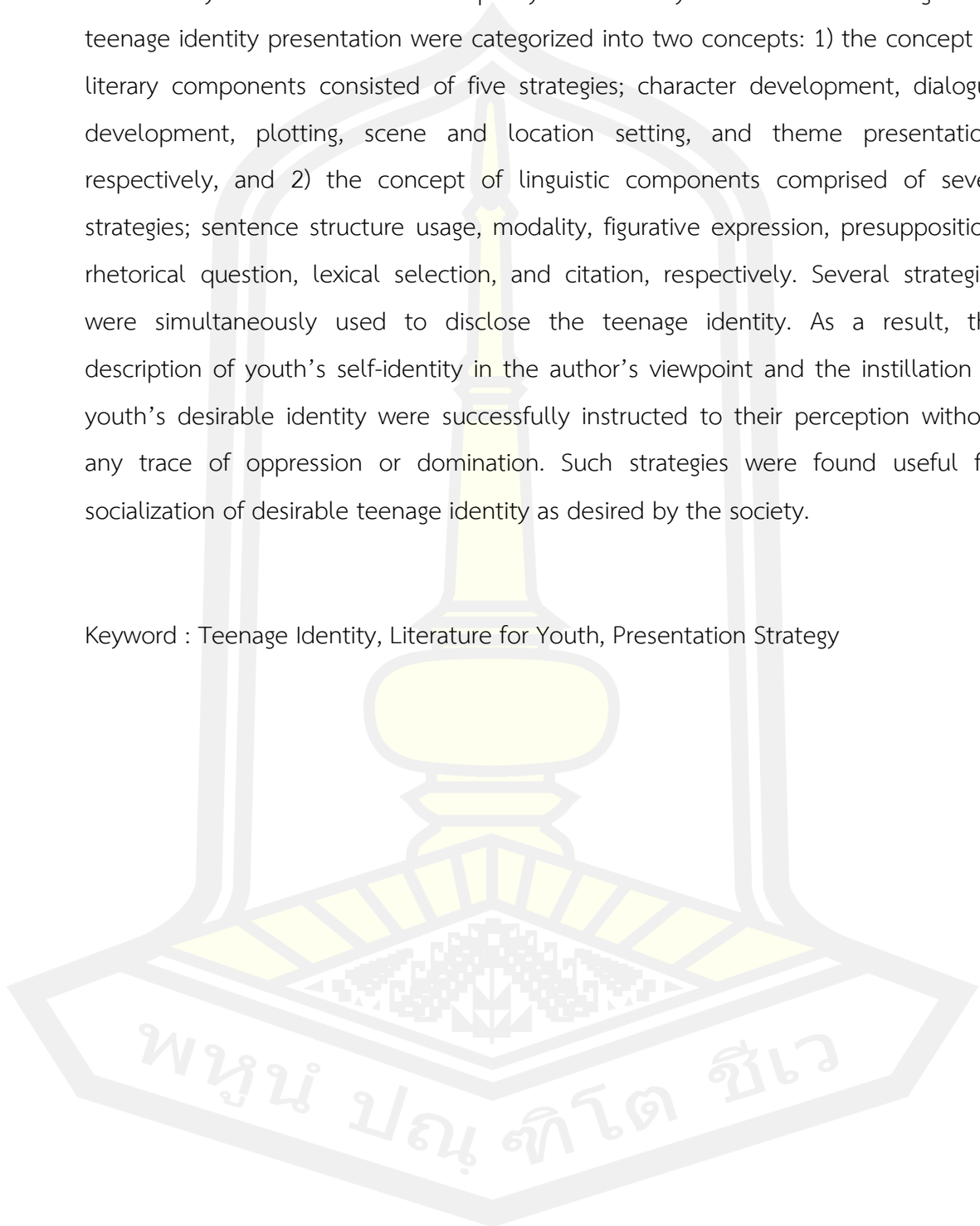
ABSTRACT

The objective of the thesis was to study the teenage identity and strategies for presentation of teenage identity in fifty-seven literary works for adolescents, awarded as the best fictions among interesting books for adolescents at 12-18 years of age from Office of the Basic Educational Commission under Ministry of Education in the national book awards during B.E. 2547 – 2563. The study was conducted by the qualitative research methodology upon the conceptual framework of teenage identity and presentation strategies.

The findings revealed that there were two levels of teenage identity in those writings: 1) At the individual level, there were five aspects of teenage identity: living life, personality, behavior, emotion, and attitude. 2) At the social level, there were four aspects: living life, behavior, attitude, and gender. Each aspect of teenage identity was presented into two distinct manners; 1) the undesirable identity, which was mostly aimed at description of the individual identity to inform that teenagers expressed violent emotions and behaviors, sensitive to be hurt, and desired independence and freedom from coercion, intimidation, and rules in the society, and 2) the desirable identity, which was aimed at demonstration of the adolescents' thought and attitude related to adherence to the national key institutions. It was the characteristic encouraged by the government to nurture in Thai adolescents in order

to have them to recognize their own roles as a part of the country to participate in the country's civilization and to specify the country's future. The strategies for teenage identity presentation were categorized into two concepts: 1) the concept of literary components consisted of five strategies; character development, dialogue development, plotting, scene and location setting, and theme presentation, respectively, and 2) the concept of linguistic components comprised of seven strategies; sentence structure usage, modality, figurative expression, presupposition, rhetorical question, lexical selection, and citation, respectively. Several strategies were simultaneously used to disclose the teenage identity. As a result, the description of youth's self-identity in the author's viewpoint and the instillation of youth's desirable identity were successfully instructed to their perception without any trace of oppression or domination. Such strategies were found useful for socialization of desirable teenage identity as desired by the society.

Keyword : Teenage Identity, Literature for Youth, Presentation Strategy



กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากอาจารย์ ดร.โสภี อุันทะยา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนเสียสละเวลาในการตรวจแก้ไขด้วยความเอาใจใส่อย่างละเอียด อีกทั้งยังคอยสร้างแรงกระตุ้นและให้กำลังใจระหว่างการจัดทำวิทยานิพนธ์อย่างต่อเนื่องจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตากรุณาจากอาจารย์และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ด้วยความเคารพรักเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิริติ ณะไชย ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา วรรณกิติร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา กุลสุวรรณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษา และขอเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนชี้แนะแนวทางในการแก้ไขจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณะครู อาจารย์ทุกท่านที่เป็นแบบอย่างให้ศิษย์เติบโตเป็นบุคคลที่มีกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา คอยประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้จนทำให้ศิษย์มีวันนี้ ศิษย์ยังคงระลึกถึงพระคุณของทุกท่านเสมอมา

ขอขอบคุณนายศุภณัฐ อนุพจน์มนตรี และนางสาวกาญจนา สำเภาแก้ว ที่เสียสละเวลาและให้ความช่วยเหลือในการจัดหาหนังสือเพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกขอบคุณและซาบซึ้งในมิตรภาพอันดีอย่างจริงใจ

ขอขอบคุณมิตรภาพจากเพื่อนร่วมรุ่นสาขาการสอนภาษาและวรรณกรรมไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่คอยให้กำลังใจซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นายปราชาญากร หมั่นหาวงศ์ ที่คอยให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาในยามที่ผู้วิจัยเกิดข้อสงสัยตลอดการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณ ‘ครอบครัวกุลบุตรดี’ คุณพ่อสิทธิชัย-คุณแม่จำเนียร และพี่สุเมธ กุลบุตรดี ที่คอยสนับสนุนและให้โอกาสด้านการศึกษา คอยมอบความรัก ความห่วงใยและกำลังใจในการสู้ต่อกับปัญหาและอุปสรรคแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความรักยิ่ง

ชไมพร กุลบุตรดี

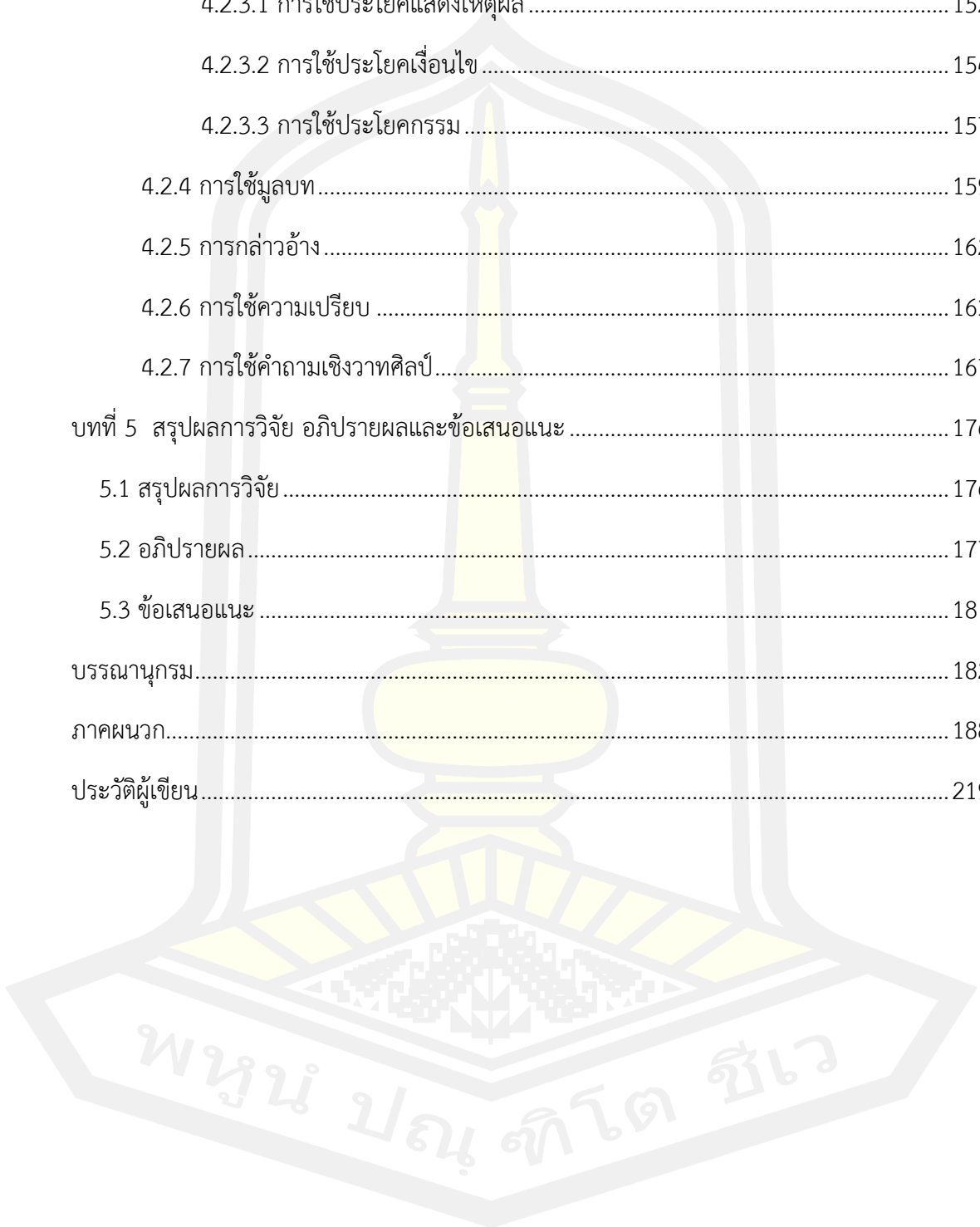
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฐ
สารบัญรูปภาพ.....	ฑ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ภูมิหลัง.....	1
1.2 ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	8
1.5 ทฤษฎีและกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
1.5.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์.....	9
1.5.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับกลวิธีการนำเสนอ.....	11
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	14
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	15
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
2.1 วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น.....	16
2.1.1. ความหมายของวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น.....	16
2.1.2. ลักษณะของวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น.....	17
2.1.3. ประเภทของวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น.....	22

2.1.4 การศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น	26
2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎี	29
2.2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์และการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์	29
2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอและการศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอ	34
บทที่ 3 อัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	58
3.1 อัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคล	58
3.1.1 อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิต	58
3.1.2 อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านบุคลิกภาพ	61
3.1.2.1 วัยรุ่นมีบุคลิกภายนอกคล้ายวัยเด็ก แต่มีความคิดเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ..	61
3.1.2.2 วัยรุ่นสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม	63
3.1.3 อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านพฤติกรรม	64
3.1.3.1 วัยรุ่นขาดความรับผิดชอบ	64
3.1.3.2 วัยรุ่นมีความต้องการอยู่เหนือผู้อื่น และต้องการการยอมรับ	66
3.1.3.3 วัยรุ่นมีพฤติกรรมรุนแรง ก้าวร้าว และเอาแต่ใจ	69
3.1.3.4 วัยรุ่นมีความเสี่ยงต่อการถูกชักนำไปในทางที่ผิด	71
3.1.4 อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านอารมณ์ ความรู้สึก	73
3.1.4.1 วัยรุ่นมีความสับสนทางด้านอารมณ์ และความรู้สึก	73
3.1.4.2 วัยรุ่นจะเกิดอารมณ์ง่าย และรุนแรง	75
3.1.5 อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านความคิด ทักษะคิด	77
3.2 อัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคม	79
3.2.1 อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิต	79
3.2.1.1 วัยรุ่นมีการดำเนินชีวิตตามวิถีชนบท	79

3.2.1.2	วัยรุนมีการดำเนินชีวิตตามกระแสวัฒนธรรม	80
3.2.2	อัตลักษณ์วัยรุนด้านพฤติกรรม	84
3.2.3	อัตลักษณ์วัยรุนด้านความคิด ทักษะคิด	86
3.2.3.1	วัยรุนต้องมีความยึดมั่นต่อสถาบันหลักของชาติ	86
3.2.3.2	วัยรุนต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน	91
3.2.3.3	วัยรุนคืออนาคตของชาติ	93
3.2.4	อัตลักษณ์วัยรุนด้านเพศสภาพ	96
3.2.4.1	วัยรุนหญิงต้องมีความเป็นกุลสตรี และรู้จักกนวลสงวนตัว	96
3.2.4.2	วัยรุนชายต้องเป็นสุภาพบุรุษ และไม่เอาเปรียบผู้หญิง	99
บทที่ 4 กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุน ในวรรณกรรมสำหรับวัยรุนที่ได้รับรางวัลจากสำนักงาน		
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ		
4.1	กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุนตามแนวคิดองค์ประกอบทางวรรณกรรม	104
4.1.1	โครงเรื่อง	104
4.1.2	แก่นเรื่อง	109
4.1.3	ฉากและสถานที่	115
4.1.4	ตัวละคร	121
4.1.4.1	การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุนผ่านตัวละครที่เป็นวัยรุน	121
4.1.4.2	การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุนผ่านตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่	129
4.1.5	บทสนทนา	134
4.2	กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุนตามแนวคิดกลวิธีทางภาษา	144
4.2.1	การเลือกใช้คำศัพท์	144
4.2.1.1	การใช้คำเรียกชื่อวัยรุน	144
4.2.1.2	การใช้คำกริยา	146
4.2.2	การใช้คำแสดงทัศนภาวะ	149

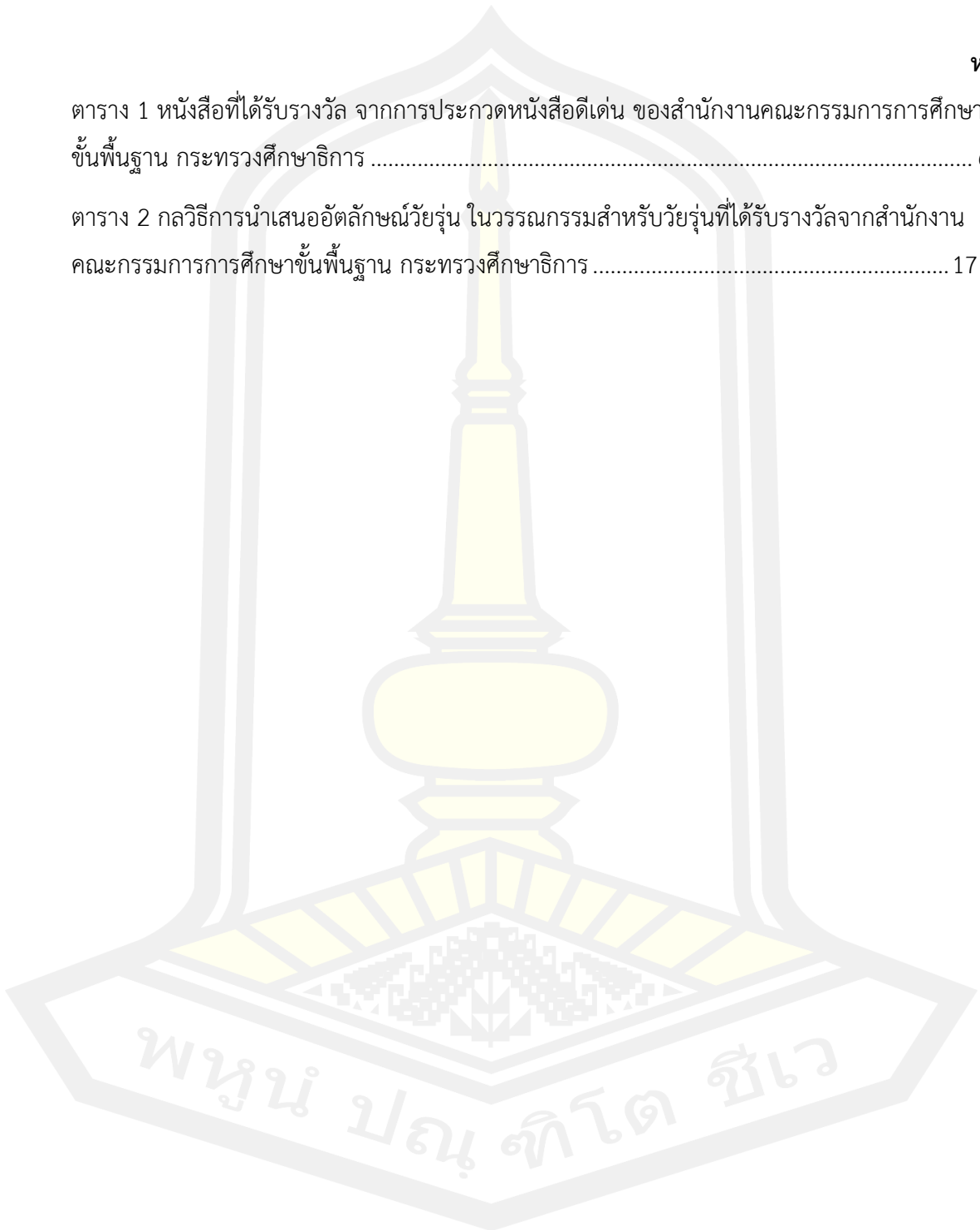
4.2.3 การใช้โครงสร้างประโยคแบบต่าง ๆ	152
4.2.3.1 การใช้ประโยคแสดงเหตุผล	152
4.2.3.2 การใช้ประโยคเงื่อนไข	154
4.2.3.3 การใช้ประโยคกรรม	157
4.2.4 การใช้มูลบท	159
4.2.5 การกล่าวอ้าง	162
4.2.6 การใช้ความเปรียบ	163
4.2.7 การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์	167
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	176
5.1 สรุปผลการวิจัย	176
5.2 อภิปรายผล	177
5.3 ข้อเสนอแนะ	181
บรรณานุกรม	182
ภาคผนวก	188
ประวัติผู้เขียน	219



สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 หนังสือที่ได้รับรางวัล จากการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	6
ตาราง 2 กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น ในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลจากสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	171



สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย 13



บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลัง

วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น ประเภทบันเทิง เป็นรูปแบบงานเขียนหนึ่งที่เกิดขึ้นเพื่อให้วัยรุ่นอ่านโดยเฉพาะ โดยเนื้อหาจะมุ่งเน้นให้วัยรุ่นได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ให้สาระความรู้ และคติสอนใจที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของวัยรุ่นในด้านต่าง ๆ ดังที่ ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง (2541: 15) ได้กล่าวถึงวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นว่า เนื้อหาต้องมีความเกี่ยวข้องกับวัยรุ่น ซึ่งอาจเป็นทั้งเรื่องที่มีมุ่งเน้นความเพลิดเพลินในการอ่านหรือเรื่องที่สอดแทรกสาระอันเป็นข้อคิดหรือคติเตือนใจสำหรับวัยรุ่นอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้ง 2 อย่างควบคู่กันไป

วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นประเภทบันเทิงคดีจึงมีความสำคัญคือช่วยสร้างความบันเทิง และนำเสนอข้อคิดที่ประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตวัยรุ่น โดยหลักการเบื้องต้นในการสร้างวรรณกรรมคือการกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ให้เหมาะสม น่าสนใจ และสอดคล้องกับจิตวิทยาวัยรุ่น รวมไปถึงการปลูกฝังให้วัยรุ่นมีทัศนคติที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยเหตุนี้ เนื้อหาในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นจึงมีลักษณะเป็นเรื่องสมมุติ มีตัวละครและเหตุการณ์ต่าง ๆ สร้างเป็นเค้าโครงเรื่องแสดงเหตุการณ์อย่างสัมพันธ์ตั้งแต่ต้นจนจบ นิตยา วรรณกิตร์ (2562: 216 - 221) และจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทางวรรณกรรมเป็นหลัก เพื่อให้งานเขียนมีคุณภาพและตอบสนองความต้องการใคร่รู้ของวัยรุ่นมากที่สุด ซึ่งจะช่วยให้วัยรุ่นเข้าใจตนเองยิ่งขึ้น สมพร จารุณภู (2538: 45 - 68)

จากที่กล่าวมาข้างต้น วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นจึงเปรียบเสมือนเป็นภาพสะท้อนความเป็นจริงในสังคมที่ผู้เขียนสร้างเหตุการณ์ขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านได้รับสาระความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการใช้ชีวิต โดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารซึ่งจะช่วยตอบสนองความใคร่รู้ของวัยรุ่น ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และช่วยสร้างจินตนาการที่ดีให้แก่วัยรุ่น เพื่อให้เขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต

การพัฒนาศักยภาพของวัยรุ่นเพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตเป็นสิ่งที่ทุกภาคส่วนควรให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่มีความต้องการอิสระ รู้สึกอ่อนไหวต่อการถูกตำหนิ และมักต่อต้านการควบคุมของผู้ใหญ่ (โชติ ศรีสุวรรณ, 2561) ดังนั้น เขาจึงต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ศึกษาธิการ, กระทรวง, 2551: 5) จึงได้กำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

เมื่อพิจารณาจากแนวทางการพัฒนาผู้เรียนข้างต้นจะพบว่า การพัฒนาผู้เรียนต้องประกอบไปด้วยการพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างปลอดภัย และนอกจากนี้ยังต้องคำนึงการพัฒนาทักษะอารมณ์ ความคิด และทัศนคติให้รู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมด้วย ทั้งนี้เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดจากปัจจัยด้านพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ซึ่งการเรียนรู้เกี่ยวกับการเจริญเติบโตและพัฒนาการของวัยรุ่น จะทำให้เขาสามารถเข้าใจ สามารถยอมรับ และปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม (พรสุข หุ่นนิรันดร์ และคณะ , 2562: 1) ด้วยเหตุนี้ การปลูกฝังให้วัยรุ่นมีลักษณะที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งที่ทุกภาคส่วนต้องให้ความร่วมมือ เพราะเมื่อวัยรุ่นสามารถยอมรับ เข้าใจ และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ ก็จะส่งผลดีทั้งต่อตนเอง และบุคคลอื่นโดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการวางกรอบแนวทางเพื่อพัฒนาทักษะความรู้ของผู้เรียน ได้กำหนดทักษะภาษาไทย ที่ผู้เรียนต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน (ศึกษาธิการ, กระทรวง, 2551: 12) เพราะทักษะการอ่านเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ ทั้งการเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง บุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วยความสนใจ และกว้างขวาง

จากความสำคัญดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญของการอ่านอย่างต่อเนื่อง จึงได้จัดดำเนินการประกวดหนังสือดีเด่นขึ้นตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2515 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการผลิตหนังสือไทย ซึ่งประพันธ์และจัดทำภาพประกอบโดยคนไทย พิมพ์โฆษณาในประเทศไทย ให้มีคุณภาพดี มีสารประโยชน์ และมีปริมาณทวีขึ้น เพียงพอแก่ความต้องการของประชาชน อันจะส่งผลดีต่อการสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่คนไทย และสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) โดยแบ่งการแข่งขันออกเป็น 9 กลุ่ม ได้แก่ หนังสือสารคดี หนังสือนวนิยาย หนังสือกวีนิพนธ์ หนังสือรวมเรื่องสั้น หนังสือสำหรับเด็กเล็ก อายุ 3-5 ปี หนังสือสำหรับเด็ก อายุ 6-11 ปี หนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี หนังสือการ์ตูน/นิยายภาพ และหนังสือสวยงาม

หนังสือสำหรับวัยรุ่นอายุ 12-18 ปี ที่ได้รับรางวัลจากการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกลุ่มงานวรรณกรรมที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานของรัฐว่าเป็นหนังสือที่ดี มีคุณภาพ ควรค่าแก่การนำมาอ่าน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวรรณกรรมกลุ่มนี้เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการนำเสนอวัยรุ่นและกลวิธีการนำเสนอลักษณะวัยรุ่นในด้านต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มลักษณะวัยรุ่นในงานวรรณกรรม เพราะการที่นักเขียนสร้างตัวละครขึ้นมา ก็คือการถอดเอาคนที่มีอยู่จริงทั้งในแง่ปัจเจกบุคคลและกลุ่มคนขึ้นมาแสดงอัตลักษณ์ในด้านต่าง ๆ (พิเชฐ แสงทอง, 2561: 175) ด้วยเหตุนี้ งานเขียนที่มีตัวละครจึงมีความสำคัญในการกำหนดบทบาทและลักษณะต่าง ๆ ของตัวละครตามความต้องการของผู้เขียนทั้งในด้านพฤติกรรม ความคิด ทศนคติ ไปจนถึงการปฏิบัติตนในสังคม

การศึกษากลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น ในวรรณกรรมกลุ่มนี้เป็นการศึกษาตามกระบวนทัศน์ เรื่อง อัตลักษณ์ ในฐานะที่ภาษาทำหน้าที่เป็นเครื่องกำหนดตัวตน และจัดวางตำแหน่งตัวตนที่เกี่ยวข้องกับสังคม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการต่อรองทางความคิด หรือการให้ความสำคัญกับวัยรุ่นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังที่ ศิริพร ภักดีผาสุข (2561: 250) กล่าวถึงลักษณะของ อัตลักษณ์ว่าเป็นการนิยามความหมายของตัวตนและการจัดวางตำแหน่งแห่งหน ให้แก่ตัวตน ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเข้าใจของเราว่า “เราเป็นใคร” และ “ผู้อื่นเป็นใคร” นอกจากนั้นในทางกลับกันก็เกี่ยวข้องกับความเข้าใจของผู้อื่นในสังคมต่อตัวตนของเขาและตัวตนของเราด้วย ซึ่งอัตลักษณ์นี้จะเชื่อมต่อและสัมพันธ์ระหว่าง “ความเป็นปัจเจก” มีความเกี่ยวข้องกับมิติภายในของความเป็นตัวเรา และความสัมพันธ์ทางสังคม โดยการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ต่าง ๆ จะกระทำผ่านระบบสัญลักษณ์หลายแบบ อัตลักษณ์จึงถูกแบ่งเป็นสองระดับ คือ อัตลักษณ์บุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคม (อภิญา เพ็องพูนสกุล, 2561: 6) การศึกษาตามกระบวนทัศน์อัตลักษณ์จึงเป็นการศึกษาลักษณะเฉพาะของกลุ่มคนหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นตัวตนและสังคมที่ทับซ้อนกันอย่างแยกไม่ออก

การศึกษาตามแนวคิดอัตลักษณ์เป็นการศึกษาที่ต้องให้ความสำคัญกับคนในฐานะที่เป็นผู้กำหนดบทบาทและนิยามความหมายในตัวเอง โดยพื้นฐานของการศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับภาษา เพราะ ภาษามีความสำคัญต่อการถ่ายทอดความคิดของผู้เขียนและ/หรือเพื่อใช้เป็นเครื่องมือแปลงความคิดบางประการ ให้เกิดความเข้าใจว่า “ตัวเรา” และ “ผู้อื่น” ดังที่ พิเชฐ แสงทอง (2561: 172 - 173) เสนอแนวทางการพิจารณาอัตลักษณ์ว่า การศึกษาอัตลักษณ์นี้เป็นการศึกษาที่จะต้องให้ความสำคัญกับคน ในฐานะที่เป็นผู้มีบทบาทในการสร้างคุณสมบัติและความหมาย ดังนั้น การศึกษากลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น ในวรรณกรรมกลุ่มนี้จึงเป็นการศึกษาภาษาในวรรณกรรมเพื่อให้เข้าใจลักษณะการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในฐานะที่วัยรุ่นเป็นผลผลิตหนึ่งของสังคม ทั้งในแง่ของความเป็นปัจเจกและความสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อจัดตำแหน่งแห่งหนของวัยรุ่นซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการจัดกลุ่มทางสังคมให้มีความเหมาะสม ดังตัวอย่าง

“ตอนแรกหนูก็ไม่รู้จักผู้ชายคนนั้นหรอก หนูรู้จักกับเพื่อนคนที่หนีไปด้วยกัน...เพื่อนแนะนำให้เขาแชนมาคุยกับหนู วันแรกที่หนูไปพบเขาที่นั่น เขาบอกว่าจะพาไปฝากค่าย เพลงก่อน...วันแรกหนูยังไม่กล้าตัดสินใจ เพราะสงสารย่าและกลัวพ่อแม่เสียใจ หนูจึงผิดแผกเขาขอตัดสินใจอีกคืนหนึ่ง รุ่งเช้าหนูก็รีบแต่งตัวไปโรงเรียน และก็ขอเงินย่าเพิ่มว่าจะเอาไปเติมน้ำมันรถ วันที่หนูขาดเรียนอีกวันหนึ่งเป็นวันที่หนูกับเพื่อนเดินทางไปกับเขาด้วยรถเก๋งที่ขับมา ”

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 231 - 232)

การนำเสนอลักษณะของวัยรุ่นข้างต้นสะท้อนให้เห็นสภาพปัญหาของวัยรุ่นในปัจจุบันที่ตกเป็นเหยื่อของสังคมสมัยใหม่บวกกับพื้นฐานทางความคิดที่ต้องการเป็นที่ยอมรับจากสังคม โดยมีความฝันว่าอยากเป็นคนมีชื่อเสียงจึงตัดสินใจกระทำการที่ผิดพลาดในชีวิต และส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา

ผู้เขียนได้นำเสนอลักษณะของวัยรุ่นในสองมิติคือ ความต้องการ และความตระหนักรู้ แม้ตัวละครในเรื่องจะแสดงออกว่ามีความรู้สึกอย่างไรกับยาย แต่ความตระหนักรู้ก็มีพลังน้อยกว่าความต้องการของตน วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นจึงมิได้นำเสนอเพียงด้านลบของวัยรุ่นเท่านั้น หากแต่ยังพบการนำเสนออัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่ตัวละครมีความตระหนักรู้ต่อการกระทำความคิดด้วย ดังตัวอย่าง

“มูเลยยังไม่คุ้นชินกับห้องเรียนไม่มีฝา... สามแฉกรน้อยพยายามนอนนึกถึงหน้าหลวงลุง หากเจออุปสรรคแค่นี้แล้วผ่านไปไม่ได้ หลวงลุงต้องผิดหวังแน่ ไหน ๆ ตั้งใจมาแล้วเรียนแล้วก็ควรตัดเรื่องความสบายนอกรายออกไปเสีย”

(ธรา ศรีอนุรักษ์, 2559: 23)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ลักษณะของตัวละครที่ผู้เขียนนำเสนอเป็นอัตลักษณ์ในเชิงบวกที่ถ่ายทอดผ่านความรู้สึกนึกคิดของ ‘มูเล’ ตัวละครเอกในเรื่อง ที่มองอุปสรรครอบกายเป็นเรื่องเล็กน้อยกว่าความรู้สึกของหลวงลุง มูเลจึงตัดสินใจต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อที่จะได้ไม่ทำให้หลวงลุงเสียใจ

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า วรรณกรรมกลุ่มนี้มีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งแสดงออกทั้งในด้านพฤติกรรมและความคิด ดังนั้น วรรณกรรมกลุ่มนี้จึงควรค่าแก่การนำมาศึกษาเป็นอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นหนังสือที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่หลักในการกำหนดเป้าหมายและคุณภาพผู้เรียน เพื่อที่จะทำให้ทราบอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏในวรรณกรรมมากยิ่งขึ้น

จากการสำรวจและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น พบว่า งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นโดยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบทางวรรณกรรม ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉากและบทสนทนา เช่น งานวิจัยของ (วชิราภรณ์ สุวรรณวารงกุล (2554) เรื่อง การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแก้วประเภทสารคดี พ.ศ. 2546-2552 และงานวิจัยของ กุณจิตรา ซาพิมล (2557) เรื่อง การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ รางวัลหนังสือดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รางวัลแวนแก้วและรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด ระหว่างปีพุทธศักราช 2546 – 2555 ซึ่งผลการศึกษาก็จะทำให้เห็นลักษณะเด่นของวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นด้านเนื้อหา กลวิธีการใช้ภาษา รูปแบบการนำเสนอรวมถึงคุณค่าที่ปรากฏในวรรณกรรม และเมื่อพิจารณางานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นพบว่า ยังไม่พบบางงานวิจัยเรื่องใดที่ศึกษาวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นโดยมุ่งประเด็นไปที่การนำเสนอลักษณะของวัยรุ่นในด้านต่าง ๆ เป็นประเด็นหลัก ในฐานะที่วรรณกรรมกลุ่มนี้ถูกผลิตขึ้นเพื่อวัยรุ่นโดยเฉพาะและทำหน้าที่เป็นแนวทางในการปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีของวัยรุ่น ซึ่งจะช่วยจัดวางความสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับสิ่งต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

จากหลักการและเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษากลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัล จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อทำให้ทราบว่า อัตลักษณ์วัยรุ่นและกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นมีลักษณะอย่างไร โดยผลของการวิจัยจะทำให้เข้าใจความหมายและลักษณะของวัยรุ่นที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารมายังผู้อ่าน เพื่อให้วัยรุ่นเข้าใจลักษณะด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถปรับตัวและรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนแนวทางในการปลูกฝังวัยรุ่นซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของชาติให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สังคมต้องการ และเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไป

1.2 ความมุ่งหมายของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัล จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

1.2.2 เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น ในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัล จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษากลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษา คือ หนังสือที่ได้รับรางวัลจากการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มหนังสือสำหรับวัยรุ่น 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2547-2563 ซึ่งเป็นปีที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายให้ดำเนินการโครงการจัดประกวดหนังสือดีเด่น รวมจำนวน 57 เรื่อง ดังนี้

ตาราง 1 หนังสือที่ได้รับรางวัล จากการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

รางวัลประจำปี	ชื่อหนังสือ	ผู้แต่ง
พ.ศ. 2547	ย่าสวนป่า	รัศมี เปื้อขุนทด
	สวัสดีข้างถนน	ชัมัยภร แสงกระจ่าง
พ.ศ.2548	เพื่อนรักริมโขง	เขมชาติ
	สายฝนบนถนนคอนกรีต	วันทนีย์ วิบูลเกียรติ
	ทายาทขนมต้ม	ชิต ชยากร
	เจ้าหนูขลุ่ยผิว	สุริยัน สุตศรีวงศ์
พ.ศ. 2549	ต้นไม้ในสายลม	วันเสาร์ เชิงศรี
	เด็กหญิงแห่งกลางคืน	ชัมัยภร แสงกระจ่าง
	ความลับของเด็กเกอร์	ภาณุมาศ ภูมิถาวร
พ.ศ. 2550	คุณยายหวานซ่าส์ส์ส์	ชัมัยภร แสงกระจ่าง
	พ่อนายกฯ สายไหม บ้านหนองฮี	สมคิด สิงสง
	2589 : เราเพียงผู้มาเยือน	เชตวัน เตือประโคน

ตาราง 1 (ต่อ)

รางวัลประจำปี	ชื่อหนังสือ	ผู้แต่ง
พ.ศ. 2551	บันทึกสี่เท้า จากหัวใจผู้ไร้บ้าน	ชนประเสริฐ คินทร์ักษ์
	มิตรภาพสองฝั่งโขง	เขมชาติ
	ฟังเสียงดอกไม้ทักทายกัน	รอมแพง อริยมาศ
	ด้วยปีก...และถั่วพู	รณนา โรชา
พ.ศ. 2552	สายลมกับทุ่งหญ้า	วิเชียร ไชยบัง
	ขวัญสงฆ์	ชัชยกร แสงกระจ่าง
	กระท่อมดิน...ทุ่งดาว	พิบูลศักดิ์ ละครพล
พ.ศ. 2553	แผ่นดินพ่อ	อุ๊บุ พันจันทร์
	ลมแล้งเริงระบำ	จตุพร แพงทองดี
	รู้ंसายฝน	ณรงค์ฤทธิ์ ศักดาณรงค์
	กล้องส่องทางใจ	สิริพันธ์์ สุนทรวิจิตร
พ.ศ. 2554	อีเก็งดวงกลม (โสกไฟใบข้าว ภาค 3)	จตุพร แพงทองดี
	มองทุกอย่างจากทุกมุม	ณัฐ ศักดาทร
	นักร้องผู้น่ารัก	ชนประเสริฐ คินทร์ักษ์
พ.ศ. 2555	ความสุขผลิบานในทุกเช้า	ปะการัง
	ไทแลนเดอร์กับพลังงานนิรันดร์	ทัน วิทวัส
	ตามหาสรวงสวรรค์	ศรินธร ภัศดาวงศ์
	คุณปู่แว่นตาแตก	ชัชยกร แสงกระจ่าง
พ.ศ. 2556	ลูกยางกลางห้วย	คามิน คมนีย์
	เสนาหา...วาวิ	โดม วุฒิชัย
	เราทุกคนมีวันฝนตก	ปะการัง
	แต่ก็ แต่ก่อน	ประพิศ คุณาวุฒิ
พ.ศ. 2557	อาม่าบนคอนโด	ชัชยกร แสงกระจ่าง
	เมื่อกางปีกแล้ว...ก็ต้องบิน	ปะการัง
	มือน้อยที่รัก	โชติ ศรีสุวรรณ

ตาราง 1 (ต่อ)

รางวัลประจำปี	ชื่อหนังสือ	ผู้แต่ง
พ.ศ. 2558	ลูกชายแดน	เชาวลิต ชันคำ
	ต้นไม้ที่มีชื่อว่า "ความสุข" (The Tree of Happiness)	กิ่งกาญจน์ ศรีปริญญาศิลป์
	ร่มไม้หนึ่งซึ่งเราตัวเล็ก	ปิ่นนารีย์
	เจ้าเอย...เจ้ากรงหัวจุก	ชิต ชยากร
พ.ศ. 2559	ห้องเรียนไม่มีฝา	ธารา ศรีอนุรักษ์
	สลินดงบายู	วิน วนาตร
	ทั้งโลกนี้, มีคนแบบเธอเพียงคนเดียว	ปะการัง
	ดินสอแห่งสั้น	ฉวีวรรณ พุ่มแก้ว
พ.ศ. 2560	สี่ธาตุผงาดธรรม	จิตประภัสสร
	ลูกนกจากคอน	คามิน คมนีย์
	กระต่ายในพระจันทร์	แพน พงศ์พนรัตน์
พ.ศ. 2561	อัศวินอุตุกับปีศาจทั้งแปด	ขุนเขา สินธุเสน เขจรบุตร
	บึงน้ำแห้ง	โชติ ศรีสุวรรณ
	เด็กชายที่ปลอมตัวเป็นหนังสือดอกไม้และอื่น ๆ	ปะการัง
พ.ศ. 2562	พ่อมหา แม่หางเครื่อง ลูก(สาว)นักร้อง	โชติ ศรีสุวรรณ
	วันเกิดของเค้าโมง	จันทรังสี
	ม้าน้ำสีทอง	เอกอรุณ
	แค่เราเข้าใจ	ครูภู
พ.ศ. 2563	ขอให้มันเป็นปีที่ดีที่สุด	ปะการัง
	ลูกไม้กลายเป็นพันธุ์	จันทรา รัศมีทอง

1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ศึกษาวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัล จากการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2547-2563 จำนวน 57 เรื่อง ในหัวข้อ ชื่อเรื่อง ผู้แต่ง สำนักพิมพ์ เนื้อเรื่องย่อ รายละเอียดของหนังสือโดยสังเขป

2) สืบค้นเอกสาร หนังสือ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษา กับ อັตลัษณ์และวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น จากหอสมุดแห่งชาติ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร หอสมุด มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เว็บไซต์ Thailis โดยใช้คำสำคัญคือ อັตลัษณ์ กลวิธีการนำเสนอ กลวิธี ทางภาษา วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น

1.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของวิจัย ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวคิด แนวคิดกลวิธีการนำเสนอ และอັตลัษณ์ โดยมีประเด็นในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) วิเคราะห์อັตลัษณ์วัยรุ่น เพื่อจัดกลุ่มอັตลัษณ์วัยรุ่นด้านต่าง ๆ ที่นำเสนอผ่าน วรรณกรรม

2) วิเคราะห์กลวิธีการนำเสนออັตลัษณ์วัยรุ่น ในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นโดยใช้ แนวคิดองค์ประกอบทางวรรณกรรม และแนวคิดกลวิธีทางภาษา

1.4.3 การนำเสนอข้อมูล

การศึกษากลวิธีการนำเสนออັตลัษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัล จากการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยจะ นำเสนอผลการวิจัยโดยเรียงเรียงผลการวิจัย สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ โดยนำเสนอ ผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

1.5 ทฤษฎีและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนออັตลัษณ์วัยรุ่น ในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นกลุ่มนี้ ผู้วิจัยใช้ แนวคิดและทฤษฎีเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย 2 แนวคิด ดังนี้

1.5.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับอັตลัษณ์

อັตลัษณ์ (Identity) คือการนิยามความหมายของตัวตนและการจัดวางตำแหน่งแห่งหน ให้แก่ตัวตน ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเข้าใจของเราว่า “เราเป็นใคร” และ “ผู้อื่นเป็นใคร” นอกจากนั้น ในทางกลับกันก็เกี่ยวข้องกับความเข้าใจของผู้อื่นในสังคมต่อตัวตนของเขาและตัวตนของเราด้วย (ศิริพร ภัคตีผาสุข, 2561: 250) โดยอັตลัษณ์จะเป็นสิ่งที่เชื่อมต่อและสัมพันธ์ระหว่าง “ความเป็น ปัจเจก” ซึ่งจะมีความเกี่ยวข้องกับมิติภายในของความเป็นตัวเราและความสัมพันธ์ทางสังคม อັตลัษณ์จึงถูกแบ่งเป็นสองระดับ คือ อັตลัษณ์บุคคลและอັตลัษณ์ทางสังคม (อภิญา เพ็องฟูสกุล , 2561: 6)

การศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่น ในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นกลุ่มนี้จึงเป็นการศึกษาลักษณะการนิยามความหมายของวัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมให้เข้าใจว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างอย่างไรกับกลุ่มคนอื่นในสังคม ทั้งในระดับที่เป็นปัจเจกบุคคลและในระดับสังคมที่ผู้เขียนถ่ายทอดผ่านงานวรรณกรรม ทั้งนี้ พิเชฐ แสงทอง (2561: 172 - 173) ได้กล่าวถึงแนวทางการศึกษาอัตลักษณ์ในงานเขียนว่า งานเขียนเป็นพื้นฐานหนึ่งในการแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มคน การที่นักเขียนสร้างตัวละครขึ้นมา ก็คือการถอดเอาคนที่มีอยู่จริงทั้งในแง่ปัจเจกบุคคลและกลุ่มคนขึ้นมาแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ด้วยเหตุนี้ การศึกษาภาษาจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของการศึกษาอัตลักษณ์ และอัตลักษณ์ก็ไม่สามารถแยกออกจากภาษาได้

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์ และรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการหลายท่าน เช่น ศิริพร ภักดีผาสุข (2561) อภิญญา เฟื่องฟูสกุล (2561) ฉลาดชาयरมิwatanant (2545) ชีระ บุชบกแก้ว (2553) และพิเชฐ แสงทอง (2561) ที่นำเสนอเกี่ยวกับแนวคิดอัตลักษณ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่ถูกสังคมประกอบสร้างขึ้นจนกลายเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลหรือกลุ่มคน และเป็นตัวบ่งชี้ลักษณะความเหมือน ความต่างระหว่างความเป็นตัวเรากับบุคคลอื่น เพื่อให้สามารถระบุได้ว่า ฉันคือใคร และผู้อื่นเป็นใคร โดยอัตลักษณ์เหล่านี้ อาจจะมีการคงที่ หรือเปลี่ยนแปลงไปตามแต่บริบท ดังนั้น อัตลักษณ์จึงเป็นการศึกษาลักษณะเฉพาะของกลุ่มคนหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นตัวตนและสังคมที่ทับซ้อนกันอย่างแยกไม่ออก การศึกษาอัตลักษณ์จึงต้องประกอบไปด้วยมิติของความเป็นปัจเจก และมิติที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางสังคม ซึ่งการศึกษาอัตลักษณ์เป็นการศึกษาที่ต้องให้ความสำคัญกับคนในฐานะที่เป็นผู้กำหนดบทบาทและนิยามความหมายในตัวเอง โดยพื้นฐานของการศึกษาอัตลักษณ์จะมีความสัมพันธ์กับภาษา เพราะ ภาษามีความสำคัญต่อการถ่ายทอดความคิดของผู้เขียนให้เกิดความเข้าใจว่า “ตัวเรา” และ “ผู้อื่น” มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และเนื่องจากช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงที่ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์เริ่มต้นพัฒนาขึ้น หากไม่สามารถพัฒนาความรู้นี้ได้คนผู้นั้นจะเกิดสภาวะสับสนในบทบาทของตน (Erikson, 1970 อ้างถึงใน ศิริพร ภักดีผาสุข, 2561: 10) ดังนั้นวัยรุ่นจึงเป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญที่ทุกภาคส่วนควรให้การดูแลเอาใจใส่ เพื่อให้วัยรุ่นมีลักษณะและพฤติกรรมที่เหมาะสม เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

การศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่น จึงเป็นการศึกษาเพื่อให้เข้าใจความหมายและลักษณะของวัยรุ่นทั้งในระดับปัจเจกบุคคล เช่น อัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิต บุคลิกภาพ พฤติกรรม ความคิด ทักษะสติและความต้องการ และด้านอื่น ๆ รวมถึงอัตลักษณ์ทางสังคมของการอยู่ร่วมกันระหว่างวัยรุ่นกับกลุ่มบุคคลอื่น ที่ปรากฏในวรรณกรรมซึ่งทำหน้าที่เป็นเครื่องมือของกลุ่มคนผู้มีอำนาจที่อาจแฝงไปด้วยความคิดหรือทัศนคติบางประการในการกำหนดบทบาทและอัตลักษณ์วัยรุ่น

1.5.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับกลวิธีการนำเสนอ

การศึกษาตามแนวคิดกลวิธีการนำเสนอ ประกอบด้วย 2 แนวคิดย่อย ได้แก่ แนวคิดองค์ประกอบทางวรรณกรรมและแนวคิดกลวิธีทางภาษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.5.2.1 องค์ประกอบทางวรรณกรรม เป็นกลวิธีการสร้างวรรณกรรม ซึ่งเป็นหลักการเบื้องต้นที่ผู้เขียนใช้เป็นแนวทางในการสร้างวรรณกรรม โดยองค์ประกอบทางวรรณกรรมจะต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่ผู้เขียนต้องการส่งสาร เพื่อให้เนื้อเรื่องมีความสมจริงเป็นธรรมชาติ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบทางวรรณกรรมและรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย (2552) ัญญา สังขพันธ์านนท์ (2538) สมพร จารุณัฐ (2538) ทวีศักดิ์ ญาณประทีป (2537) วิริยะ สิริสิงห์ (2551) และนิตยา วรรณกิตร์ (2562) สามารถสรุปองค์ประกอบทางวรรณกรรมที่สำคัญเพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) โครงเรื่อง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการจัดทำวรรณกรรม เพราะเป็นเนื้อเรื่องคร่าว ๆ ซึ่งจะเป็พื้นฐานในการลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง ให้สามารถดำเนินไปตามความต้องการของผู้แต่ง โดยที่เหตุการณ์และเรื่องราวเหล่านั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันอย่างสมเหตุสมผล โครงเรื่องที่ดีต้องมีเหตุการณ์ที่เร้าความรู้สึกของผู้อ่านให้ชวนติดตามขึ้นเรื่อย ๆ หัวใจสำคัญที่สุดของโครงเรื่องคือการสร้างข้อขัดแย้งและอุปสรรคให้เกิดขึ้นกับตัวละคร

2) แก่นเรื่อง เป็นแนวคิดหลักที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารไปยังผู้อ่าน เป็นศูนย์กลางของเรื่อง ที่ผู้เขียนต้องการปลูกฝังหรือให้ข้อคิด คติคำสอนที่เป็นความคิดสำคัญของเรื่อง แก่นเรื่องที่ดีควรเน้นให้มีคุณค่าต่อผู้อ่านอย่างแท้จริง และมีกลวิธีการนำเสนอที่สัมพันธ์กับเนื้อเรื่องอย่างแนบเนียนในลักษณะคำพูดหรือความคิดเห็นผ่านทางตัวละคร

3) ฉากและสถานที่ เป็นองค์ประกอบที่ทำหน้าที่ทำให้เนื้อเรื่องนั้นดำเนินไปอย่างเหมาะสม มีความสมจริง ช่วยสร้างบรรยากาศให้ผู้อ่านคล้อยตามและมีความรู้สึกร่วมกับสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อสาร สำหรับนวนิยายและเรื่องสั้นบางเรื่องฉากอาจไม่มีความสำคัญ สามารถเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นได้ โดยมีได้ทำให้เรื่องราวเปลี่ยนแปลง แต่ในบางเรื่อง ฉากมีความสำคัญมากจนไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เพราะจะไม่สอดคล้องกับเหตุการณ์และไม่สมจริง ส่งผลให้เนื้อเรื่องไม่มีความน่าสนใจ

4) ตัวละคร เป็นการสมมุติบุคคลให้มีบทบาทต่อการดำเนินเรื่อง ถ้าตัวละครมีความใกล้เคียงกับวัยหรือลักษณะของผู้อ่าน ก็จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกว่าเรื่องนั้นกำลังถ่ายทอดชีวิตของตนอยู่ สามารถใช้เป็นแบบจำลองของการดำเนินชีวิตได้ การสร้างตัวละครที่น่าสนใจ จะช่วยให้เนื้อเรื่องมีความสนุกสนานและชวนติดตามมากขึ้น บุคคลที่มีบทบาทในเรื่อง อาจเป็นคน สัตว์หรือสิ่งของสิ่งสำคัญในการวิเคราะห์ตัวละครคือการพิจารณาลักษณะบทบาทและบุคลิกภาพ รวมไปถึงการ

พิจารณาน้ำเสียงและท่าทีของผู้แต่งที่มีตัวละครนั้น ๆ ซึ่งตัวละครที่ดีต้องมีลักษณะสมจริงและมีพัฒนาการอย่างสมเหตุสมผล

5) บทสนทนา เป็นองค์ประกอบที่ผู้เขียนมักจะทำให้เล่าเรื่องและบรรยายบุคลิกลักษณะ รูปร่าง หน้าตา รวมไปถึงนิสัยของตัวละคร บทสนทนาที่ดีควรมีส่วนช่วยในการดำเนินเรื่องแทนการบรรยาย ช่วยนำเสนอแก่นเรื่อง และทำให้ผู้อ่านรู้จักลักษณะของตัวละครมากขึ้น ทั้งยังต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมชาติ และสมจริงกับบุคลิกลักษณะ ฉากและสถานที่ในเรื่อง การสร้างบทสนทนาให้ตัวละครโต้ตอบกันในเรื่อง จะทำให้วรรณกรรมน่าอ่านมากกว่าการบรรยายเพียงอย่างเดียว

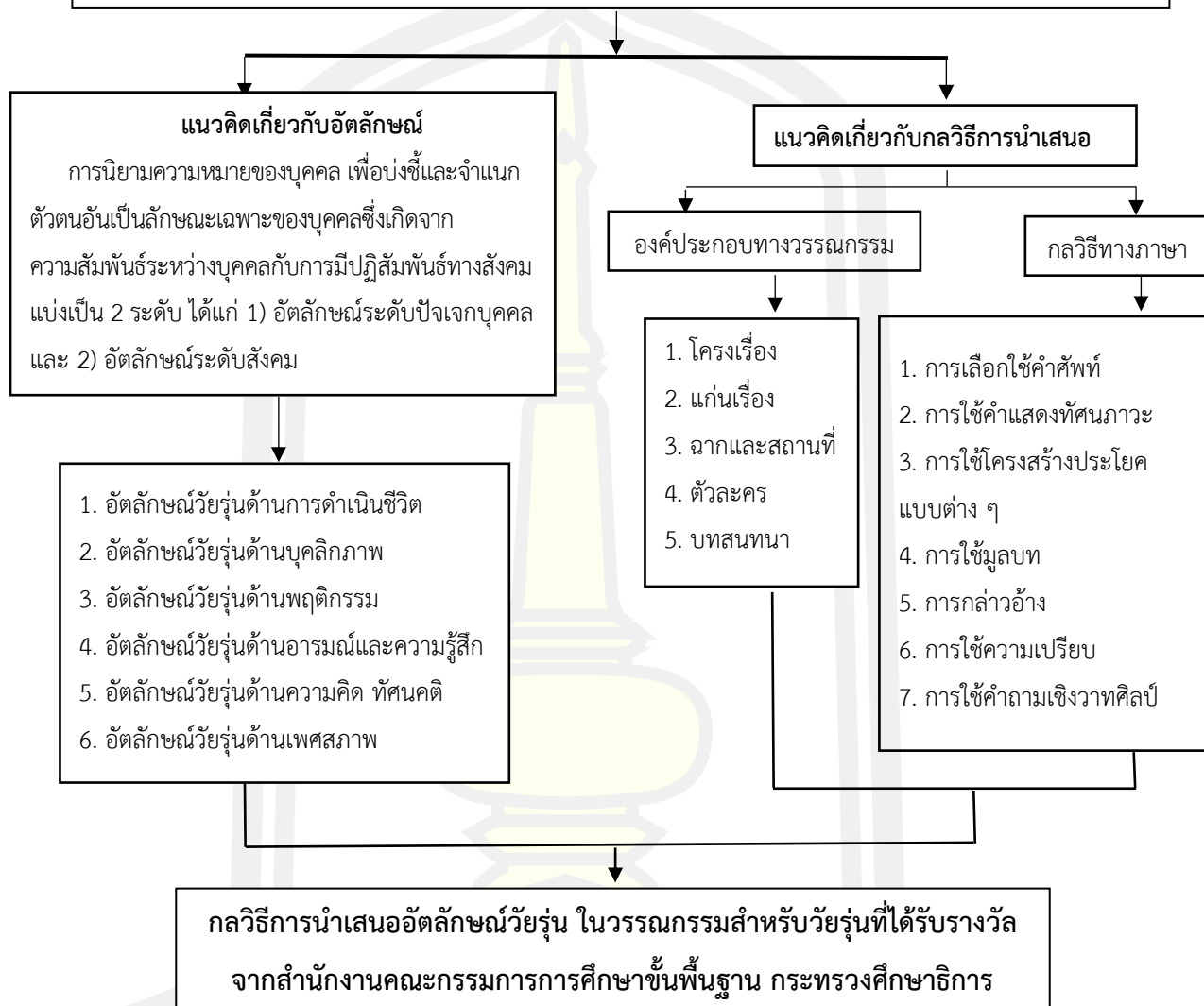
1.5.2.2 กลวิธีทางภาษา เป็นลีลาการใช้ภาษาและท่าทีของผู้แต่งในการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านตัวอักษร เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อความคิดและเรื่องราว ซึ่งเป็นกลวิธีหนึ่งที่ผู้เขียนใช้เพื่อดึงดูดความสนใจผู้อ่าน

จากการศึกษาและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกลวิธีการใช้ภาษาของ จันทิมา อังคพณิชกิจ (2561) ศิริพร ภักดีผาสุข (2561) วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2554) ธีระ บุชบกแก้ว (2553) และ ณัฐนันท์ คำภา (2558) พบว่า กลวิธีทางภาษา เป็นการศึกษาภาษาในฐานะที่ภาษาเป็นภาพตัวแทนหรือภาพสะท้อนความคิด ความจริง ของบุคคลและวัตถุสิ่งของ มีความเกี่ยวข้องกับการควบคุมสังคม ดังนั้น ภาษาจึงมีบทบาทหน้าที่ทางสังคม และการกระทำของสังคมก็ไม่สามารถแยกออกจากการใช้ภาษาได้

การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา เป็นการวิเคราะห์ภาษาผ่านการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเข้าใจความสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับสิ่งต่าง ๆ ในสังคมอย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้จากการศึกษาพบกลวิธีหลัก ๆ ที่ใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อความ ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์ คือ การใช้ชื่อและการเรียกขาน การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การใช้ประโยค การใช้มูลบท การกล่าวอ้าง การใช้อุปลักษณ์ และการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์

จากการศึกษาและรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการวิจัยเรื่อง กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัล จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบความคิดของการวิจัยดังแผนภาพ

หนังสือสำหรับวัยรุ่นอายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัล จากการประกวดหนังสือดีเด่น
ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2547 -2563 จำนวน 57 เรื่อง



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยดังกล่าว แสดงกระบวนการวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์
วัยรุ่น ในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัล จากการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการวิเคราะห์คือ
หนังสือสำหรับวัยรุ่นอายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัล ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2547-2563 รวม
จำนวน 57 เรื่อง โดยใช้กรอบแนวคิดหลัก 2 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ และแนวคิด
เกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอ

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดอัตลักษณ์จะทำให้ทราบอัตลักษณ์วัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรม 2 ระดับ คือ ระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคม โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นการนำเสนออัตลักษณ์ของวัยรุ่นด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการดำเนินชีวิต ด้านบุคลิกภาพ ด้านพฤติกรรม ด้านความคิด ทักษะและความต้องการ และด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นลักษณะแห่งตนที่ผู้เขียนใช้ในการนำเสนอตัวตนของวัยรุ่น และลักษณะที่วัยรุ่นได้รับอิทธิพลจากคนในสังคมซึ่งมีผลต่อการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น

อนึ่ง การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้แนวคิดกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 2 แนวคิดย่อย คือ แนวคิดองค์ประกอบทางวรรณกรรม ประกอบด้วย โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ฉากและสถานที่ ตัวละคร บทสนทนา และแนวคิดกลวิธีทางภาษา ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การใช้ประโยค การใช้มูลบท การกล่าวอ้าง การใช้ความเปรียบ และการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ ซึ่งเป็นเครื่องมือทางภาษาในการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคล และระดับสังคมที่ได้รับอิทธิพลจากสังคมในการกำหนดบทบาทหน้าที่ในฐานะที่วัยรุ่นเป็นกลุ่มบุคคลหนึ่งในสังคม ทั้งนี้ การศึกษากลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์จะช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการอบรมสั่งสอนวัยรุ่นใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวัยรุ่น และการคัดเลือกวรรณกรรมของครูเพื่อนำไปใช้ประกอบการสอนซึ่งจะช่วยจัดวางความสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับสิ่งต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

กลวิธีการนำเสนอ หมายถึง กลวิธีการสร้างวรรณกรรมตามองค์ประกอบทางวรรณกรรม ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉากและสถานที่ และบทสนทนา และลีลาการใช้ภาษาของผู้เขียนเพื่อนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัล จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

อัตลักษณ์วัยรุ่น หมายถึง ลักษณะเฉพาะของวัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัล จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสะท้อนให้เห็นบุคลิกภาพ พฤติกรรม ความคิด และทัศนคติของวัยรุ่นที่แสดงออกแตกต่างกันไปตามสถานการณ์หรือสถานะทางสังคมของตน การศึกษาครั้งนี้แบ่งอัตลักษณ์วัยรุ่น ออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ 1) อัตลักษณ์ระดับปัจเจกบุคคลหรืออัตลักษณ์บุคคล และ 2) อัตลักษณ์ระดับสังคม

วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัล หมายถึง หนังสือสำหรับวัยรุ่นอายุ 12 – 18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัล จากการประกวดหนังสือดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2547 – 2563 จำนวน 57 เรื่อง

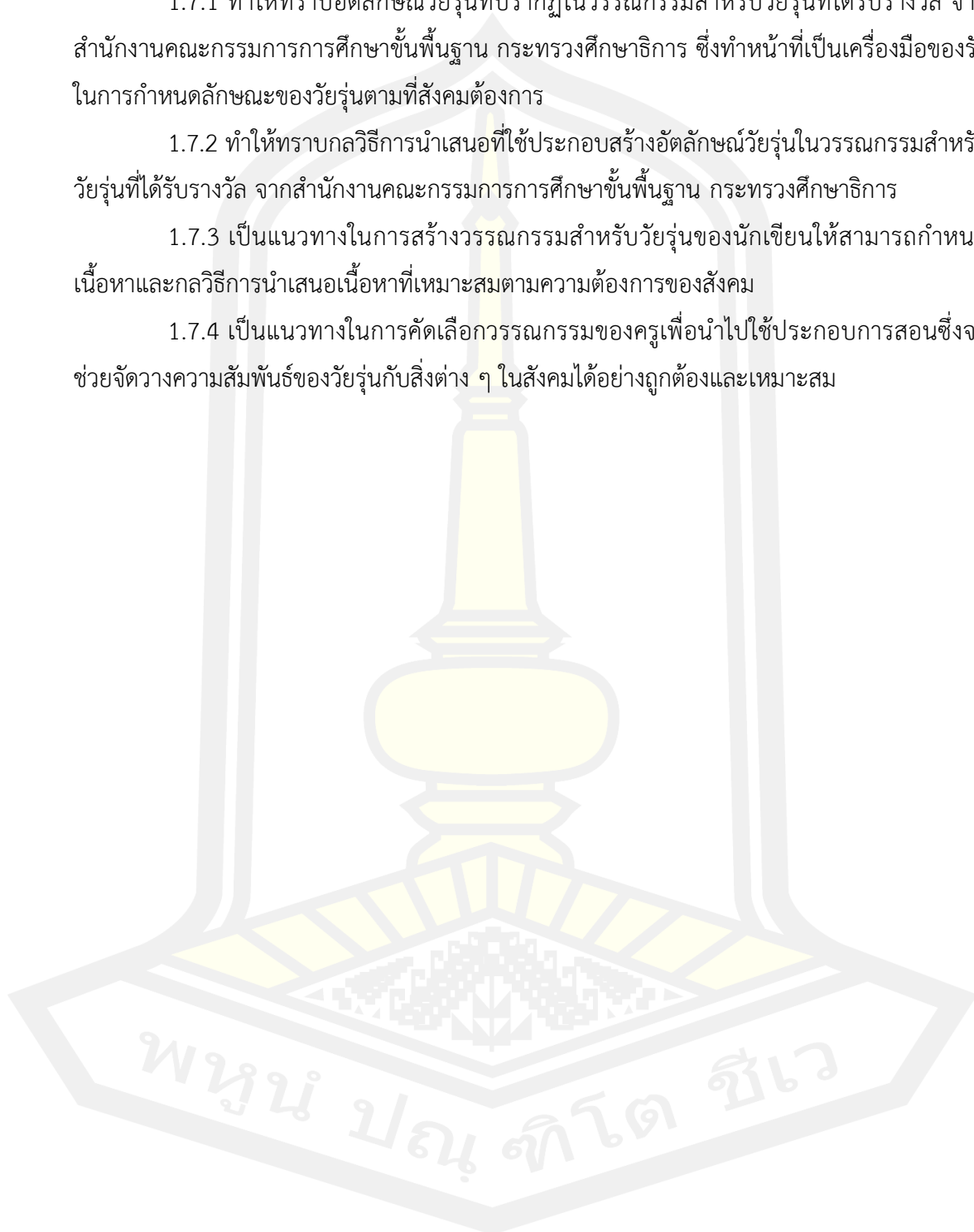
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทำให้ทราบอัตลักษณ์วัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัล จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งทำหน้าที่เป็นเครื่องมือของรัฐ ในการกำหนดลักษณะของวัยรุ่นตามที่สังคมต้องการ

1.7.2 ทำให้ทราบกลวิธีการนำเสนอที่ใช้ประกอบสร้างอัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับ วัยรุ่นที่ได้รับรางวัล จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

1.7.3 เป็นแนวทางในการสร้างวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นของนักเขียนให้สามารถกำหนด เนื้อหาและกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมตามความต้องการของสังคม

1.7.4 เป็นแนวทางในการคัดเลือกวรรณกรรมของครูเพื่อนำไปใช้ประกอบการสอนซึ่งจะ ช่วยจัดวางความสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับสิ่งต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม



บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น

2.1.1 ความหมายของวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น

2.1.2 ลักษณะของวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น

2.1.3 ประเภทของวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น

2.1.4 การศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎี

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์และการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์

2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอและการศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอ

2.1 วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น

ราชบัณฑิตยสถาน (2556: 961) ได้ให้ความหมายคำว่า เยาวชน ว่าหมายถึง บุคคลอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์แต่ไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ส่วนคำว่า วัยรุ่น ราชบัณฑิตยสถาน (2556: 1107) ให้ความหมายว่า วัยที่มีอายุประมาณ 13-19 ปี จากความหมายข้างต้นพบว่า ช่วงอายุของเยาวชนและวัยรุ่นมีความคาบเกี่ยวกัน แต่ความหมายของคำว่า “วัยรุ่น” จะกว้างกว่าคำว่า “เยาวชน” ด้วยเหตุผลคือระยะห่างของช่วงอายุ ดังนั้น ในที่นี้ผู้วิจัยจึงใช้คำว่า วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น เพื่อให้มีความหมายครอบคลุม ชัดเจนตามช่วงอายุ และเพื่อให้สอดคล้องตามเกณฑ์การจัดกลุ่มหนังสือสำหรับวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

2.1.1. ความหมายของวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น

วรรณกรรม หมายถึง งานหนังสือ งานประพันธ์, บทประพันธ์ทุกชนิดทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง เช่น วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ วรรณกรรมของเสฐียรโกเศศ วรรณกรรมฝรั่ง วรรณกรรมประเภทสื่อมวลชน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1100) ส่วนวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นมีนักวิชาการหลายท่านได้เรียกชื่อและให้ความหมายที่แตกต่างกัน ดังนี้

ทวิศักดิ์ ปิ่นทอง (2541: 15) ได้ให้ความหมายคำว่า วรรณคดีสำหรับวัยรุ่น ว่าหมายถึง งาน ประพันธ์ประเภทบันเทิงคดี (Fiction) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวัยรุ่น ซึ่งอาจเป็นทั้งเรื่องที่มีมุ่งเน้นความ เพลิดเพลินในการอ่านหรือเรื่องที่สอดแทรกสาระอันเป็นข้อคิดหรือคติเตือนใจสำหรับวัยรุ่นอย่างใด อย่างหนึ่งหรือทั้ง 2 อย่างควบคู่กันไป

มานพ ถนอมศรี (2546: 65) ได้ให้ความหมาย หนังสือสำหรับเยาวชนว่า คือ หนังสือที่ เขียนขึ้นให้เยาวชนอ่าน เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน อาจมีคติสอนใจด้วยจริยธรรม สร้างสรรค์ อารมณ์และความรู้สึก ให้แนวคิดเพื่อใช้ในการจำแนกความถูกผิดทางศีลธรรมหรือเยาวชนจะนำไปใช้ ในการดำเนินชีวิตภายนอก

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2547: 1) ได้ให้ความหมาย วรรณกรรมเด็กว่า คือ ทรัพยากร สารสนเทศที่เป็นวัสดุหรือสื่อต่าง ๆ ที่เขียนหรือผลิตหรือจัดทำขึ้นมาสำหรับเด็กโดยเฉพาะ เพื่อให้เด็ก อ่าน ฟัง ดู เล่น ฝึกปฏิบัติหรือค้นคว้า

ปิยัญฐ์ สุนทรประเสริฐ (2561: 1) ได้ให้ความหมาย หนังสือสำหรับเด็กว่า เป็นหนังสือที่ ผลิตขึ้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก โดยให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน เป็นเครื่องมือสำคัญที่ จะช่วยปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ปลูกฝังทัศนคติ คุณธรรม จริยธรรม

นิตยา วรรณกิตร์ (2562: 14) ได้ให้ความหมายวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นว่า หมายถึง วรรณกรรมที่วัยรุ่นเป็นกลุ่มผู้สร้างและผู้เสพ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สาระความรู้ ข้อคิดเตือนใจ หรือ มุ่งเน้นความบันเทิงในการอ่าน อาจมีเนื้อหาเกี่ยวข้องหรือสะท้อนทรศนะเกี่ยวกับชีวิตของวัยรุ่นใน ด้านใดด้านหนึ่ง เช่น การสะท้อนวิถีชีวิต สภาพปัญหา และอารมณ์ความรู้สึกของวัยรุ่น

จากการให้คำจำกัดความของวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นข้างต้น สรุปได้ว่า วรรณกรรมสำหรับ วัยรุ่น เป็นวรรณกรรมหรือหนังสือที่จัดทำขึ้นเพื่อให้วัยรุ่นอ่านโดยเฉพาะ โดยเนื้อหาในวรรณกรรม มุ่งเน้นให้วัยรุ่นได้รับความรู้ ข้อคิด และคติสอนใจ สะท้อนวิถีชีวิตและสภาพปัญหาของวัยรุ่น ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของวัยรุ่นในด้านต่าง ๆ ตอบสนองความสนใจ และสามารถใน การอ่านของวัยรุ่น เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในการอ่าน

2.1.2. ลักษณะของวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น

การผลิตหนังสือสำหรับวัยรุ่น ผู้ผลิตต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ เพราะ วรรณกรรมกลุ่มนี้ผลิตขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมพัฒนาการของวัยรุ่น ผู้จัดทำหนังสือ สำหรับจึงควรมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญ ทั้งในด้านรูปแบบ เนื้อหา การใช้ ภาษา เนื่องจากวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นนั้นมีความละเอียดอ่อนแตกต่างไปจากวรรณกรรมโดยทั่วไป วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นจึงควรมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

Ruth Tooze (1957: 9 – 10 อ้างถึงใน นิตยา วรรณกิตร์, 2562: 174 - 175) กล่าวว่า หนังสือสำหรับเด็กและวัยรุ่นที่ดี ควรมีลักษณะ 9 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ให้คำชี้แนะและบอกแนวทางที่ถูกต้องแก่วัยรุ่นซึ่งเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตให้ประสบความสำเร็จ
2. ให้เนื้อหาสาระความรู้ที่ส่งเสริมความเจริญทางสติปัญญา ทั้งในด้านความรู้ความคิดและความเข้าใจ รวมทั้งสามารถให้คำตอบตามความต้องการของวัยรุ่นได้
3. ส่งเสริมวัยรุ่นให้มีพัฒนาการทางด้านจิตใจที่สมบูรณ์ สุขภาพจิตดี มีค่านิยมและทัศนคติที่ดี รู้คุณค่าของชีวิต เพื่อการเสริมสร้างคุณประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
4. ให้เนื้อหาสาระที่ช่วยให้วัยรุ่นเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น สภาพแวดล้อมของสังคมยอมรับสภาพของชีวิตจริง สภาพการณ์ และข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในอดีต
5. ให้เนื้อเรื่องที่มีคติสอนใจ คติที่ดีงาม เพื่อให้วัยรุ่นมีความเข้าใจ ความซาบซึ้ง และมีความคิดซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้
6. ให้ความรู้ใหม่ๆ เพื่อให้ผู้อ่านมีความตื่นตัว ความอยากรู้อยากเห็นต่อความเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าของสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น
7. ให้วัยรุ่นได้รับความบันเทิงและความเพลิดเพลินตามความต้องการของแต่ละวัย
8. กระตุ้นให้วัยรุ่นเกิดจินตนาการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อการพัฒนาทางด้านความคิด จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา
9. ให้ความจรรโลงใจ กระตุ้นให้ผู้อ่านมีอารมณ์และจิตใจที่อ่อนโยน ซาบซึ้งต่อสิ่งอันเป็นสุนทรียภาพของชีวิต

นอกจากนี้ รัฐจวน อินทรกำแหง (2517: 105 - 107) ยังได้กล่าวถึงลักษณะของการเขียนวรรณกรรมวัยรุ่น ผู้เขียนต้องคำนึงถึงจิตวิทยาวัยรุ่นอันเนื่องมาจากความต้องการตามธรรมชาติเป็นพื้นฐาน สำหรับลักษณะวรรณกรรมวัยรุ่นประเภท นวนิยาย เรื่องสั้น ซึ่งอันเป็นเรื่องที่แต่งขึ้น (Fiction) สิ่งที่ควรพิจารณาคือ

1. การสร้างตัวละครให้เด่นออกมาจริงจังนั้นสำคัญที่สุด
2. ความสนุกเพลิดเพลินเป็นหัวใจของเรื่องประเภทนี้ ยิ่งกว่าการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ผู้อ่านจะได้เรียนรู้ไปเองโดยปริยายเหมือนเรียนรู้ชีวิต คนเขียนจึงต้องให้ความเพลิดเพลิน ความตื่นใจหรือความขบขันทุกวรรคทุกตอน
3. บทสนทนา ใช้เป็นวิธีดำเนินเรื่องได้ดี ใช้ขึ้นต้นเรื่องก็ได้ และใช้แสดงความคิดเห็นของตัวละครแต่ละตัวแตกต่างกันไปได้ดี

4. แม้จะมุ่งความบันเทิงเป็นใหญ่ แต่ผู้เขียนเรื่องประเภทนี้ก็จำเป็นจะต้องมีความรอบรู้เพียงพอในเรื่องที่จะเขียน เช่น ในนวนิยายที่มีพาดพิงกับเรื่องแข่งรถแข่งม้า ก็จะต้องมีความรอบรู้ในเรื่องนั้นด้วย

5. มีความริเริ่มสร้างสรรค์ มีเอกลักษณ์ในการเขียน ไม่ใช่ลอกแบบมาจากคนอื่น

ทวีศักดิ์ ญาณประทีป (2537: 17 - 19) กล่าวถึงลักษณะของวรรณกรรมวัยรุ่นว่า การจะกำหนดให้แน่นอนลงไปว่า วรรณกรรมเล่มใดเป็นวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นนั้นเป็นเรื่องยาก ทั้งนี้เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่เชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ และวัยรุ่นมักถือว่าตัวเองเป็นผู้ใหญ่แล้ว นอกจากนี้วัยรุ่นยังถือว่าตัวเองอ่านหนังสือทุกชนิดได้เข้าใจ และส่วนใหญ่วัยรุ่นก็อ่านหนังสือสำหรับผู้ใหญ่อยู่แล้ว ถ้าจะพิจารณาถึงลักษณะของวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นให้แน่ชัด ก็ต้องคำนึงถึงจิตวิทยาวัยรุ่นอันเนื่องมาจากความต้องการและความสนใจพื้นฐาน ฉะนั้น หากพิจารณาตามนี้ จึงพอสรุปลักษณะการเขียนวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นประเภทบันเทิงคดี ได้ดังนี้

1. การสร้างตัวละครให้เด่นออกมาจริงจางั้นสำคัญมาก ซึ่งบางทีสำคัญกว่าเหตุการณ์และเนื้อเรื่อง
2. ความบันเทิงเป็นหัวใจของเรื่องประเภทนี้ ยิ่งกว่าการให้ความรู้ ผู้อ่านเรียนรู้ได้เองโดยปริยาย ผู้เขียนจึงจำเป็นต้องเขียนให้เกิดความเพลิดเพลิน ความตื่นเต้น และความขบขันต่อเนื่องกัน
3. บทสนทนา ใช้ดำเนินเรื่องได้ดี ใช้เปิดเรื่องได้ ใช้แสดงความคิดเห็นของตัวละครได้หรือแยกให้เห็นบุคลิกของตัวละครได้
4. ผู้เขียนต้องมีความรู้ในเรื่องที่จะเขียนเป็นอย่างดี แม้ว่าจะเป็นเรื่องให้ความบันเทิงก็ตาม
5. มีความริเริ่มสร้างสรรค์ มีการเขียนเรื่องเฉพาะตัว

การเขียนหนังสือสำหรับวัยรุ่นเป็นงานเขียนที่ยากยิ่ง เพราะเป็นงานเขียนสร้างสรรค์ชีวิตเยาวชนไม่ใช่งานเขียนผิวเผิน ทั้งนี้ เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความจริงจัง กระจายใคร่รู้ทุกสิ่งทุกอย่าง ต้องการแนะแนวทางที่ถูกต้องโดยไม่ให้รู้ตัว และต้องการความจริง ฉะนั้น วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ดีจะต้องสนองสิ่งเหล่านี้ให้แก่วัยรุ่น เพื่อที่จะให้วัยรุ่นได้เตรียมตนเพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต

ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง (2541: 19 - 20) กล่าวถึง หนังสือที่จัดเป็นวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นมี 4 ลักษณะสำคัญ คือ

1. เป็นเรื่องที่วัยรุ่นชื่นชอบ มักเป็นเรื่องที่วัยรุ่นชอบอ่านและมีเนื้อหาเกี่ยวกับวัยรุ่น โดยตรง พรรณคดีประเภทนี้ได้แก่ เรื่องราวประเภทรำพึงรำพันถึงอารมณ์ต่าง ๆ ของวัยรุ่น เรื่องราวเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตวัยรุ่น เรื่องเกี่ยวกับความรักของนักเรียนหรือนักศึกษา เรื่องชวนขันสำหรับวัยรุ่น และเรื่องประเภทให้ข้อคิดหรือคติเตือนใจวัยรุ่น

2. เรื่องสะท้อนชีวิตหรือปัญหาวัยรุ่น พรรณคดีประเภทนี้มักเป็นนวนิยายสะท้อนปัญหาวัยรุ่น ซึ่งเหมาะแก่การอ่านทั้งกลุ่มวัยรุ่นและผู้ใหญ่

3. เรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ร่วมของวัยรุ่น มักเป็นวรรณคดีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองหรือสังคม ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของวัยรุ่นมักจะมีอารมณ์โกรธ หากพบความไม่เป็นธรรมในสังคม

4. วรรณคดีในอดีตที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวัยรุ่น เป็นวรรณคดีในอดีตที่มุ่งเน้นการอบรมหรือสั่งสอนคนหนุ่มสาวในอดีต หรืออาจจะเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับความรักของคนหนุ่มสาว เช่น กฤษณา สอนน้อง สุภาชิตสอนหญิง มัทนะพาธา เป็นต้น

จินตนา ไบกาชุย (2542: 10 - 19) กล่าวถึงลักษณะของหนังสือสำหรับเด็ก สรุปได้ว่าหนังสือสำหรับเด็กโดยทั่วไปมีลักษณะสำคัญ 7 ลักษณะ คือ

1. เนื้อหาไม่วัตถุประสงค์และแก่นเรื่องบ่งบอกชัดเจน หนังสือสำหรับเด็กควรมีวัตถุประสงค์หรือแก่นเรื่องหรือแนวคิดที่ชัดเจนแต่เพียงเรื่องเดียว ไม่ควรมีหลายเรื่อง เพราะจะทำให้ผู้อ่านในวัยนี้สับสนได้ง่าย

2. เนื้อหาต้องมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย การเลือกเนื้อหาต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถในการอ่าน และความสนใจในการอ่านของผู้อ่านตามระดับวัย การบรรยายเรื่องที่เน้นรายละเอียดหรือเน้นเนื้อเรื่องมากเกินไป จึงไม่ถือเป็นลักษณะการเขียนเรื่องที่ดีของหนังสือสำหรับเด็ก

3. แนวการเขียนเนื้อหาหรือการเสนอเนื้อหา รูปแบบในการเสนอเนื้อหาหรือแนวการเขียนมีหลายประเภท สำหรับแนวการเขียนนี้ควรเลือกให้เหมาะสมกับประเภทของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของหนังสือ เมื่อเลือกใช้ประเภทใด จะต้องใช้อย่างถูกต้องตามรูปแบบ ไม่ปะปนจนสับสน และควรกลมกลืนกันไป โดยหลักการเขียนเรื่องหรือการเสนอเรื่องมีอยู่ว่า ให้เขียนให้ผู้อ่านซึ่งเป็นเด็กสามารถอ่านเข้าใจง่ายและรู้เรื่องเร็วที่สุด

4. ภาพประกอบเป็นส่วนสำคัญของหนังสือสำหรับเด็ก หนังสือสำหรับเด็กจะต้องมีภาพประกอบเสมอ สัดส่วนของภาพกับเนื้อเรื่อง ขึ้นอยู่กับวัยของเด็กผู้อ่านเด็กอายุน้อยต้องมีภาพมาก เด็กอายุมากมีภาพน้อยลงได้ ประเภทของภาพควรมีความเหมาะสมกับเนื้อหาของหนังสือ

5. ภาษาและสำนวนภาษาที่ใช้ในหนังสือสำหรับเด็ก หนังสือสำหรับเด็กต้องใช้ “คำง่าย” ที่ไม่ต้องแปลซ้ำอีกครึ่งหนึ่ง หลีกเลี่ยงคำศัพท์ยาก ๆ หรือคำศัพท์ทางวิชาการต่าง ๆ ใช้ประโยคสั้น ๆ

6. ขนาดตัวอักษรและการเลือกใช้ตัวอักษร ลักษณะความยาวของประโยค ขนาดของตัวอักษร และชนิดของตัวอักษรที่ใช้ในหนังสือสำหรับเด็ก ล้วนมีความสำคัญมากต่อการอ่านของเด็ก ดังนั้นจึงควรเลือกใช้ประโยคสั้น ๆ ไม่ยาวนัก ส่วนการเลือกชนิดของตัวอักษร ไม่ควรใช้ตัวอักษรประดิษฐ์บรรจง ให้ใช้ตัวอักษรที่อ่านง่ายและชัดเจน การเลือกขนาดตัวอักษรขึ้นอยู่กับปริมาณของเนื้อเรื่อง หรือความยาวของเรื่อง รูปเล่มหนังสือและวัยของผู้อ่าน

7. รูปเล่มหนังสือ หนังสือสำหรับเด็กควรมีขนาดกะทัดรัด ไม่ใหญ่ กว้างหรือยาว หรือเล็กเกินไป เพราะเด็กจะถือหนังสืออ่านไม่สะดวก อีกทั้งกล้ำเนื้อมือและนิ้วมือง่ายไม่แข็งแรงพอที่จะรับของเล็กหรือของใหญ่มากเกินไป

นอกจากนี้ขนาดรูปเล่มยังมีความสัมพันธ์กับการจัดหน้าของหนังสืออีกด้วย และการเย็บรูปเล่มก็ควรมีความแข็งแรงทนทานต่อการหยิบใช้ของเด็ก

วินัย รอดจ่าย (2539: 9) กล่าวถึงลักษณะหนังสือที่ดีสำหรับเด็กว่า ลักษณะหนังสือเด็กที่ดีคือหนังสือที่เด็กอ่านแล้วสนุกสนานเพลิดเพลิน มีเนื้อหาสาระตรงกับใจที่เด็กอยากอ่าน มีรูปเล่มสีสันทนสวยงาม ชวนให้หยิบขึ้นมาดูมาอ่าน โดยไม่ต้องบังคับ ไม่ว่าจะหนังสือที่ให้ความรู้หรือบันเทิงคดีก็ตาม ลักษณะที่ดีแบ่งได้ 3 ประการ คือ

1. ด้านเทคนิคการพิมพ์และการจัดรูปเล่ม การจัดพิมพ์ภาพและตัวอักษรนั้นต้องชัดเจน ปกติต้องสวยงาม ดึงดูดความสนใจเด็ก ขนาดรูปเล่มเหมาะสมกับความต้องการของเด็ก คุณภาพของกระดาษต้องดี ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของเด็ก การจัดหน้าหนังสือดูโปร่งตา ภาพกับตัวอักษรไม่ทับกัน และชื่อเรื่องดึงดูดความสนใจของเด็ก

2. ด้านเนื้อหา เนื้อหาที่น่าสนใจ มีความสนุกสนาน ความยากง่ายเหมาะสมกับวัย เนื้อหาต้องถูกต้อง การดำเนินเรื่องควรเข้าใจชวนให้ติดตาม เนื้อหาของเรื่องทั้งในแง่ของความสั้นยาวจะต้องเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นอย่างมาก ไม่ยาวเกินไปหรือสั้นเกินไปในเด็กแต่ละวัย ประโยชน์และแง่คิดหลังจากการอ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว เด็กจะได้รับประโยชน์จากการอ่านไปแล้วอย่างไรบ้าง และสำนวนภาษาจะต้องเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นอย่างยิ่ง

3. ด้านภาพประกอบปกติแล้วหนังสือสำหรับเด็กจะมีภาพประกอบเกือบทุกหน้า ไม่ว่าจะบันเทิงคดี สารคดี หรือบทร้อยกรอง ภาพประกอบนั้นจะต้องมีสีสันทนสวยงาม วาดอย่างประณีต สอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่อง ภาพต้องถูกต้อง ขนาดภาพเหมาะกับขนาดรูปเล่มและน่าสนใจ

กล่าวโดยสรุป วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นเป็นงานเขียนที่ผู้เขียนต้องคำนึงถึงจิตวิทยาของวัยรุ่น โดยอาศัยความต้องการทางธรรมชาติของวัยรุ่นเป็นพื้นฐาน โดยลักษณะสำคัญของวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นมีดังนี้

1. เนื้อหาต้องตอบสนองความใคร่รู้ ตอบสนองความอยากรู้ และเป็นเรื่องที่วัยรุ่นสนใจ มักเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับวัยรุ่น

2. สะท้อนสภาพปัญหาชีวิตของวัยรุ่นหรือมีอิทธิพลต่อความรู้สึก ซึ่งจะช่วยให้วัยรุ่นเข้าใจตนเองยิ่งขึ้น

3. ส่งเสริมให้วัยรุ่นมีความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้ต้องช่วยสร้างจินตนาการให้แก่วัยรุ่น ช่วยจรรโลงจิตใจของวัยรุ่น เพื่อให้วัยรุ่นเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต

4. ส่งเสริมความเจริญทางสติปัญญา ทั้งในด้านความรู้ ความคิด สอดแทรกคติสอนใจ รวมทั้งสามารถให้คำตอบตามความต้องการของวัยรุ่นได้

5. ด้านการใช้ภาษา ต้องเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน หลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์ที่ยากหรือศัพท์ทางวิชาการ เพื่อให้วัยรุ่นเกิดความเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

6. ด้านเทคนิคการพิมพ์และรูปเล่ม วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นควรมีขนาดกะทัดรัด เพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการหยิบจับและพกพา และควรมีภาพประกอบที่สอดคล้องกับเรื่องเพื่อดึงดูดความสนใจของวัยรุ่น อีกทั้งต้องมีขนาดของตัวอักษรและรูปแบบตัวอักษรที่เหมาะสมเพื่อให้ง่ายต่อการอ่าน

2.1.3. ประเภทของวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น

การจำแนกประเภทของวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น สามารถแบ่งได้หลายลักษณะตามเกณฑ์ในการแบ่ง เช่น การแบ่งประเภทวรรณกรรมตามเกณฑ์อายุ การแบ่งประเภทวรรณกรรมตามระดับชั้นเรียน การแบ่งประเภทตามรูปแบบวรรณกรรม เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

วิริยะ สิริสิงห์ (2551: 13 - 14) กล่าวว่า การแบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็ก แบ่งกันหลายระดับตามเกณฑ์ต่างกันไป ดังนี้

1. หนังสือสำหรับเด็กเมื่อแบ่งตามเกณฑ์อายุ แบ่งได้ 5 ระดับ ดังนี้

1.1 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 0-3 ปี

1.2 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี

1.3 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 6-11 ปี

1.4 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 11-14 ปี และ

1.5 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 14-18 ปี

2. หนังสือสำหรับเด็กแบ่งตามระดับชั้นเรียน แบ่งได้ 3 ระดับ ดังนี้

2.1 หนังสือสำหรับเด็กเล็ก อายุ 3-6 ปี

2.3 หนังสือสำหรับเด็กวัยประถมศึกษา อายุ 7-12 ปี และ

2.3 หนังสือสำหรับเด็กวัยมัธยมศึกษา อายุ 13-18 ปี

3. หนังสือสำหรับเด็กแบ่งตามลักษณะของเรื่อง ก็จะแบ่งได้ 3 ประเภทเช่นกันคือ

3.1 นวนิยาย (Fiction) ให้ความเพลิดเพลินเป็นสำคัญ การบรรยายเรื่องเขียนเป็นร้อยแก้ว

3.2 สารคดี (Non-Fiction) ให้ความรู้และข้อเท็จจริงเป็นสำคัญ หนังสือสารคดีเหมาะกับเด็กทุกวัย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้เขียนว่าจะสามารถเขียนสารคดีให้เหมาะสมกับเด็กในวัยใดการเขียนสารคดีต่างกับการเขียนนวนิยาย สารคดีต้องมีเนื้อหา สารระ มีความรู้และข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ผู้เขียนจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ การเขียนทั้งประเภทสารคดีและนวนิยาย ผู้เขียนจะต้องใช้ความสามารถอย่างมาก เรื่องที่เขียนออกมาจึงจะน่าอ่านและอ่านไม่เบื่อ

3.3 ร้อยกรอง (Verse) เป็นการเสนอเรื่องราวไม่ว่าจะเป็นในรูปนวนิยายหรือสารคดี เป็นคำคล้องจองตามประเภทฉันทลักษณ์ต่าง ๆ

นอกจากนี้ วินัย รอดจ่าย (2539: 9) ได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทหนังสือเด็กได้ว่า การแบ่งประเภทหนังสือเด็กนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้แบ่งไว้หลายลักษณะ เช่น

แบ่งโดยยึดวิธีเขียนเป็นหลัก

แบ่งโดยยึดรูปแบบของหนังสือเป็นหลัก

แบ่งโดยยึดวัยของเด็กเป็นหลัก

ทั้งนี้ หนังสือสำหรับเด็กสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท โดยยึดหน้าที่ของหนังสือเป็นหลัก ได้แก่ บันเทิงคดี สารคดี และร้อยกรอง

หนังสือบันเทิงคดี คือหนังสือที่แต่งขึ้นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็ก เขียนได้ทั้งแบบร้อยแก้วและร้อยกรอง แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) นิทาน 2) นวนิยาย 3) เรื่องสั้น 4) เรื่องแปล และ 5) การ์ตูน

หนังสือสารคดี คือหนังสือที่ให้ความรู้แก่เด็ก แบ่งออกได้ดังนี้ 1) สารคดีทั่วไป 2) สารคดีชีวประวัติ และ 3) สารคดีท่องเที่ยว

หนังสือร้อยกรอง คือหนังสือประเภทบันเทิงคดีอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ให้ความสนุกสนาน แบ่งออกได้ดังนี้ 1) ร้อยกรองสำหรับเด็กและ 2) ร้อยกรองสำหรับเด็กรุ่นเยาว์

สำหรับ รัชฎาภรณ์ อินทรกำแหง (2517: 112 - 114) ได้แบ่งประเภทวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นตามเนื้อหาของวรรณกรรมได้ดังนี้

1. นวนิยาย ที่ช่วยขยายประสบการณ์ให้กว้างขวาง พัฒนาจิตใจให้เป็นคนใจกว้าง และจรรโลงชีวิตให้งดงาม เพราะในนวนิยายเช่นนี้ ทำให้วัยรุ่นรู้สึกมีเพื่อน ได้เพื่อนที่เข้าใจ รู้ใจ ให้คำปลอบประโลม แนะนำเมื่อเกิดปัญหาอันจะนำความรู้สึกรอบอุ้มมาสู่ชีวิตเป็นอันมาก

2. ชิวประวัติ เป็นหนังสือที่มีคุณค่าต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมาก เพราะจะเป็นเสมือนเพื่อนที่คอยนำแสงสว่างมาสู่ชีวิต ให้แนวทางในการที่เขาจะก้าวออกไปข้างหน้า เสริมบุคลิกภาพของเขาให้มีเสน่ห์ขึ้น เป็นกำลังให้เขาเกิดความรู้สึกว่าชีวิตนี้ยังมีหวัง

3. ผจญภัย วรรณกรรมประเภทนี้จะช่วยเปลี่ยนรสและอารมณ์ให้วัยรุ่นรู้สึกที่ชีวิตไม่จำเจมีรสชาติยิ่งขึ้น ให้ความตื่นเต้น ส่งเสริมจินตนาการ ไร้ความกล้าที่แฝงอยู่ในตัวเขาให้ตื่นขึ้น ได้รับความคิดในปฏิภาณไหวพริบและวิธีการตัดสินใจ แล้วยังอาจได้ความรู้เล็ก ๆ น้อย ๆ ประกอบอีกด้วย

4. ประวัติศาสตร์ เป็นวรรณกรรมที่นำไปสู่อดีต อันเป็นเสมือนการสะท้อนให้เห็นปัจจุบัน แล้วยังนำการคาดคะเนไปสู่อนาคตอีกด้วย วัยรุ่นอาจอ่านเหมือนเรื่องนิทานที่สนุกสนาน ตื่นเต้นเร้าใจ แต่สนุกกว่านิทานเพราะเป็นเหตุการณ์ที่เป็นจริง เกิดขึ้นจริง และเมื่อเป็นประวัติศาสตร์ของชาวบ้านเมืองตนก็จะนำความภาคภูมิใจมาสู่ หรือแม้บางทีจะเป็นความขมขื่นเจ็บปวดก็จะเป็นบทเรียนให้วัยรุ่นได้สังวรไว้ว่า ในรุ่นของตนนี้จะต้องพยายามให้ประวัติศาสตร์ได้จารึกการกระทำที่มีศักดิ์ศรีกว่านี้

5. กวีนิพนธ์ วรรณกรรมประเภทนี้ส่งเสริมจินตนาการ ให้ความละเอียดอ่อนแก่จิตใจ อารมณ์และความรู้สึก โน้มนำจิตใจให้ชื่นบาน เห็นความงามความแจ่มใสลึกซึ้งของธรรมชาติ ยิ่งเมื่ออ่านให้มีเสียง รสไพเราะของกวีจะเข้าไปสัมผัสกับความรู้สึก เป็นประหนึ่งดนตรีไพเราะที่บรรเลงให้เกิดความชุ่มชื้น เป็นวรรณกรรมที่ให้ความจรจโรจใจเสริมอารมณ์ของวัยรุ่นให้เกิดความสุนทรีย์ขึ้น

6. ท่องเที่ยว สนองความอยากรู้อยากเห็นอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ช่วยนำจิตใจของการที่ใคร่เที่ยวตระเวนไปดูชีวิตของเขานอื่นในต่างถิ่นต่างแดน โดยเฉพาะชีวิตความเป็นอยู่ของวัยรุ่นด้วยกันเป็นวรรณกรรมที่ทำให้เกิดความตื่นเต้นสนุกสนาน ความรู้ในขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ ฯลฯ เป็นหนังสือที่วัยรุ่นสนใจอ่านกันอย่างแพร่หลาย

7. วิทยาศาสตร์ เป็นวรรณกรรมที่วัยรุ่นนิยมมากที่สุดประเภทหนึ่ง โดยเฉพาะวัยรุ่นผู้ชายเพราะเป็นวรรณกรรมที่นำไปสู่ความจริง ความจริงที่พิสูจน์ได้ ทดลองได้ เสมือนเปิดหูเปิดตาให้รู้จักความจริงของธรรมชาติ การพิสูจน์และการประดิษฐ์คิดค้นต่าง ๆ

8. บทละคร นำความตื่นเต้นใหม่ ๆ มาสู่วัยรุ่นผู้อ่านเพราะมันนำไปสู่ความเคลื่อนไหว ความมีชีวิต เร้าอารมณ์ผู้อ่าน ให้เกิดความรู้สึก ความสนุกในการติดตามบทบาทคำพูด ปฏิภาณไหวพริบ แล้วบางทียังเป็นบททดลองฝึกแสดงที่จะทำให้บทละครนั้นมีชีวิตขึ้นอีกด้วย

9. อาชีพ งานอดิเรก การสมาคม วรรณกรรมประเภทนี้จะช่วยตอบปัญหาแก้คำถามที่วัยรุ่นสงสัยว่า ผู้ใหญ่เขาทำมาหากินกันอย่างไร จะใช้เวลาให้เป็นประโยชน์อย่างไร จะติดต่อกับสมาคมกับเพื่อนฝูงหรือคนแปลกหน้าอย่างไร ถ้าเขาได้คำตอบที่ตรงตามใจปรารถนา จะทำให้วัยรุ่นก้าวไปสู่วัยผู้ใหญ่ด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้น

10. อ่างอิง เป็นวรรณกรรมที่วัยรุ่นในยุคปัจจุบันเริ่มสนใจกันมากขึ้นเพราะเป็นยุคของการแข่งขัน ผู้ที่รู้มากย่อมมีโอกาสดีกว่า หนังสืออ่างอิงในสาขาต่าง ๆ ตลอดจนสารานุกรม พจนานุกรม จะทำให้วัยรุ่นรู้สึกว่าเป็นคนมีหลักในวิชาความรู้ต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้เกิดความมั่นใจในการศึกษาและความรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น

11. ศาสนา ต้องเป็นวรรณกรรมที่ไม่ใช่ตำรา หรืออธิบายหลักธรรมที่ลึกซึ้ง แต่เป็นหนังสือที่นำหลักธรรมมาประยุกต์กับชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจเขียนในลักษณะตอบปัญหา สนทนา นวนิยาย ด้วยภาษาที่ง่าย ลีลาการเขียนที่มีเสน่ห์ อันจะทำให้วัยรุ่นติดตามอ่านได้อย่างไม่น่าเบื่อ

12. เรื่องสั้น เป็นวรรณกรรมที่วัยรุ่นสนใจมากที่สุดประเภทหนึ่งเพราะอ่านจบได้เร็ว วรรณกรรมที่วัยรุ่นชอบอ่านมากอย่างหนึ่ง คือนิตยสาร หนังสือพิมพ์ สำหรับนิตยสารวัยรุ่นนั้น ควรประกอบด้วยคอลัมน์ต่าง ๆ ตามประเภทของวรรณกรรมที่กล่าวมาข้างต้น แต่ให้เรื่องและภาษาอยู่ในความเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน

ส่วน ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง (2541: 22) ได้แบ่งประเภทของวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นตามรูปแบบของวรรณกรรม 4 ประเภท ดังนี้

1. นวนิยาย หากเป็นเรื่องที่เขียนด้วยนักเขียนที่เขียนนวนิยายอย่างสม่ำเสมอ เช่น ทมยันตี สีฟ้า จุลลดา ภักดีภูมินทร์ โบตัน เป็นต้น ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องในแนวสะท้อนชีวิตหรือปัญหาวัยรุ่น กล่าวถึงประสบการณ์ชีวิตวัยรุ่น ซึ่งจะมีรูปแบบตามแบบฉบับของการเขียนนวนิยายอย่างชัดเจน เช่น มีการวางโครงเรื่องอย่างเป็นระบบ มีแนวคิดหลักและแนวคิดรองอย่างเด่นชัด มีจุดจบและคลี่คลายปัญหาอย่างชัดเจน เป็นต้น แต่ถ้าเป็นนวนิยายสำหรับวัยรุ่นที่เขียนโดยนักเขียนใหม่ หรือนักเขียนที่เขียนเรื่องสำหรับวัยรุ่นเป็นครั้งคราว นอกจากจะมีขนาดสั้นแล้ว รูปแบบยังไม่เด่นชัดตามแบบฉบับของการแต่งนวนิยาย เช่น วางโครงเรื่องไม่เป็นระบบ ไม่ได้กำหนดแนวคิดหลัก แนวคิดรอง ไม่มีจุดจบหรือคลี่คลายปัญหาที่เด่นชัด เป็นต้น จะทำให้เนื้อหาขาดความเข้มข้น และอาจเป็นข้อด้อยในเชิงวรรณศิลป์

2. เรื่องสั้น รูปแบบของวรรณคดีประเภทเรื่องสั้น ค่อนข้างจะมีความเด่นชัดไม่ซับซ้อน มีความเด่นชัดมากกว่านวนิยาย และมักจะเป็นเรื่องที่วัยรุ่นคุ้นเคยเขียนในนวนิยายสำหรับวัยรุ่นมาก่อน

3. เรื่องเล่า เรื่องเล่าสำหรับวัยรุ่นมีลักษณะคาบเกี่ยวระหว่างวรรณคดีประเภทนวนิยาย และเรื่องสั้น โดยบางเรื่องเล่าเรื่องใดเรื่องหนึ่งต่อเนื่องกันไปจนจบเล่ม บางเรื่องเล่าเป็นตอน ๆ ไม่ต่อเนื่องกัน และเหตุผลที่ไม่จัดเรื่องเล่าเป็นนวนิยาย หรือเรื่องสั้นอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะเมื่อพิจารณาองค์ประกอบทางวรรณศิลป์แล้ว เห็นว่าเรื่องเล่านี้เน้นความรู้ และการให้ข้อคิด โดยใช้กลวิธีการแต่งที่สนุกสนาน มากกว่าการสร้างตัวละครและเหตุการณ์ในเรื่องให้ผู้อ่านเหมือนวรรณคดีประเภทนวนิยายหรือเรื่องสั้น

4. บทกวี รูปแบบการแต่งบทร้อยกรองสำหรับวัยรุ่นแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ บทร้อยกรองไร้ฉันทลักษณ์กับบทร้อยกรองที่มีฉันทลักษณ์

4.1 บทร้อยกรองไร้ฉันทลักษณ์ หรือกลอนเปล่าเป็นร้อยกรองที่ไม่เคร่งครัดลักษณะบังคับ อาทิ ไม่กำหนดจำนวนคำในแต่ละวรรคแน่นอน ไม่กำหนดเสียงหนักเบาหรือเสียงเอกโท ไม่มีสัมผัสนอกหรือสัมผัสใน จึงนิยมเรียกคำประพันธ์ประเภทนี้ว่า กลอนเปล่า

4.2 บทร้อยกรองที่มีฉันทลักษณ์ ร้อยกรองสำหรับวัยรุ่นที่มีฉันทลักษณ์แน่นอนนี้ แต่งด้วยคำประพันธ์หลายชนิดทั้ง โคลง กลอน หรือกาพย์ แต่ส่วนใหญ่มักเป็นคำประพันธ์ประเภทกลอนและกาพย์ โดยเป็นกาพย์ยานี 11 และกลอนแปดเป็นส่วนมาก

จากการจำแนกประเภทของวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นข้างต้น สรุปได้ว่า ประเภทของวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นสามารถจำแนกได้หลายประเภท ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่ง เช่น การแบ่งวรรณกรรมตามเกณฑ์อายุ การแบ่งวรรณกรรมตามระดับชั้นเรียน การแบ่งวรรณกรรมตามรูปแบบงานเขียน การแบ่งวรรณกรรมโดยยึดหน้าที่ของวรรณกรรม และ การแบ่งวรรณกรรมตามลักษณะของเนื้อเรื่อง เป็นต้น

2.1.4 การศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น เป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญด้านองค์ประกอบทางวรรณกรรม เพื่อมุ่งศึกษาลักษณะของโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉากและสถานที่ และบทสนทนา ทั้งนี้ขอบเขตที่นำมาใช้ในการศึกษา คือ วรรณกรรมที่ได้รับรางวัลการประกวดจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นพบว่า ขอบเขตที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยส่วนใหญ่จะเป็นวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลจากหน่วยงานต่าง ๆ สำหรับวรรณกรรมที่ได้รับความนิยมและนำมาศึกษามากที่สุด คือ กลุ่มวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลจากงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการประกวดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาตินี้ มีระยะเวลาการดำเนินการประกวดมาอย่างยาวนาน และเป็นการประกวดหนังสือที่ถูกจัดขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐซึ่งมีความสำคัญต่อการกำหนดเนื้อหาตำราเรียน และลักษณะของผู้เรียน ที่ถือเป็นเป้าประสงค์หลักในการส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน ตัวอย่างงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นมีดังนี้

การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดีที่ชนะการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี พ.ศ.2530-2536 ของ น้ำค้าง ระวีงทอง (2540) โดยผลการวิจัยตามองค์ประกอบทางวรรณกรรมพบว่า ลักษณะโครงเรื่องที่พบมากที่สุด คือการนำเสนอลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชน เช่น มีความรับผิดชอบ มีความมุ่งมั่นและพยายามซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณธรรมของตัวละครที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อสังคม ในด้านการสร้างฉาก ผู้เขียนสร้างฉากที่เด็กรู้จักและคุ้นเคย มีความ

สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง และช่วยเสริมประสบการณ์ แก่ผู้อ่าน มีการเลือกใช้ภาษาหลากหลายลักษณะเพื่อให้เหมาะสมแก่ฐานะของตัวละครและเหตุการณ์

การวิเคราะห์หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2521-2544 ของ ทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) เพื่อวิเคราะห์วรรณกรรม จำนวน 78 ชื่อเรื่อง โดยผลการวิจัยด้านเนื้อหาชี้ให้เห็นว่า เนื้อหามีความเกี่ยวข้องกับเรื่องครอบครัว มีแนวคิดเกี่ยวกับความเมตตา กรุณา สำหรับตัวละครส่วนใหญ่มีตัวละครเป็นคน อายุ 12-14 ปี มีฉากเป็นประเทศไทยแถบชนบทโดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการนำเสนอเรื่องที่เป็นเอกภาพแนวเรื่องสมจริง และมีวิธีการนำเสนอโดยใช้เรื่องเล่า ส่วนด้านภาษาพบว่า ส่วนใหญ่มีการใช้สุภาษิต คำพังเพย ภาษาถิ่นและเชิงอรรถเสริมความ เพื่อให้วรรณกรรมมีความสมจริงและสอดคล้องความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้อ่าน

การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลตั้งแต่ พ.ศ.2506 ถึง พ.ศ.2548 ของ อภันตรี กันเดช (2549) เพื่อวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนจำนวน 148 ชื่อเรื่อง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลส่วนใหญ่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์เอกชน มีเนื้อเรื่องวิถีชีวิตและมิตรภาพ ตัวละครเอกเป็นมนุษย์ที่มีอายุระหว่าง 12-14 ปี แนวเรื่องมีความสมจริง มีฉากประเทศไทย โดยเฉพาะภาคใต้ มีโครงเรื่องเป็นเอกภาพและมีวิธีดำเนินเรื่องแบบเรื่องเล่า และมีการใช้สุภาษิตคำพังเพยประกอบในเรื่อง

กลวิธีการแต่งและคุณค่าของบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ.2555 – 2556 ของ HE FEIYAN (2558) โดยผลการวิจัยด้านกลวิธีการแต่งพบว่า การวางโครงเรื่อง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเด็กในสังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มีแก่นเรื่องสำคัญที่กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีอิสระและมีความมั่นใจในตัวเอง เปิดด้วยการบรรยาย การพรรณนาและการใช้บทสนทนา ดำเนินเรื่องโดยสร้างความขัดแย้ง และปิดเรื่องแบบสุขนานุกรม แบบโศกนาฏกรรม และแบบทิ้งไว้ให้คิดหาคำตอบ ทั้งนี้ตัวละครที่สร้างขึ้นจะมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมอย่างสมจริงและเหนือจริง ฉากและบรรยากาศเป็นฉากสมจริงและเหนือจริง โดยผู้แต่งจะใช้บทสนทนาเพื่อช่วยดำเนินเรื่องและบอกลักษณะนิสัยของตัวละคร

ตัวอย่างงานวิจัยข้างต้น เป็นการศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่มุ่งศึกษาองค์ประกอบทางวรรณกรรม ซึ่งผลของการวิจัยจะทำให้ทราบลักษณะของโครงเรื่องที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอโดยส่วนใหญ่ว่ามีลักษณะอย่างไร แก่นเรื่องที่นำเสนอต้องการปลูกฝังผู้อ่านในด้านใด การนำเสนอตัวละครฉากและสถานที่ที่มีความสมจริงหรือไม่ รวมถึงบทสนทนาที่ปรากฏในเรื่องซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ช่วยดำเนินเรื่องทำให้อ่านเรื่องมีความน่าสนใจและดึงดูดผู้อ่านยิ่งขึ้น

นอกจากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นดังที่กล่าวมาข้างต้น ยังพบงานวิจัยอีกกลุ่มหนึ่งที่เลือกศึกษาวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นในประเด็นอื่นนอกเหนือจากการศึกษาตามองค์ประกอบทางวรรณกรรมด้วย เช่น การศึกษากลวิธีการใช้ภาษา ภาพพจน์ เนื้อหา แนวคิด และคุณค่าที่ปรากฏในวรรณกรรม ดังตัวอย่างงานวิจัยต่อไปนี้

งานวิจัยที่มุ่งศึกษารูปแบบเนื้อหาและแนวคิดของวรรณกรรม เช่น งานวิจัยของ นวลจันทร์ ชาญวิวัฒนา (2550) เรื่อง การศึกษาเนื้อหาและแนวคิดของวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีในปี พ.ศ. 2547 ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรม รวมถึงการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเยาวชนที่มีสาเหตุมาจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และงานวิจัยของ กุณจิตรา ซาพิมล (2557) เรื่อง การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลชนะเลิศรางวัลหนังสือดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รางวัลแว่นแก้ว และรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด ระหว่างปีพุทธศักราช 2546 - 2555 ที่นำเสนอให้เห็นความสัมพันธ์ของรูปแบบและเนื้อหาของวรรณกรรม โดยพบว่ารูปแบบวรรณกรรมเยาวชนแบบนวนิยายสมจริงแนวเรื่องเล่าชีวิตเป็นที่นิยมมากที่สุด เพราะสามารถนำเสนอเนื้อหาได้หลากหลาย

นอกจากยังพบงานวิจัยที่มุ่งศึกษาการใช้ภาษาภาพพจน์ในวรรณกรรมเป็นประเด็นหลัก เช่น การศึกษาภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชน กรณีศึกษาวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด ของ เขมมิกา สรรเสริญ (2553) ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า มีการใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชนจำนวน 11 ภาพพจน์ ในด้านเนื้อหาของวรรณกรรมมีลักษณะเช่นเดียวกับงานวิจัยข้างต้น ซึ่งจะสะท้อนภาพวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทย วิธีการดำเนินชีวิตของคนไทยในชนบท ค่านิยมในสังคมไทย ภูมิปัญญาพื้นบ้านของไทย และประเพณีท้องถิ่นของชาวไทยภาคใต้ และงานวิจัยที่นำเสนอให้เห็นกลวิธีการใช้ภาษาในงานวรรณกรรม เช่น งานวิจัยของ วชิราภรณ์ สุวรรณวางกุล (2554) ที่ศึกษาวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทสารคดี พ.ศ.2546 - 2552 โดยผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมที่นำมาวิเคราะห์มีการใช้คำและสำนวนไทย และการใช้ภาพพจน์แบบอุปมา เล่าเรื่องโดยการใช้บรรยายโวหารเป็นหลัก และเลือกใช้ภาษาระดับกึ่งทางการและระดับสนทนาเป็นส่วนใหญ่

จากการศึกษางานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น สามารถแบ่งงานวิจัยออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ การศึกษาวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่มุ่งศึกษาตามองค์ประกอบทางวรรณกรรม และการศึกษาวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่มุ่งวิเคราะห์เพียงด้านกลวิธีการใช้ภาษา เนื้อหา แนวคิดและคุณค่าของวรรณกรรม ส่วนแหล่งข้อมูลที่ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ คือ วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลการประกวดจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ รางวัลหนังสือดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รางวัลแว่นแก้ว รางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาการศึกษางานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นช่างต้น พบว่างานวิจัยโดยส่วนใหญ่จะศึกษาวรรณกรรมตามองค์ประกอบทางวรรณกรรม และคุณค่าของวรรณกรรมในด้านเนื้อหาและแนวคิด แต่ยังขาดการศึกษาการนำเสนอลักษณะของวัยรุ่นในวรรณกรรมทั้งในระดับปัจเจก และระดับสังคมที่ผู้เขียนสื่อสารมายังผู้อ่าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากลวิธีกรนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำวรรณกรรมไปใช้ในฐานะที่เป็นเครื่องมือของรัฐในการปลูกฝังวัยรุ่นให้มีลักษณะตามที่สังคมต้องการในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ด้านบุคลิกภาพ พฤติกรรม ความคิด ทัศนคติ และความต้องการ เป็นต้น

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎี

การศึกษากลวิธีกรนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น ในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นกลุ่มนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล 2 แนวคิดหลัก ดังนี้

2.2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์และการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์

2.2.1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์

การศึกษากลวิธีกรนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น ในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นกลุ่มนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์ประกอบกรวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดดังนี้

ศิริพร รักดีผาสุข (2561: 250) ให้คำจำกัดความคำว่า อัตลักษณ์ (Identity) ว่าคือกรนิยามความหมายของตัวตนและการจัดวางตำแหน่งแห่งหน ให้แก่ตัวตน ซึ่งเกี่ยวข้องกับกรเข้าใจของเราว่า “เราเป็นใคร” และ “ผู้อื่นเป็นใคร” นอกจากนั้นในทางกลับกันก็เกี่ยวข้องกับกรเข้าใจของผู้อื่นในสังคมต่อตัวตนของเขาและตัวตนของเราด้วย อัตลักษณ์จะมีความเกี่ยวข้องกับการต่อรองความหมายเกี่ยวกับตัวตนของคนในสังคมและเป็นกระบวนการที่มีลักษณะ “สหสัมพันธ์” (Intersubjective) กล่าวคือ ความหมายของตัวตนขึ้นอยู่กับกรต่อรองระหว่างตัวเราและสังคม

อภิญา เฟื่องฟูสกุล (2561: 6) กล่าวว่า อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่เชื่อมต่อและสัมพันธ์ระหว่าง “ความเป็นปัจเจก” ซึ่งจะมีความเกี่ยวข้องกับมิติภายในของความเป็นตัวเรา และความสัมพันธ์ทางสังคม สังคมจะกำหนดบทบาทหน้าที่และระบบคุณค่าที่ติดมา ในมิตินี้อัตลักษณ์จึงเป็นเรื่องของการใช้สัญลักษณ์ โดยการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ต่าง ๆ จะกระทำผ่านระบบสัญลักษณ์หลายแบบ ดังนั้นจึงมีการแบ่งประเภทอัตลักษณ์เป็นสองระดับ คือ อัตลักษณ์บุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคม

ฉลาดชาย รมีวดานนท์ (2545: 155) ได้อธิบายความหมายของอัตลักษณ์ว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เรารู้สึกว่าเป็นตัวหรือพวกเราที่แตกต่างจากผู้อื่น ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีเพียงหนึ่งเดียว แต่อาจมีหลายอัตลักษณ์ที่ประกอบขึ้นมาเป็น “ตัวเรา” “พวกเรา” อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ แต่

เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม อัตลักษณ์จะมีกระบวนการสร้างความเหมือนระหว่าง “พวกเรา” หรือ “คนอื่น” หรือกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ควบคู่กันไป

จุฑามาศ ทองแก้ว (2560: 9) กล่าวว่า อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างของสังคม ซึ่งแยกไม่ออกระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคม เนื่องจากมีความทับซ้อนกันอยู่ โดยสังคมเป็นสิ่งที่หล่อหลอมความเป็นตัวตนขณะเดียวกันตัวตนก็หล่อหลอมกันเป็นสังคม กระบวนการที่เกิดขึ้นนี้ได้คำนึงถึงจุดเน้นที่แตกต่าง ความหลากหลายของการสร้างอัตลักษณ์กับการตั้งคำถามว่า อัตลักษณ์เหล่านี้ได้เชื่อมโยงกับสังคมได้อย่างไร และเรามีส่วนร่วมในการก่อตัวของอัตลักษณ์ของตัวเองไปด้วยเช่นกัน ชีระ บุชบกแก้ว (2553: 15) ได้นิยามความหมายของอัตลักษณ์ว่า เป็นกระบวนการทางสังคมและเป็นเรื่องของการพิจารณาตัวตนของตนเองและเป็นการตั้งคำถามแก่ตนเองและสังคมอย่างรอบด้านว่า ฉันเป็นใคร มีความเหมือนและความแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร

อุสุมา สุขสม (2550: 30 - 31) กล่าวว่า อัตลักษณ์เป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ที่เรามีต่อคนอื่นและสังคมนรอบตัว มีเกี่ยวข้องกับมุมมองตัวเองว่า “ฉันมองตัวเองอย่างไรและคนอื่นมองฉันอย่างไร” มักเป็นการกำหนดตำแหน่งที่เรารู้สึกทางสังคม ซึ่งเกิดจากคนอื่นรับรู้ด้วยไม่ใช่เกิดแค่ตัวเราเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การที่เรามองตนเองอย่างไรและคนอื่นมองเรานั้น อาจไม่ได้สอดคล้องกันเสมอไป อัตลักษณ์ของบุคคลจึงไม่ใช่ชุดของลักษณะการแสดงออกที่มีแก่นมันคงตายตัว แต่อัตลักษณ์จะถูกต่อรองภายใต้สนามปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่า

สมัย วรรณอดุตร (2557: 23) กล่าวว่า อัตลักษณ์ หมายถึง สิ่งที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความแตกต่างจากคนอื่นหรือกลุ่มอื่น หรือสิ่งที่บ่งบอกว่าเราเป็นใครบนพื้นฐานของความสัมพันธ์กับคนอื่นรอบข้าง โดยผ่านการนิยามความหมายที่ทำให้รู้สึกว่าเป็นเราหรือพวกเขาแตกต่างจากเขาหรือพวกเขาหรือสังคมอื่น ๆ ซึ่งบุคคลหรือกลุ่มรับรู้ในลักษณะเฉพาะของตน และพยายามที่จะหวงแหนรักษาไว้ โดยกระบวนการทางสังคมที่ประกอบสร้างอัตลักษณ์อาจมีความคงที่ หรือสามารถสร้างใหม่ก็ได้ ปรับเปลี่ยนก็ได้ ตามแต่บริบทที่มีการปฏิสัมพันธ์กันกับกลุ่มคนอื่นหรือสังคมอื่น

จากการนิยามความหมายของอัตลักษณ์ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่ถูกสังคมประกอบสร้างขึ้นจนกลายเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลหรือกลุ่มคน และเป็นตัวบ่งชี้ลักษณะความเหมือน ความต่างระหว่างความเป็นตัวเรากับบุคคลอื่น เพื่อให้สามารถระบุได้ว่า ฉันคือใคร และผู้อื่นเป็นใคร โดยอัตลักษณ์เหล่านี้อาจมีความคงที่ หรือเปลี่ยนแปลงไปตามแต่บริบท ดังนั้น อัตลักษณ์จึงเป็นการศึกษาลักษณะเฉพาะของกลุ่มคนหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นตัวตนและสังคมที่ทับซ้อนกันอย่างแยกไม่ออก การศึกษาอัตลักษณ์จึงต้องประกอบไปด้วยสองมิติ โดยมิติภายในที่แสดงออกถึงความ เป็นปัจเจกเรียกว่า อัตลักษณ์บุคคล และมิติที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางสังคมจะเรียกว่า อัตลักษณ์ทางสังคม

การศึกษาตามแนวคิดและทฤษฎีอัตลักษณ์ ศิริพร ภัคดีผาสุข (2561: 27 - 29) ได้เสนอแนวทางในการศึกษาภาษากับอัตลักษณ์ 4 แนวทาง ได้แก่

1) การศึกษาภาษาในฐานะการประกอบสร้างทางสังคม การศึกษาในแนวทางนี้มีแนวคิดพื้นฐานว่า *อัตลักษณ์* เป็น “กระบวนการ” มากกว่าเป็น “ผลผลิต” *อัตลักษณ์* เกี่ยวข้องกับสังคม ไม่ใช่เป็นเพียงสิ่งที่มนุษย์เราได้มาเองโดยธรรมชาติหรือมีอยู่ก่อนแล้ว กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์มีลักษณะที่น่าสนใจ 4 ประการ ดังนี้

(1) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสถานการณ์การปฏิสัมพันธ์ที่เฉพาะเจาะจงเป็นที่รับรู้ได้ ไม่ได้เป็นเรื่องของความคิดที่อยู่ภายในจิตใจ

(2) กระบวนการประกอบสร้างดังกล่าวก่อให้เกิดชุดของอัตลักษณ์ที่มีความหลากหลาย มิใช่เพียงอัตลักษณ์ที่มีเพียงหนึ่งเดียวและมีลักษณะตายตัวไม่เปลี่ยนแปลง

(3) กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ไม่ได้เป็นผลจากตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพียงฝ่ายเดียว หากแต่เป็นผลของการต่อรองกับมุมมองที่สังคมมีต่อเรา

(4) กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์มีภาษาเป็นเครื่องมือหรือเป็นสื่อกลาง

2) การศึกษาอัตลักษณ์ในฐานะกระบวนการจัดจำแนกกลุ่มและการนิยามความหมายของการเป็นสมาชิกกลุ่ม การศึกษาในแนวทางนี้อาจไม่จำเป็นต้องนำการแบ่งกลุ่มทางสังคมที่เป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้วมาใช้ในการอธิบายพฤติกรรมทางภาษาของผู้ร่วมสนทนาในการปฏิสัมพันธ์แต่ละครั้ง ในทางกลับกันเห็นว่าการจำแนกหรือแบ่งกลุ่มนั้นเกิดขึ้นในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์และความเป็นกลุ่มนั้นไม่ได้มีลักษณะตายตัว และอาจจะแตกต่างไปจากการแบ่งกลุ่มทางสังคม *การสร้างอัตลักษณ์* เป็นเหมือน “การกระทำ” (act) ที่เราใช้เพื่อสร้างความหมายใหม่ ๆ ให้แต่ตัวเรา ซึ่งอาจจะไม่สอดคล้องกับการแบ่งกลุ่มที่เคยมีมาแต่เดิม

3) การศึกษาอัตลักษณ์จากมุมมองต่อต้านสารัตถนิยม การศึกษาภาษากับอัตลักษณ์ในมุมมองนี้มีความเชื่อเบื้องต้นว่า แต่ละบุคคลสามารถนำเสนอหรือแสดงอัตลักษณ์ ให้ความสำคัญแก่แนวคิดที่มองว่า *อัตลักษณ์* ไม่ใช่แก่นแท้ มีลักษณะไม่ตายตัว เปลี่ยนแปลงได้ และมีความหลากหลาย

4) การศึกษาอัตลักษณ์กับภาษาโดยเน้นบทบาทของการเป็นดรชนีบ่งชี้ เป็นแนวทางการศึกษาบทบาทในการสร้างและสื่ออัตลักษณ์ ดรชนีบ่งชี้ (indexicality) คือปรากฏการณ์หรือคุณลักษณะที่การใช้ภาษาหรือพฤติกรรมบางอย่างสามารถบ่งชี้หรือบ่งบอกลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมบางประการเกี่ยวกับการสื่อสารและผู้ร่วมการสื่อสาร ในกรณีของการใช้ภาษา รูปภาษาบางอย่างที่เราใช้สามารถบ่งชี้ลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมบางประการเกี่ยวกับผู้พูด ผู้ฟัง และบริบทการสื่อสารได้ ลักษณะหรือข้อมูลอย่างหนึ่งที่ใช้ภาษาของเราสามารถบ่งบอกได้ก็คือ *อัตลักษณ์ทางสังคมของผู้ใช้ภาษา*

นอกจากนี้ พิเชฐ แสงทอง (2561: 172 - 173) ยังได้กล่าวถึงการศึกษาภาษาในงานเขียนกับอัตลักษณ์ว่า งานเขียนก็เป็นพื้นฐานหนึ่งในการแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มคน การที่นักเขียนสร้างตัวละครขึ้นมา ก็คือการถอดเอาคนที่มีอยู่จริงทั้งในแง่ปัจเจกบุคคลและกลุ่มคนขึ้นมาแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ เช่นเดียวกับ โจเซฟ (Joseph, 2004: 13 อ้างถึงใน ศิริพร ภักดีมาสุข, 2561: 26) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาภาษากับอัตลักษณ์ ว่า ภาษากับอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ท้ายที่สุดแล้วแยกจากกันไม่ได้

ทั้งนี้ พิเชฐ แสงทอง (2561: 172 - 173) ยังได้เสนอแนวทางการพิจารณาอัตลักษณ์เพิ่มเติมว่า การศึกษาอัตลักษณ์นี้เป็นการศึกษาที่จะต้องให้ความสำคัญกับคน ในฐานะที่เป็นผู้มีบทบาทในการสร้างคุณสมบัติและความหมาย กล่าวคือ พื้นฐานการพิจารณาอัตลักษณ์ มองคนเป็นผู้ที่มีความรู้สึกนึกคิด มีแรงจูงใจ มีความปรารถนา คนจึงไม่ได้ถูกกำหนดโดยทิศทางเดียว แต่เขาพยายามสร้างอำนาจต่อรองด้วย ซึ่งการสร้างอัตลักษณ์ก็สามารถเป็นที่มาหนึ่งของอำนาจต่อรองของคนได้เช่นเดียวกัน

กล่าวโดยสรุป การศึกษาอัตลักษณ์เป็นการศึกษาที่ต้องให้ความสำคัญกับคนในฐานะที่เป็นผู้กำหนดบทบาทและนิยามความหมายในตัวเอง โดยพื้นฐานของการศึกษาอัตลักษณ์จะมีความสัมพันธ์กับภาษา เพราะ ภาษามีความสำคัญต่อการถ่ายทอดความคิดของผู้เขียนและ/หรือเพื่อใช้เป็นเครื่องมือแฝงความคิดบางประการ ให้เกิดความเข้าใจว่า “ตัวเรา” และ “ผู้อื่น” มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งการศึกษาความเป็นตัวตนนี้จะมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคมอย่างแยกไม่ออก ดังนั้น การศึกษากลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น ในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นกลุ่มนี้จึงเป็นการศึกษาภาษาในวรรณกรรมเพื่อให้เข้าใจลักษณะการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในฐานะที่วัยรุ่นเป็นผลผลิตหนึ่งของสังคม ทั้งในแง่ของความเป็นปัจเจก และความสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อจัดตำแหน่งแห่งหนของวัยรุ่นซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการจัดกลุ่มทางสังคมให้มีความเหมาะสม

2.2.1.2 การศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์ พบการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในหลากหลายด้าน ในที่นี้ผู้วิจัยจะนำเสนอการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในส่วนที่มีเกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ เพื่อนำเสนออัตลักษณ์ของบุคคลหรือกลุ่มคน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ เช่น ธีระ บุชบกแก้ว (2553) ศึกษาวิถีทางภาษากับการนำเสนออัตลักษณ์ของตนเองโดยกลุ่ม “เกย์ออนไลน์” ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า อัตลักษณ์ของเกย์ที่นำเสนอต่อสาธารณชนมี 8 ประเด็น ได้แก่ 1) “เกย์เป็นคนปกติ และมีวิถีชีวิตเหมือนคนทั่วไป” 2) “เกย์ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมของเพศชาย” 3) “เกย์ไม่ได้หมกมุ่นเรื่องเพศ” 4) “เกย์ไม่ใช่ผู้ช่วย

โรค หรืออาการทางจิต แต่เป็นความรู้สึกหรือตัวตนที่แท้จริงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ” 5) “เกย์เป็นกลุ่มคนที่ตกอยู่ในความกลัวและเกย์ผู้ยอมรับและเปิดเผยตนเองเป็นผู้ที่มีความกล้า” 6) “เกย์เป็นผู้โยยหาความรัก” 7) “เกย์เป็นคนที่อบอุ่น มีน้ำใจต่อผู้อื่น โดยเฉพาะต่อเกย์ด้วยกัน” 8) “เกย์คือ ‘ของปลอม’ เกย์เป็นคนที่มีความผิด และเกย์หมกมุ่นเรื่องเพศ”

วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2554) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503 – 2544 : การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ผลการวิจัยพบว่า อุดมการณ์ต่าง ๆ ที่สื่อไปสู่ผู้อ่านมีทั้งสิ้น 10 ชุดความคิด แต่มีอุดมการณ์เด่นซึ่งพบในหนังสือเรียนทุกเล่มคือ อุดมการณ์เด็กและอุดมการณ์ความเป็นหญิงและความเป็นชาย ซึ่งงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า หนังสือเรียนนั้นเป็นวาทกรรมที่ผลิตซ้ำอุดมการณ์ของรัฐและผู้มีอำนาจในสังคมเพื่อเตรียมเด็กให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตามที่รัฐและผู้มีอำนาจในสังคมเห็นว่าเหมาะสม แต่บางครั้งอุดมการณ์เหล่านั้นอาจสื่อภาพที่ไม่เป็นกลางของบุคคลและสิ่งต่าง ๆ ในสังคมไปสู่ผู้อ่าน จนอาจสร้างความไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคลในสังคมได้ในที่สุด

ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ (2556) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์เมียฝรั่งในนวนิยายเรื่อง ข้าวนอกนา ผลการวิจัยพบว่า พบอัตลักษณ์เมียฝรั่งทั้งสิ้น 8 อัตลักษณ์ ได้แก่ 1) ผู้หญิงที่มีปัญหาทางการเงินและหลงใหลในวัตถุเงินทอง 2) ผู้หญิงที่ไม่แสดงบทบาทและหน้าที่ของแม่ที่ดี 3) ผู้หญิงที่มีลักษณะทางกายภาพด้านลบ 4) ผู้หญิงที่ไม่มีคุณค่าและไม่ได้รับความสำคัญ 5) ผู้หญิงที่มีลักษณะนิสัยเย็นแก่ตัว 6) ผู้หญิงที่ดูไม่สะอาด 7) การเป็นผู้หญิงที่มีความรู้น้อยและมีชีวิตที่ยากลำบาก และ 8) ผู้หญิงที่มีสามีคนไทยไปด้วยและถูกสามีคนไทยทำร่างกาย โดยแต่ละอัตลักษณ์นั้นจะสื่อด้วยกลวิธีทางภาษาแตกต่างกัน

ปริญทยา วงศ์กำแหงหาญ (2557) ศึกษาการสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นวัยรุ่นในเนื้อเพลงไทยสากลค่ายคามิกาเซ่ (Kamikaze) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า อัตลักษณ์ความเป็นวัยรุ่นในด้านมุมมองการใช้ชีวิตมี 3 ประเด็น ได้แก่ ความกล้าที่จะลองทำอย่างสุดความสามารถ ความกล้าที่จะแตกต่าง และความกล้าที่จะขัดขึ้นเมื่อถูกบังคับมากเกินไป ส่วนมุมมองความรักสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเด็น นั่นคือการต่อสู้เพื่อสมหวังในความรัก และการต่อสู้เมื่อผิดหวังในความรัก โดยทั้งหมดนี้สามารถสรุปอัตลักษณ์ความเป็นวัยรุ่นได้จากการกล่าวถึงความคิดและพฤติกรรมของวัยรุ่นในด้านความจำเป็นของชีวิตที่ต้องสู้เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ

ณัฐนันท์ คำภา (2558) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ของคนพิการในสังคมไทย พ.ศ.2534 – 2554 ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาจากมุมมองของบุคคลที่ไม่ใช่คนพิการส่วนใหญ่เป็นการตอกย้ำว่าคนพิการมีร่างกายที่แตกต่าง แบ่งแยกกว่าคนทั่วไป ส่วนอัตลักษณ์ที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาจากมุมมองของคนพิการแม้ว่ายังมีการตอกย้ำความแตกต่างทางด้านร่างกาย แต่ส่วนใหญ่ก็ยังมองว่าคนพิการสามารถยอมรับความพิการได้

เยาวนารถ พันธุ์เพ็ง (2559) ศึกษาการสร้างอัตลักษณ์เด็กผู้หญิงผ่านวรรณกรรมนิทานเรื่อง “กุงกิง” ผลการวิจัยพบว่า การสร้างอัตลักษณ์ของเด็กผู้หญิงจากการได้รับฟังนิทานเรื่อง “กุงกิง” คือมีการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นเด็กผู้หญิงในชนชั้นกลางแสดงออกถึงพฤติกรรมการกินอยู่ การสร้างบุคลิกภาพ การใช้เวลาว่าง การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม

จากการสำรวจงานวิจัยเกี่ยวกับอัตลักษณ์ พบว่า การศึกษาอัตลักษณ์ด้านต่าง ๆ ข้างต้นจะถูกถ่ายทอดผ่านภาษา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับการนำเสนออัตลักษณ์ ทั้งนี้เพราะภาษาเป็นพื้นฐานสำคัญในการประกอบสร้างและนำเสนออัตลักษณ์ในสังคม

2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอและการศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอ

การศึกษาตามแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอ ผู้วิจัยได้เลือกใช้ 2 แนวคิดย่อยในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลตามองค์ประกอบทางวรรณกรรม และ 2) การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวรรณกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบทางวรรณกรรม

การศึกษากลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเพื่อใช้ในการศึกษา คือ หนังสือสำหรับวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดี เนื่องจากงานเขียนเป็นพื้นที่หนึ่งในการแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มคน ทั้งนี้การที่นักเขียนสร้างตัวละครขึ้นมา คือการถอดเอาคนที่มีอยู่จริงทั้งในแง่ปัจเจกบุคคลและกลุ่มคนขึ้นมาแสดงอัตลักษณ์ในด้านต่าง ๆ (พิเชฐ แสงทอง, 2561: 175) ดังนั้นงานเขียนประเภทบันเทิงคดีตัวละครจึงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง ผู้เขียนจำเป็นต้องกำหนดบทบาทและลักษณะต่าง ๆ ของตัวละครให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ทั้งในด้านพฤติกรรม ความคิด ทศนคติ ไปจนถึงการปฏิบัติตนในสังคม

ด้วยเหตุผลดังกล่าว งานเขียนประเภทบันเทิงคดีจึงเปรียบเสมือนแบบจำลองที่ถ่ายทอดลักษณะของวัยรุ่นทั้งในแง่ของปัจเจกบุคคลและกลุ่มคนในสังคม การศึกษาตามแนวคิดองค์ประกอบทางวรรณกรรมจึงต้องคำนึงถึงลักษณะของงานเขียนประเภทบันเทิงคดี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ทวีศักดิ์ ญาณประทีป (2537: 65 - 84) กล่าวว่า บันเทิงคดีเป็นบทร้อยแก้วประเภทหนึ่งซึ่งเรื่องที่เขียนนั้นมีจินตนาการมากกว่าข้อเท็จจริง มีจุดมุ่งหมายให้เกิดความบันเทิงแก่ผู้อ่าน ผู้เขียนบันเทิงคดีจะต้องมีจุดมุ่งหมายในการเขียนเพื่อสื่อความเกี่ยวกับสังคม 2 ประการ คือ

1) ให้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีโครงสร้างและสถาบันสังคม

2) ให้ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าและทัศนคติของสังคม ตลอดจนความคาดหวังของสังคมจากตัวละครในเรื่อง

นอกจากนี้ นิตยา วรรณกิตร์ (2562: 191) ยังได้ให้ความหมายของวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีไว้ว่า บันเทิงคดีเป็นรูปแบบงานเขียนที่มีจุดมุ่งหมายให้เกิดความบันเทิงแก่ผู้อ่าน เป็นสำคัญ บันเทิงคดีสำหรับวัยรุ่นจึงมีทั้งลักษณะร่วมที่คล้ายคลึงกับบันเทิงคดีสำหรับผู้ใหญ่โดยทั่วไป

เช่นเดียวกับ วินัย รอดจ่าย (2539: 9) ให้ความหมาย หนังสือบันเทิงคดี ว่าเป็นหนังสือที่แต่งขึ้นเพื่อให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็ก เขียนได้ทั้งแบบร้อยแก้วและร้อยกรอง

จากความหมายของวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี สรุปได้ว่า บันเทิงคดีเป็นรูปแบบงานเขียนชนิดหนึ่งที่มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน เนื้อเรื่องอาจสอดแทรกความรู้ในด้านต่าง ๆ และทัศนคติในสังคม ตลอดจนความคาดหวังของสังคมจากตัวละครในเรื่อง สำหรับวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีสำหรับวัยรุ่นสามารถเขียนได้ทั้งแบบร้อยแก้วและร้อยกรองและมีลักษณะร่วมที่คล้ายคลึงกับบันเทิงคดีสำหรับผู้ใหญ่ สำหรับงานเขียนบันเทิงคดีมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

ทวีศักดิ์ ญาณประทีป (2537: 68 - 81) กล่าวถึงส่วนประกอบสำคัญ ๆ ของวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี สามารถสรุปได้ดังนี้

1) เหตุการณ์ในเรื่อง เนื้อเรื่อง และโครงเรื่อง

(1) เหตุการณ์ในเรื่อง คือเรื่องที่ยังเกิดขึ้นแก่ตัวละครหรือพฤติกรรมของตัวละครเป็นรายละเอียดแต่ละเรื่องไป เช่น ตัวเอกไปห้างสรรพสินค้าแล้วชนหญิงสาวตรงประตูทางเข้า เป็นเหตุการณ์หนึ่ง หญิงสาวแสดงอาการโกรธ เขาตามไปอ้อนจนเป็นอีกเหตุการณ์หนึ่ง เมื่อปรับความเข้าใจกันได้ เขาขับรถไปส่งเธอที่บ้าน เป็นเหตุการณ์ต่อมาอีกตอนหนึ่ง เหล่านี้เป็นเหตุการณ์หลายตอนเกิดขึ้นแต่ตัวละครทั้งสอง ในนวนิยายและเรื่องสั้นเรื่องหนึ่ง ๆ ย่อมมีเหตุการณ์ต่อเนื่องกันหลายเหตุการณ์

(2) เนื้อเรื่อง คือเหตุการณ์ต่าง ๆ หลายเหตุการณ์ที่ผู้แต่งนำมาแต่งเป็นเรื่องราวต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบโดยให้รายละเอียดตามที่ผู้แต่งเลือกแล้ว ผู้อ่านได้รู้ว่ามีเหตุการณ์ใดบ้างเกิดขึ้นกับตัวละครต่าง ๆ ตัวละครแต่ละตัวมีพฤติกรรมอย่างไรบ้าง เหตุการณ์เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไร ใครพูดกับใครว่าอย่างไร ผู้แต่งเล่าเรื่องอย่างละเอียด มีการบรรยายและพรรณนาความประกอบ ตลอดจนแสดงโดยตรงหรือโดยอ้อมให้ผู้อ่านได้เข้าใจตัวละครและเหตุการณ์อย่างแจ่มแจ้งตั้งแต่ต้นจนจบ

(3) โครงเรื่อง โครงเรื่องมีลักษณะใกล้เคียงกับเนื้อเรื่องแต่สั้นและสังเขปมากกว่าเนื้อเรื่อง โครงเรื่องอาจบอกเราว่า ตัวละครคิดอย่างไร พูดอะไร แต่จะไม่บรรยายหรือวิเคราะห์ตัวละครเหล่านั้นเหมือนในเนื้อเรื่อง แม้เหตุการณ์ก็กล่าวถึงเฉพาะเหตุการณ์สำคัญในเรื่องเท่านั้น จึงกล่าวได้ว่า หากเปรียบเทียบเนื้อเรื่องกับโครงเรื่องเป็นแผนที่ เนื้อเรื่องก็ให้รายละเอียดครบถ้วน ส่วนโครงเรื่องสังเขปแต่เฉพาะจุดที่สำคัญ ๆ พอที่เข้าใจเท่านั้น

จากที่กล่าวแล้วจึงอาจสรุปได้ว่า โครงเรื่องก็คือเหตุการณ์สำคัญในนวนิยายและเรื่องสั้นที่เกิดขึ้นตามกาลกับเวลาและเห็นเหตุเป็นผลกัน โครงเรื่องที่ดีจะต้องมีปัญหาหรือมีความขัดแย้งที่สำคัญเกิดขึ้นกับตัวละครที่สำคัญของเรื่อง เป็นปัญหาที่มีความเข้มข้นรุนแรง มีอิทธิพลที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหรือมีผลกระทบอย่างแรงต่อวิถีชีวิตของตัวละครสำคัญ ปัญหาหรือความขัดแย้งนี้ย่อมมีในนวนิยายและเรื่องสั้น มิฉะนั้นเรื่องก็อาจจะดำเนินต่อไปด้วยความสนุกสนานได้ ปัญหาหรือความขัดแย้ง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

- ก. ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน
- ข. ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
- ค. ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับตนเอง

การจบเรื่องในนวนิยายและเรื่องสั้นนั้น ผู้เขียนบางคนอาจใช้วิธีจบเรื่องโดยทำให้ผู้อ่านคาดไม่ถึงและตัวละครเองก็คาดไม่ถึงด้วยว่าเรื่องจะเป็นไปเช่นนั้น โครงเรื่องอาจซับซ้อนขึ้น โดยมีโครงเรื่องรองซ้อนอยู่ในโครงเรื่องใหญ่ โครงเรื่องรองมีขึ้นเพื่อแสดงถึงความแตกต่างกันกับโครงเรื่องใหญ่หรือเป็นคู่ขนานกันไป หรือเป็นเรื่องสนับสนุนโครงเรื่องใหญ่ให้สมบูรณ์

2) สาระสำคัญของเรื่อง สาระสำคัญของนวนิยายและเรื่องสั้น คือทัศนคติของผู้แต่งแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของมนุษย์ หรือทัศนคติของผู้แต่งมองดูความเป็นไปในโลกมนุษย์ แล้วนำมาแสดงให้ประจักษ์แก่ผู้อ่านโดยใช้เนื้อเรื่องในนวนิยายและเรื่องสั้นเป็นเครื่องสื่อสาร สาระสำคัญจึงเป็นจุดมุ่งหมายอันเป็นแกนกลางของเรื่องหรือเป็นความคิดสำคัญในเรื่อง

3) ฉาก ฉากในนวนิยายและเรื่องสั้น หมายถึงสถานที่และเวลาที่เรื่องนั้น ๆ เกิดขึ้นในนวนิยายและเรื่องสั้นบางเรื่อง ฉากอาจไม่มีความสำคัญนัก อาจเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นได้โดยมิทำให้เรื่องราวเปลี่ยนแปลงไปด้วย แต่ในนวนิยายและเรื่องสั้นบางเรื่อง ฉากมีความสำคัญมาก จะเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นไม่ได้ เพราะจะไม่สอดคล้องกับเหตุการณ์และไม่สมจริง

4) ตัวละคร ตัวละครคือผู้มีบทบาทในเรื่อง ตัวละครจะเป็นคนหรือสมมุติขึ้นเป็นคนก็ได้ ในนวนิยายและเรื่องสั้นผู้เขียนจะเป็นคนตั้งชื่อ กำหนดรูปร่าง หน้าตา เพศ วัย กำหนดนิสัยใจคอ บุคลิกภาพ กำหนดบทบาทและกำหนดความเป็นไปของตัวละครนั้น ๆ

(1) การสร้างลักษณะนิสัยตัวละคร ผู้เขียนสามารถทำได้ 5 วิธี คือ

- ก. บรรยายรูปร่างลักษณะและอุปนิสัยตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร
- ข. ตัวละครอื่นสนทนาหรือคิดเกี่ยวกับตัวละครนั้น
- ค. คำพูดหรือบทสนทนาของตัวละครตัวนั้น

ง. การบรรยายความคิดของตัวละครนั้น ตอนที่ตัวละครคิดมักจะบรรยายออกมาตรง ๆ ว่า เขาคิด เขาคิดตั้ง ๆ เขารำพึง หรือเขาบอกตัวเอง เขาพูดกับตัวเอง หรือบางทีก็มีได้มีถ้อยคำทำนองนี้บรรยายไว้ แต่ผู้อ่านสามารถทราบได้ว่าตัวละครคิดอย่างไรจากความใกล้เคียง

(2) ประเภทของตัวละคร เรื่องของตัวละครอาจแบ่งเป็นประเภทได้ดังนี้

ก. ตามบทบาท ตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องเกี่ยวข้องกับพัวพันกับโครงเรื่องและได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่อง มากที่สุด เรียกตัวละครเช่นนี้ว่า ตัวละครสำคัญ (main character) ตัวละครที่มีบทบาทรองลงไปหรือมีบทบาทน้อยมาก เราเรียกตัวละครรอง (minor character) ตัวละครประเภทนี้จะช่วยในการดำเนินเรื่อง ช่วยให้เรื่องเบาสมองหรือช่วยให้ตัวละครสำคัญเด่นขึ้น

ข. ตามลักษณะนิสัย ตัวละครบางตัวมีลักษณะนิสัยหลายอย่างหรือหลากหลาย เรียกว่าตัวละครหลายลักษณะ (round character) ตัวละครบางตัวมีลักษณะนิสัยอย่างเดียวหรือน้อยอย่าง (flat character)

ค. ตามพัฒนาการ ตัวละครบางตัวอาจเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยหรือทัศนคติไปได้ก่อนที่เรื่องจะจบ โดยมีเหตุผลอันสมควร ตัวละครที่เปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยไปได้เช่นนี้เรียกว่า ตัวละครพลวัต (dynamic character) แต่ตัวละครบางตัวไม่เปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยอย่างไรเลย เรียกว่า ตัวละครสถิต (static character)

(3) ข้อควรระวังสำหรับตัวละคร

ก. ตัวละครจะต้องมีการกระทำที่สอดคล้องกับลักษณะนิสัยของตน มิใช่ว่าในโอกาสหนึ่งประพฤติปฏิบัติอย่างหนึ่ง แต่ในอีกโอกาส หนึ่งประพฤติปฏิบัติอย่างหนึ่ง เว้นแต่จะมีเหตุผลอันสมควรให้เปลี่ยนแปลงไปได้เช่นนั้น

ข. ตัวละครจะต้องมีสิ่งเร้าอย่างเพียงพอเพื่อยั่วให้กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป

ค. ตัวละครจะต้องเหมือนชีวิตจริง ไม่ใช่จินตนาการที่ตีมิได้ เพราะคนเราแต่ละคนนั้นย่อมมีทั้งดีและเลวอยู่ในตัวเสมอ

5) บทสนทนา การสนทนาเป็นธรรมชาติของมนุษย์ นวนิยายและเรื่องสั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ฉะนั้น ผู้เขียนนวนิยายและเรื่องสั้นจึงมักใช้บทสนทนาให้เป็นประโยชน์สำหรับเรื่องที่เขียน

(1) วัตถุประสงค์สำคัญของการใช้บทสนทนาในนวนิยายและเรื่องสั้น คือ

ก. เพื่อช่วยดำเนินเรื่องแทนการบรรยายของผู้เขียน
ข. เพื่อช่วยให้รู้จักตัวละครในเรื่องทั้งรูปร่าง ลักษณะหน้าตาและนิสัยใจคอ โดยที่ผู้เขียนไม่ต้องชี้แจงตรง ๆ

ค. เพื่อช่วยให้มีวิธีการไม่ซ้ำซาก คือ เปลี่ยนบทสนทนาเป็นบรรยายบ้างที่เป็นเช่นนี้ก็เพื่อไม่ให้ผู้อ่านเบื่อ

ง. เพื่อสร้างสมจริง คำพูดที่สมมติว่าเป็นถ้อยคำจริง ๆ ของตัวละครทำให้รู้สึกใกล้ชิดกับความเป็นจริงมากกว่าคำบรรยายของผู้เขียน

จ. เพื่อทำให้บทประพันธ์น่าอ่าน น่าสนใจ และมีชีวิตชีวขึ้น โดยเฉพาะบทสนทนาที่คมคาย มีอารมณ์ขัน หรือพูดได้ตามฐานะของตัวละครและสมกับบทบาทในตอนนั้น

(2) การตั้งชื่อตัวละคร ควรให้เหมาะสมกับรูปร่าง หน้าตา เพศ อาชีพ และสภาพสังคมของตัวละครแต่ละตัว

6) กลวิธีในการเล่าเรื่อง นักเขียนนวนิยายและเรื่องสั้นในปัจจุบันสามารถเล่าเรื่องได้หลายวิธี คือ อาจเลือกตัวละครตัวใดตัวหนึ่งในเรื่องให้เป็นผู้เล่า หรือผู้เขียนเรื่องนั้นเสียเอง วิธีการนี้เรียกว่า กลวิธีในการเล่าเรื่อง รูปแบบการเขียนนวนิยายและเรื่องสั้นอาจใช้การบรรยายก็ได้ หรืออาจใช้เป็นแบบจดหมายก็ได้ เช่น เรื่องสงครามชีวิต ของ ศรีบูรพา

นิตยา วรรณกิตร์ (2562: 216 - 221) กล่าวถึงเทคนิคการเขียนบันเทิงคดีสำหรับวัยรุ่น สรุปได้ว่า หลักการเบื้องต้นในการเขียนบันเทิงคดีสำหรับวัยรุ่น คือการกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโครงเรื่อง ตัวละคร แก่นเรื่อง บทสนทนา ฉาก และบรรยากาศให้เหมาะสม น่าสนใจ และสอดคล้องกับวัย เพศ และจิตวิทยาวัยรุ่น รวมไปถึงความต้องการด้านทัศนคติและอุดมคติที่ดีมีประโยชน์ต่อสังคมเพื่อปลูกฝังวัยรุ่นเป็นสำคัญ หลักการเขียนบันเทิงคดีสำหรับวัยรุ่นประเภทการเขียนนวนิยายและเรื่องสั้นมีดังนี้

1) โครงเรื่อง การเขียนโครงเรื่องนวนิยายสำหรับวัยรุ่นผู้เขียนอาจกำหนดให้มีได้ทั้งโครงเรื่องหลักและโครงเรื่องรอง โครงเรื่องหลักคือเหตุการณ์สำคัญที่สุดที่เกิดขึ้นในเรื่อง โครงเรื่องรองคือโครงเรื่องที่ช่วยสนับสนุนให้เรื่องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อาจมีขึ้นเพื่อแสดงความแตกต่างกับโครงเรื่องหลักหรือคู่ขนานกับโครงเรื่องหลัก เพื่อเสริมให้โครงเรื่องหลักชัดเจนยิ่งขึ้น ในส่วนของเรื่องสั้นมีรูปแบบการเขียนที่ไม่ซับซ้อนเหมือนนวนิยาย เนื่องจากเป็นเรื่องขนาดสั้น ผู้เขียนจึงอาจมีโครงเรื่องหลักเพียงโครงเรื่องเดียว สำหรับโครงเรื่องของเรื่องสั้นสำหรับวัยรุ่นมีลักษณะเช่นเดียวกับเรื่องสั้นทั่วไป คือมีปมปัญหาหรือข้อขัดแย้งอย่างใดอย่างหนึ่งเด่นชัด การดำเนินเรื่องต้องมีจุดเริ่มต้น ตอนกลางและตอนจบให้ชัดเจน

2) แก่นเรื่อง หรือสาระสำคัญของเรื่องคือข้อคิดและคติคำสอนที่เป็นความคิดสำคัญของเรื่อง ซึ่งผู้เขียนต้องการสื่อสารไปยังผู้อ่าน แก่นเรื่องในนวนิยายและเรื่องสั้นสำหรับวัยรุ่นที่ดีควรเน้นให้มีคุณค่าต่อวัยรุ่นอย่างแท้จริง กลวิธีการนำเสนอต้องผสมกลมกลืนกับเนื้อเรื่องอย่างแนบเนียน ในลักษณะคำพูดหรือความคิดเห็นผ่านทางตัวละคร ไม่ใช่จากผู้เขียนโดยตรง เพื่อไม่ให้ผู้อ่านได้รับความรู้สึกที่กำลังได้รับการอบรมสั่งสอน เนื่องจากวัยรุ่นไม่ต้องการให้ผู้ใหญ่มาอบรมสั่งสอนหรือชี้แนะโดยตรง

3) ตัวละคร คือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในเรื่อง ในนวนิยายและเรื่องสั้นสำหรับวัยรุ่น ตัวละครเอกอาจเป็นวัยรุ่นหรือมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับวัยรุ่น ผู้อ่านจะได้เทียบเคียงความรู้สึกว่าตนเป็นตัวเอกของเรื่องหรือกำลังอ่านเรื่องของวัยรุ่นด้วยกันเอง ในขณะที่ตัวละครอื่น ๆ ต้องมีลักษณะสมจริง มีการกระทำที่สอดคล้องกับลักษณะนิสัย และแสดงออกปฏิกิริยาเหมาะสมกับวัย ข้อควรระวังอีกประการหนึ่งในการสร้างตัวละครคือ ตัวละครต้องมีสิ่งเร้าอย่างเพียงพอในการจะยั่วยุให้กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะเมื่อตัวละครนั้นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยบางอย่าง ผู้อ่านจะต้องเข้าใจเหตุผลของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างชัดเจน

4) ฉาก หมายถึงสถานที่และเวลาที่เรื่องนั้นเกิดขึ้น สถานที่อาจจะเป็นประเทศหรือเมือง ฟุ่่นา มหาวิทยาลัย ห้องเรียน หอพัก สำหรับนวนิยายและเรื่องสั้นบางเรื่องฉากอาจไม่มีความสำคัญมากนัก อาจเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นได้ โดยมีได้ทำให้เรื่องราวเปลี่ยนแปลงไปด้วย แต่ในนวนิยายและเรื่องสั้นบางเรื่อง ฉากมีความสำคัญมากจะเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นไม่ได้ เพราะจะไม่สอดคล้องกับเหตุการณ์และไม่สมจริง นอกจากกล่าวถึงสถานที่และเวลาแล้ว ผู้เขียนควรจะต้องบอกให้ผู้อ่านทราบถึงวิถีทางในการประกอบอาชีพ สภาพแวดล้อมทั่วไป บรรยากาศ สังคมและอารมณ์ในขณะนั้นด้วย การนำเสนอรายละเอียดของฉากในนวนิยายและเรื่องสั้นจะต้องมีความชัดเจน ถูกต้องและสมเหตุสมผลเนื่องจากวัยรุ่นต้องการข้อมูลที่เชื่อถือจริงเช่นเดียวกับผู้ใหญ่

5) บทสนทนา เป็นองค์ประกอบสำคัญของนวนิยายและเรื่องสั้น เนื่องจากผู้เขียนมักจะใช้บทสนทนาในการเล่าเรื่องและบรรยายบุคลิกลักษณะ รูปร่าง หน้าตา รวมไปถึงอุปนิสัยของตัวละคร ดังนั้นบทสนทนาที่ดีจึงควรมีส่วนช่วยในการดำเนินเรื่อง การนำเสนอแก่นเรื่อง และทำให้ผู้อ่านรู้จักลักษณะของตัวละครชัดเจนขึ้น เนื่องจากการสนทนาเป็นธรรมชาติของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้การใช้บทสนทนาในเรื่องจึงต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมชาติและสอดคล้องสมจริงกับบุคลิกลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษา สถานภาพ และสภาพแวดล้อมของตัวละคร รวมไปถึงความสอดคล้องสมจริงกับสถานการณ์และบรรยากาศในเรื่อง

6) การดำเนินเรื่องและพรรณนะมุมมอง ในการเขียนนวนิยายและเรื่องสั้นสำหรับวัยรุ่น ผู้เขียนสามารถเลือกกลวิธีการดำเนินเรื่อง รวมทั้งกลวิธีในการเล่าเรื่องหรือพรรณนะมุมมองได้อย่างหลากหลาย เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่สามารถอ่านเรื่องราวที่ซับซ้อนได้อย่างผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงการตั้งชื่อเรื่องด้วย เพราะนับว่ามีความสำคัญ กล่าวคือชื่อเรื่องต้องเร้าความสนใจของผู้อ่านเป็นอันดับแรก จึงควรมีความกะทัดรัด ชัดเจน แปลกใหม่ จำง่าย อีกสิ่งหนึ่งที่ผู้เขียนต้องคำนึงคือการเลือกใช้ภาษา ซึ่งผู้เขียนควรเลือกใช้ภาษาที่ดึงดูดความสนใจในการอ่านของวัยรุ่น และเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์และสถานการณ์ในเรื่อง

วิริยะ สิริสิงห์ (2551: 59 - 68) กล่าวถึง องค์ประกอบและแนวทางในการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็กว่า งานเขียนสำหรับเด็กเป็นงานเขียนสร้างสรรค์ โดยสามารถสรุปเป็นแนวทางในการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็กตามองค์ประกอบของวรรณกรรมได้ ดังนี้

1) เรื่องที่เขียนต้องมีความคิด หรือแก่นเรื่อง หรือ THEME

เรื่องทุกเรื่องจะต้องมีความคิดเป็นแกนกลาง ซึ่งสามารถแบ่งแนวคิดในการเขียนเรื่องออกเป็น 4 ชนิดดังนี้

(1) แนวคิดแสดงทัศนะคือแนวคิดที่มุ่งเสนอหรือแสดงทัศนะความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

(2) แนวคิดแสดงอารมณ์ คือแนวคิดที่มุ่งแสดงอารมณ์และความรู้สึกของตัวละคร

(3) แนวคิดแสดงพฤติกรรม คือแนวคิดที่ผู้เขียนมุ่งเสนอพฤติกรรมของตัวละคร และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงในเรื่อง จะเป็นส่วนสำคัญของเรื่องอาจเกิดจากการคลี่คลายมาจากทัศนะต่อค่านิยมและคุณธรรมบางประการ รวมถึงความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์

(4) แนวคิดแสดงสภาพและเหตุการณ์ คือแนวคิดที่ผู้เขียนมุ่งเสนอภาพที่ปรากฏและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวละคร อาจจะเป็นสภาพและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติก็ได้ หรือมีผู้ทำให้เกิดเหตุการณ์นั้นความคิดที่จะใส่ในเรื่องมาจากไหน วิธีที่จะค้นหาความคิดที่จะนำมาใช้เป็นแก่นเรื่องที่ง่ายที่สุดก็คืออ่านเรื่องดี ๆ ที่ผู้อื่นเขียนไว้แล้ว อีกวิธีหนึ่งคือ เปิดหลักสูตรการสอนที่กระทรวงศึกษาธิการได้รวบรวมพิมพ์ไว้เป็นเล่ม เป็นหมวดหมู่ และแยกแยะตามวิชาและชั้นเรียน จุดประสงค์ในหลักสูตรใช้เป็นแนวคิดในการเขียนเรื่องได้เป็นอย่างดี

2) การสร้างโครงเรื่อง (PLOT) โครงเรื่อง หมายถึงการสร้างเรื่องคร่าว ๆ เพื่อเป็นแนวให้แต่งเนื้อเรื่องตามโครงเรื่องนั้น ในโครงเรื่องจะมีข้อขัดแย้งหรือปัญหาผูกเป็นปมชวนให้ผู้อ่านฉงนแล้วก็อยากรู้ต่อไปว่าเรื่องจะเป็นอย่างไร จะเกิดอะไรขึ้น มีการดำเนินเรื่อง เพื่อชวนให้ผู้อ่านสนใจเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงจุดยอดของเรื่องนั้น เรื่องก็อาจจะคลี่คลายหรือจบลงอย่างผู้อ่านคาดไม่ถึงก็ได้

3) การสร้างตัวละคร ตัวละคร คือผู้แสดงพฤติกรรมออกมาตามลักษณะเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมอันต่อเนื่องเป็นโครงเรื่อง ซึ่งประกอบด้วย กิริยาอาการ การผจญภัย การแก้ปัญหาและการคลี่คลายเงื่อนไขในเรื่อง เรื่องสำหรับเด็ก ตัวละครเอกของเรื่องจะต้องเป็นเด็กวัยใกล้เคียงกับผู้อ่าน หรือสูงวัยกว่าผู้อ่านเล็กน้อย และในเรื่องสำหรับเด็กก็จะขาดตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่ไม่ได้ เพื่อไว้ช่วยคลี่คลายปัญหา แต่ตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่ผู้เขียนจะต้องบรรยายลักษณะ ท่าทางให้ผู้อ่านเห็นภาพพจน์ให้ชัดเจน

4) ตัวละครต้องมีชื่อ ตัวละครในเรื่องจะมีชีวิตชีวาขึ้นมาทันที เมื่อผู้เขียนตั้งชื่อให้กับตัวละครนั้น ๆ แต่ชื่อตัวละครที่ตั้งนั้นจะต้องคล้องจองสมจริงกับสถานที่ เช่น เรื่องที่แต่งเป็นเรื่องราวทางภาคใต้ ตัวละครก็คงไม่ชื่อเอื้องคำ นอกจากนี้ตัวละครจะต้องแสดงลักษณะของคนภาคใต้ออกมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงด้วย อายุกับตัวละครเป็นสิ่งจำเป็นเช่นกัน เรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีต ตัวละครในยุคนั้นจะต้องไม่ชื่อหิวหาเหมือนคนยุคใหม่ หรือปู่ในเรื่องต้องไม่มีชื่ออย่างเดียวกับเด็ก ๆ ในปัจจุบัน ตัวละครควรมีชื่อตามพื้นเพที่เรื่องกำหนด ผู้เขียนต้องกำหนดด้วยของตัวละครไว้ในใจด้วย ถ้าตัวละครสำคัญของเรื่องเป็นเด็ก และดำเนินเรื่องเกี่ยวพันอยู่กับเด็กคนอื่นอีก จำเป็นต้องตั้งชื่อให้ตัวละครที่เรื่องดำเนินไปเกี่ยวพันนั้นด้วย ตัวละครต้องมีเพศ อย่าเขียนหรือเรียกตัวละครกำกวมไม่รู้ว่า เป็นเพศหญิงหรือเพศชาย ชื่อก็ช่วยแยกเพศได้ดี แต่เรื่องสำหรับเด็กเรื่องหนึ่ง ๆ จำเป็นต้องให้มีตัวละครทั้งหญิงและชายพอ ๆ กัน อย่าเขียนเรื่องมีตัวละครเป็นเพศใดเพศหนึ่งทั้งเรื่อง เพราะจะได้ผู้อ่านกลุ่มเดียว

5) บทสนทนา เรื่องจะมีการกระทำ ต้องมีตัวละคร ตัวละครต้องมีชีวิต ต้องมีชื่อ และตัวละครต้องพูดหรือสนทนาด้วย บทสนทนาคือคำพูดของตัวละครที่ได้ตอบกันในเรื่อง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้วรรณกรรมน่าอ่านยิ่งขึ้นกว่าการบรรยายเพียงอย่างเดียว โดยบทสนทนาที่ดีจะต้องช่วยดำเนินเรื่องแทนการบรรยายได้ ต้องมีความสมจริง ช่วยให้รู้จักตัวละคร และช่วยให้เรื่องน่าอ่าน น่าสนใจยิ่งขึ้น

ัญญา สังขพันธานนท์ (2538: 91 - 134) กล่าวถึง วรรณกรรมบันเทิงคดีประเภทเรื่องเล่า ไม่ว่าจะป็นนวนิยายหรือเรื่องสั้น ประกอบด้วยโครงสร้างหรือองค์ประกอบหลาย ๆ ส่วนที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีเหตุผล และมีความหมายต่อภาพรวมของเรื่องทั้งหมด โดยปกติแล้วทั้งนวนิยายและเรื่องสั้น มักจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1) โครงเรื่อง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดและเป็นพื้นฐานของเรื่องเล่า เน้นการลำดับเหตุการณ์และสถานการณ์ในเรื่องและการเผชิญหน้าของตัวละครกับเหตุการณ์ต่าง ๆ หัวใจสำคัญที่สุดของโครงเรื่องคือการสร้างข้อขัดแย้งหรืออุปสรรคให้กับตัวละครเอก ขั้นตอนที่สำคัญของการวิเคราะห์โครงเรื่องคือการวิเคราะห์ปัญหาและข้อขัดแย้ง โครงเรื่องที่ดีต้องมีความสมเหตุสมผล ความน่าสนใจใคร่ติดตามและความสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ ในเรื่อง

2) ตัวละคร คือบุคคลผู้มีบทบาทในเรื่อง อาจเป็นคน สัตว์หรือสิ่งของก็ได้ ตัวละครเป็นแบบจำลองชีวิตของมนุษย์ การนำเสนอตัวละครในเรื่องทำได้ทั้งการบรรยายโดยตรงและการบอกโดยอ้อม ตัวละครในเรื่องทั่ว ๆ ไป มีสองลักษณะคือตัวละครที่มีลักษณะนิสัยคงที่และหลากหลาย ลักษณะนิสัย สำคัญในการวิเคราะห์ตัวละครคือการพิจารณาวิถีในการสร้างตัวละคร ลักษณะบทบาทและบุคลิกภาพ รวมไปถึงการพิจารณาน้ำเสียงและท่าทีของผู้แต่งที่มีตัวละครนั้น ๆ ตัวละครที่ดีต้องมีลักษณะสมจริงมีพัฒนาการอย่างสมเหตุสมผลและช่วยทำให้เกิดความเข้าใจในชีวิตมนุษย์

3) แก่นเรื่อง คือความคิดอันเป็นศูนย์กลางของเรื่องซึ่งมักจะเป็นข้อคิดหรือไม่ก็แสดงให้เห็นสัจธรรมบางประการเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ การวิเคราะห์ประเมินค่าแก่นเรื่องทำได้โดยการพิจารณาวิธีการนำเสนอแก่นเรื่อง ความสมจริงและคุณค่าที่ผู้อ่านควรจะได้รับเป็นสาระสำคัญในการประเมินค่าแก่นเรื่อง

4) ฉากและสถานที่ เป็นการเสนอสิ่งที่เป็นรูปธรรม ซึ่งโดยทั่วไปหมายถึงสิ่งแวดล้อมของตัวละครในเรื่อง มีทั้งสิ่งแวดล้อมที่เป็นกายภาพ เช่น สถานที่ ธรรมชาติ เวลา สิ่งประดิษฐ์ ข้าวของเครื่องใช้ รวมไปถึงสภาพแวดล้อมทางด้านจิตใจของตัวละคร ฉากที่ดีจะต้องมีความสัมพันธ์กับการแสดงพฤติกรรมและความคิดจิตใจของตัวละครเสมอ ในการประเมินค่าการใช้ฉากจึงดูที่ความสมจริง น่าเชื่อถือ ความสัมพันธ์กับตัวละคร การสร้างบรรยากาศในท้องเรื่องและความสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ

5) มุมมอง ได้แก่ กลวิธีในการเล่าเรื่อง มุมมองมีความสัมพันธ์กับนักเขียนเพราะนักเขียนเป็นคนเลือกและกำหนดมุมมองมาใช้ในการเล่าเรื่อง ซึ่งอาจใช้มุมมองของผู้เล่าเรื่องที่ปรากฏตัวในเรื่องในฐานะตัวละคร และมุมมองของผู้เล่าเรื่องที่ไม่ปรากฏในตัวเรื่อง การใช้มุมมองต้องขึ้นอยู่กับเนื้อหา และจุดมุ่งหมายของการแต่ง ในการวิเคราะห์ประเมินค่าการใช้มุมมองควรเริ่มจากการศึกษาว่าเรื่องนั้น ๆ ใช้มุมมองแบบใด มีเหตุผลอย่างไรในการเลือกใช้ รวมไปถึงความคงที่ในการใช้และความเหมาะสม

6) ลีลาในการใช้ภาษาและท่าทีของผู้แต่ง ภาษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในงานประพันธ์ประเภทนวนิยายและเรื่องสั้น เพราะเป็นเครื่องมือในการสื่อความคิดและเรื่องราว นักเขียนแต่ละคนมีลีลาในการใช้ภาษาแตกต่างกันและเป็นแบบเฉพาะของตนเอง การศึกษาลีลาการใช้ภาษาพิจารณาได้จาก การซ้ำคำ ความเปรียบ และรูปแบบของประโยค ลีลาการใช้ภาษาจะแสดงให้เห็นน้ำเสียงหรือท่าทีในของผู้แต่ง ในลักษณะต่าง ๆ กัน

7) การวิจารณ์นวนิยายหรือเรื่องสั้นเฉพาะเรื่อง อาจทำได้หลายลักษณะ เช่น การวิจารณ์องค์ประกอบทั้งหมดของเรื่อง โดยการแยกให้เห็นรายละเอียดของการสร้างองค์ประกอบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความหมายต่อภาพรวมของเรื่องเพื่อนำไปสู่การประเมินค่า ซึ่งเป็นแนวการวิจารณ์ที่ปรากฏตามหน้านิตยสารต่าง ๆ กับแนวการวิจารณ์ที่เน้นเฉพาะประเด็นสำคัญในเรื่อง โดยผู้วิจารณ์อาจหยิบแ่งมุมที่เด่นหรือน่าสนใจที่สุดของเรื่องนั้นมาวิจารณ์และตีความโดยใช้แนวคิดทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง

สมพร จารุณัฐ (2538: 45 - 68) กล่าวว่า วรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี ที่เขียนขึ้นสำหรับเด็กเล็กและเด็กโตต่างมีจุดมุ่งหมายเหมือน ๆ กันคือ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินและมีเนื้อหาสาระที่มีลักษณะเป็นเรื่องสมมุติ มีตัวละครและเหตุการณ์ต่าง ๆ สร้างเป็นเค้าโครงเรื่องแสดงเหตุการณ์ต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจนจบ มีส่วนประกอบของงานเขียนประเภทบันเทิงคดี ได้แก่

1) คำโครงเรื่อง (plot) คือลำดับเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง โดยที่เหตุการณ์และเรื่องราวเหล่านั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงถึงกันอย่างสมเหตุสมผล คำโครงเรื่องที่ควรมีเหตุการณ์ที่ทวีความตื่นเต้นเร้าใจขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงจังหวะหนึ่งซึ่งมีเหตุการณ์ที่เป็นที่สุดของเรื่อง (climax) เกิดขึ้น เหตุการณ์อันเป็นที่สุดของเรื่องจะเป็นตอนที่สำคัญที่สุดของเรื่อง

2) ตัวละคร (characters) ตัวละครเป็นศูนย์กลางของเรื่อง เรื่องราวและเหตุการณ์ที่ผู้แต่งสร้างเป็นคำโครงเรื่องขึ้นจะผูกพันวนเวียนอยู่ที่ตัวละคร ถ้าไม่มีตัวละครก็คงไม่มีเรื่องราวที่จะบอกเล่าแก่ผู้อ่าน เราจะแบ่งตัวละครออกเป็น 2 แบบ แบบแรกคือตัวละครที่มีลักษณะแบบเดียว แบบที่ 2 คือ ตัวละครที่อาจมีหลายลักษณะหลายด้าน จะมีความเป็นปุกขนมมากกว่าแบบแรก คือ อาจจะมีคุณสมบัติที่ดีและไม่ได้อยู่ในตัว

3) ฉาก (setting) ฉากคือเวลาและสถานที่ที่เรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นตามคำโครงเรื่อง เรื่องราว เหตุการณ์ ตัวละคร สิ่งที่ตัวละครทำ คิด และรู้สึก อาจเกิดขึ้นในอดีตในปัจจุบันหรือในอนาคต สำหรับงานเขียนบางประเภทบางเรื่องอาจมีบทบาทเป็นเพียงส่วนประกอบที่ไม่สำคัญมาก แต่สำหรับงานเขียนบางประเภทและบางเรื่องฉากอาจจะมีบทบาทสำคัญสร้างความรู้สึกและอารมณ์ เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความเป็นอยู่ อุปนิสัย เจตคติ และปัญหาของตัวละคร

4) แก่นเรื่อง (theme) คือสาระสำคัญหรือหัวใจของงานเขียนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้เขียนหรืองานเขียนนั้นสะท้อนหรือแสดงให้เห็นหรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า แก่นเรื่องคือความหมายที่สรุปได้จากการอ่านงานเขียน ผู้อ่านจะเข้าใจและสรุปความหมายของแก่นเรื่องได้ต่อเมื่อได้อ่านเรื่องราว เหตุการณ์ และชีวิตของตัวละครที่ผู้แต่งแต่งขึ้นตั้งแต่ต้นจนจบแล้วเท่านั้น

5) ทิศนะ (point of view) คือมุมมองที่มีต่อเรื่องราวที่เกิดขึ้นในงานเขียน ซึ่งเกิดจากการที่ผู้เขียนเลือกผู้เล่าเรื่องให้เป็นผู้สะท้อนเรื่องราวในงานเขียนนั้นให้ผู้อ่านเข้าใจ ผู้เขียนอาจจะเลือกตัวละครใดตัวละครหนึ่งเป็นผู้เล่าเรื่อง

6) ท่วงทำนองการเขียน (style) คือการเลือกใช้ถ้อยคำและประโยคเรียบเรียงเป็นเรื่องราวขึ้นมา ซึ่งมีผลให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดความสนุกสนาน การใช้ภาษาที่เหมาะสมกับงานเขียนสามารถสร้างตัวละครให้เด่น สามารถสร้างฉากที่ประทับใจ และสร้างความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ แก่ผู้อ่านตาม

จากการศึกษาองค์ประกอบของวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นประเภทบันเทิงคดี สรุปได้ว่า วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นประเภทบันเทิงคดี มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1) โครงเรื่อง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการจัดทำวรรณกรรม เพราะเป็นเนื้อเรื่องคร่าว ๆ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง ให้สามารถดำเนินไปตามความต้องการของผู้แต่ง โดยที่เหตุการณ์และเรื่องราวเหล่านั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันอย่างสมเหตุสมผล โครงเรื่องที่ดี

ต้องมีเหตุการณ์ที่สร้างความรู้สึกของผู้อ่านให้ชวนติดตามขึ้นเรื่อย ๆ หัวใจสำคัญที่สุดของโครงเรื่องคือ การสร้างข้อขัดแย้งและอุปสรรคให้เกิดขึ้นกับตัวละคร

2) แก่นเรื่อง เป็นแนวคิดหลักที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารไปยังผู้อ่าน เป็นศูนย์กลางของ เรื่องที่ผู้เขียนต้องการปลูกฝังหรือให้ข้อคิด คติคำสอนที่เป็นความคิดสำคัญของเรื่อง แก่นเรื่องที่ตีคว รเน้นให้มีคุณค่าต่อผู้อ่านอย่างแท้จริง และมีกลวิธีการนำเสนอที่สัมพันธ์กับเนื้อเรื่องอย่างแนบเนียนใน ลักษณะคำพูดหรือความคิดเห็นผ่านทางตัวละคร

3) ฉากและสถานที่ เป็นส่วนประกอบที่ทำหน้าที่ให้เนื้อเรื่องนั้นดำเนินไปอย่างเหมาะสม มีความสมจริง ช่วยสร้างบรรยากาศให้ผู้อ่านคล้อยตามและมีความรู้สึกร่วมกับสิ่งที่ผู้เขียนต้องการ สื่อสาร สำหรับนวนิยายและเรื่องสั้นบางเรื่องฉากอาจไม่มีความสำคัญ สามารถเปลี่ยนแปลงเป็นอย่าง อื่นได้ โดยมีได้ทำให้เรื่องราวเปลี่ยนแปลง แต่ในบางเรื่อง ฉากมีความสำคัญมากจนไม่สามารถ เปลี่ยนแปลงได้ เพราะจะไม่สอดคล้องกับเหตุการณ์และไม่สมจริง ส่งผลให้เนื้อเรื่องไม่มีความน่าสนใจ

4) ตัวละคร เป็นการสมมุติบุคคลให้มีบทบาทต่อการดำเนินเรื่อง ถ้าตัวละครมีความ ใกล้เคียงกับวัยหรือลักษณะของผู้อ่าน ก็จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกว่าเรื่องนั้นกำลังถ่ายทอดชีวิต ของตนเองอยู่ สามารถใช้เป็นแบบจำลองการของดำเนินชีวิตได้ การสร้างตัวละครให้น่าสนใจ จะช่วยให้ เนื้อเรื่องมีความสนุกสนานและชวนติดตามมากขึ้น บุคคลที่มีบทบาทในเรื่อง อาจเป็นคน สัตว์หรือ สิ่งของ สิ่งสำคัญในการวิเคราะห์ตัวละครคือการพิจารณาลักษณะบทบาทและบุคลิกภาพ รวมไปถึง การพิจารณาน้ำเสียงและท่าทีของผู้แต่งที่มีตัวละครนั้น ๆ ซึ่งตัวละครที่ดีต้องมีลักษณะสมจริงและมี พัฒนาการอย่างสมเหตุสมผล

5) บทสนทนา เป็นองค์ประกอบที่ผู้เขียนมักจะใช้เพื่อเล่าเรื่องและบรรยาย บุคลิกลักษณะ รูปร่าง หน้าตา รวมไปถึงนิสัยของตัวละคร บทสนทนาที่ดีควรมีส่วนช่วยในการดำเนิน เรื่องแทนการบรรยาย ช่วยนำเสนอแก่นเรื่อง และทำให้ผู้อ่านรู้จักลักษณะของตัวละครมากขึ้น ทั้งยัง ต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมชาติ และสมจริงกับบุคลิกลักษณะ ฉากและสถานที่ในเรื่อง การสร้างบท สนทนาให้ตัวละครโต้ตอบกันในเรื่อง จะทำให้วรรณกรรมน่าอ่านมากกว่าการบรรยายเพียงอย่างเดียว

6) กลวิธีในการเล่าเรื่อง ลีลาในการใช้ภาษาและท่าทีของผู้แต่งในการถ่ายทอดเรื่องราว ผ่านตัวอักษร เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อความคิดและเรื่องราว ซึ่งเป็นกลวิธีหนึ่ง que ผู้เขียนใช้เพื่อ ดึงดูดความสนใจผู้อ่าน

2.2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษา

แนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษา เป็นการวิเคราะห์ภาษาในฐานะที่ทำหน้าที่เป็น เครื่องมือสื่อความหมายตัวตน เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด หรือพฤติกรรมบางประการ รวมถึงการ บ่งชี้และจัดวางความสัมพันธ์ของตัวตนให้เกิดขึ้นในสังคมอย่างเหมาะสม ดังที่ จันทิมมา อังคพณิชกิจ (2561: 181) ได้ให้ความหมาย กลวิธีทางภาษา (Linguistic strategies) ว่า กลวิธีการผลิตตัวบท

ทั้งตัวบทที่มีรูปถ้อยคำหรือวจนภาษา (verbal text) และตัวบทที่ไม่มีรูปถ้อยคำหรือวจนภาษา (nonverbal text) ซึ่งปรากฏอยู่ในข้อความ การเลือกใช้ภาษาแฝงวัตถุประสงค์หรือมีเจตนามุ่งหมายของผู้ส่งสาร (หรือผู้ผลิตตัวบท) สื่อไปยังผู้รับสาร (ผู้บริโภควัตถุ)

การศึกษาภาษาเปรียบเสมือนการศึกษาภาพตัวตนหรือภาพสะท้อนความคิด ความจริง และวัตถุสิ่งของ คล้ายกับการทำหน้าที่ของกระจกเงา เป็นกลไกควบคุมทางสังคมที่ทรงประสิทธิภาพที่สุดกลไกหนึ่ง กล่าวคือ การควบคุมทางสังคมกระทำผ่านการควบคุมการใช้ภาษาหรือการพูด ดังนั้น ภาษาจึงมีบทบาทหน้าที่ทางสังคม และการกระทำของสังคมไม่สามารถแยกออกจากการใช้ภาษาได้ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2561: 4 - 8) การศึกษาวรรณกรรมจึงต้องมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการศึกษาภาษา ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดกลวิธีทางภาษาที่ถูกนำมาใช้วิเคราะห์ข้อความ พบนักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอกลวิธีทางภาษาหลากหลายรูปแบบ รายละเอียดดังนี้

ธีระ บุชบกแก้ว (2553) กล่าวถึง การศึกษากลวิธีทางภาษากับการนำเสนออัตลักษณ์ของตนเองโดยกลุ่ม “เกย์ออนไลน์” พบกลวิธีทางภาษาที่กลุ่ม “เกย์ออนไลน์” ใช้สื่ออัตลักษณ์ของตนเองที่สำคัญ 8 กลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้มุขลบท การปฏิเสธสื่อมุขลบท การใช้นามวลีสื่อมุขลบท การใช้อุปลักษณ์ การใช้รูปประโยคกรรม การกล่าวอ้าง และการใช้คำถามวาทศิลป์

เช่นเดียวกับ วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2554) ที่กล่าวถึง กลวิธีทางภาษาที่ตัวบทในหนังสือเรียนใช้เป็นหลักเพื่อสื่ออุดมการณ์ ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้ประโยคแสดงเหตุผล การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วยโครงสร้างประโยค การใช้ความเชื่อที่มีอยู่ก่อน และการใช้เสียงที่หลากหลาย ซึ่งกลวิธีเหล่านี้สามารถสื่ออุดมการณ์ต่าง ๆ ไปสู่ผู้อ่านได้

นอกจากนี้ ญัฐนันท์ คำภา (2558) ยังได้กล่าวถึงกลวิธีทางภาษาที่สื่ออัตลักษณ์ของคณพิการจากมุมมองของบุคคลที่ไม่ใช่คณพิการด้วย ซึ่งปรากฏกลวิธีทางภาษาดังนี้ การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การกล่าวอ้าง การใช้รูปประโยคกรรม การใช้ประโยคแสดงความขัดแย้ง การใช้ประโยคแสดงเงื่อนไข การใช้มุขลบท การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน การใช้อุปลักษณ์ และการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์

จากการศึกษางานวิจัยที่ศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับกลวิธีทางภาษาดังกล่าว พบกลวิธีทางภาษาหลากหลายกลวิธี ขึ้นอยู่กับรูปแบบและลักษณะภาษาที่ใช้นำเสนอตัวบท แต่พบกลวิธีหลัก ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อความ ดังนี้

1. การเลือกใช้คำศัพท์

จันทิมา อังคพนชกิจ (2561: 182 - 195) กล่าวถึง กลวิธีทางศัพท์เกี่ยวข้องกับ การเลือกใช้คำศัพท์ (lexical choices) เพื่อสื่อแทนความคิดหรือประสบการณ์ของผู้ส่งสาร เป็นการแสดงความคิดและสื่อแทนความคิดของผู้ส่งสาร ซึ่งการเลือกใช้คำศัพท์ของผู้เขียนในฐานะผู้ผลิตตัวบทนั้น เป็นเรื่องที่แปรไปตามปัจจัยทางสังคมรวมทั้งจะต้องเผชิญกับกระบวนการทางสังคม

วัฒนธรรมในวงกว้างด้วย การเลือกใช้คำศัพท์เพื่อสื่อแทนความคิดและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีหลายวิธี ดังนี้

(1) การใช้ชื่อและการเรียกชื่อ การเรียกชื่อเป็นกลวิธีการใช้คำศัพท์ในการตั้งชื่อเรียกบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันที่จริงก็มีลักษณะเดียวกันกับวิธีการที่ผู้สื่อสารใช้คำศัพท์อ้างถึงหรือกล่าวถึงบุคคล กลุ่มบุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

การเรียกชื่อเป็นกลวิธีทางภาษากลวิธีหนึ่งที่แสดงให้เห็นมุมมองและความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่กล่าวถึงได้เป็นอย่างดีและมักเกี่ยวพันกับบริบททางสังคมวัฒนธรรม ซึ่งการเรียกชื่อจะสัมพันธ์กับ อัตลักษณ์ (identity) ด้วย เพราะภาษาทำหน้าที่สร้างอัตลักษณ์ กำหนดความแตกต่างของบุคคลและกลุ่มคน การเรียกชื่อและวิถีปฏิบัติในการตั้งชื่อสามารถทำให้คนเราแยกแยะและจัดกลุ่มบุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้แยกจากอีกกลุ่มได้ บุคคลในแต่ละคนแต่ละกลุ่มและแต่ละสังคม รับรู้และถูกให้รับรู้ว่าเป็นสมาชิกในกลุ่ม หรือนอกกลุ่ม จากศัพท์ที่ใช้เป็นชื่อเรียกกลุ่มบุคคลนั้น การเลือกหรือไม่เลือกใช้ชื่อเรียกอย่างไรอย่างหนึ่งสะท้อนทัศนคติที่เป็นด้านลบหรือด้านบวก และมุมมองในเรื่องการจัดกลุ่มเกี่ยวกับสิ่งที่กล่าวถึงของผู้ใช้ภาษา คำศัพท์ที่นำมาใช้เป็นชื่อเรียกจึงมีใช้ลักษณะทางภาษาเท่านั้น แต่แฝงด้วยทัศนคติและความคิดทางสังคมบางอย่างที่บุคคลมีต่อสิ่งที่กล่าวถึงด้วย

(2) การเรียกขาน การเรียกขานเป็นกลวิธีหนึ่งที่เราใช้เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกัน คำเรียกขานเป็นคำที่ใช้เรียกเมื่อบุคคลต้องการปฏิสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสื่อสารแบบต่อหน้า การเรียกขานมีความสำคัญในแง่ของการบ่งชี้บุคคลและมีผลต่อการสนทนาหรือการพูดคุยระหว่างกัน สามารถบ่งชี้สถานภาพของบุคคล ทำให้เห็นว่าสถานภาพของบุคคลนั้นสามารถปรับเปลี่ยนไปได้ทุกเมื่อระหว่างที่ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น คำเรียกขานบ่งบอกได้ว่าบุคคลนั้นวางสถานภาพของตัวเองอย่างไรในการสื่อสารกับบุคคลอื่น การถูกเรียกขานต่างกันอย่างชัดเจนให้เห็นว่า บทบาท สถานภาพ และมุมมองที่บุคคลแสดงความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า คำเรียกขานในสังคมไทยสามารถบ่งชี้ตัวตนของผู้พูดและผู้ฟังด้วยได้ว่าตนเป็นใครและผู้ที่ถูกด้วยเป็นใครและเป็นอย่างไร

(3) การใช้คำกริยา คำกริยาเป็นคำที่ใช้แสดงเหตุการณ์ การกระทำ ความคิด ความรู้สึก หรือแสดงสภาพของบุคคล สัตว์ หรือบางสิ่งบางอย่าง มีส่วนในการสื่อความหมายเกี่ยวกับเหตุการณ์และสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง เพราะทำหน้าที่เป็นคำที่สื่อความหมายแทนประสบการณ์และความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งหรือเรื่องที่กำลังกล่าวถึง คำกริยาที่ใช้จึงเป็นคำที่แสดงสภาพ การพิจารณาการใช้คำกริยาที่มีความสำคัญในการทำความเข้าใจสิ่งที่กล่าวถึงในตัวบทได้ในแง่ที่ว่าสิ่งที่กล่าวถึงนั้นคงอยู่และมีตัวตนในสถานะอย่างไรท่ามกลางการสื่อสารของบุคคล เช่นเดียวกับความรู้ความเข้าใจบางสิ่งบางอย่างที่มีอยู่แล้วของบุคคลนั้นในสังคม การใช้คำกริยาแสดงให้เห็นว่าบางสิ่งบางอย่างเกิดขึ้น

“ระหว่างบุคคลผู้ร่วมสื่อสาร” กับบุคคล/สิ่งที่ถูกสื่อถึง และความสัมพันธ์ของถ้อยคำภายในตัวบท ถ้อยคำที่ปรากฏในตัวบทจึงไม่เป็นเพียงการแสดงข้อมูลถ่ายทอดความคิดระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร เท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงความสัมพันธ์ทางสังคมบางอย่างที่แฝงอยู่กับการสื่อสารนั้นด้วย

นอกจากนี้ วิริยะ สิริสิงห์ (2551: 100 - 104) กล่าวถึงการใช้คำว่า เป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งในการใช้ภาษา เพราะคำคือสิ่งที่เป็นเครื่องหมาย และแสดงออกมาเป็นเครื่องหมายต่าง ๆ อาจมีความหมายกว้างหรือแคบก็ได้ สามารถใช้เป็นเครื่องมือติดต่อ ทำความเข้าใจกัน ผู้รู้คำมาก ย่อมแสดงความคิดเห็นได้กว้างขวางและลึกซึ้ง คำที่ใช้ในการสร้างวรรณกรรมสำหรับเด็กจะมีหลายลักษณะ อาจจำแนกได้ ดังนี้

(1) คำที่แสดงภาพ คือคำที่ให้ความหมายและความเข้าใจในทางรูปร่างทำให้ผู้อ่านมองเห็นลักษณะของสิ่งที่ผู้เขียนพรรณนาถึงได้ชัดเจน

(2) คำแสดงอาการ คือคำที่ให้ความหมายและความเข้าใจในทางแสดงอาการเคลื่อนไหว ซึ่งทำให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพการเคลื่อนไหวของสิ่งนั้น ๆ เหมือนอยู่ตรงหน้า สามารถชักจูงและเร้าอารมณ์ผู้อ่านให้มีความรู้สึกคล้อยตามได้อย่างดี

(3) คำแสดงความรู้สึก คำประเภทนี้อาจเป็นเสียงที่เกิดจากอารมณ์หรือคำที่เลียนเสียงธรรมชาติ ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกนึกคิดได้ คำอุทาน นับเป็นคำที่มีเสียงก่อให้เกิดความรู้สึกได้หลายอารมณ์เช่นกัน

(4) คำซ้อน คือคำที่มีคำเดียวสองคำ อันมีความหมายหรือเสียงคล้ายกัน หรือใกล้เคียงกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน ซ้อนเข้าคู่ เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่เกิดขึ้น แม้ว่าบางคำความหมายจะไม่แปลกไปกว่าความหมายเดิมมากนัก

คำซ้อนแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ คำซ้อนเพื่อความหมายและคำซ้อนเพื่อเสียง แต่ไม่ว่าจะซ้อนเพื่อความหมายหรือเพื่อเสียง เจตนาในการซ้อนคำก็เพื่อให้ได้คำใหม่มีความหมายใหม่ ถ้าซ้อนที่มีความหมาย ก็มุ่งที่ความหมายเป็นสำคัญ ถ้าซ้อนที่เสียงก็มุ่งที่เสียงเป็นสำคัญ แต่ถึงซ้อนความหมายจะมุ่งที่ความหมายเป็นสำคัญก็ตาม เสียงก็ไปด้วยกันได้ ทำให้ออกเสียงได้ง่ายและสะดวก ย่อมมีความสำคัญอยู่ไม่น้อย เพราะคำที่จะติดอยู่ในภาษาไทยได้นานนอกจากจะมีความหมายเหมาะสมแล้ว ยังต้องมีเสียงที่ออกเสียงได้ถนัดเป็นที่ถูกใจด้วยคนจึงจะนิยมยอมรับ

นอกจากคำซ้อนที่มีคำเพียงคำสองคำ ซ้อนกันโดยทั่วไปแล้ว ยังมีคำซ้อนสี่คำหรือหกคำ หรือคำซ้อนสองคู่อีกด้วย สำหรับคำซ้อนสี่คำ กับคำซ้อนสองคู่ นั้นไม่เหมือนกัน คือคำซ้อนสี่คำจะมีสัมผัสกลางคำ แยกออกมาเป็นสองคู่ได้ เช่น ยากดีมีเงิน ส่วนคำซ้อนสองคู่จะแยกออกเป็นคู่ ๆ เช่น ปากหวานกันเปรี้ยว หรือ อดหลับอดนอน เป็นต้น

การใช้คำซ้อนในงานเขียนสำหรับเด็ก จะช่วยบอกความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือเน้นความรู้สึกให้ผู้อ่านได้มากกว่าคำโดด ๆ และช่วยให้ภาษาไพเราะน่าฟังยิ่งขึ้น

2. การใช้ประโยคโครงสร้างต่าง ๆ

กลวิธีการใช้โครงสร้างประโยคเพื่อสื่ออรรถลักษณะวิยรูน อาจปรากฏหลากหลายรูปแบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การใช้ประโยคแสดงเหตุผล เป็นประโยคที่ใช้คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความเป็นเหตุเป็นผล ทำหน้าที่เชื่อมข้อความที่เป็นเหตุหรือผลของข้อความที่มาข้างหน้า เช่นคำว่า ดังนั้น เพราะฉะนั้น ด้วยเหตุนี้ ด้วยเหตุฉะนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ฯลฯ ใช้เชื่อมข้อความที่เป็นเหตุ (อมรา ประสิทธิ์ รัฐสินธุ์, 2552: 134)

การใช้ประโยคเงื่อนไข คือ การใช้รูปประโยคคำว่า “ถ้า” ใช้เป็นคำเริ่มต้นประโยคเพื่อแสดงข้อแม้ หรือเงื่อนไขของเรื่องราวในประโยคที่อยู่ถัดไป การเลือกใช้ประโยคเงื่อนไข จะช่วยโน้มน้าวใจหรือชักจูงใจให้ผู้รับสารปฏิบัติตามที่ผู้ส่งสารต้องการ อีกทั้งยังช่วยเพิ่มน้ำหนักคำพูดให้ตนเองหรือสร้างเหตุผล เพื่อหักล้างคำพูดของผู้ฟัง (อุมาวัลย์ ชีช่วง, 2555: 179)

การใช้ประโยคกรรม หมายถึง รูปประโยคหนึ่ง ที่ทำให้กรรมการคือผู้ถูกกระทำเด่นในประโยคโดยนำกรรมขึ้นต้นประโยคหรือเป็นประธาน เช่น ตามีถูกเสือกิน เป็นต้น นอกจากนี้ บทกริยาของประโยคกรรม บอกสัมพันธ์ว่าเป็นกรรมวาจกมี 2 ประเภท ได้แก่ เป็นกริยาวลีที่มีคำกริยานุเคราะห์ “ถูก” นำหน้าซึ่งนิยมใช้เฉพาะในข้อความที่ไม่ดีที่ผู้ถูกไม่พอใจ อยากรู้ก็ตามกริยา อาจไม่ใช่คำว่า “ถูก” นำหน้าในบทกริยาของประโยคกรรมที่ไม่เป็นวลี สามารถใช้คำกริยาโดด ๆ โดยไม่มีคำว่า “ถูก” นำหน้าก็ได้ (พระยาอุปกิตศิลปสาร, 2545:211- 212, 224 - 225 อ้างถึงใน ญัฐนันท์ คำภา, 2558: 24)

นอกจากนี้ วิริยะ สิริสิงห์ (2551: 100 - 104) ยังได้กล่าวถึงการใช้ประโยคในการสร้างสรรคัวรรณกรรมทุกประเภทว่า ผู้เขียนแต่ละท่านจะต้องสรรสร้างคำมาใช้เพื่อสื่อความหมายต่าง ๆ ให้ได้ผลดีที่สุด ในขณะที่เดียวกันผู้เขียนก็มีวิธีการใช้ประโยคให้แจ่มแจ้ง กะทัดรัดและสละสลวยเป็นที่ประทับใจผู้อ่าน ประโยคที่นักเขียนใช้กันส่วนมากมี 3 ชนิด คือ

ประโยคความเดียว หมายถึง ประโยคเล็ก ๆ ที่มีความหมายอย่างเดียวนั้น มีความหมายเดียว มีภาคประธานของประโยคกล่าวขึ้นก่อนและต่อด้วยภาคแสดงของประโยคจึงจะได้ความเต็มว่า ใคร ทำอะไร สิ่งใดเป็นอย่างไร หรือใครถูกทำอะไร การใช้ประโยคความเดียวในการสร้างวรรณกรรมสำหรับเด็ก นอกจากจะทำให้ประโยคสั้น ให้ความหมายตรงแล้ว ผู้อ่านจะเข้าใจเรื่องได้ง่ายและรวดเร็ว เนื่องจากประธานเป็นผู้แสดง ดังนั้น ใครทำอะไร ทำที่ไหน ทำอย่างไร ประโยคจะบอกทันที ไม่วกวน ซับซ้อนหรือต้องตีความอีกครั้ง

ประโยคความรวม หมายถึง ประโยคที่มีข้อความตั้งแต่ 2 ข้อความขึ้นไปมารวมกัน ประโยคความรวมจึงได้แก่ ประโยคที่มีหน่วยกริยาดั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไป มีหน่วยนาม 1 หน่วยหรือมากกว่านั้น และอาจจะมีหน่วยเสริมหรือหน่วยเชื่อมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้

ประโยคความซ้อน หมายถึง ประโยคที่มีข้อความหนึ่งซ้อนอยู่ในอีกข้อความหนึ่ง ประโยคความซ้อนจะมีข้อความซ้อนอยู่มากเท่าไรก็ได้ ยิ่งมีข้อความซ้อนอยู่มากประโยคก็จะซับซ้อนและยาวขึ้นมาก

3. การใช้มูลบท

จันทิมา อังคพนชกิจ (2561: 199) กล่าวถึง การใช้มูลบท (presuppositions) ว่าเป็นการใช้ภาษาเพื่อสื่อข้อความที่ทำให้เข้าใจได้โดยนัยว่ามีข้อความอื่น ๆ หรือมีเหตุการณ์บางอย่างปรากฏหรือเกิดขึ้นมาก่อนหน้าแล้ว หรือมีความคิดและเจตนาบางอย่างที่แฝงอยู่ในข้อความในถ้อยคำ มูลบทเกี่ยวข้องกับวาทกรรมในแง่ที่โยงไปกับความรู้ทางสังคมวัฒนธรรมของผู้พูด ผู้ฟังมีอยู่ร่วมกันและยังเกี่ยวข้องกับเรื่องของอำนาจและอุดมการณ์อีกด้วย เขาแบ่งมูลบทออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ มูลบทที่บอกถึงสิ่งที่มีอยู่ มูลบทที่บอกอดีต ปัจจุบันและอนาคต และมูลบทที่บอกการตีค่าในสิ่งที่ดีที่พึงปรารถนา มูลบททั้งสามประเภทอาจมีรูปภาษาที่สื่อให้เกิดการตีความได้ชัดเจน หรือที่เรียกว่า ตัวบ่งชี้

ณัฐนันท์ คำภา (2558: 26) กล่าวถึงลักษณะของมูลบทว่า เป็นรูปภาษาหรือถ้อยคำบางชนิดที่ผู้พูดกล่าว แล้วสามารถสื่อมูลบทหรือความเชื่อที่มีอยู่ก่อน

กฤษดาภรณ์ หงส์ลดาธรรม และธีรณัฐ โชคสุวณิช (2551: 34 - 43) กล่าวว่า มูลบทมีประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจการใช้ภาษาในการสื่อสาร การเน้นเพียงการหาค่าความเป็นจริงเท็จของมูลบทไม่ได้ทำให้เราเข้าใจภาษาที่เราใช้ในสังคมดียิ่งขึ้น โดยรูปภาษาที่เอื้อต่อการตีความมูลบทคือ รูปคำหรือลักษณะโครงสร้างทางภาษาบางประการที่ทำให้เราเดาได้ว่าความรู้ที่เป็นภูมิหลังของสิ่งที่ผู้พูดพูดคืออะไร เช่น คำถามเพื่อหาข้อมูล อะไร ที่ไหน อย่างไร มีนัยว่ามีเหตุการณ์หรือสิ่งที่กล่าวถึงเกิดขึ้น

กล่าวโดยสรุป มูลบทไม่ใช่การศึกษาเพียงรูปภาษาหรือความหมายที่แฝงในรูปหรือโครงสร้างทางภาษาที่ใช้เท่านั้น แต่สนใจเพิ่มเติมว่า ถ้อยคำนั้น ๆ สื่ออะไร ในการตีความเราต้องอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับผู้พูดผู้ฟัง ความเชื่อของคนในสังคม ธรรมเนียมการปฏิบัติต่าง ๆ ข้อมูลเหล่านี้ทำให้เรามีข้อจำกัดในการใช้ภาษา เป็นสิ่งที่เรียกว่า มูลบทวัจนปฏิบัติศาสตร์ ธรรมเนียมการปฏิบัติและบรรทัดฐานของสังคมซึ่งเป็นหัวใจและมูลบทประเภทนี้ ไม่ได้เขียนไว้หรือแสดงไว้อย่างแจ่มชัดเมื่อสื่อสารและมนุษย์ก็ไม่ได้เรียนรู้มันภายในหนึ่งวัน แต่ได้มาโดยการสะสมประสบการณ์ที่แปรไปตามวัฒนธรรม ความรู้เกี่ยวกับธรรมเนียมปฏิบัติที่แฝงอยู่เบื้องหลังถ้อยคำเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการตีความ โดยปกติความรู้เช่นนี้จะเป็สิ่งที่เราจะไม่พูดออกมา นอกจากมีความจำเป็นอะไรบางอย่าง

4. การกล่าวอ้าง

จันทิมา อังคพนิชกิจ (2561: 132) ให้ความหมายการอ้างถึงหรือการกล่าวอ้างว่าเป็นการแสดงความเชื่อมโยงในภาษาระดับข้อความในกรณีที่หน่วยทางภาษาในข้อความนั้นไม่สามารถตีความหมายได้จากรูปประโยคเดียว ๆ แต่จะต้องอ้างอิงจากที่อื่น และการอ้างถึงนี้ต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือจะต้องอ้างอิงถึงสิ่งเดียวกันต่อเนื่องกันไป หน้าที่ของการอ้างถึงก็เพื่อจะคงสาระของข้อความที่เป็นมูลบท (presupposed information) ให้สามารถหาหน่วยเชื่อมโยงในข้อความต่อไปภายในตัวบทเดียวกันได้ การอ้างถึงสามารถบ่งชี้สิ่งที่ผู้เขียนต้องการแนะนำให้ผู้อ่านติดตามสิ่งที่เขียนในตัวบทได้โดยไม่หลง สามารถแบ่งการอ้างถึงได้ 3 ชนิด ดังนี้

1) การอ้างถึงแบบรวมกลุ่ม (homophoric referencing) เป็นการอ้างถึงสิ่งซึ่งแสดงข้อมูลร่วมทางบริบทวัฒนธรรมระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร การอ้างถึงลักษณะนี้เป็นเรื่องเฉพาะของชุมชน เฉพาะวงการ ซึ่งผู้ที่อยู่ร่วมวัฒนธรรมหรือวงการเดียวกันจะเข้าใจ ส่วนที่เป็นจุดอ้างอิงเป็นสิ่งที่อยู่ในความรู้ร่วมของผู้พูด-ผู้ฟังซึ่งอาจเป็นเรื่องทางสังคม วัฒนธรรมบางอย่าง ผู้ที่มีได้อยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมเดียวกันก็อาจไม่เข้าใจ

2) การอ้างถึงแบบไร้จุดอ้างอิงในตัวบท (exophoric referencing) การอ้างถึงแบบนี้เป็นการอ้างถึงแบบไร้จุดอ้างอิงในตัวบทแต่มีจุดอ้างอิงจากบริบทเฉพาะ เป็นการอ้างถึงที่แสดงข้อมูลเฉพาะที่มาจากบริบททางการสื่อสารปัจจุบัน เป็นการอ้างถึงเฉพาะสถานการณ์ เฉพาะที่ เฉพาะกิจ ผู้ร่วมสื่อสารจำเป็นต้องอาศัยความรู้และข้อมูลของสถานการณ์การสื่อสารนั้นประกอบในการทำความเข้าใจ ส่วนที่อ้างอิงเป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกตัวบทซึ่งอาจเป็นสถานการณ์การสื่อสารที่ตัวบทนั้นปรากฏอยู่ ส่วนที่เป็นการอ้างถึงแบบรวมกลุ่มที่อยู่ร่วมสถานการณ์การสื่อสารนั้นได้ปรากฏอยู่ในตัวบท ส่วนที่อ้างอิงเป็นสิ่งที่ไม่ปรากฏอยู่ในตัวบท แต่ทั้งผู้พูดและผู้ฟัง (หรือผู้ร่วมสื่อสาร) สามารถเข้าใจได้เพราะรู้จุดอ้างอิงที่อยู่ในบริบทนั้น

3) การอ้างถึงภายในตัวบท (endophoric referencing) เป็นการอ้างถึงที่แสดงความหมายและแสดงข้อมูลที่พบได้ภายในตัวบทข้อความนั้น การอ้างถึงภายในตัวบทนี้เป็นการอ้างถึงที่พบมากที่สุด สามารถจำแนกได้ 2 แบบ คือ

(1) การอ้างถึงจุดที่อ้างอิงมาก่อน (anaphoric) เป็นการอ้างถึงโดยที่มีจุดอ้างอิงกล่าวถึงก่อน แล้วรูปอ้างถึงอยู่ตามหลังจุดอ้างอิงนั้น หรือกล่าวอีกอย่างก็คือ รูปอ้างถึงจะต้องย้อนไปหาจุดอ้างอิง (points backward) ที่นำมาข้างหน้า เพราะเป็นส่วนที่กล่าวขึ้นมา การอ้างถึงลักษณะนี้พบมากที่สุดภาษาระดับข้อความ รูปภาษาที่ใช้อ้างถึงประเภทนี้ จะใช้คำหรือวลีที่อ้างถึงจุดอ้างอิงที่มาก่อนเสมอ

(2) การอ้างถึงจุดอ้างอิงที่เกิดหลัง (cataphoric) เป็นการอ้างถึงจุดอ้างอิงที่กล่าวถึงทีหลังรูปอ้างอิง (points forward) กล่าวคือ มีการปรากฏรูปอ้างอิงก่อนที่จะปรากฏจุดอ้างอิง ดังนั้นรูปอ้างอิงที่อยู่ข้างหน้านั้นจะเชื่อมโยงไปหาจุดอ้างอิงที่อยู่ตามมา

ธีระ บุชบกแก้ว (2553: 58) กล่าวถึง การกล่าวอ้าง สรุปลงได้ว่า เป็นการอ้างเหตุผลเพื่อเป็นหลักฐาน ข้อสรุปหรือข้อพิสูจน์ ซึ่งกลวิธีการกล่าวอ้างนี้จะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือในการนำเสนอข้อมูล

พีชนิ ตั้งยีนยง (2552: 146) กล่าวว่า การอ้างถึง (allusion) คือการกล่าวพาดพิงถึงบุคคล เหตุการณ์ สถานที่และข้อความที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ ตำนาน เทพนิยายปกรณัมหรือในงานวรรณกรรมที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไป การใช้กลวิธีนี้ช่วยให้กวีสามารถนำความคิดและสื่ออารมณ์ความรู้สึกได้โดยกวีไม่จำเป็นต้องบรรยายทั้งหมด กวีสามารถใช้คำพูดอย่างประหยัดถ้อยคำ แต่ในขณะเดียวกันก็กินใจผู้อ่าน ถึงแม้ว่าการอ้างถึง จะเป็นกลวิธีที่เอื้ออำนวยให้กวีถ่ายทอดความคิดได้อย่างกระชับ และได้ความหมายลุ่มลึก แต่การอ้างถึงจะมีผลสัมฤทธิ์เป็นอย่างดี ต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ของผู้อ่านที่จะมองเห็นการเชื่อมโยงพาดพิงเนื้อความในบทกวีกับสิ่งที่กวีกล่าวพาดพิงถึงได้

5. การใช้อุปลักษณ์

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556: 99 - 103) กล่าวถึงลักษณะการใช้อุปลักษณ์ สรุปลงได้ว่า อุปลักษณ์จัดเป็นการแสดงความหมายแบบหนึ่งเนื่องจากผู้ใช้อุปลักษณ์มีได้หมายความว่าตามรูปและผู้รับสารก็ต้อง “ตีความ” ที่ผู้ใช้อุปลักษณ์ต้องการสื่อ ในทางวรรณคดีอุปลักษณ์จัดเป็นภาพพจน์ประเภทหนึ่ง (figure of speech) ที่เป็นการเปรียบเทียบสองสิ่ง อุปลักษณ์จะมีคำเชื่อม *เป็น* หรือ *คือ* แต่หากการเปรียบเทียบเหมือนจะเรียกว่า อุปมา ส่วนในสาขาภาษาศาสตร์ อุปลักษณ์มีความหมายกว้างกว่า

นักภาษาศาสตร์อธิบายว่า อุปลักษณ์เป็นการเปรียบเทียบความเหมือนกันของสองสิ่ง โดยทั้งสองต้องเป็นสมาชิกของต่างกลุ่มความหมาย สิ่งที่น่ามาเปรียบเทียบเป็น “แบบ” ในการเปรียบเทียบ เรียกว่า แบบเทียบ (source domain/ vehicle) ส่วนสิ่งที่เป็นเป้าหมายที่เราต้องพูดถึง เรียกว่า สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain/tenor) นอกจากการใช้คำเชื่อม *เป็น* หรือ *คือ* ที่แสดงถึงการใช้อุปลักษณ์แล้ว ถ้อยคำที่นักวรรณคดีเรียกว่า อุปมา และ บุคลาธิษฐาน นักภาษาศาสตร์ก็จัดเป็นอุปลักษณ์ด้วย เพราะเป็นการเปรียบเทียบสองสิ่งจากต่างกลุ่มความหมาย การใช้อุปลักษณ์ยังปรากฏในลักษณะอื่น ๆ อีก สามารถสรุปลงได้ดังนี้

1) เมื่อพูดถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งที่เราไม่เคยประสบ หรือสิ่งไกลตัว เราใช้อุปลักษณ์เพื่อสื่อความคิด ทำให้เกิดความเข้าใจ หรือทำให้เห็นภาพชัดเจน สิ่งที่น่ามาเป็นแบบเปรียบเทียบจึงเป็นรูปธรรมมากกว่า เป็นสิ่งใกล้ตัว เป็นสิ่งที่เรารู้จัก หรือเคยมีประสบการณ์เกี่ยวข้องมาก่อน

2) สองสิ่งที่น่ามาเปรียบเทียบต้องมีความเหมือนที่สามารถเชื่อมโยงหรือเทียบกันได้ โดยปกติความหมายอุปลักษณ์มักมาจากลักษณะเด่นของแบบเปรียบเทียบ ไม่เช่นนั้นก็ต้องอาศัยบริบทช่วยในการตีความ

3) อุปลักษณ์มีทั้งแบบที่ใช้เป็นขนบ (conventional metaphor) ผู้ฟังสามารถทราบความหมายได้ทันทีโดยไม่ต้องอนุมานหรือตีความ และแบบที่มีลักษณะสร้างสรรค์ (creative metaphor) ผู้ฟังต้องตีความจากการพิจารณาลักษณะเด่นของแบบเปรียบเทียบและบริบท อย่างไรก็ตาม เราไม่สามารถขีดเส้นแบ่งอุปลักษณ์ทั้งสองแบบออกจากกันได้อย่างชัดเจน บางกรณีอาจมีลักษณะก้ำกึ่ง ทั้งนี้การที่จะทราบความหมายทันทีหรือต้องตีความย่อมขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคนด้วย

4) ทิศทางการเปรียบเทียบของอุปลักษณ์ไม่สามารถกลับทางได้ กล่าวคือ เรามองหรือทำความเข้าใจสิ่งที่ถูกเปรียบซึ่งเป็นนามธรรมหรือไม่ค่อยเคยผ่านแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นรูปธรรมกว่า ไกล่ตัวหรือคุ่นเคยมากกว่า เราไม่สามารถเปรียบเทียบกลับทางกันได้

กล่าวโดยสรุป อุปลักษณ์คือการทำความเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมหรือไม่คุ่นเคยผ่านสิ่งที่เป็นรูปธรรมมากกว่าหรือสิ่งไกล่ตัว เมื่อเรามีกระบวนการคิดหรือระบบคิด ก็จะส่งผลให้การใช้ภาษาของเราเป็นอุปลักษณ์ด้วย อุปลักษณ์ที่ปรากฏในภาษาเรียกว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์ หรือ รูปภาษาแสดงอุปลักษณ์ (metaphorical expression) ส่วนอุปลักษณ์ในระบบคิดเรียกว่า มโนอุปลักษณ์หรืออุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (conceptual metaphor)

จันทิมา อังคพนิชกิจ (2561: 209) การใช้อุปลักษณ์เป็นกลวิธีทางภาษากลวิธีหนึ่งซึ่งผู้เขียนใช้สื่อสารเพื่อเกิดจินตภาพบางอย่างและเพื่อให้เกิดพลังในการสื่อความหมายไปยังผู้อ่านในลักษณะที่พรรณนาให้ผู้อ่านมองเห็นภาพและเข้าใจในสิ่งที่ผู้เขียนต้องการกล่าวถึงด้วยการเปรียบเทียบและทำให้เกิดการสื่อแทนความคิดของผู้เขียนมีสีสันมากขึ้น ในการวิเคราะห์ข้อความอาจพบการใช้อุปลักษณ์ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การใช้อุปลักษณ์เชิงภาพพจน์ และการใช้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์

1) อุปลักษณ์เชิงภาพพจน์ เป็นการใช้ภาษาเพื่อแสดงการเปรียบเทียบในลักษณะที่นำเอาสิ่งที่ต่างกัน 2 สิ่งหรือมากกว่าแต่มีคุณสมบัติบางประการร่วมกันหรือคล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบกันในลักษณะการเปรียบเทียบโดยใช้คำเชื่อม เป็น ซึ่งอาจรวมไปถึงการใช้ความเปรียบแบบอุปมาที่เป็นการเปรียบเทียบเหมือนด้วย

2) อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ต่างจากอุปลักษณ์เชิงภาพพจน์ตรงที่อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์มิได้มุ่งเน้นไปที่การเปรียบเทียบ หรือมิได้ตั้งใจเปรียบเทียบ แต่เป็นการใช้ภาษาของคนในสังคมหนึ่งโดยไม่รู้ตัว ได้อาศัยการสื่อสิ่งหนึ่งด้วยการใช้ถ้อยคำที่อยู่ในแวดวงของอีกความคิดหนึ่งมาสื่อหรืออธิบายถึงสิ่งนั้น โดยที่ถ้อยคำเหล่านั้นสื่อให้เห็นว่าคุณสมบัติหรือความคิดบางอย่างร่วมกันทำให้เกิด

มนทัศน์ว่าทั้งสองสิ่งนั้นมีลักษณะอย่างเดียวกัน เช่น สื่อว่า เอตส์โดยใช้ถ้อยคำที่แสดงคุณสมบัติของ ศัตรูทำให้เกิดเป็นมนทัศน์ว่า เอตส์คือศัตรู เพราะมีลักษณะบางอย่างคล้ายคลึงกัน จากตัวอย่างข้อความที่เป็นคำขวัญเกี่ยวกับเอตส์ สังเกตได้จากการที่มีการใช้คำศัพท์บางอย่างหรือการใช้คำกริยาชุดเดียวกันกับศัตรูหรือการกำจัดศัตรู เช่น อันตราย บุกรุก คุกคามความปลอดภัย ทำให้ไม่สงบสุข

6. การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์

โซซิดา มณีใส (2558: 155 - 156) ได้ให้ความหมายของ คำถามเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical question) ว่าเป็นกลวิธีการตั้งคำถามเพื่อเสนอประเด็นให้ผู้รับสารได้ขบคิด ไม่ต้องการคำตอบอย่างจริงจัง เป็นการกระตุ้นให้คิดด้วยประโยคคำถามที่เขียนได้สะดุดตากว่า การเขียนด้วยประโยคบอกเล่า

พัชนี ตั้งยีนยง (2552: 145) คำถามเชิงวาทศิลป์ เป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ เพราะผู้ถามรู้คำตอบชัดเจนอยู่แล้ว เหตุที่ใช้รูปประโยคคำถามเพื่อเป็นการเน้นให้ข้อความมีน้ำหนัก ดึงดูดความสนใจ หรือกระตุ้นโน้มน้าวให้ผู้มีอำนาจได้คิดประจักษ์ด้วยกระบวนการของเหตุและผล

7. การใช้คำแสดงทัศนภาวะ

อุมาวัลย์ ชีซ่าง (2555: 75) กล่าวถึง ทัศนภาวะ ว่าเป็นลักษณะการใช้คำประเภทกริยาช่วย ได้แก่ จะ ควร น่าจะ สามารถ อาจจะ ต้อง หรือคำวิเศษณ์ คำว่า อาจจะ บางที จำเป็นต้อง เพื่อแสดงความจำเป็นและความเป็นไปได้มุ่มมอง ทัศนภาวะ ความคิดเห็นของผู้พูด

จันทิมา อังคพณิชกิจ (2561: 196 - 197) กล่าวว่า การใช้ทัศนภาวะ เป็นถ้อยคำที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการกลบเกลื่อนหรือเบี่ยงบังความจริงในการสื่อความเป็นไปได้ของสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้น ถ้าผู้เขียนมั่นใจในความเป็นไปได้มากหรือเชื่อว่าสิ่งที่ศึกษาหรือสิ่งที่เขียนนั้นเป็นความจริง แน่นนอนไม่มีการเปลี่ยนแปลง ทัศนภาวะที่ใช้ก็จะเป็นการแสดงความมั่นใจ เช่น ต้อง แน่นนอน ปรากฏ รวมกับคำกริยา แต่ถ้าผู้เขียนคิดว่าจะมีความเป็นไปได้น้อยลง หรือไม่แน่ใจว่าจะมีความเป็นไปได้ระดับใด ทัศนภาวะแบบลังเล สงสัย การแบ่งรับแบ่งสู้ การคาดคะเน ก็จะถูกนำมาใช้ในการเขียน เพื่อกลบเกลื่อนหรือเบี่ยงบังความเป็นจริงที่น่าจะมีความเป็นไปได้ไม่ถึงร้อยเปอร์เซ็นต์ ให้ผู้อ่านเข้าใจว่า ยังมีความจริงที่น่าเชื่อถือปรากฏอยู่ ทัศนภาวะสามารถแสดงออกด้วยรูปถ้อยคำทางไวยากรณ์หลากหลายรูปแบบ เช่น การใช้คำวิเศษณ์เพื่อขยายคำกริยาในภาษาไทย เช่น อาจจะ น่าจะ คงจะ การใช้รูปเชื่อมโยงที่แสดงความเห็นแย้ง ความเห็นต่าง เช่น คำเชื่อม แต่ หน่วยเชื่อมโยง ในทางตรงข้าม

การศึกษากลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น ในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นกลุ่มนี้ เป็นการศึกษาลักษณะการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านกลวิธีทางภาษารูปแบบต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของกระบวนการประกอบสร้างผลผลิตของสังคม ตามกระบวนการทัศน เรื่อง อัตลักษณ์ ในฐานะที่ภาษาทำหน้าที่เป็นเครื่องกำหนดตัวตน และจัดวางตำแหน่งตัวตนที่เกี่ยวข้องกับสังคม กลวิธี

ทางภาษาที่กล่าวมาข้างต้น เป็นแนวทางที่ผู้วิจัยใช้ประกอบการศึกษากลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นครั้งนี้

2.2.2.3 การศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอ

การศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอ ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดย่อยในการวิเคราะห์ข้อมูล 2 แนวคิดย่อย ได้แก่ 1) แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบทางวรรณกรรม และ 2) แนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีการใช้ภาษา ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอจึงต้องประกอบไปด้วย การศึกษาตามองค์ประกอบทางวรรณกรรม และการศึกษาตามกลวิธีทางภาษา ซึ่งการศึกษาตามแนวคิดองค์ประกอบทางวรรณกรรมผู้วิจัยได้นำเสนอในหัวข้อที่ 2.1.4 งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น ดังนั้น ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอเพียงประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษาเท่านั้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษา เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับการสื่ออุดมการณ์ต่าง ๆ ที่นำเสนอผ่านการใช้ภาษา ทั้งนี้เพื่อใช้วิเคราะห์อุดมการณ์หรือสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารมายังผู้อ่าน เป็นการศึกษาภาษาในฐานะที่ภาษามีบทบาทในการประกอบสร้างตัวตนให้สังคม และการกำหนดลักษณะของตัวตนกับสิ่งต่าง ๆ ในสังคม งานวิจัยในกลุ่มนี้จึงเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับการกำหนดบทบาทของคนในสังคม และแนวทางในการปฏิบัติตนของคนในสังคม

ตัวอย่างงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษา เช่น ปี พ.ศ. 2552 สุคนธ์รัตน์ สร้อยทองดี ได้ศึกษาเกี่ยวกับการนำเสนออุดมการณ์ความเป็นแม่ในวาทกรรมโฆษณาในนิตยสารสำหรับครอบครัว ซึ่งผลการวิจัยชี้ว่า กลวิธีทางวจนภาษาที่ผู้เขียนใช้สื่ออุดมการณ์ความเป็นแม่ประกอบด้วย กลวิธีการกล่าวอ้าง การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้อุปลักษณ์ การใช้มูลบทและการเล่าเรื่อง กลวิธีทางภาษาเหล่านี้ได้สะท้อนความคิดเกี่ยวกับแม่ ได้แก่ แม่คือผู้ที่เหมาะสมกับหน้าที่ดูแลลูกมากที่สุด แม่ต้องเลี้ยงดูลูกอย่างดีที่สุด แม่ต้องเฝ้าหาความรู้ แม่ต้องเก่งรอบด้าน และแม่ต้องสวยและอ่อนเยาว์อยู่เสมอ โดยการเลือกใช้สินค้าตามที่วาทกรรมโฆษณานำเสนอสามารถเติมเต็มบทบาทการเป็นแม่ได้อย่างสมบูรณ์

นอกจากการศึกษากำหนดอุดมการณ์ความเป็นแม่ ยังพบงานวิจัยที่ให้ความสำคัญกับการนำเสนออุดมการณ์ของเด็กผ่านเรื่องเล่าในหนังสือเรียนด้วย ซึ่งเป็นงานวิจัยของ อุมาวัลย์ ชีซ่าง (2555) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ.2523 – 2553 โดยผลการวิจัยพบว่า กลวิธีทางภาษาในตัวบทที่สื่ออุดมการณ์ที่ปรากฏในเรื่องเล่าสำหรับเด็กนั้นมี 6 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ การใช้โครงสร้างประโยคแบบต่าง ๆ การกล่าวอ้าง การใช้คำถามวาทศิลป์ การใช้อุปลักษณ์ และการแนะนำความ อุมาวัลย์กล่าวถึงผลการวิจัยเพิ่มเติมอีกว่า การใช้เรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาตินั้นมีบทบาทเป็นสาร

ทางอุดมการณ์ซึ่งรัฐอาจใช้ในการถ่ายทอดและปลูกฝังความคิดเชิงอุดมการณ์บางประการแก่เด็กในสังคมไทย เพื่อสร้าง “เด็กดี” และ “พลเมืองดี” ซึ่งจะเอื้อต่อการกำกับดูแลและควบคุมสมาชิกในสังคม

การศึกษาอุดมการณ์ของบุคคลในสังคม นอกจากจะศึกษาบทบาทและลักษณะความเป็นแม่และเด็กแล้ว ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของความเป็นชายด้วย ซึ่งเป็นงานวิจัยของ วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ (2553) เรื่อง ศึกษาอุดมการณ์ความเป็นชายในวาทกรรมโฆษณาสินค้าและบริการสำหรับผู้ชายในนิตยสารผู้ชาย โดยผลการวิจัยพบว่า กลวิธีทางวาทภาษาที่สื่ออุดมการณ์ความเป็นชาย ได้แก่ การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำ การอ้างอิง การใช้อุปมาอุปไมย การใช้มุขลบทการใช้คำถาม วาทศิลป์ การกล่าวเกินจริง การใช้สัทพยางค์และการยืนยันด้วยคำสัมผัสภาษาของดาราทหรือผู้มีชื่อเสียง โดยกลวิธีทางภาษาดังกล่าวมีบทบาทในการประกอบสร้างอุดมการณ์ว่า ผู้ชายต้องมีรูปลักษณ์ที่ดูดีอย่างไม่มีที่ติ ผู้ชายต้องมีบทบาทในพื้นที่สาธารณะ ผู้ชายต้องเป็นสุภาพบุรุษและเรื่องเพศเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตผู้ชาย ทั้งนี้ วาทกรรมโฆษณานำเสนอว่า สินค้าและบริการเป็นตัวช่วยที่ดีที่จะทำให้ผู้ชายเป็นผู้ชายที่สมบูรณ์แบบได้

การศึกษาภาพแทนหรืออุดมการณ์ของบุคคล นอกจากจะนำเสนอภาพแทนที่แสดงถึงบุคคลผู้มีลักษณะที่ดี ซึ่งเป็นการนำเสนอภาพบุคคลของสังคมในเชิงบวก ทั้งลักษณะของความเป็นแม่ ผู้มีความเก่งรอบด้าน มีความเหมาะสมกับหน้าที่ในการดูแลลูก การนำเสนอแนวทางการปลูกฝังความคิดของเด็กเพื่อสร้างให้เด็กเป็นคนดีซึ่งจะเอื้อต่อการกำกับดูแลในสังคม และกลวิธีการประกอบสร้างความเป็นชาย ผู้ที่ต้องมีความเป็นสุภาพบุรุษ มีบทบาทในพื้นที่สาธารณะดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังพบงานวิจัยที่นำเสนอเกี่ยวกับบุคคลในสังคมอีกด้านหนึ่ง ซึ่งเป็นการนำเสนอบุคคลของสังคมในเชิงลบด้วย ดังตัวอย่างงานวิจัยของ ธีระยุทธ สุริยะ (2554) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ในปี พ.ศ. 2554 ธีระยุทธ สุริยะ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนของนักโทษประหารและการประหารชีวิตในหนังสือพิมพ์รายวันไทย พบว่ากลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพตัวแทนมี 5 กลวิธี ได้แก่ (1) การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำ (2) การใช้สำนวน (3) การใช้มุขลบท (4) การเล่าเรื่อง และ (5) การใช้สัทพยางค์ กลวิธีทางภาษาเหล่านี้ได้สื่อภาพตัวแทนของ “นักโทษประหาร” ว่านักโทษประหารเป็นผู้กระทำผิดกฎหมาย มีจิตใจโหดเหี้ยม ขาดศีลธรรม เป็นผู้ที่สังคมไม่ต้องการ และสื่อภาพตัวแทนของ “การประหารชีวิต” ว่าการประหารชีวิตเป็นกระบวนการทางกฎหมายที่มีมนุษยธรรม นอกจากนี้ในปี พ.ศ.2560 ธีระยุทธ สุริยะ ยังได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับภาพตัวแทนของชาวโรฮิงญาในสื่อออนไลน์ภาษาไทย : การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ โดยผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ภาพตัวแทนที่เด่นชัดและถูกผลิตซ้ำมากที่สุด คือ ภาพของโรฮิงญาในฐานะ “ผู้ทำผิดกฎหมายและเป็นปัญหาของสังคมไทย” โดยสื่อผ่านกลวิธีทาง

ภาษา 6 กลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้คำอ้างอิง การใช้ชนิดของกระบวนการ การใช้อุปสรรค การใช้สำนวน การให้รายละเอียด และการใช้สัทพ

นอกจากการศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้สื่อภาพแทนหรืออุดมการณ์ของบุคคลที่ปรากฏในงานเขียนดังตัวอย่างงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ยังพบงานวิจัยอีกลักษณะหนึ่งที่มีศึกษากลวิธีทางภาษาผ่านการใช้ภาษาของผู้เขียนเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาและกลวิธีทางภาษาในงานเขียนเป็นวัตถุประสงค์หลัก ดังตัวอย่างงานวิจัยของ กันยารัตน์ ผ่องสุข (2553) ที่ศึกษาเนื้อหาและกลวิธีทางภาษาในงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของ “นวิกรม” โดยผลการวิจัยชี้ว่า กลวิธีทางภาษาที่นวิกรมเลือกใช้ในงานเขียน ได้แก่ 1) การเน้น 2) การเล่นคำ 3) การละเมิดการเกิดคู่กัน 4) การใช้ความเปรียบ 5) การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ 6) การสรุปคำคม 7) การกล่าวอ้างข้อความ 8) การใช้บทสนทนา ซึ่งกลวิธีทางภาษาต่าง ๆ มักไม่ค่อยปรากฏอยู่อย่างโดดเดี่ยว หากแต่ปรากฏร่วมกับกลวิธีอื่น ๆ ในการเสนอพรรณนาแต่ละครั้ง

การศึกษากลวิธีทางภาษานอกจากจะศึกษาผ่านการนำเสนอภาพแทนหรืออุดมการณ์ของบุคคล ทั้งที่ปรากฏในงานเขียน และลักษณะการใช้ภาษาของผู้เขียนเอง ยังพบการศึกษากลวิธีทางภาษาที่ให้ความสำคัญกับการนำเสนออุดมการณ์ของสถานที่ด้วย เช่น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับการนำเสนออุดมการณ์ในวาทกรรมโฆษณาสถาบันกวดวิชาตามแนวทางการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ซึ่งเป็นงานวิจัยของ ชิชณ พงศ์ อินทรเกษม (2557) ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีทางวาทภาษาที่วาทกรรมโฆษณาใช้เพื่อสื่ออุดมการณ์มี 9 กลวิธี คือ การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้อุปสรรค การอ้างอิง การใช้ทัศนภาวะ การกล่าวเกินจริง การใช้คำยืนยันของผู้ที่ประสบความสำเร็จ การใช้มูลบท การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ และการใช้วลีลาแบบเป็นกันเอง กลวิธีภาษาดังกล่าวได้นำเสนอความคิดในวาทกรรมโฆษณาสถาบันกวดวิชา 3 ชุดความคิด คือ (1) ชุดความคิดที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน (2) ชุดความคิดที่เกี่ยวข้องกับสถาบันกวดวิชา และ (3) ชุดความคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการเรียนกวดวิชา

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษา พบว่า งานวิจัยกลุ่มนี้จะศึกษาความสัมพันธ์ของภาษากับอุดมการณ์ต่าง ๆ ในสังคม เช่น ความเป็นหญิง ความเป็นชาย ภาพแทนของเด็ก ภาพแทนของนักโทษ ซึ่งเป็นภาพแทนของบุคคลที่อยู่ในสังคม หรือการศึกษาที่มุ่งค้นหาลักษณะการใช้ภาษาในงานเขียนของผู้เขียน รวมถึงการใช้ภาษาเพื่อนำเสนออุดมการณ์ของสถานที่ต่าง ๆ ในสังคม เพื่อให้ทราบกลวิธีทางภาษาที่ผู้เขียนเลือกใช้ในการนำเสนอภาพแทนหรืออุดมการณ์ เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้อุปสรรค การใช้ความเปรียบ การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ การใช้มูลบท การอ้างอิง การใช้ทัศนภาวะ เป็นต้น โดยการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแต่ละรูปแบบจะมีความโดดเด่นหรือเหมาะสมกับเนื้อหาที่แตกต่างกัน ผู้เขียนจึงต้องเลือกใช้กลวิธีทางภาษาที่เหมาะสมเพื่อให้การ

สื่อความหมายมีความชัดเจนมากที่สุด ทั้งนี้การเลือกใช้กลวิธีทางภาษานั้นจะไม่ปรากฏอย่างโดดเดี่ยว หากแต่ปรากฏร่วมกับกลวิธีอื่น ๆ ในการนำเสนอแต่ละครั้ง

กลวิธีทางภาษาเหล่านี้นอกจากจะทำให้เข้าใจลักษณะการใช้ภาษารูปแบบต่าง ๆ แล้ว ยังทำให้เข้าใจบทบาทของแต่ละกลุ่มคนในสังคมที่ถ่ายทอดผ่านสื่อแต่ละประเภทด้วย ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ จะมีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดบทบาทของคนในสังคม รวมถึงเป็นเครื่องมือในการจัดวางตำแหน่ง ของบุคคลกับสิ่งรอบตัว อีกทั้งยังเป็นภาพสะท้อนที่ทำให้บุคคลอื่นเข้าใจบทบาทและลักษณะของกลุ่ม คนนั้นว่า เราเป็นใคร และ เขาเป็นใคร การศึกษาตามแนวคิดและทฤษฎีกลวิธีทางภาษาทำให้ทราบว่า ภาษามีอิทธิพลต่อการสื่อสารเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นพื้นฐานที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของ บุคคลกับสังคมผ่านงานเขียนได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้แนวคิดและทฤษฎีดังกล่าว ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์ในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นครั้งนี้



บทที่ 3

อัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

การศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัล จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในบทนี้ผู้วิจัยจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระดับ คือ 1) อัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคล และ 2) อัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคม ซึ่งในแต่ละระดับจะปรากฏอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 อัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคล

อัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคล เป็นการศึกษาอัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่ผู้เขียนต้องการสะท้อนลักษณะของวัยรุ่นด้านต่าง ๆ ผ่านวรรณกรรม ดังที่ พิเชฐ แสงทอง (2561: 175) กล่าวถึงลักษณะของวรรณกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับการนำเสนออัตลักษณ์ว่า งานเขียนเป็นพื้นที่หนึ่งในการแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มคน ทั้งนี้ การที่นักเขียนสร้างตัวละครขึ้นมา คือการถอดเอาคนที่มีอยู่จริงทั้งในแง่ปัจเจกบุคคลและกลุ่มคนขึ้นมาแสดงอัตลักษณ์ในด้านต่าง ๆ

อนึ่ง วรรณกรรมจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือทางภาษาที่ผู้เขียนใช้เพื่อสะท้อนความคิดที่มีต่อบุคคลในสังคม การศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคลจึงเป็นการศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นที่ถูกนำเสนอผ่านบุคลิกภาพ พฤติกรรม ความคิด ทัศนคติ ความต้องการ เป็นการอธิบายตัวตนของวัยรุ่นที่มีเกี่ยวข้องกับความเข้าใจของผู้อื่นในสังคม โดยอัตลักษณ์จะเป็นสิ่งเชื่อมต่อและสัมพันธ์ระหว่างมิติภายในของความเป็นตัวเรากับความสัมพันธ์ทางสังคม จากการศึกษาพบอัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคล 5 ด้าน ดังนี้

3.1.1 อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาพบอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิต 1 อัตลักษณ์ คือ วัยรุ่นต้องการอิสระในการดำเนินชีวิต ดังนี้

เป็นการนำเสนอให้เห็นความต้องการอิสระด้านการใช้ชีวิต และปราศจากการถูกควบคุมจากผู้ใหญ่ของวัยรุ่น เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่กำลังถูกพัฒนาไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นจึงมีการนำเสนอตัวตนของวัยรุ่นว่าเขามีความต้องการอิสระในการดำเนินชีวิต และการถูกจำกัดขอบเขตการใช้ชีวิตมากเกินไป อาจส่งผลให้วัยรุ่นมีความคิดและการกระทำในทางที่ผิด ดังตัวอย่าง

ปู่ไม่เคยย้ายบ้านไปไหน พวกเราอยู่ที่นี้มาตลอดเวลาตั้งแต่ฉันเกิดจนกระทั่งอายุสิบสามปี ฉันเริ่มรู้สึกเบื่อ เพื่อนบ้านหลายคนย้ายไปอยู่ที่อื่น ทุกครั้งที่เพื่อนบ้านมาล่ำมาลาฉันกับปู่ ปู่จะพูดว่า “ขอให้พบกับบรรยากาศใหม่ ๆ ที่สนุก ๆ ขอให้สนุก ๆ แน่”

ฉันรู้สึกอิจฉาพวกเขา ทำไมปู่ถึงไม่อยากจะย้ายบ้านไปพบกับบรรยากาศใหม่ ๆ ที่สนุก ๆ บ้าง ฉันรู้ว่าปู่ไม่มีวันย้ายบ้านแน่ ๆ และฉันก็ต้องอยู่ที่นี้ไปเรื่อย ๆ นอกเสียจากว่าฉันจะหนีออกจากบ้าน

(วันทนี วิบูลเกียรติ, 2547: 14 - 15)

ฉันเคยคิดว่าอยากไปไหนก็ได้ที่ไม่ต้องอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ทุกคน ฉันอยากมีอิสระที่จะค้นหาโลกภายนอกกรอบหน้าต่างด้วยตัวเอง นี่คือการผจญภัยยิ่งใหญ่ของฉันตั้งแต่เล็ก ๆ ฉันถูกควบคุมอยู่ในสายตาของคนี่ปู่ไว้วางใจ ฉันโยกโลกที่ฉันจะวิ่งเล่นได้โดยไม่ต้องมีคนขีดเส้นกำกับขอบเขต นี่คือการผลสำคัญที่ฉันไม่คืนวันที่จะกลับบ้าน แม้ว่าหนทางที่กำลังจะไปนั้นเต็มไปด้วยความน่ากลัว

(วันทนี วิบูลเกียรติ, 2547: 30)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำเสนอความคิดของตัวละครวัยรุ่นว่า ไม่ต้องการอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ หรือถูกจำกัดขอบเขตในการใช้ชีวิต วัยรุ่นต้องการที่จะค้นหาและเรียนรู้โลกภายนอก บรรยากาศใหม่ ๆ ที่ตื่นเต้น เพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น นั่นจึงเป็นเหตุผลที่ตัวละครวัยรุ่นในเรื่องมีความคิดว่า ‘ต้องหนีออกจากบ้าน’ ตัวอย่างข้างต้นยังสะท้อนให้เห็นว่า การเรียนรู้ชีวิตเป็นสิ่งสำคัญและท้าทายสำหรับวัยรุ่น ซึ่งเป็นพัฒนาการของวัยรุ่นที่กำลังถูกพัฒนาสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ทำให้วัยรุ่นมีความต้องการอิสระในการดำเนินชีวิต ลักษณะดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของวัยรุ่นที่เปลี่ยนแปลงไปจากคนสมัยก่อน ดังตัวอย่าง

เดี๋ยวนั้นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในวัยหนุ่มสาว คนรุ่นใหม่ใช้ชีวิตเดินทางท่องเที่ยว เรียนรู้โลกใช้ชีวิตก่อนจะกลับไปเรียนหนังสือหนึ่งหาต่อหรือทำงาน ต่างจากคนรุ่นเก่าที่จะปักหลักอยู่กับเห้ยาและเฝ้าฯมิขมันตั้งหน้าตั้งตาทำงานเก็บเงินเก็บทองกันงก ๆ ก่อนมาท่องเที่ยวใช้ชีวิตกันเอาตอนหลัง

(พิบูลศักดิ์ ละครพล, 2551: 28)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า วัยรุ่นหนุ่มสาวในปัจจุบันต้องการที่จะออกเดินทางเพื่อไปเรียนรู้ชีวิต ให้เข้าใจชีวิต เข้าใจโลกก่อนจะกลับมาทำหน้าที่ของตน ความต้องการอิสระในการดำเนินชีวิตของวัยรุ่น เป็นการเผชิญและเรียนรู้โลกภายนอก และเป็นการค้นหาความหมายและความสุขในช่วงชีวิตของวัยรุ่น ซึ่งมีความแตกต่างจากคนรุ่นเก่าที่ต้องการตามหาความสมบูรณ์แบบของหน้าที่การงานและทรัพย์สินเงินทองก่อนการตามหาอิสระในการดำเนินชีวิต

นอกจากนี้ การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิต ยังสะท้อนให้เห็นความต้องการอิสระทางความคิดและการกระทำที่ปราศจากการถูกควบคุมของผู้ใหญ่ด้วย ทั้งนี้ เพราะวัยรุ่นเริ่มมีความคิด ความต้องการเป็นของตัวเองมากขึ้น ดังนั้น พวกเขาจึงต้องการที่จะเรียนรู้ทักษะสังคมด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถปรับตัวและหาแนวทางในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม จากการศึกษาผู้เขียนได้นำเสนอให้เห็นถึงทัศนคติ และความต้องการของวัยรุ่นที่มีปัจจัยมาจากพัฒนาการด้านสังคมดังตัวอย่าง

หลายครั้งที่ไม่อยากออกความคิดเห็น แต่ต้องยังปากไว้ เมื่อนึกถึงคำสอนของพ่อที่เวลา *ผู้ใหญ่เขาคุยกัน เด็กน้อยไม่ควรสอดแทรก* ไม่อย่างนั้นจะเป็นคนไม่รู้จักรักกาลเทศะดูแล้วไม่งามตาเพราะเรื่องที่พวกผู้ใหญ่เขาคุยกันอาจไม่ใช่เรื่องของเด็ก

(สมคิด สิงสง, 2549: 35)

ตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า วัยรุ่นจะถูกกีดกันการแสดงออกทางความคิดเห็น โดยมีปัจจัยเรื่องมารยาททางสังคม กาลเทศะเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งแสดงให้เห็นการขาดอิสรภาพในการแสดงออก และการไม่ได้รับความอิสระทางความคิด จากการศึกษาผู้วิจัยยังพบการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิตที่ถูกควบคุมด้วยระบบผู้อาวุโส ซึ่งเป็นผลให้วัยรุ่นขาดความเป็นตัวของตัวเอง และไม่มีอิสระในการดำเนินชีวิต ดังตัวอย่าง

ผมอยากเป็นตัวของตัวเอง ผมไม่อยากรุ่งกับคนแก่ ผมเบื่อ ผมอยากเป็นนายเชิญุโชคสุธรรม คนที่มีชาติตระกูลของตัวเอง ไม่เป็นลูกหลานอำมาคนไหนทั้งนั้น

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2557: 205)

ตั้งแต่เล็กจนโต พี่ๆ และพิมพยายามไม่ทำอะไรให้แม่และพ่อไม่สบายใจ เราชักแม่และพ่อมากมายมหาศาล ความกลัวถูกดุตามมาเป็นรอง และเป็นที่น่าอนอนว่า *คนทุกคนต้องมีความอยากได้ อยากเป็น อยากทำในเรื่องส่วนตัวที่ไม่ตรงกับใจและความต้องการของพ่อแม่ถึงกระนั้นก็ยังไม่เคยมีลูกคนไหนทำให้พ่อแม่เสียใจเลย*

(ประพิศ คุณาวุฒิ, 2555: 105)

จากตัวอย่างปรากฏการนำเสนอความคิดของตัวละครวัยรุ่นที่สื่อให้เห็นว่าวัยรุ่นมีความต้องการอิสระในการใช้ชีวิต อยากมีอิสระทางความคิดและสามารถเลือกทำในสิ่งที่ตนต้องการได้ โดยปราศจากการควบคุมดูแลของผู้ปกครอง วัยรุ่นจึงมีความต้องการที่จะเรียนรู้ชีวิตที่มีความหมายได้ด้วยตนเอง อยากได้ อยากทำ อยากเป็นในสิ่งที่ตนต้องการ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนอย่างแท้จริง

จากการศึกษาผู้วิจัยยังพบการนำเสนออัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่มีความต้องการอิสระจากการถูกควบคุมด้วยกฎระเบียบของโรงเรียน ดังตัวอย่าง

“ขณะนี้พวกเราต้องทนอยู่กับระเบียบของโรงเรียน ไม่อิสระ ไม่เสรี อาหารก็แพง น้ำดื่มก็ไม่เพียงพอ ถ้าผมได้เป็นประธาน ผมจะเสนอให้โรงเรียนยกเลิกระเบียบที่ไม่ทันสมัย ระเบียบบางอย่างมีมาตั้งแต่โบราณแล้ว...แล้วสมัย ต้องยกเลิกระเบียบเก่า ๆ ทั้งหมด”

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 98)

“...เราถูกบังคับให้ทำตามกฎระเบียบ พวกเราเบื่อโรงเรียน โรงเรียนเป็นเหมือนคุก ผมสัญญาว่า จะเสนอให้ยกเลิกกฎระเบียบที่ทำให้โรงเรียนเป็นคุก ข้อบังคับที่กดขี่พวกเรา ต้องยกเลิกทั้งหมด นักเรียนต้องการเสรีภาพต่อไปนี้ต้องไม่มีการบังคับ...”

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 98)

จะเห็นว่า ตัวละครวัยรุ่นข้างต้นมีความกล้าแสดงออกทางความคิดมากขึ้นและไม่เห็นด้วยกับกฎระเบียบข้อบังคับที่ล้าหลัง ซึ่งสะท้อนความต้องการอิสระในการใช้ชีวิตของวัยรุ่น และในมุมมองของวัยรุ่นเมื่อต้องตกอยู่ภายใต้กฎระเบียบของโรงเรียนที่ไม่มีความชอบธรรม ดังนั้น วัยรุ่นจึงต้องการเรียกร้องและแสดงออกทางความคิด ของตนในเรื่องดังกล่าว เพื่อสื่อให้เห็นว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการอิสระเสรีในการดำเนินชีวิต โดยปราศจากการควบคุมของผู้ใหญ่ และกฎเกณฑ์ในโรงเรียน

3.1.2 อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านบุคลิกภาพ

จากการศึกษาพบอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านบุคลิกภาพ 2 อัตลักษณ์

3.1.2.1 วัยรุ่นมีบุคลิกภายนอกคล้ายวัยเด็ก แต่มีความคิดเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น

เนื่องจากวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่คาบเกี่ยวระหว่างวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ จึงส่งผลให้วัยรุ่นมีบุคลิกภาพชัดเจนขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นบุคลิกเฉพาะตัว ซึ่งอาจมีปัจจัยมาจากการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง การลอกเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลในอุดมคติ ผู้เขียนได้นำเสนอให้เห็นว่า ตัวละครวัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรม มีลักษณะบางประการที่กำลังพัฒนาสู่ความเป็นผู้ใหญ่ เช่น กล้าคิด กล้า

ตัดสินใจมากขึ้น แต่ก็ยังคงมีพฤติกรรมซุกซน และมีความเป็นเด็กแฝงอยู่ การอธิบายตัวตนของวัยรุ่นที่มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ดังตัวอย่าง

จ้อยไม่ตระหนักว่า เอื้องเริ่มเป็นเด็กสาว แม้จะดูแลกันแก้วอยู่บ้าง แต่ผิวพรรณเธอเปลี่ยนแปลงมีน้ำมีนวล เธอโตเร็วกว่าจ้อยที่ยังผอมกะหร่อง เนื้อตัวกรอบแห้งอย่างใบไม้ร่วงบนทางเดินในสวนยาง แถมยังดูกระหย่องกระแย่งเหมือนเด็กกอมโรค

(คามิน คมนีย์, 2559: 115 - 116)

“ไอ้เด็กพวกนี้ซนอย่างกับลิง นี่แหละที่เขาเรียกว่า เล่นกันเป็นเด็ก” แม่เหลียวมองไปตามทางเบื้องหลัง แอบอมยิ้มคิดคาดเดาอยู่ในใจว่า หวังนั้นพ่ออาจถูกใจสำนึกจึงยังความวุ่นวายลง เนื่องจากคงเข้าใจนิสัยวัยรุ่นของเด็กผู้ชายยุคนี้ หรือแม้แต่ย้อนเวลาไปยังยุคสมัยของพ่อเอง ก็เคยเล่นโลดโผนโจนทะยาน ซุกซนกันมาไม่ต่างกัน

(วิน วนาตร, 2558: 77)

กล้าอดยิ้มกับตัวเองไม่ได้ ไม่ว่าจะปีกี่เดือนที่ผ่านมา เขายังเป็นเด็กไม่รู้จักโตในสายตาแม่ แม้วันนี้กล้าอายุสิบห้า กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แล้วก็ตาม แต่เขาเข้าใจถึงความหวังหาอาหารดี กล้าคิดว่าเขาโชคดีกว่าคนอื่นมาก เพราะมีครอบครัวที่อบอุ่นมีพ่อแม่ที่เข้าใจในตัวลูกชาย มีความเป็นอยู่ที่ไม่อึดอัดขัดสน

(ชิต ชยากร, 2547: 14)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ตัวละครวัยรุ่นยังมีบุคลิกลักษณะคล้ายวัยเด็ก คือ ตื้อ ซน ชอบความท้าทายมักเล่นโลดโผนโจนทะยาน และยังทำตัวเป็นเด็กไม่รู้จักโตที่แฝงไปด้วยความอ่อนโยน ความหวังหาอาหารของคนในครอบครัว ซึ่งบุคลิกเป็นบุคลิกที่มักปรากฏในวัยเด็กบุคลิก แต่ในขณะเดียวกันวรรณกรรมกลุ่มนี้ยังได้นำเสนอให้เห็นพัฒนาการของวัยรุ่นที่แตกต่างไปจากวัยเด็กคือวัยรุ่นเริ่มมีความคิดเป็นของตัวเองมากยิ่งขึ้น มีความกล้าคิด กล้าทำมีความพยายาม และเชื่อมั่นในความคิดและการกระทำของตนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

ตาทุยรู้สึกว่ เด็กสมัยนี้กล้าหาญขึ้นกว่าสมัยของแก่มาก...ตาทุยคิดว่า การกล้าคิดกล้าถาม กล้าพูดแสดงความคิดเห็นนั้นดีแล้ว แกชอบคนกล้าแบบนี้ แกไม่ต้องการเห็นคนที่เอาแต่นั่งไข้อยู่แต่ฟังครูพูด ทำตามคำสั่งครูทุกสิ่งทุกอย่าง ถ้าเป็นแบบนั้นแล้วประเทศเราจะเป็นอย่างไร จะก้าวหน้าทันโลกเขาได้อย่างไร

(วันเสาร์ เจริญศรี, 2548: 51 - 52)

พิมพ์จะถูกแม่บ่นว่าเสมอว่า *แก่น ดื้อ ชน ชอบเถียงใคร ๆ ทั่วบ้านโดย เฉพาะพี่เลี้ยง* คนงานที่มีอายุมากกว่า พิมพ์เองก็รู้ว่า ถ้าพิมพ์ไม่ได้ทำผิด จะไม่ยอมแพ้ง่าย ๆ เลย พิมพ์ไม่ได้เป็นคนขี้เกียจ อยู่หนึ่งไม่ได้ เหมือนมีहनอนซอนโซมือ ใครจะทำงานอะไร ตรงไหน พิมพ์ต้องแทรกเข้าไปมีส่วนร่วมกับเขาด้วย อยากรู้ อยากเห็น อยากทำไปเสียทุกอย่าง

(ประพิศ คุณาวุฒิ, 2555: 35)

ตัวอย่างข้างต้นได้นำเสนอให้เห็นบุคลิกลักษณะภายนอกที่ยังคงมีความคล้ายคลึงกับวัยเด็ก แต่ในด้านความคิดและทัศนคติกลับพัฒนาสู่ความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น เพราะเขาเริ่มมีความคิดเป็นของตนเองมากขึ้น มีความกล้าคิด กล้าถาม กล้าแสดงความคิดเห็น อยากรู้ อยากเห็น มีความพยายาม ไม่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ และเชื่อมั่นในความคิดและการกระทำของตน ซึ่งเป็นการแสดงออกด้านบุคลิกของวัยรุ่นที่กำลังพัฒนาสู่ความเป็นผู้ใหญ่ จึงทำให้เขาเริ่มมีความคิดเป็นของตนเอง และมีความต้องการมีอิสรภาพทางความคิดและการกระทำของตนมากยิ่งขึ้น

3.1.2.2 วัยรุ่นสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

เนื่องจากวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่ต้องการอิสระจากการถูกควบคุมของผู้ใหญ่ ดังนั้น การทำให้ตนเองเป็นที่ยอมรับจากคนในสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับวัยรุ่น วรรณกรรมกลุ่มนี้จึงได้นำเสนอให้เห็นความต้องการของวัยรุ่นที่อยากจะปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงบุคลิกของตน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข จากการศึกษาพบการนำเสนอตัวละครวัยรุ่นที่รู้จักปรับตัวและเรียนรู้บริบทโดยรอบ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเหมาะสม ดังตัวอย่าง

การเปลี่ยนแปลงนิสัยความเคยชินบางอย่าง ทำให้ฉันเริ่มไม่คุ้นกับโลกใหม่ ไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่ฉันจะใช้ชีวิตอยู่นอกบ้านของปู่ ฉันไม่เคยชินกับการอยู่กับคนแปลกหน้า และพยายามปรับตัวให้อยู่ร่วมกับคนอื่นให้ได้

(วันทนีย์ วิบูลเกียรติ, 2547: 139)

ตอนนี้ฉันเข้าใจถึงรายละเอียดในการมีชีวิตข้างนอกบ้านแล้ว มันเต็มไปด้วยการผจญภัยอันตรายทุกรูปแบบ และที่สำคัญก็คือ *การปรับตัวให้อยู่ร่วมกับคนอื่น* การทำให้คนอื่นยอมรับไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ เลย

(วันทนีย์ วิบูลเกียรติ, 2547: 191)

ตัวอย่างข้างต้นได้นำเสนอให้เห็นความคิดของตัวละครวัยรุ่นเกี่ยวกับการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมว่า เป็นเรื่องที่ยากยาก แต่ในทางกลับกันเขาก็คงคิดว่าเป็นสิ่งสำคัญในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และเขาก็มีความพยายามที่จะทำให้สำเร็จ เพราะมีความเชื่อว่า การไม่ปรับตัวให้คุ้นชินกับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ อาจทำให้เขากลายเป็นคนกลัวการเปลี่ยนแปลงได้ ดังตัวอย่าง

ภายใต้เรียนรู้วิถีของการเปลี่ยนแปลง ได้รู้ว่าทุกสิ่งที่เขาคุ้นเคยนั้นเปลี่ยนแล้ว เขาตระหนักว่ามันเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และต้องเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้ชินกับภาพใหม่อยู่เสมอ ไม่อย่างนั้นความกลัวต่อการเปลี่ยนแปลงจะกัดกินหัวใจจนสิ้นแรง

(วิเชียร ไชยบัง, 2554: 97)

ตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า วัยรุ่นให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้ชินกับสภาพแวดล้อมรอบตัว เพราะเขามองว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เขาสามารถเรียนรู้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านบุคลิกภาพที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม ยังสะท้อนให้เห็นความคาดหวังของสังคมที่ต้องการปลูกฝังให้วัยรุ่นมีบุคลิกลักษณะตามที่สังคมต้องการด้วย ดังตัวอย่าง

อุตุเริ่มได้รับการยอมรับจากคนในหมู่บ้านมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากเขาเป็นเด็กที่มีกิจกรรมยามว่างเรียบร้อย และเป็นคนมีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น

(ขุนเขา สินธุเสน เขจรบุตร, 2560: 19)

จากตัวอย่างเป็นการนำเสนออัตลักษณ์ด้านบุคลิกของวัยรุ่นที่แสดงออกถึงความประสงค์ของสังคมที่ต้องการให้วัยรุ่นมีกิจกรรมยามว่างเรียบร้อย มีน้ำใจ และช่วยเหลือผู้อื่น เพราะการออกนอกเช่นนี้จะทำให้สังคมเกิดการยอมรับในตัวเขา และสามารถทำให้เขาอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

3.1.3 อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านพฤติกรรม

จากการศึกษาพบอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านพฤติกรรม 4 อัตลักษณ์ ดังนี้

3.1.3.1 วัยรุ่นขาดความรับผิดชอบ

จากการศึกษาวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นกลุ่มนี้ พบว่า การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคล ด้านพฤติกรรม พบว่า ผู้เขียนได้นำเสนอพฤติกรรมผ่านตัวละครวัยรุ่นที่ขาดความรับผิดชอบ กล่าวคือ ตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมจะมีความบกพร่องต่อการเรียน การทำงาน รวมถึงการไม่ยอมรับความผิดจากการกระทำของตน ซึ่งแสดงให้เห็นมุมมองของผู้เขียนที่มีต่อวัยรุ่นว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่ขาดความรับผิดชอบ และเพิกเฉยต่อการกระทำผิดของตน ดังตัวอย่าง

วิจิต ชาตรี วีระเดช นอกจากอยู่เบื้องหลังการประท้วงตลอดเวลาที่ผ่านมา ทั้งสามคน ยังทำตัวเป็นหัวโจกอีกต่างหาก *นิสัยไม่ดี ไม่ตั้งใจเรียน หนีเรียนเป็นประจำ ก้าวร้าว กระด้าง กระเดื่องต่อครู*

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 142)

วินเซนต์โตเป็นวัยรุ่นแล้วตัวผอมสูง สีหน้าแววตาดูหม่นหมอง ไม่เหมือนภาพที่ผม เคยเห็นในอดีต เด็กชายตัวน้อยน่ารัก ฉลาด เรียนเก่ง ช่างซักถาม ท่าทางจะเป็น นักวิทยาศาสตร์ในอนาคต...แต่เดลแล้วว่า ชีวิตของวินเซนต์พลิกผันไปจากที่ทุกคนคาดคิด เขาเข้าเรียนมหาวิทยาลัยได้เพียงเทอมเดียวก็เลิกเรียนเพราะความขี้เกียจ ตอนนี้งานที่ร้าน แมคโดนัลด์ ใช้ชีวิตไปวัน ๆ แบบไร้อนาคต

(ปะการัง (นามแฝง), 2555: 37)

“แม่มาหรือยัง?”

“ยัง...แต่ไม่ต้องรีบไปโรงเรียน วันนี้มีสอบ” เจ้าลูกชายไหวทัน เกรงว่าพ่อ จะใช้เปิดร้าน ขายของรอแม่ รีบหาข้ออ้างออกตัวแล้วก็แผ่นแปะไป

(สมคิด สิงสง, 2549: 13)

การแสดงออกทางพฤติกรรมของตัวละครข้างต้นสื่อให้เห็นว่า ตัวละครวัยรุ่นกลุ่มนี้มีความ บกพร่องต่อหน้าที่คือ ไม่ตั้งใจเรียน หนีเรียน และมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ก้าวร้าว และจะรีบหา ข้ออ้างเพื่อที่จะไม่ต้องช่วยงานบ้าน นอกจากนี้ยังพบการนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครวัยรุ่นที่แสดง ถึงการเพิกเฉยต่อการกระทำความผิดของตน ดังตัวอย่าง

โจเป็นเหมือนเจ้าของร้านกาแฟซึ่งไม่เคยรู้ถึงข้อบกพร่องของตนเอง...เมื่อมีปัญหา เกิดขึ้น โจมักนึกว่าเป็นข้อบกพร่องของคนอื่นเสมอ แทนที่จะสำรวจตัวเองก่อน

(ปะการัง (นามแฝง), 2557: 39)

“พี่...ถามอะไรหน่อยนะ...ชมพู่พวกนี้ไม่มีเจ้าของหรือ”

“มีสิ แต่เจ้าของไม่หวงหรือ แกดูซิแถบนี้มีปลูกกันแทบทุกบ้านแหละ เขาไม่กันรั้วก็ แสดงว่าเขาไม่หวง” นูญหาเหตุผลประกอบ

“อีกอย่าง พวกเราไม่ได้มาขโมย หากเทียบกับสุภาพชนไทย ก็คงเหมือนคำว่า สัมหล่น เราแค่คัดเก็บของตกจากต้น จะเกิดจากที่พวกค่างควาทำหล่น หรือใครทำไว้ก็ช่าง เอาไป สร้างรายได้ต่อทั้งนั้น ไม่งั้นพอกับแม่คงห้ามไว้ก่อนแล้ว

“แกถามทำไมรี”

“ก็กลัวเขาตำ”

“เจ้าของมา เราก็บอกเขาไปตรง ๆ ซิ ไม่เห็นแปลก บอกว่าเราเป็นลูกตำรวจ เขาคงไม่เอาเรื่องเอาราวกับพวกเด็ก ๆ หรอก” นูญอ้างบารมีพ่อ

(วิน วนาตร, 2558: 42)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า พฤติกรรม ความคิด และทัศนคติของตัวละครวัยรุ่นข้างต้น สะท้อนให้ความพยายามในการหาข้อแก้ตัวเพื่อกลบเกลื่อนความผิดและการกระทำของตน ซึ่งอาจจะเป็นการกล่าวโทษผู้อื่น เพื่อปกปิดข้อบกพร่องของตน หรือการหาข้อแก้ตัวที่อาจจะสมเหตุสมผล ไปจนถึงการกล่าวอ้างถึงอำนาจและบารมีของพ่อ เพื่อลบล้างหรือบรรเทาความผิดจากการกระทำของตน พฤติกรรมดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์ทางความคิดของตัวละครวัยรุ่นว่า ปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะการปลุกฝังของสถาบันครอบครัวมีผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของวัยรุ่น ดังนั้น ตัวละครวัยรุ่นกลุ่มนี้จึงเปรียบเสมือนภาพสะท้อนของสังคมที่แสดงให้เห็นว่า ครอบครัวมีส่วนสำคัญในการปลุกฝังให้วัยรุ่นมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ และการกระทำของตนอย่างเหมาะสม

3.1.3.2 วัยรุ่นมีความต้องการอยู่เหนือผู้อื่น และต้องการการยอมรับ

วัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มต้องการค้นหาความเป็นตนเอง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับจากสังคมและคนรอบข้าง ดังนั้น การอธิบายถึงตัวตนของเขาจึงมีพฤติกรรมหรือการปฏิบัติตนเพื่อแสดงว่าตนเองโดดเด่นหรือมีอำนาจกว่าผู้อื่น และจะรู้สึกไม่พอใจเมื่อมีผู้ถูกชมเชย หรือยกย่องให้เท่าเทียมกับตน โดยเฉพาะเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์การแข่งขัน หรือถูกเปรียบเทียบ พฤติกรรมการแสดงออกเหล่านี้เกิดจากพัฒนาการด้านร่างกายและอารมณ์ของวัยรุ่น ส่งผลให้วัยรุ่นมีความต้องการอยู่เหนือผู้อื่น โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อน ดังตัวอย่าง

เอื้องโดดเด่นเป็นสง่างามอย่างเดือนในหมู่ดาว การแสดงทุกอย่างเป็นไปอย่างสวยงามแทบไม่มีที่ติ หากจะมีที่ติอยู่บ้าง ก็เห็นจะเป็นเพราะนางรำคนหนึ่ง เธอเอาแต่ทำหน้าที่แบ่ปากแบะมองไปยังเอื้องอย่างค้อนควักและประชดประชันหลายครั้ง จ้อยนึกถึงเรื่องที่เอื้องเคยเล่าให้ฟัง ความอิจฉาริษยาในหมู่เด็กผู้หญิงมีมากจริง ๆ และฉวีวรรณก็แสดงออกให้เห็นอย่างตรงไปตรงมา

(คามิน คมนีย์, 2559: 152)

ปัญหาระหว่างกล้ากับไฟเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ด้วยเหตุผลเพียงว่าไฟไม่ชอบที่กล้าเป็นนักมวย ในความคิดของไฟ เขาคิดว่านักมวยเหมือนคนชั้นต่ำ ใช้กำลังเพื่อการตัดสินประจบกับกล้าเริ่มมีชื่อเสียงขึ้นมา แม้จะเป็นเพียงนักมวยบ้านนอกก็มีคนกล่าวถึงอยู่เสมอ พอไปได้ยินเรื่องราวเหล่านี้ ความรู้สึกของเขาที่มีต่อกล้ากลับกลายเป็นความหมั่นขี้นหน้าพิศุณ

(ชิต ชยากร, 2547: 18)

อีวาระซบถุงกระดาซที่มีซุดสวอยอยู่ในมือ เด็กสาวภาวนาขออย่าให้เดือนเต็มได้ซุดร้องเพลงสวอย ๆ มาสวมร้องร้องเพลงแข่งขันกับเธอเลย นักร้องที่เข้ารอบอีก 2 คนล้วนเป็นผู้ชาย มีแต่เดือนเต็มเท่านั้นที่จะแข่งกับเธอทั้งร้องเพลงและแข่งความสวอย ถ้าเป็นไปได้คืนพรุ่งนี้หากไม่มีเดือนเต็มบนเวทีประกวดจะเป็นความพึงพอใจของอีวอย่างที่สุด

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 84)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ตัวละครวัยรุ่นในเรื่องที่มีความต้องการอยู่เหนือผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อนด้วยกัน เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันหรือการเปรียบเทียบ เขาจะรู้สึกไม่พอใจและมีพฤติกรรมอิจฉา ริษยาในกลุ่มของวัยรุ่นหญิง และ ทะเลาะเบาะแว้งถึงขั้นใช้กำลังในกลุ่มวัยรุ่นชาย พฤติกรรมดังกล่าวมีปัจจัยมาจากความต้องการของวัยรุ่น วัยรุ่นต้องการเป็นที่ยอมรับ ต้องการอยู่เหนือผู้อื่น ทำให้อายุรุ่นเลือกที่ปฏิบัติตนหรือยกย่องตนเองว่าโดดเด่นหรือมีอำนาจกว่าผู้อื่น และจะรู้สึกไม่พอใจเมื่อมีผู้ถูกชมเชย หรือยกย่องให้เท่าเทียมกับตน

จากการศึกษาผู้วิจัยยังพบว่า การแสดงออกถึงความต้องการอยู่เหนือผู้อื่นในตัวละครวัยรุ่นนั้น มีปัจจัยมาจากวัยรุ่นกลัวการถูกเปรียบเทียบ การถูกตำหนิ และไม่เป็นที่ยอมรับ ด้วยเหตุนี้ วัยรุ่นจึงเกิดความรู้สึกไม่พอใจเมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์ที่กำลังถูกเปรียบเทียบหรือถูกตำหนิ เพราะเขาคิดว่าสิ่งเหล่านั้นจะทำให้เขาไม่ได้รับการยอมรับจากคนรอบข้าง ดังตัวอย่าง

เขาคิดว่าบางทีในไม่ช้า เขาอาจสามารถรับผิดชอบงานกริตยางได้ครบถ้วนกระบวนความ... ถึงตอนนั้น ใคร ๆ ก็ต้องยอมรับว่าเขาเป็นผู้ใหญ่เต็มตัวเสียที

(คามิน คมนีย์, 2559: 79)

จ้อยไม่สบายใจทุกครั้งเมื่อแม่พูดถึงอาการแก้งก้างไม่คล่องแคล่วของเขาทำงานในสายตาแม่ เขาลับมีดกริตยางยังไม่เป็น ลับมีดพริ้วไม่คม ฟันลำไผ่ไม่ถนัดมือ ซุดดินเหยาะเหยาะ กระทั่งเดินฝ่าตงหญ้าคาแม่ยังว่าจ้อยยังดูขยาดแขงชอบกล เขาไม่รู้ทำไมแม่พูด แถมมักพูดตอนจิวหรือจวงอยู่ด้วย จวงมองเขาอย่างจะบอกว่า แม่เธอจะเติบโตมาจากชานเมือง และพึงมาอยู่บ้านป่าได้ไม่นาน แต่เรื่องเหล่านี้จ้อยไม่ได้ทำดีกว่าเธอ ขณะที่จิวจะ

คอยเสียดสีเยาะเย้ยพี่ชายเสมออย่างเสียนิสัย

(คามิน คมนีย์, 2559: 66)

จากตัวอย่างเป็นการนำเสนอความคิดของจ้อยที่รู้สึกไม่สบายใจเมื่อแม่พูดถึงลักษณะการทำงานของเขา ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สื่อให้เห็นว่า จ้อยไม่มีความชำนาญด้านการทำงาน จนทำให้เขาถูกแม่ตำหนิ และในบางครั้งแม่ก็เลือกที่จะพูดตอนที่น้องชายและพี่สาวอยู่ด้วย ทำให้เขา รู้สึกอับอายมากยิ่งขึ้น เพราะเมื่อเทียบกับพี่สาวแล้วฝีมือการทำงานของจ้อยก็ไม่ได้ดีกว่าเขามากนัก ส่วนจิ้งก็ตำหนิพี่ชายด้วยการพูดถูกจนติดเป็นนิสัย การแสดงออกของแม่ทำให้จ้อยรู้สึกว่า เขากำลังถูกตำหนิ และถูกเปรียบเทียบกับอย่างน่าอับอาย เพราะนั่นแสดงให้เห็นว่า แม่ยังไม่ยอมรับและไม่เข้าใจในตัวเขา

วรรณกรรมกลุ่มนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงความคิดของวัยรุ่นที่มีผลมาจากการถูกเปรียบเทียบหรือตำหนิ ว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เขาสูญเสียความมั่นใจในตนเอง ดังนั้น พวกเขาจึงต้องการที่จะปรับเปลี่ยนทัศนคติของตน เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากคนรอบข้าง ดังนี้

วันหนึ่งนิคโดนเพื่อนแกล้งมากถึงสิบสองคน จนเขารู้สึกว่ารับไม่ไหวแล้ว...นิคเคยท้อแท้ถึงขั้นไม่อยากไปโรงเรียน แต่ด้วยกำลังใจและความรักจากครอบครัว ทำให้นิคเริ่มเปลี่ยนทัศนคติของตัวเอง แม่ของนิคสอนว่า

ถ้าอยากมีเพื่อน ต้องเริ่มต้นพูดกับคนอื่นก่อน แล้วเขาก็พบว่า เพื่อน ๆ เริ่มยอมรับในตัวเขามากขึ้น

(ปะการัง (นามแฝง), 2554: 44 - 45)

ในทางจิตวิทยาและการตลาดเชื่อว่ามนุษย์มีแรงจูงใจในการดำเนินชีวิตซึ่งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม...ยกตัวอย่างเช่น *ชีวิตของวัยรุ่นก็มีความต้องการตามวัย คือ การมีกลุ่มเพื่อน การแต่งตัวเพื่อให้มีภาพลักษณ์ดูดี ได้ทำตามความฝัน สุดท้ายก็เพื่อต้องการการยอมรับจากสังคม*

(ครูภู, 2561: 130)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการแสดงออกด้านพฤติกรรม และความคิดของวัยรุ่นที่ต้องการการยอมรับจากเพื่อนและครอบครัว ดังนั้น ตัวละครวัยรุ่นจึงพยายามที่จะปรับเปลี่ยนทัศนคติของตนโดยการเข้าไปพูดคุยกับเพื่อนก่อน รวมถึงการแต่งตัวเพื่อปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของตัวเองให้ดูดีขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้ตัวเองได้รับการยอมรับ

3.1.3.3 วัยรุ่นมีพฤติกรรมรุนแรง ก้าวร้าว และเอาแต่ใจ

การมีพฤติกรรมรุนแรง และก้าวร้าว เป็นพัฒนาการด้านอารมณ์ของวัยรุ่น วัยรุ่นจะมีความรู้สึกรุนแรงและไวต่อการถูกกระทบกระเทือน แม้จะเพียงเล็กน้อยก็ทำให้วัยรุ่นสามารถแสดงพฤติกรรมที่ร้ายแรงออกมาได้ เนื่องจากวัยรุ่นไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนได้อย่างเหมาะสม ความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์เหล่านี้ส่งผลให้วัยรุ่นแสดงออกด้านพฤติกรรมที่รุนแรง และก้าวร้าว เช่น การทะเลาะวิวาท การทำร้ายตนเองหรือผู้อื่น ดังตัวอย่าง

ก้าวไกลได้ยินคำว่า ‘ฉีก’ ก็เลือดขึ้นหน้าทันที

“พวกนายอยากลองตีไซ้ไหม” ก้าวไกลพูดเสียงเกรี้ยวกราด ไม่พูดพรั้มทำเพลง กระโดดเข้ารั้วหมัดใส่ใบหน้ารัชพลจนเลือดกำเดาไหลออกจากจมูก พงษกรได้แต่ยืนอึ้ง นิ่ง เป็นหินไปชั่วขณะ

(ฉวีวรรณ พุ่มแก้ว, 2558: 64)

สายไหมได้ข่าวเสมอว่า มีวัยรุ่นยกพวกตีกันในงานบุญบ้านโน้นบ้านนี้ สร้างปัญหาปวดเศียรเวียนเกล้าให้กับผู้หลักผู้ใหญ่ จนต้องคิดอ่านหาวิธีกำราบปราบวัยรุ่นอันธพาลเหล่านี้

(สมคิด สิงสง, 2549: 114)

ปิ่นยูโซะ หลานของเจ๊ะอารงที่แดนเคยก่อเหตุ มีเรื่องเข้าใจผิดกันเล็ก ๆ น้อย ๆ คราวยังไม่คุ้นเคยกัน ย้ายจากโรงเรียนอื่นมาเข้าเรียนด้วยต่างไม่ตั้งใจข้อบาดหมางเก่า ความจริงโซะเองก็ไม่ได้เป็นคนร้ายกาจอะไร แดนเสียอีกที่วู่วาม ไปลงไม้ลงมือเขาก่อน ทำเอาโซะเซ็ดขยาดหรืออาจเป็นเพราะใคร ๆ ก็ไม่ยอมมีเรื่องกับลูกตำรวจ ที่มีทั้งอำนาจพระคุณ อำนาจพระเดชในเครื่องแบบซ่อนอยู่ จึงไม่มีใครอยากมีเรื่องมีราวด้วย

(วิน วนาตร, 2558: 83)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า วัยรุ่นมีพฤติกรรมรุนแรง เมื่อตกอยู่ในสถานการณ์การกระทบกระทั่งทางคำพูด หรือการกระทำที่ส่งผลต่อสภาพอารมณ์และความรู้สึกของวัยรุ่น ดังนั้นวัยรุ่นจึงเลือกแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมออกมาเพื่อระบายความโกรธ และความไม่พอใจ นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้นำเสนอตัวละครวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวต่อผู้มีพระคุณด้วย ซึ่งมีผลมาจากพัฒนาการด้านอารมณ์ของวัยรุ่น ทำให้ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ดังตัวอย่าง

“แม่ปล่อยฉัน ถ้าฉันตัวดีมือแม่ล้มจริง ๆ นะ” เจ้าโหน่งร้องคุณแม่

“เอาสิโหน่ง! ถ้าคิดจะฆ่าแม่ มีงี้ก็ทำเลย” นางทองอยู่ไม่ลดละกับลูกชายคนเล็ก เหมือนกันนางทองอยู่ยอมปล่อยมือจากไม้เรียว สองแม่ลูกถอยห่างจากกัน แต่เจ้าโหน่งยังถลึงตาจ้องมองแม่ด้วยความโกรธ คนเป็นแม่กรี๊ดร้องขึ้นด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจ ที่เห็นลูกชายแสดงพฤติกรรมแบบนั้นกับตน

“กูเหลือใจ ลูกมันไม่รักดี มองแม่เหมือนจะกินเลือดกินเนื้อ” นางพริ้งพรางร้องไห้ มหาเพชรเห็นแววตาเด็กหนุ่มก็ปรามขึ้น “โหน่ง อย่ามองแม่อย่างนั้นลูก แม่ที่เลี้ยงลูกมาแต่เล็กจนโต ก็มลงกราบแม่เสียลูก” แทนที่เจ้าโหน่งจะปฏิบัติตาม กลับหันหลังเดินลงเรือนไป (โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 110 - 111)

“เลี้ยงหลานนี่อกป่าจะแตกตาย...เมื่อคืนหลานสาวมันยังด่า” ป้าเสียงเครือ...
“มันด่าป้าว่า ยักยอกเอาเงินพ่อแม่มัน” ปองใจลูกสาวคนโตของลูกชายชี้หน้าด่าคนเป็นย่า
“ปองไม่รู้แหละ ย่าต้องดาวนมเตอร์ไซค์คันใหม่รุ่นให้ให้ปองก็แล้วกัน ถ้าไม่ได้ปองจะไม่ไปโรงเรียน”

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 138 - 139)

“เฮ้ย...” ผมร้องดังลั่น “ลื้ออย่ามายุ่งได้มัย ชีวิตใครชีวิตมัน” นับเป็นประโยคที่ส่งผลสะเทือนชัดเจน อาม่าหน้าเปลี่ยนสีไปต่อหน้าต่อตา แก่เมินหน้าไปทางอื่น ทำท่าเหมือนกลั้นสะอื้น ผมรู้สึกตกใจ อยากจะยกมือขอโทษ แต่ทุกอย่างมันแข็งขังไม่ทันใจ มารู้ตัวอีกทีก็อยู่นอกห้องของอาม่าเรียบร้อยแล้ว

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2557: 193 - 194)

วิจิต ชาตรี วีระเดช นอกจากอยู่เบื้องหลังการประท้วงตลอดเวลาที่ผ่านมา ทั้งสามคนยังทำตัวเป็นหัวโจกอีกต่างหาก *นิสัยไม่ดี ก้าวร้าว กระด้างกระเดื่องต่อครู*

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 142)

จากตัวอย่างเป็นพฤติกรรมของตัวละครที่แสดงให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นว่ามีพฤติกรรมก้าวร้าว เช่น ทำร้ายร่างกายผู้อื่น ขึ้นเสียงและชี้หน้าด่าผู้มีพระคุณ และมีความกระด้างกระเดื่อง ไม่มีสัมมาคารวะ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้มีผลมาจากตัวละครวัยรุ่นตกอยู่ภายใต้สภาวะทางอารมณ์รุนแรง เกิดความรู้สึกโกรธ และไม่พอใจ ทำให้เขาเลือกที่จะแสดงพฤติกรรมรุนแรงและก้าวร้าวออกมา

ผู้เขียนได้นำเสนอไว้ตอนหลังว่าพฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และตัวละครรู้สึกผิดกับการกระทำดังกล่าว แต่สุดท้ายแล้วก็ไม่ได้แสดงถึงความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน

จากการศึกษายังพบการแสดงออกด้านพฤติกรรมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และจิตใจของวัยรุ่น เพื่อเรียกร้องความรักและความเข้าใจจากคนรอบข้าง ดังตัวอย่าง

ไก่จุกที่บอกว่าแพไปเสียหมด กินปูแล้วคัน กินเนื้อแล้วผื่นขึ้น กินหอยแครงแล้วปวดหัว แม่ทำอย่างนี้จะกินอย่างนั้น แต่พอวันดีคืนดีก็เห็นกินได้ปกติ *เค้าโหมงจึงคิดว่าพี่สาวของเธอไม่ได้แพอาหารจริง ๆ หรือก็เป็นแค่อาการทางใจ ‘เรียกร้องความสนใจ’*

(จันทรังสี, 2561: 14)

เมื่อก่อนตอนอยู่เมืองไทยผมและพี่สาวถือได้ว่าเป็นเด็กที่ค่อนข้างเอาแต่ใจตัวเอง ยิ่งพอเริ่มมีความคิดเป็นของตัวเองในช่วงวัยรุ่นก็ยิ่ง *ไม่ค่อยยอมใคร*

(ณัฐ ศักดาทร, 2553: 82 - 83)

เพื่อนของผมคนหนึ่งชื่อ บ๊อบบี้ เขาเปรียบเทียบชีวิตตัวเองกับคนอื่น แล้วมักสรุปว่าชีวิตของคนอื่นสบายกว่าหลายเท่า ไม่เคยเจออุปสรรคใดจึงทำให้ประสบความสำเร็จได้อย่างง่ายดาย เขามักจะพูดอย่างนี้กับใครต่อใครเสมอ... *ทุกคนรู้ว่าบ๊อบบี้แค่ต้องการให้คนเห็นใจ*

(ปะการัง (นามแฝง), 2558: 13 - 14)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า วัยรุ่นมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และจิตใจ คือ วัยรุ่นต้องการความรักและความเข้าใจจากคนรอบข้าง จึงแสดงออกถึงพฤติกรรมของวัยรุ่นที่ต้องการเรียกร้องความสนใจ เช่น การแพ้อาหาร, ไม่ค่อยยอมใคร และการเปรียบเทียบชีวิตของตนเองกับคนอื่น แล้วมักสรุปว่า ชีวิตคนอื่นสบายกว่าตน เพื่อให้คนรอบข้างเข้าใจในตัวเขามากยิ่งขึ้น ผู้เขียนได้นำเสนอมุมมองที่มีต่ออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านการกระทำของตัวละครวัยรุ่นว่า วัยรุ่นมีความเอาแต่ใจ และชอบเรียกร้องความสนใจ ส่งผลให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความต้องการความรักและความเข้าใจจากคนรอบข้าง เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการมากยิ่งขึ้น

3.1.3.4 วัยรุ่นมีความเสี่ยงต่อการถูกชักนำไปในทางที่ผิด

วัยรุ่นถือเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เพราะเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเป็นอย่างมาก เริ่มมีพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กเป็นวัยผู้ใหญ่อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีความอยากรู้อยากเห็น หรืออยากลองสิ่งแปลกใหม่ ทั้งที่รู้ว่าสิ่งนั้นอาจจะเป็นสิ่งที่ไม่ดี

เพื่อตอบสนองความอยากรู้ อยากรูเห็นของตนเองว่าจะเกิดผลอย่างไร ด้วยเหตุนี้ วัยรุ่นจึงมีความเสี่ยงต่อการถูกยั่วยุ และชักจูงไปในทางที่ผิดได้โดยง่าย จากการศึกษาพบว่า ผู้เขียนได้นำเสนอให้เห็นว่า กลุ่มเพื่อน คือบุคคลที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมาก และสามารถชักจูงให้วัยรุ่นตัดสินใจกระทำความผิดได้โดยง่าย ดังตัวอย่าง

ศรชัยเริ่มลังเลทนต่อการรับเราไม่ได้ ประกอบกับเป็นเพื่อนกันมาตั้งแต่จำความได้ กระทั่งปัจจุบันถึงไม่ใช่คู่หูแต่เรียนอยู่ห้องเดียวกันมาตลอด ทั้งสี่คนจึงกลายเป็นเพื่อนสนิท บางครั้งก็ผัดผ่อนคิกคะนองมาด้วยกัน จึงตัดสินใจร่วมกลุ่มไปหาต๋องรังสายฝนตามคำชักชวน
(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 23)

ความเป็นเพื่อนระหว่างศรชัยและวิจิต รวมทั้งความใกล้ชิดคู่หูอย่างชาติรี วีระเดช กลายเป็นชนวนให้ทำสิ่งผิด ผลอ้อมตัวประพุดินอกลุ่นอกทาง โดนชักนำให้สูบบุหรี่ ถูกลมอมเปียร์

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 28)

ตัวอย่างข้างต้นได้สื่อให้เห็นว่า เพื่อนมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก และเมื่อวัยรุ่นตกอยู่ในสถานการณ์การถูกบังคับจากกลุ่มเพื่อน เขาจะไม่สามารถทนต่อคำรบเร้านั้นได้ จนกลายเป็นชนวนที่ทำให้เขาต้องถูกชักนำไปในทางที่ผิด นอกจากนี้ผู้เขียนยังสะท้อนให้เห็นความตระหนักรู้ของตัวละครวัยรุ่นต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่า เขารู้สึกสำนึกผิดต่อเหตุการณ์ดังกล่าว แต่ทุกอย่างที่เกิดขึ้นล้วนมีปัจจัยมาจากความคึกคะนองตามวัย และความเกรงใจเพื่อน ดังตัวอย่าง

ศรชัยทำอะไรไม่ได้นอกจากสบถในลำคอ นอนดูเอยแมงมุมระโยงระยางอยู่บนชื้อด้วยความคิดยุ่งเหยิง...ครั้นเหตุการณ์ที่ชายหาเหตุผลหาขึ้นในความคิด ใจก็ป่วนทันที เขาสำรวจพบตัวเอง ด้วยรู้สึกสำนึกผิด ความผิดที่เกิดขึ้น เป็นเพราะกล้าตัวเลือกกลัวสิ่งไม่ดี ความคึกคะนองชักนำให้ขาดความยั้งคิด ด้วยความเกรงใจเพื่อน เขาจึงกล้าทำสิ่งที่ไม่เคยทำมาก่อน

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 33)

ศรชัยรู้สึกขยะแหยงตัวเองอย่างบอกไม่ถูก คิดมากจนกลายเป็นเกลียดชังหน้าวิจิต ชาติรี และวีระเดช เพราะการบังคับและชักนำของทั้งสามคน เขาจึงมีสภาพเหมือนถูกคู่ต่อสู้รูกไล่บนเวที ไม่ผิดอะไรกับถูกต้อนเข้ามาแล้วถูกลงให้ล้มลงไปกับกองบนพื้นผ้าใบ

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 36)

“วันก่อนเห็นลูกเมา แม่นอนไม่หลับทั้งคืน กลัวลูกจะเสียคน” คำพูดของแม่อ่อนโยนเปี่ยมด้วยความปรานี “รักเพื่อนแม่ไม่ว่า คนเราต้องมีเพื่อน แต่อย่ารักเพื่อนจนเสียคน...”

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 62)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ตัวละครวัยรุ่นมีพฤติกรรมมีวามอบายมุข ซึ่งเกิดจากความคึกคะนองและการถูกชักนำของกลุ่มเพื่อน ผู้เขียนได้นำเสนอให้เห็นว่า เพื่อนมีอิทธิพลต่อช่วงชีวิตวัยรุ่นเป็นอย่างมาก ความรัก ความเกรงใจต่อเพื่อนโดยปราศจากความยั้งคิด อาจเป็นชนวนชักนำให้กระทำในสิ่งผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้โดยง่าย ดังนั้น วัยรุ่นจึงต้องมีความหนักแน่น เข้มแข็ง ไม่หลงระเห็จต่อการกระทำผิด และระมัดระวังในการคบเพื่อน มีสติไตร่ตรองอยู่เสมอเพื่อลดความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อตนเองและคนรอบข้าง ดังเช่นคำกล่าวที่ว่า ‘รักเพื่อนแม่ไม่ว่า คนเราต้องมีเพื่อน แต่อย่ารักเพื่อนจนเสียคน...’

3.1.4 อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านอารมณ์ ความรู้สึก

จากการศึกษาพบอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านอารมณ์ ความรู้สึก 2 อัตลักษณ์ ได้แก่

3.1.4.1 วัยรุ่นมีความสับสนทางด้านอารมณ์ และความรู้สึก

วัยรุ่นจะมีจิตใจและอารมณ์เปลี่ยนแปลงไปจากวัยเด็กมาก มีความต้องการอิสระทางความคิดและการกระทำ ต้องการทำอะไรด้วยตนเองโดยปราศจากการถูกบังคับหรือออกคำสั่งจากผู้ปกครอง ซึ่งบางครั้งอาจทำให้วัยรุ่นเกิดความสับสน ตกอยู่ในสภาวะสองจิตสองใจ คือ ต้องการมีอิสระแต่ก็กลัวการสูญเสียความรักจากครอบครัว ทำให้วัยรุ่นมักมีความสับสนในด้านจิตใจอยู่ลึก ๆ บ่อยครั้งจึงทำให้วัยรุ่นเกิดความสับสนทางด้านอารมณ์และความรู้สึก และไม่สามารถหาทางออกได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ หากวัยรุ่นรู้จักยอมรับและทำความเข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ก็จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถกำจัดความขัดแย้งภายในจิตใจได้อย่างเหมาะสม ดังตัวอย่าง

จ้อยอยากรู้เหมือนกันว่าแม่ต้องทำอะไรบ้าง เขาไม่แน่ใจตัวเองว่าอยากรู้เพราะอยากค้าขายอย่างแม่ หรือแค่อยากรู้อยากเห็นเฉย ๆ

(คามิน คมนีย์, 2559: 60)

อิจฉา คือ ไม่พอใจเมื่อเห็นคนอื่นได้ดี ริษยา คือไม่ยอมให้ใครดีกว่า จ้อยเคยท่องสมัยยังเป็นนักเรียน เขารู้ว่าทั้งสองอย่างเป็นสิ่งไม่ดี และเขาไม่ชอบหากใครแสดงอาการอิจฉาริษยาอย่างฉวีวรรณ แต่บางทีจ้อยก็สงสัยเช่นกัน ความรู้สึกที่เขามักมีในใจว่า แม่รักเขาน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับจ๊วนั้น เรียกว่าเขาอิจฉาริษยาจ๊วนหรือไม่ หรือเป็นแต่เขาน้อยใจ

แม่เท่านั้นเอง

(คามิน คมนีย์, 2559: 155)

จากตัวอย่างเป็นการนำเสนอความคิดของจ้อย ตัวละครหลักในเรื่อง ลูกยางกลางห้วย และ ลูกนกจากคอน ที่มีความสับสนด้านความรู้สึกของตน และไม่สามารถระบุได้ว่าความรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้ มีสาเหตุมาจากอะไรและต้องการอะไรจากความรู้สึกนี้กันแน่ ทำให้จ้อยเป็นกลายเป็นคนที่มีความสับสนด้านความรู้สึก เกิดความลังเลและไม่เข้าใจความรู้สึกของตนว่าแท้จริงแล้ว เขาต้องการอะไร

หญิงสาววัยสิบสามปี ตัวละครจากเรื่อง สายฝนบนถนนคอนกรีต ก็มีความสับสนด้านอารมณ์ความรู้สึกไม่ต่างจากจ้อย เขาไม่รู้ว่าแท้จริงแล้วเขาต้องการอะไร แต่อิสราภาพคือสิ่งที่เขาใฝ่ฝันมาตั้งแต่เด็กและการหนีออกจากบ้านคือการตามหาอิสราภาพในชีวิต แต่แล้วความคิดนั้นก็พังลง เพราะเขาไม่สามารถทิ้งปู่ที่รักเขาได้ ดังตัวอย่าง

ฉันจะหนีออกจากบ้าน ความคิดนี้บ้ามาก ฉันรู้ว่าการหนีออกจากบ้านเป็นเรื่องอันตราย ด้วยเหตุนี้ฉันจึงไม่ลงมือทำ เพราะฉันไม่มีความกล้าพอ ฉันเพียงใฝ่ฝันที่จะหนีออกจากบ้าน แต่แล้วฉันก็ไม่กล้าทิ้งปู่ให้อยู่คนเดียว ฉันรู้สึกสงสารปู่ ปู่ต้องการฉันตลอดเวลา

(วันทนี วิบูลเกียรติ, 2547: 15)

คนแบบนี้หรือที่ฉันจะให้เขาพาเจ้ายางมะตอยไปหาหมอ ฉันเริ่มกลัวโลกภายนอก กรอบหน้าต่าง มันไม่ได้น่าอภิมรณอย่างที่ฉันวาดภาพไว้เลย แล้วฉันก็คิดถึงปู่

(วันทนี วิบูลเกียรติ, 2547: 25)

ฉันเริ่มเข้าใจถึงความหมายของการที่คนคนหนึ่งมีความหมายบางอย่างกับเรา ปู่ไม่ได้มีความหมายเพียงแค่ว่าเป็นคนเล่นเส้นผมให้ฉัน แต่รายละเอียดของมันอยู่ที่ความรู้สึกของ ฉัน... ความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยที่ถ่ายทอดมาจากปลายนิ้วอ่อนโยน คนอื่นไม่มีวันมาทดแทนได้... “หนูเสียที่ทิ้งปู่ไปตั้งหลายวัน”

(วันทนี วิบูลเกียรติ, 2547: 222)

จากตัวอย่างเป็นการนำเสนอชีวิตของหญิงสาววัยสิบสามปีที่ต้องการหนีออกจากบ้าน เพื่อตามหาอิสราภาพในชีวิตเพื่อเรียนรู้โลกภายนอกหน้าต่าง ความสับสนเกิดขึ้นในใจเขาหลายต่อหลายครั้ง และเมื่อมีโอกาสได้ใช้ชีวิตนอกรอบหน้าต่างจริง ๆ ก็ทำให้เขา ‘เริ่มกลัวโลกภายนอกกรอบหน้าต่าง เพราะมันไม่ได้น่าอภิมรณอย่างที่วาดภาพไว้เลย’ ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นว่า ความสับสนด้าน

อารมณ์และความรู้สึก ของตัวละครเกิดจากการไม่ได้รับอิสระในการใช้ชีวิต และเมื่อเขาได้เรียนรู้และพบเห็นสิ่งที่ต้องการจริง ๆ ก็ทำให้เขาเข้าใจความรู้สึกของตัวเองมากขึ้น

ศรชัยตาลายวิงเวียนศีรษะ ยืนต่อไปไม่ไหวจึงทรุดลงนั่งบนหาดทราย อยากกลับบ้านแต่ไม่กล้า ขึ้นกลับไปสภาพเช่นนี้ ความลับต้องถูกเปิดเผย แม่และน้องสาวคงเสียใจมาก แต่ถ้าขึ้นอยู่ร่วมวงอีกต่อไปชีวิตซื้อเบียร์มาเลี้ยงต้อนรับคงไม่มีทางปฏิเสธ *ยิ่งคิดยิ่งมีดแปดด้าน* *ไม่รู้จะตัดสินใจอย่างไรดี*

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดาณรงค์, 2552: 27)

จากตัวอย่างปรากฏการนำเสนออัตลักษณ์ความรู้สึกสับสนของตัวละครวัยรุ่นในสถานการณ์ที่ตัวละครกำลังรวมกลุ่มมั่วสุมอบายมุข ความรู้สึกสับสนนี้เกิดขึ้นเพราะกลัวความผิดที่ตนกระทำ ซึ่งอาจจะส่งผลให้ครอบครัวผิดหวังและเสียใจ จึงทำให้ตัวละครไม่สามารถตัดสินใจที่จะกระทำในสิ่งที่ถูกต้องได้ การนำเสนออัตลักษณ์ข้างต้นสื่อให้เห็นว่า วัยรุ่นมีสับสนด้านอารมณ์และความรู้สึก มีจิตใจที่ไม่หนักแน่น และไม่เข้มแข็งพอ ซึ่งเป็นพัฒนาการด้านอารมณ์ของวัยรุ่น ทำให้สามารถถูกชักจูงไปในทางที่ผิดและไม่เหมาะสมได้โดยง่าย

3.1.4.2 วัยรุ่นจะเกิดอารมณ์ง่าย และรุนแรง

อารมณ์และความรู้สึก เป็นภาวะด้านจิตใจที่เปลี่ยนไปตามสิ่งเร้า สำหรับวัยรุ่นการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกจะเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รุนแรง และเข้าใจยาก ทั้งนี้เพราะ วัยรุ่นเริ่มมีความรู้สึกนึกคิดเป็นของตนเอง ต้องการเป็นตัวของตัวเองและยอมรับในสิ่งที่มาจากความคิดและการกระทำของตนเองมากขึ้น ซึ่งหากวัยรุ่นไม่สามารถควบคุมอารมณ์หรือเข้าใจความรู้สึกในสภาวะที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดได้อย่างเหมาะสมก็จะทำให้วัยรุ่นแสดงพฤติกรรมที่รุนแรงจนยากแก่การควบคุม และอาจทำให้เสียอนาคตได้โดยง่าย ดังตัวอย่าง

เด็กหนุ่มผมทองเดินเข้ามาหาครูมวยเฒ่า

“ใจร้อนเกินไป ต่อไปต้องระงับความโกรธให้ได้ โมหจริตคือทิศทางแห่งความพินาศ อย่าอวดด้วยอารมณ์ นอกเวทีต้องพร้อมที่จะยอมแพ้เสมอ เมื่อขึ้นเวทีต้องมีชัยชนะเป็นจุดหมายและต้องทำให้ได้”

(ชิต ชยากร, 2547: 86)

“ไหนลองบอกข้ามาซิอตุ ว่าเวลาที่เจ้าต่อสู้ด้วยความโมโห เจ้ารู้สึกอย่างไรบ้าง”
 “รู้สึกเหมือนควบคุมตัวเองไม่ได้ เหนื่อย หน้ามืด รู้สึกมีพลังแต่ไม่สามารถบริหารพลังนั้นได้ครับอาจารย์”

“หรือพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือความโมโหทำให้เจ้ารู้สึกว่ากำลังต้องต่อสู้กับตัวเองอยู่...ถูกไหม” “นั่นแหละอตุ จำไว้ให้ตึนะคนที่กำลังโมโหจะต้องต่อสู้กับศัตรูสองคนในเวลาเดียวกันเสมอ คือ ศัตรูภายใน และศัตรูภายนอก แต่คนที่ไม่โมโหจะต่อสู้กับศัตรูภายนอกเพียงอย่างเดียวเท่านั้น”

(ขุนเขา สินธุเสน เขจรบุตร, 2560: 40)

จากตัวอย่างแสดงอัตลักษณ์ของตัวละครวัยรุ่นที่เกิดอารมณ์ง่ายและรุนแรง คือ มีความใจร้อน, อารมณ์วาท, ฉุนเฉียว, ไม่ยอมคน, และโมโหรุนแรง ซึ่งเมื่อวัยรุ่นตกอยู่ภายใต้ความโมโห จะทำให้ ‘ควบคุมตัวเองไม่ได้’ และเหมือนกำลังต่อสู้อยู่กับศัตรูสองคนในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลมาจากพัฒนาการด้านอารมณ์ของวัยรุ่น ส่งผลให้วัยรุ่นมีอารมณ์และความรู้สึกที่ไวต่อการถูกกระทบกระเทือนทางด้านจิตใจ วัยรุ่นจึงแสดงพฤติกรรมรุนแรงและยากแก่การควบคุมออกมาเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และความรู้สึก

3.1.5 อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านความคิด ทศนคติ

จากการศึกษาพบอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านความคิด ทศนคติ 1 อัตลักษณ์ คือ วัยรุ่นจะมีความเชื่อมั่นต่อความคิดและการกระทำของตนเอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เนื่องจากวัยรุ่นเริ่มมีพัฒนาการด้านสติปัญญาที่สูงขึ้น จึงทำให้วัยรุ่นมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวได้ดี ส่งผลให้วัยรุ่นเริ่มมีความเชื่อมั่นและมั่นใจต่อความคิดและการกระทำของตน มีความคิดความอ่านเป็นของตนเอง รู้จักคิดด้วยหลักของเหตุและผล ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ มีความคิดที่เป็นระบบและสามารถนำความรู้และประสบการณ์ในชีวิตมาเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

จากการศึกษาพบว่า ผู้เขียนได้นำเสนอมุมมองความคิดของตัวละครที่สื่ออัตลักษณ์ว่าวัยรุ่นที่เริ่มมีความเชื่อมั่นต่อความคิดและการกระทำของตน ดังนี้

บุญเป็นคนช่างสังเกต...บุญนำความคิดนี้พูดคุยกับแดน เขาออกหัวคิดว่าช่องทางทำมาหากินไม่ได้ขึ้นกับวัย เวลา หรือมั่วรอให้คนอื่น ๆ คิดให้ เหมือนที่หลาย ๆ คนเฝ้ารอให้โอกาสเดินทางมาหา ทำไมเราสองพี่น้องไม่สร้างโอกาสขึ้นมาเองเสีย

(วิน วนาตร, 2558: 25)

ณ เวลานั้น ผมไม่เชื่อว่าบุญวาสนาจะเป็นตัวชี้ขาด ถ้าเราไม่พยายาม ไม่คิดทำ
แล้วคอยแต่บุญวาสนาให้เราช่วยทุกอย่างได้ คิดแล้วผมก็ฮึดสู้

(ประพิศ คุณาจุติ, 2555: 73)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ตัวละครวัยรุ่นในเรื่องมีความเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นผลมาจากการ
กระทำ ช่องทางทำมาหากินและความสำเร็จชีวิตในไม่ได้ขึ้นกับอายุวัย เวลา หรือมั่วรอให้คนอื่น ๆ คิด
ให้ และบุญวาสนาก็มิใช่ตัวชี้ขาดความสำเร็จ การนำเสนอตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า วัยรุ่นมี
ความเชื่อมั่นต่อความคิดและการกระทำของตนและมีความมั่นใจว่าจะสามารถนำพาตัวเองไปพบเจอ
กับโอกาสที่ดีในชีวิตได้ ดังนั้น การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในด้านนี้ ผู้เขียนจึงได้สะท้อนให้เห็นความ
เพียรพยายามของตัวละครวัยรุ่น เพื่อให้เขาประสบความสำเร็จตามสิ่งที่มุ่งหวัง ดังตัวอย่าง

เด็กชายคนหนึ่งประสบอุบัติเหตุถูกตัดแขนซ้ายไปเมื่อตอนสิบขวบ แต่นั่นไม่ได้
หยุดยั้งความฝันของเขาที่จะเรียนยูโด แม้จะมีเพียงแขนข้างเดียว เขาก็ฝึกได้รวดเร็วและไม่
มีอุปสรรคแต่อย่างใด...ต่อมา ไม่นานเด็กชายได้เข้าร่วมการแข่งขันชิงแชมป์ยูโด เขาต้อง
เจอกับคู่ต่อสู้ที่ตัวใหญ่กว่าและมีประสบการณ์ มากกว่า แต่ในที่สุดเขาก็เอาชนะมาได้
การไม่มีแขนซ้ายของเด็กชายซึ่งดูเหมือนเป็นจุดอ่อนที่สุดของเขานั้น กลับ
กลายเป็นจุดแข็งยิ่งใหญ่ที่ทำให้เขาสามารถชนะได้

(ปะการัง (นามแฝง), 2557: 53 - 54)

“แม้จะเหน็ดเหนื่อยเพียงใดก็ตาม แต่ผมกลับมีความสุขอย่างบอกไม่ถูก ผมรู้สึก
อบอุ่นมั่นคงและสำนึกว่าการได้ช่วยพ่อแม่ทำงานนั้นเป็นหน้าที่ของตน...ผมเชื่อมั่นว่า
เรี่ยวแรงของผมจะช่วยพ่อแม่ได้แน่นอน”

(เขาวลิต ชันคำ, 2557: 46)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า วัยรุ่นเริ่มมีความคิดที่จะพัฒนาตัวเองและนำพาตัวเองไปสู่
ความสำเร็จ ด้วยกำลังและความพยายาม และเขามีความเชื่อว่า การกระทำของเขาจะสามารถช่วย
ครอบครัวได้ ซึ่งสะท้อนให้มุมมองความคิดของผู้เขียนที่มีต่อวัยรุ่นว่า วัยรุ่นมีความเชื่อมั่นในตนเอง
และไม่ยึดติดกับปัจจัยรอบข้าง เพราะเขามีความคิดว่า ความสำเร็จเกิดขึ้นได้เพราะความมุ่งมั่นและ
ความพยายาม ด้วยเหตุนี้ตัวละครวัยรุ่นกลุ่มนี้จึงถูกนำเสนอให้เห็นถึงพฤติกรรมและความคิดที่มุ่งมั่น
มีความมานะ อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและความไม่สมบูรณ์ในรูปแบบต่าง ๆ

จากการศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคล พบการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น 5 ด้าน ได้แก่ 1) อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิต 2) อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านบุคลิกภาพ 3) อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านพฤติกรรม 4) อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านอารมณ์และความรู้สึก และ 5) อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านความคิด ทศนคติ ซึ่งเป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านพฤติกรรมการแสดงออก อารมณ์ ความรู้สึก และความคิด ทศนคติของตัวละครวัยรุ่นโดยตรง

3.2 อัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคม

อัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคม เป็นการศึกษาอัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่ได้รับอิทธิพลจากบุคคลรอบข้างของวัยรุ่นและสังคม ที่มีความสำคัญต่อการปลูกฝังอัตลักษณ์บางประการให้เกิดแก่วัยรุ่น เพราะอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่เชื่อมต่อและสัมพันธ์ระหว่าง “ความเป็นปัจเจก” ซึ่งจะมีความเกี่ยวข้องกับมิติภายในของความเป็นตัวเรา และความสัมพันธ์ทางสังคม สังคมจะกำหนดบทบาทหน้าที่และระบบคุณค่าที่ตีตมา (อภิญา เฟื่องฟูสกุล, 2561: 6) ดังนั้น การศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคม จึงเป็นการศึกษาในมิติความเข้าใจของผู้อื่นในสังคมต่อตัวตนของวัยรุ่น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการต่อรองความหมายเกี่ยวกับตัวตนของคนในสังคมและเป็นกระบวนการที่มีลักษณะ “สหสัมพันธ์” (ศิริพร ภัคดีผาสุข, 2561: 250)

การศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคมจึงเป็นการศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นที่ถูกนำเสนอผ่านโครงสร้างทางสังคม และความสัมพันธ์ทางสังคมที่ตัวละครวัยรุ่นอาศัยอยู่ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการนำเสนออัตลักษณ์ของวัยรุ่นในด้านต่าง ๆ ที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอผ่านวรรณกรรม จากการศึกษาปรากฏอัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคม ดังนี้

3.2.1 อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาพบอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิต 2 อัตลักษณ์

3.2.1.1 วัยรุ่นมีการดำเนินชีวิตตามวิถีชนบท

การดำเนินชีวิตตามวิถีชนบทของวัยรุ่น เป็นการนำเสนอรูปแบบวิถีชีวิตของตัวละครวัยรุ่น ในด้านที่อยู่อาศัย ลักษณะการใช้ชีวิต พฤติกรรมการแสดงออกด้านความเป็นอยู่ที่มีความสัมพันธ์กับบริบทของท้องถิ่นและสังคมชนบท ดังตัวอย่าง

ไม่ใช่ว่าผมจะทำเป็นแต่เรื่องไร้สาระนะ แร้วดักสัตว์ เบ็ดราว เบ็ดกระชาก เบ็ดแขวนวาง มอง ฯลฯ ผมทำเป็นหมด ผมไม่ได้เก่ง แต่ผมชอบเรียนรู้ถูกบ้างผิดบ้าง

(รัศมี เป็ขุนทด, 2546: 48)

พักเที่ยงเราก็เฮโลเข้าไปในป่าทั้งกลุ่ม สัมกั๋ง เล็กเหยี่ยว ตะขบ พุทรา ผมรู้หมดว่าอยู่ตรงไหนของป่า ไปทางไหนเร็วที่สุด พวกผมชอบ แต่คนที่ไม่ชอบคือครู... ครูกลัวว่าลูกศิษย์หัวเท่กำปั่นจะถูกงูกัด เป็นอะไรในป่า ครูจึงห้ามและเข้มงวดกับผู้ที่ชอบหนีไปเล่นในป่า พวกเราก็ช่างไม่รู้สึกรถึงความห่วงกังวลของครู มีโอกาสเมื่อไหร่ไปเมื่อนั้น

(รัศมี เป็ขุนทด, 2546: 57)

หากเก็บกินกันธรรมดาแม้ไม่สนุก ไม่สะใจ พวกเด็ก ๆ บางคนจึงทะยานขึ้นทางปลาย กิ่งที่โน้มลงไล่ไต่กันไปอย่างอิสระ แยกกันเก็บปริดผล โหนดไปมาจนกิ่งมะพร้าวไหวยวบยาบ แต่ด้วยเนื้อไม้ค่อนข้างเหนียวและรับน้ำหนักได้ดี จึงไม่มีใครเกรงอันตราย

(วิน วนาตร, 2558: 74)

ได้น้ำ ใต้ดิน บนฟ้า คุณจะมีอาหารให้มนุษย์เสาะหาเลียปากท้องได้ไม่หมดไม่สิ้น... กระทั่งเด็กเล็กเด็กน้อยก็รู้เสาะว่าหากิน ภูมิปัญญาชาวถิ่นมิได้เกินจากการเปิดตำราหรือหาข้อมูลในเว็บกูเกิ้ล หากสั่งสมบ่มเพาะเรียนรู้จากธรรมชาติรอบตัวเขานั้นแหละ บอกสืบต่อกันมารุ่นต่อรุ่น

(พิบูลศักดิ์ ละครพล, 2551: 166)

จากตัวอย่างเป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิตตามวิถีชีวิตชนบท วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในแถบชนบทจะมีความชำนาญในการหาอาหารที่อยู่ตามธรรมชาติ ทั้งนี้เพราะพวกเขาเรียนรู้ที่จะอยู่กับธรรมชาติอย่างเข้าใจ การนำเสนออัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิตปรับเปลี่ยนไปตามวิถีของชนบท พวกเขาได้เลือกใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่รอบตัวเป็นแหล่งเรียนรู้ ให้พวกเขาลองผิดลองถูก และบ่มเพาะประสบการณ์การใช้ชีวิตสืบต่อกันมารุ่นต่อรุ่น

3.2.1.2 วัยรุ่นมีการดำเนินชีวิตตามกระแสวัฒนธรรม

การดำเนินชีวิตตามกระแสวัฒนธรรมของวัยรุ่น เป็นการนำเสนอรูปแบบวิถีชีวิตของตัวละครวัยรุ่นที่ถูกนำเสนอความคิด การกระทำ และบทสนทนาของตัวละครที่สื่อให้เห็นว่ากระแสวัฒนธรรมส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ อัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีการดำเนินชีวิตตามกระแสวัฒนธรรมของวัยรุ่นจะมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงกับการดำเนินชีวิตตามวิถีชนบท เพราะตัวละครวัยรุ่นที่มีการดำเนินชีวิตตามกระแสวัฒนธรรมนี้มองว่าการใช้ชีวิตตามชนบทเป็นเรื่องที่ด้อยต่ำ ไม่มีเกียรติยศศักดิ์ศรี ดังตัวอย่าง

วินัสหาเหตุผลมาบายเบี่ยง เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่เพื่อน ๆ ว่าความจริงแล้วหลานสาว กำนันประสงค์คนนี้รังเกียจการไปเก็บหอยเก็บปู หรือการที่จะต้องไปหาเก็บผักหักพิน เธอ รู้สึกว่ามันเป็นสิ่งต้อยต่ำ เป็นเรื่องของคนขัดสนจนยาก อย่างเธอไม่จำเป็นต้องทำอย่างนั้นให้ เสื่อมเสียเกียรติยศศักดิ์ศรี เพราะพ่อแม่มีเงินมีทองให้จับจ่ายใช้สอยอยู่แล้ว

(สมคิด สิงสง, 2549: 30)

“อย่างวินัสไงพี่วรรณ เขาบอกว่าจะไปเรียนมหาวิทยาลัยเอกชนในกรุงเทพฯ เขา อยากร ไปให้พ้นจากความเป็นคนบ้านนอกคอกนา...”

พี่วรรณบอกว่าพ่อนายบุญเติมอบรมสั่งสอนลูกหลานได้ดี ทำให้ทุกคนมีความคิด ดิด ดิน ไม่ได้ฟุ้งเฟ้อเห่อเหิมไปกับกระแสสังคมที่กำลังเป็นสังคมของนักบริโภคนิยม

(สมคิด สิงสง, 2549: 84)

จวงเคยอยู่กับตายายแถบชานเมืองนครศรีธรรมราช มาตั้งแต่เด็ก... ปีนี้เธออายุย่าง เข้า 16 ปี เธอมีรู้สึกสับสนวุ่นวายใจ ไม่ชอบการทำงานในเรือสวนไร่นา ไม่อยากได้ชื่อเป็น ชาวสวนป่า อย่างที่แม่โน้มน้าว

(คามิน คมนีย์, 2559: 14 - 15)

จากตัวอย่างเป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีการดำเนินชีวิตตามกระแสวัตถุนิยม ซึ่งสื่อ ให้เห็นถึงค่านิยมทางความคิดของวัยรุ่นที่มีต่อการดำเนินชีวิตของชาวชนบทว่า ‘มันเป็นสิ่งที่ต้อยต่ำ เป็นเรื่องของคนขัดสนจนยาก’ การนำเสนอค่านิยมทางความคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ตัวละคร วัยรุ่นกลุ่มนี้ไม่รู้สึกภูมิใจกับทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของชุมชน เหตุเพราะมี ปัจจัยทางการเงินเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้น การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีการดำเนินชีวิตตามกระแส วัตถุนิยม จึงเป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิตที่มีผลมาจากกระแสความ เปลี่ยนแปลงทางสังคม ความทันสมัย และค่านิยมของวัตถุสิ่งของที่ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่าค่านิยม เหล่านี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่กำลังครอบงำความคิดของตัวละครวัยรุ่นกลุ่มนี้ให้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ดังตัวอย่าง

การถีบซาเล้งไปโรงเรียนของเดือนเต็ม ถูกมองอย่างเยาะหยัน จากสายตาของ นักเรียนที่ขี่มอเตอร์ไซด์มาโรงเรียน ซึ่งนับเป็นจำนวนมากขึ้นทุกวันนี้ นักเรียนหญิงชายใน โรงเรียนปรารถนาอยากจะมีมอเตอร์ไซด์รุ่นใหม่เอี่ยมเอาไว้ครอบครอง อีกอย่างคือ ‘เครื่อง ไอโฟน’ หรือโทรศัพท์มือถือรุ่นใหม่เอี่ยมอ่องที่สามารถดาวน์โหลดเพลงฟัง ดูหนัง ถ่ายภาพ ถ่ายคลิป เล่นเกม เล่นอินเทอร์เน็ต จึงจะเป็นรุ่นที่นักเรียนวัยรุ่นต้องการ

(โชาติ ศรีสุวรรณ, 2561: 104)

“พ่อ...พี่อ๊วไม่ไปโรงเรียนพร้อมพวกผมหรอก พี่เดือนอุตส่าห์รอตั้งนานยังไม่โผล่หน้า ออกมาจากบ้านเลย”

“อ้าว! ทำไมล่ะ” มหาเพชรอุทานพลางถาม

“พี่อ๊วว่าไม่อยากนั่งซาเล้ง ว่ามันเก่าล้าสมัย แม่จะเอามอเตอร์ไซค์ไปส่ง”

“เฮ้อ! มีปัญหาอีกจนได้ เฮ้อ...โลกนี้วุ่นวายหนอ”

(โชาติ ศรีสุวรรณ, 2561: 113)

คนเป็นมารดาหน้าตึง เย้ยอย่างไม่สบอารมณ์ “ใคร ๆ เขาก็อยากมีเขี้ยวยอดเส่น्हกัน ทั้งนั้น” ลูกสาวคนสวยกรีดเสียงหัวเราะก่อนบอกว่า “แม่ก็...ยุคนี้มีไซร์เขี้ยวมันหมดสมัยแล้ว สมัยนี้วัยรุ่นแห่เข้าคลินิกหมอฟันเพื่อตัดฟัน ขัดฟัน ทำสีฟัน ทั้งผู้หญิงผู้ชายอย่างน้อย ๆ ต้องตัดฟัน” “ออกมาพูดกับแม่ให้รู้เรื่องก่อนยายอ๊ว ออกมาเดี๋ยวนี้!” เอี้ยงตะโกนเรียกลูกสาวหลายครั้ง แต่อ๊วก็ไม่ยอมออกมา “เรื่องตัดฟันของแกชะงักไว้ก่อนนะ แกอย่าบ้าเห่กับแพชั่นวัยรุ่นเกินไปนัก งวดนี้แกมีเงินจ่าย แต่งวดต่อ ๆ ไปแกจะเอาเงินที่ไหน ฉันไม่มีให้แกหรอกนะ บอกให้รู้ไว้ก่อน ฟังไว้ด้วย!”

(โชาติ ศรีสุวรรณ, 2561: 161)

จากตัวอย่างเป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีการดำเนินชีวิตตามกระแสวัฒนธรรม ซึ่งเป็นภาพสะท้อนของชีวิตวัยรุ่นในยุคปัจจุบันที่สื่อให้เห็นว่า เทคโนโลยีสมัยใหม่ และข้าวของเครื่องใช้ที่ทันสมัยกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ขาดไม่ได้สำหรับวัยรุ่น อัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีการดำเนินชีวิตตามกระแสวัฒนธรรม จึงเป็นการนำเสนอวิถีชีวิตที่ต้องเติบโตมาท่ามกลางกระแสวัฒนธรรม และความทันสมัย ทั้งนี้ หากวัยรุ่นไม่สามารถรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเฉพาะความทันสมัยของสังคมออนไลน์ ได้จะส่งผลให้วัยรุ่นได้รับโทษจากการใช้ชีวิตตามกระแสวัฒนธรรมอย่างขาดสติ ดังตัวอย่าง

“ป้า...ผมแจ้งตำรวจและไปแจ้งโรงเรียนแล้วนะครับ ตำรวจมาตาวานโหลดข้อความที่ปกป้องเขตคุยกับผู้ชายคนนั้นทางอินเทอร์เน็ตหรือยังครับป้า” ตอนท้ายมหาถามป้าสี

“มา...ตำรวจมาตอนเกือบเที่ยง เขามาขอดูคอม” ...

“ป้าเองก็ดูไม่ออกหรอกว่าอะไรเป็นอะไร เห็นแต่ตำรวจคนนั้นนี่อยู่ครู่หนึ่ง ก็เห็นแผ่นกระดาษพุ่งออกมาจากเครื่อง” “นั่นคือข้อความที่เป็นหลักฐานให้ตำรวจหาเบาะแสคนร้ายที่ล่อวงเด็ก” ป้าสีนั่งฟังพลางกระพริบตาถี่ ๆ เมื่อมหาเพชรเล่าต่อว่า

“ผู้ชายคนนั้นขับรถมารับปองใจกับเพื่อนที่เป็นลูกสาวเจ้าของบ้านที่ปองใจเอารถมอเตอร์ไซค์ไปจอดทิ้งไว้ รายนั่นหนีไปตอนพ่อแม่ไม่อยู่บ้านเพราะไปช่วยงานบวชญาติที่ต่างจังหวัด ได้โอกาสจึงโทร.นัดหนุ่มมารับถึงบ้าน แล้วพากันหนีไป ครูบอกว่าปองใจเป็นนักเรียนห้องเดียวกับหลานสาวบ้านนั้นแหละครับ”...

“เฮ้อ! เด็กวัยรุ่นสาว ๆ ยุคนี้ น่าจะรู้จักคิดว่าเขาจะพาไปทำอะไรบ้าง”

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 199 - 201)

จากตัวอย่างคือผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินชีวิตตามกระแสวัฒนธรรมอย่างขาดสติ วัยรุ่นสามารถถูกล่อลวงได้ง่ายจากสังคมออนไลน์ที่รวดเร็วและทันสมัย สถาบันครอบครัวจึงมีส่วนสำคัญที่จะชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมให้แก่วัยรุ่น เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตของวัยรุ่นที่ยากแก่การแก้ไข การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมอย่างมีสติจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนควรปลูกฝังให้เกิดแก่วัยรุ่น ทั้งนี้เพื่อไม่ให้วัยรุ่นเกิดค่านิยมความคิดในทางที่ผิด จนละเลยต่อการกระทำของตน ดังตัวอย่าง

“ผมขอโทษ” ผมบอกแกจริง ๆ “วันนี้ผมจะมาบริการอำมาจริง ๆ ไถ่บาป”

นัยต์ตาของแกเป็นประกายแวววาวขึ้นมาอีกแล้วว่า “ไม่ต้องมาไถ่ อ้าวไม่เชื่อลือแล้ว เด็กชาห์มัยนี้เหลือทง...”

ผมยืนนิ่ง “ตามใจนะ อำมา แล้วอย่ามาว่าผมอีกละ หายกัน”...ผมรู้สึกวังเวงใจอย่างบอกไม่ถูก กลับขึ้นมาจากเล่นฟุตบอลผมก็เผลอเขียนบันทึกโลกของอำมาตอนใหม่ลงในเฟซบุ๊ก...แล้วผมก็เล่าเรื่องที่ผมแกล้งแกก่อน ตามด้วยเรื่องที่ผมพูดตัดไมตรี เล่าเสียจนเป็นความผิดของแกไปเลย ผมเขียนว่า นี่แหละครับ ช่องว่างระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ มีคนเข้ามากดถูกใจท่วมท้นจนผมรู้สึกเพลิดเพลินไปว่าตัวเองไม่ได้ทำผิดอะไร

(ชัมย์ภร แสงกระจ่าง, 2557: 68)

จากตัวอย่างเป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิตตามกระแสวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อความคิดของวัยรุ่น เชิญโชค ตัวละครวัยรุ่นจากวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นเรื่อง อำมาบนคอนโด ได้นำเสนอให้เห็นว่า ‘เฟซบุ๊ก’ คือพื้นที่ส่วนตัวของเขาที่สามารถบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ลงไปได้ และการโต้ตอบของคนในเฟซบุ๊กนั่นเอง ทำให้เขาเพิกเฉยต่อความผิดของตน ผู้เขียนได้นำเสนอให้เห็นว่า เทคโนโลยีสมัยใหม่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก หากวัยรุ่นยังใช้เทคโนโลยีอย่างขาดสติ ไม่คิดไตร่ตรองให้รอบคอบก็จะส่งผลให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมแสดงออกในทางที่ไม่เหมาะสม

การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีการดำเนินชีวิตตามกระแสวัฒนธรรมข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า เทคโนโลยีและวัฒนธรรมที่ทันสมัย เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตของตัวละครวัยรุ่น ผู้เขียนได้ใช้วรรณกรรมชุดนี้เป็นกระบอกเสียงในการนำเสนอพฤติกรรม ความคิด และการกระทำของวัยรุ่นในสังคมปัจจุบันที่มีผลมาจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการยึดติดกับวัฒนธรรมอย่างมัวเมาและขาดสติ ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงได้เลือกใช้บทสนทาระหว่างบุคคลในสังคมกับตัวละครวัยรุ่นในสถานการณ์ที่เกิดความขัดแย้งทางความคิดที่มีปัจจัยมาจากกระแสวัฒนธรรม เพื่อสื่อให้เห็นว่าสังคมรอบข้างโดยเฉพาะสถาบันครอบครัวมีส่วนสำคัญที่จะช่วยปลูกฝังอัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมให้แก่วัยรุ่นได้

3.2.2 อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านพฤติกรรม

จากการศึกษาพบอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านพฤติกรรม 1 อัตลักษณ์ คือ วัยรุ่นมีพฤติกรรมรุนแรงและเอาแต่ใจ

การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมรุนแรงในระดับสังคม เป็นการนำเสนอให้เห็นถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัวที่มีส่วนสำคัญต่อการปลูกฝังอัตลักษณ์ที่เหมาะสมให้เกิดแก่วัยรุ่น ดังนั้น เมื่อวัยรุ่นอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างเข้าใจก็จะส่งผลให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมที่ดี แต่ในทางกลับกันหากวัยรุ่นได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม ถูกกดดัน หรือบีบบังคับจากคนในครอบครัวมากเกินไปก็ย่อมส่งผลให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมรุนแรงและไม่เหมาะสมดังตัวอย่าง

เด็กชายบางคนอยู่กับพ่อซีเมาเป็นที่ทำงานเป็นผู้ใช้แรงงาน และมักถูกทำร้ายร่างกายเป็นประจำ เขาเลยอาศัยความตัวโตกว่าชอบรังแกเพื่อน วางอำนาจกับเพื่อน ชอบพูดปดหรือชอบอวดตัวในบางครั้ง แท้จริงเขาต้องการความรัก แต่ไม่รู้วิธีที่จะได้มาจึงเลือกใช้วิธีผิด ๆ

(โตม วุฒิชัย, 2551: 120)

ตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของวัยรุ่นที่มีผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม วัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีพ่อซีเมาเป็นประจำ และถูกทำร้ายร่างกายเป็นประจำ จะทำให้กลายเป็นคนที่ชอบวางอำนาจกับเพื่อน ชอบรังแกเพื่อน ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการความรักจากคนรอบข้าง การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมรุนแรงในระดับสังคมยังสะท้อนผ่านระบบความคิด ที่สื่อให้เห็นถึงการดูหมิ่นดูแคลนผู้อื่น เพียงเพราะมีวิถีชีวิตที่ไม่เหมือนกันตน ดังตัวอย่าง

หลานสาวกำนันประสงค์คนนี้มีนิสัยหยิ่งยโส และชอบดูหมิ่นดูแคลนผู้อื่น โดยเฉพาะกับกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของสายไหมดูจะเป็นไม้เบื่อไม้เมากันหนักขึ้น

(สมคิด สิงสง, 2549: 72)

“คุณยายไม่ต้องเอาเรื่องรักนวลสงวนตัวมาปรามหนูหรือคนรุ่นหนูหรอกค่ะ เพราะในความรู้สึกของพวกเรานั้นล้ำสมัยมาก... ที่คุณยายไปว่าเราเมื่อคืน เราก็อ้างใจดี แต่หนูจะรักนวลสงวนตัวแค่นั้น มันเป็นเรื่อง...เอ...หนูจะว่าอย่างไรดีนะค่ะ เป็นเรื่องที่หนูต้องตัดสินใจเอง ถ้าหนูตัดสินใจผิดพลาด ผิดเวลา ผิดตัวบุคคล หนูก็ต้องรับผลจากการตัดสินใจนั้นแหละค่ะ” ...

“คุณยายขา ข้าวฟางขอโทษที่พูดจาไม่น่าฟัง ไม่เข้าหู”

ยายนิ่งไปอีตึกหนึ่งแล้วว่า “ยายก็ต้องขอโทษด้วยที่ก้าวร้าวเรื่องส่วนตัวของหนู ทั้งที่ยายไม่ใช่ยายของหนู... เรื่องแบบนี้มันต้องสอนกันโดยคนในครอบครัว ไม่ใช่คนอื่น และไม่ใช่เพียงสอนแต่ปาก หากต้องสอนด้วยการกระทำที่เป็นแบบอย่างด้วย”

พี่ข้าวฟางจึงบอกกับยายว่า “ยายพูดโดนใจหนูมากค่ะ เพราะไม่เคยมีใครในครอบครัวบอกหนูถึงเรื่องราวพวกนี้เลย ทุกคนรุ่นวายอยู่แต่กับเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ บ้านหนูร่ำรวยมีเงิน มีทองมากค่ะ เตือดร้อนอะไรแม่กับพ่อก็สามารถใช้เงินปิดเป่าได้...หนูอยากมียายแบบยายของโต แต่หนูไม่มี...”

(ขมัยภร แสงกระจ่าง, 2549: 151 - 155)

จะเห็นว่า ตัวละครวัยรุ่นข้างต้นมีพฤติกรรมที่รุนแรงคือ มีความหยิ่งยโส อวดลำพองว่าตัวเองดีและชอบดูหมิ่นดูแคลนผู้อื่น นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมก้าวร้าวคือ การพูดจารุนแรงและไม่ให้เกียรติกับผู้ใหญ่ การแสดงออกด้านพฤติกรรมข้างต้นผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นว่า เป็นเพราะวัยรุ่นขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด กล่าวคือ การที่วัยรุ่นอยู่ในครอบครัวที่มีฐานะที่ดี ก็จะทำให้วัยรุ่นดูหมิ่นดูแคลนคนที่ฐานะไม่เท่าเทียมกับตน หรือการที่คนในครอบครัวรุ่นวายแต่กับเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ และมักใช้เงินในการตัดสินปัญหาก็จะทำให้วัยรุ่นกลุ่มนี้ไม่ได้รับความสนใจหรือคำแนะนำที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตจนเป็นผลให้เขามีพฤติกรรมการแสดงออกที่รุนแรง การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านพฤติกรรมในระดับสังคม ยังสะท้อนให้เห็นผลจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวที่ส่งผลให้วัยรุ่นกลายเป็นคนเอาแต่ใจ และไม่เห็นอกเห็นใจผู้อื่นด้วย ดังตัวอย่าง

ฉันยังไม่พอใจกับคำมั่นสัญญานั้น ฉันต้องการให้เขาพาเจ้าชายมะตอยไปหาหมอเดี๋ยวนี้ ฉันเริ่มไวยวาย แล้วเขาก็ตะคอกเสียงดังใส่ฉัน

“เจียบนะ ฉันไม่ใช่เจ้าแก่นะ จะได้ตามใจเธอจนเสียผู้เสียคน เป็นเด็กที่ไม่มี
 อุดมการณ์ ไม่รู้จักการรอคอย ไม่รู้ว่าการไม่ได้อะไรอย่างใจนึกเป็นยังไง เกิดมาเป็นลูกหลานเศรษฐี
 ที่ไม่เคยอดๆอยากๆเสียจนไม่รู้ว่าการไม่ได้อะไรดังใจนั้นเจ็บปวดแค่ไหนหัดเรียนรู้ความรู้สึก
 แบบนี้ซะบ้าง”

(วันทนี วิบูลเกียรติ, 2547: 26)

การไม่ไปโรงเรียนของไก่อจุกเป็นปัญหาใหญ่ยิ่งกว่าการไปสาย แม้กับพ่อต่างโทษอีก
 ฝ่ายว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้ไก่อจุกเป็นอย่างนี้ แม้ว่พ่อก็ไม่เอาใจใส่ครอบครัว กลับมาที่บ้านก็
 เล่นแต่เกม พ่อก็ว่าแม่เป็นโรคประสาท บ้าความสะอาด บ้าความสมบูรณ์แบบจนทำให้ทุกคน
 เครียด

(จันทรังสี, 2561: 16)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำเสนออัตลักษณ์ด้านพฤติกรรมของวัยรุ่นที่มีรุนแรงและเอาแต่ใจ
 คือ โวยวายเมื่ออยากได้สิ่งที่ต้องการ, ไม่มีอุดมการณ์, ไม่รู้จักการรอคอย รวมถึงการไม่ไปโรงเรียน
 ซึ่งเป็นการนำเสนออัตลักษณ์ที่มีผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวที่ตามใจจนเสียผู้เสียคน
 ขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ส่งผลให้ตัวละครข้างต้นแสดงออกด้านพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
 ผู้เขียนได้นำเสนอให้เห็นว่า หากวัยรุ่นได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม ย่อมส่งผลให้วัยรุ่นมี
 พฤติกรรมแสดงออกที่ไม่เหมาะสมเช่นกัน แต่ในทางกลับกัน ถ้าวัยรุ่นได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่
 ดี ได้รับความรัก ความเอาใจใส่และความเข้าใจ อาจจะทำให้เขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความพร้อม
 ทั้งวุฒิภาวะ ทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม รวมถึงการมีพฤติกรรมที่ดี ตลอดจนมี
 พัฒนาการที่สมวัย สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พรสุข หุ่นนิรันดร์ และคณะ, 2562:
 15) ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงได้นำเสนอมุมมองของตนผ่านวรรณกรรมเพื่อให้ผู้อ่านตระหนักรู้ว่าการ
 พัฒนาคนในสังคมต้องเกิดจากความร่วมมือจากหลายส่วน โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็น
 สถาบันหลักทางสังคมและเป็นเป้าหมายขั้นพื้นฐานที่จะทำให้วัยรุ่นเติบโตมาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ
 ของสังคม

3.2.3 อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านความคิด ทศนคติ

จากการศึกษาพบอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านความคิด ทศนคติ 3 อัตลักษณ์ ได้แก่

3.2.3.1 วัยรุ่นต้องมีความยึดมั่นต่อสถาบันหลักของชาติ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดคุณลักษณะอันพึง
 ประสงค์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะที่เป็นพลเมือง
 ไทยและพลเมืองโลกข้อ 1 ว่า รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซึ่งหมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็น

พลเมืองดีของชาติ อารังไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้ ผู้ที่รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคีปรองดอง ภูมิใจ เชิดชูความเป็นชาติไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือและแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ (ศึกษาธิการ, กระทรวง, 2551)

วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือของรัฐที่ต้องการปลูกฝังให้วัยรุ่นมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด จากการศึกษาพบว่า ผู้เขียนได้นำเสนอให้เห็นถึงอัตลักษณ์วัยรุ่นที่ต้องมีความยึดมั่นต่อสถาบันหลักของชาติผ่านการปลูกฝังของตัวละครที่มีความอาวุโส เนื่องจากเป็นผู้มีทั้งคุณวุฒิ วิทยุฒิที่สูงกว่าวัยรุ่นและเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตน่าเชื่อถือ การปลูกฝังอัตลักษณ์ดังกล่าวจึงถูกนำเสนอในวรรณกรรมได้อย่างแนบเนียนและส่งผลกระทบต่อความคิดและทัศนคติของวัยรุ่น ทำให้วัยรุ่นยอมรับและเชื่อตามความคิดของผู้ใหญ่ ดังตัวอย่าง

การเปิดโอกาสกว้างด้านการศึกษา จึงเป็นช่องทางทำให้เพื่อน ๆ ที่เป็นหญิงได้เรียนรัฐวิชาสามัญและก้าวหน้าเท่าเทียมกับเพื่อน ๆ ที่เป็นชาย นั่นเพราะสังคมไทยมีใจกว้างเปิดโอกาสให้ความเสมอภาค ถือว่ามนุษย์ทุกคนเท่าเทียมกันอย่างเสมอหน้า *สังคมไทยเป็นสังคมที่เกื้อกูล ไม่แบ่งแยก เอื้ออาทร ยอมรับความสามารถของกันและกัน แผ่นดินนี้เสรี จึงเป็นพื้นที่ของผู้รักอิสระ รักความเป็นไทมาแล้วเนิ่นนาน*

(วิน วนาตร, 2558: 189)

ความคิดทั้งหลายที่ประดังมากระทบใจแดนถึงกับน้ำตาซึม รำลึกว่า แม้จะจากไกลและนานแค่ไหน เขาก็จะไม่มีวันลืมเลือนทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาในชีวิต *ภายใต้อ้อมโอบของขุนเขา “สลินดงบายู” มันช่วยกำบังพายุจนสองขากล้ำแกร่ง เขาสัญญาใจไว้กับตัวเองว่าวันหนึ่งข้างหน้าจะกลับมาทดแทนคุณ*

(วิน วนาตร, 2558: 346)

“ปู่ไม่อยากจะเห็นเราทุกคนเป็นเด็กเมือง มองเห็นแต่สิ่งสวยงามของเมือง ยกย่องแต่ของที่บอกกันมาว่าดี...แต่ปู่อยากให้เราเห็นของที่มีอยู่จริง เห็นด้วยตาของเรา วันข้างหน้าสิ่งที่เราได้เห็นนี้จะช่วยให้เราเข้าใจสังคมมากขึ้น ทุกวันนี้ เรามักจะไปรวมศูนย์กันอยู่ที่กรุงเทพฯ ทำให้ประเทศไทยเป็นกรุงเทพฯ แต่ปู่กำลังจะทำให้พวกเราได้ว่า ไม่ว่าชนบทที่ไหนในอาณาจักรของแผ่นดินไทย ก็ล้วนเป็นความหมายของประเทศไทยเป็นแผ่นดินแม่ เป็น

มรดกทางวัฒนธรรมที่เราต้องรู้จัก...” นายวนที่แอบมานั่งอยู่หลังสุดยกมือขึ้นตอบว่า “รัก และหวงแหนด้วยใจใหม่ขอรับ”

(ขมัยภร แสงกระจ่าง, 2554: 217 - 218)

จากตัวอย่างเป็นการนำเสนอความคิดของตัวละครวัยรุ่นในมุมมองทางความคิดที่มีต่อแผ่นดินไทย และท้องถิ่นที่อยู่อาศัย การนำเสนอความคิดของตัวละครข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า พวกเขามีความรู้สึกรักและภูมิใจในความเป็นชาติ และเกิดจิตสำนึกอันดีที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการตอบแทนคุณแผ่นดิน และนอกจากนี้ยังปรากฏอัตลักษณ์วัยรุ่นที่สื่อถึงความรักชาติในมุมมองของคนสังคมที่ต้องการปลูกฝังให้วัยรุ่นรักในศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นสมบัติของชาติไทย ดังตัวอย่าง

ครูสมชายเพิ่งรู้เดี๋ยวนี้เองว่า ที่จริงแล้วชาวบ้านเขามีอคติกับเพลงตันไยงแคไหนเท่าที่เขาสอนนักเรียนไปนั้น สังเกตเห็นได้ชัดว่านักเรียนสนใจและชอบกันมาก ไม่คิดว่าผู้ปกครองกลับไม่ชอบ “บังครับ ผมจะบอกให้บังทราบ ว่า ตอนนี้ทางราชการเขาสับสนุนให้โรงเรียนในประเทศไทยส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น...ให้โรงเรียนแต่ละท้องถิ่นสนับสนุนให้เด็กได้รู้จัก ได้ฝึกฝนกันตั้งแต่เด็ก ๆ ต่อไปโตขึ้นจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่รู้จักหวงแหนในศิลปวัฒนธรรมของชุมชนตัวเอง”

(วันเสาร์ เจิงศรี, 2548: 51 - 52)

“กล้าวางแผนในชีวิตแล้ว...กล้าคิดว่าหลังจากเรียนจบ กล้าจะเปิดโรงเรียนสอนศิลปะ มวยไทยให้ชาวต่างชาติ...”

“จะมีคนเรียนหรือ”

“นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเมืองไทย จุดประสงค์หลักคือธรรมชาติที่งดงาม...นอกจากนี้แล้วศิลปะมวยไทยก็อยู่ในความสนใจของพวกเขาไม่น้อย ฝนคงไม่ทราบ ว่า ขณะนี้มวยไทยกำลังมีชื่อเสียงทั่วโลก...แต่ในเมืองไทยศิลปะมวยไทยกลับเป็นกีฬาที่กำลังตกต่ำที่สุด...แม้ไม่มีมวยไทยที่กล้าฝึกกับครูเส่นห์บนเวทีจริงแทบไม่เห็นมีใครใช้ กล้าอยากจรรโลงวิชาการแขนงนี้ไว้”

(ชิต ชยากร, 2557: 50 - 51)

ระฆังหมดยกสุดท้ายดังขึ้นเป็นสัญญาณสิ้นสุดการต่อสู้

กล้าวิ่งเข้าไปคุกเข่าตรงที่คมฉานล้ม เด็กหนุ่มก้มลงกราบเท้านักมวยรุ่นพี่ เป็นการขอโทษขอโพยตามธรรมเนียมผู้อ่อนอาวุโส

เสียงปรบมือแน่นหนักและเนิ่นนาน

เด็กหนุ่มสบตาคนฉาดด้วยรอยยิ้มเต็มภาคภูมิ รอยยิ้มนั้นบ่งบอกว่า ตราบใดที่คน
ไทยยังอยู่ แม่ไม้มวยไทยไม่มีวันตามไปจากเมืองไทยอย่างแน่นอน

(ชิต ชยากร, 2557: 132 - 133)

จะเห็นว่า ในมุมมองทางความคิดของตัวละครวัยรุ่น มวยไทย ถือเป็นศิลปะที่มีคุณค่าต่อ
แผ่นดิน ดังนั้นเขาจึงรู้สึกภูมิใจภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของชาติ และต้องการเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วย
จรรโลงและสืบทอดกีฬามวยไทยให้อยู่คู่คนไทยและแผ่นดินไทยต่อไป การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น
ข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมและหน่วยงานราชการมีความต้องการที่จะปลูกฝังอุดมการณ์
ความรักชาติ รักความเป็นไทยให้แก่วัยรุ่น ทั้งนี้เพื่อให้วัยรุ่นเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรักและห่วงแหน
แผ่นดินไทยและศิลปวัฒนธรรมของชุมชนซึ่งเป็นมรดกที่สำคัญของชาติ

อนึ่ง การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่ต้องมีความยึดมั่นต่อสถาบันหลักของชาติยังถูก
นำเสนอผ่านตัวละครอาวุโสที่อยู่ในเพศบรรพชิต ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการ
นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเป็นเวลานาน ส่งผลให้ตัวละคร
วัยรุ่นมีความคิดและทัศนคติที่ดีและเกิดการยอมรับในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนี้

หลวงลุงเป็นคนกำหนดเส้นทางให้ผ่านมาทางนี้เองทั้งที่หากจะให้ถึงจุดหมายเร็วต้อง
ไปอีกทางหนึ่ง...แต่เพราะต้องการให้หลานได้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองก่อนเดินทาง
นั่นคือ องค์พระบรมธาตุที่ข้างในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ขณะก้มกราบ มูลนิธิฐานจิตว่า
จะตั้งใจเล่าเรียนภาษาบาลีเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา จะทำให้ดีที่สุด เท่าที่สติปัญญาจะทำได้

(ธรา ศรีอนุรักษ์, 2559: 11 - 12)

มุเลมันใจว่าตนเองจะต้องก้าวไปได้ แม้จะก้าวไปไม่ถึงที่สุดก็ตาม แต่ทุกก้าวจะต้อง
เป็นไปด้วยความสุข เพราะการเรียนบาลีเป็นการเรียนหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า
เป็นการเรียนเพื่อความสงบสุขอย่างแท้จริง เมื่อใจตัวเองเป็นสุขแล้ว ทุกอย่างก็ย่อมเป็นไป
ในทางที่ดี

(ธรา ศรีอนุรักษ์, 2559: 124)

มาคืนหนึ่ง หลวงตาบอกกับขวัญ

“ตาอยากให้อ่านนั้นบวชเรียนต่อ เรื่องทางโลกย์มากน้อยเหมือนรอยล้อ มาเกิดก่อนมา
วนเวียนให้เจียนตาย ก้าวทางธรรมจำไว้คือทางถูก เจ้าเหมือนลูกพระพุทธสู่จุดหมาย อีกไม่
นานตาจะจากจะพรากตาย อยากให้ขวัญได้สบายได้ทางทอง”

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2555: 127)

จากตัวอย่างเป็นการนำเสนอความคิดของตัวละครผู้ใหญ่ที่ต้องการปลูกฝังวัยรุ่นให้มีความใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาและเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาต่อในทางธรรม เพราะเป็นสิ่งที่จะช่วยต่ออายุพระพุทธศาสนาได้ การนำเสนออัตลักษณ์ดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นความต้องการของผู้เขียนที่มุ่งหวังจะเชิดชูพระพุทธศาสนา (ธารา ศรีอนุรักษ์, 2559) ดังนั้นจึงต้องการถ่ายทอดมุมมองความคิดและครอบงำความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้แก่วัยรุ่น เพื่อให้เขาเกิดความเข้าใจว่า การเดินทางธรรมเป็นสิ่งที่ถูกต้องและพึงกระทำ เพราะเราทุกคนคือลูกของพระพุทธ ตัวละครวัยรุ่นในเรื่องจึงต้องบวชเรียน เพราะเป็นหลักในการดำเนินชีวิตที่จะช่วยให้พบกับความสงบสุขอย่างแท้จริง จากการศึกษายังพบการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านมุมมองความคิดตัวละครอาวูโสที่พยายามปลูกฝังให้วัยรุ่นสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ เพื่อแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังนี้

ยายกุสอนว่า แผ่นดินนี้ไม่ใช่ของใคร แต่เป็นของฟ้า เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินเป็นเป็นเจ้าของ แล้วเพิ่นก็แบ่งปันมาให้เราได้อยู่อาศัย ได้ทำกิน และกูปอกกับมันสองคนอีกว่า ไ้อ้คำหล้ามันก็ไหว้หลวงพ่อพระใสของกู เหมือนกับที่ไอ้เตียนมันไหว้ แล้วหลวงพ่อพระใสก็เป็นหลวงพ่อพระใสให้พวกมัน ส่วนไอ้เตียนมันก็ไหว้ในหลวงของกู เหมือนกับที่ไอ้คำหล้าไหว้ แล้วหลวงเพิ่นก็เป็นในหลวงให้กับพวกมัน แล้วกูก็พูดว่า อย่างนี้แล้วทำไมมีสองคนจะเป็นเพื่อนกันไม่ได้

(เขมชาติ, 2550: 149)

แม่วางหลวงพ่อพระใสองค์จำลองลงที่ชั้นบนสุดของโตะห่ม...อีกคนหนึ่งอะไรบางอย่างคล้าย กรอบรูปในมือ แม่เปิดผ้าคลุมรูปนั้น...พระบรมฉายาลักษณ์ในหลวงตอนที่พระองค์ท่านเสด็จฯ มาทรงยกช่อฟ้าที่วัดโพธิ์ชัย แม่วางพระบรมฉายาลักษณ์พระองค์ขึ้นถัดมาจากหลวงพ่อพระใส แม่ยกมือไหว้แล้วเดินกลับไปหาไอ้จ้อ พวกเรากรูเข้าไปไหว้ แม่ยิ้มให้พวกเราทุกคนแล้วแม่พูดว่า “ท่านดูพวกเรายู่นะ...” เป็นคำพูดประโยคสั้น ๆ ที่แม่พูดกับเราทุก ๆ คน แต่ผมรู้สึกได้ว่ามันช่างมีคุณค่าเหลือเกิน

(เขมชาติ, 2550: 166 - 167)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ตัวละครอาวูโสต้องการปลูกฝังความคิดและความเชื่อของตนให้แก่วัยรุ่น เพื่อให้วัยรุ่นสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อแผ่นดินไทย และการแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ด้วยการกราบไหว้ซึ่งถือว่าเป็นคุณลักษณะที่

ทุกคนพึงกระทำ เพราะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ เชิดชูความเป็นชาติไทย และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ (ศึกษาธิการ, กระทรวง, 2551)

จะเห็นว่า การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นข้างต้นจะมีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สังคมไทยต้องการ ซึ่งจะส่งผลต่อการปลูกฝังอุดมการณ์ทางความคิดทัศนคติของวัยรุ่นกับสถาบันหลักของชาติ เพื่อให้วัยรุ่นเห็นบทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ด้วยเหตุนี้ วัยรุ่นจึงต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของตนให้ได้อย่างครบถ้วนและเหมาะสมตามลำดับชั้นในสังคมที่ถูกสร้างขึ้นจากผู้ที่มิอำนาจรัฐหรือเป็นกลุ่มอำนาจหลักในสังคม เพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่การจัดระเบียบสังคม ซึ่งเป็นชุดความคิดความเชื่อที่จะเป็นฐานในการปฏิบัติอันเป็นการช่วยให้รัฐและผู้มีอำนาจสามารถปกครองได้อย่างราบรื่น (อุมาวัลย์ ชีซ้าง, 2555: 228)

3.2.3.2 วัยรุ่นต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพรมแดนเชื่อมต่อกับหลายประเทศ ทำให้มีการติดต่อกันในหลาย ๆ ด้าน การสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคน เพื่อให้เราสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข การนำเสนออัตลักษณ์ดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ในอดีตเคยเป็นบ้านพี่เมืองน้องที่ดีต่อกันเสมอมา แต่ด้วยมุมมองทางการเมืองที่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและลาวเปลี่ยนแปลงไปด้วย

การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่ต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ถูกถ่ายทอดผ่านเรื่องราวของ เจ้าปู่ม เด็กไทยที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดหนองคาย จากวรรณกรรมเรื่อง เพื่อนรักริมโขง และ มิตรภาพสองฝั่งโขงที่กำลังถูกคุกคามทางความคิดของชนชั้นนำในสังคมที่พยายามจะยึดเยียดและแบ่งแยกความเป็นคนด้วยเชื้อชาติ ดังตัวอย่าง

เด็กสองคนที่ถูกชาวโลกอุปโลกน์ว่าพวกเขาแตกต่างกันในความเป็นคน เหตุเพราะความแตกต่างด้านเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ และเรื่องทางสังคมการเมืองของผู้ใหญ่ ต่างคนต่างมองหน้ากันไปมา...เตียนยื่นมือขวาออกมาข้างหน้าอย่างช้า ๆ แต่ครู่หนึ่งมือขวาของเจ้าคำหล้าก็ยื่นออกมาสัมผัส

ปู่ยิ้มให้กับมิตรภาพที่กำลังจะก่อตัวขึ้นของเพื่อนรักทั้งสอง มันช่างเป็นภาพที่งดงามและยิ่งใหญ่สำหรับเขานัก เจ้าหนูถามตนเองจนนับครั้งไม่ถ้วนว่า ไทย ลาว ญวน มันต่างกันตรงไหน เมื่อโตขึ้นปู่ก็ยังมั่นใจในความคิดของตนว่า ที่จริงแล้วมนุษย์ทุกคนต่างเกิดมาเท่าเทียมกันทั้งสิ้น

(เขมชาติ, 2552: 193 - 194)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ปุ่ม และเพื่อน ๆ ถูกคนในสังคมแบ่งแยกความแตกต่างด้วยเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ใหญ่ในสังคมมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังหรือยึดเหนี่ยวมุมมองความคิด ให้แก่วัยรุ่น แต่ในมุมมองของปุ่มแล้ว เขารู้สึกไม่เห็นด้วยกับคำกล่าวนั้น และยังคงมั่นใจในความคิด ของตนที่ว่า *ที่จริงแล้วมนุษย์ทุกคนต่างเท่าเทียมกัน* การนำเสนอมุมมองความคิดของปุ่มเป็นผลมาจากเขาได้รับการอบรม ชี้นำที่ดีจากยายเข้ม ทำให้เขารู้สึกว่า ไม่มีสิ่งใดที่จะทำให้ลายมิตรภาพระหว่าง เขากับเพื่อนได้ ดังตัวอย่าง

ในปี พ.ศ.2523 นั้น ประเทศลาวเพิ่งเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบบสังคมนิยม มา เพียง 5 ปี ภาพลักษณ์ที่เป็นประเทศคอมมิวนิสต์ยังคงฝังอยู่ในใจผู้คนทั่วไปที่เฝ้ามองจาก ภายนอก โดยเฉพาะคนไทยฝั่งขวาของลำน้ำโขง

แม่น้ำโขงได้ถูกมนุษย์กำหนดใช้เป็นสัญลักษณ์แบ่งแยกความเป็นฝ่ายซ้ายและฝ่าย ขวาชัดเจนอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน ทั้งที่คนรุ่นเก่า ๆ เล่าว่าผู้คนสองฟากฝั่งแม่น้ำโขงไม่มีใคร แบ่งแยกว่าตนเป็นไทยหรือลาว รู้เพียง...ต่างเป็นพี่น้องกันทั้งสิ้น

(เขมชาติ, 2550: 27)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ในอดีตไทยและลาวต่างเป็นพี่น้องกันทั้งสิ้น ไม่เคยมีใครแบ่งว่าตน เป็นไทยหรือลาว แต่ปัจจุบันนี้แม่น้ำโขงกลับกลายเป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองที่คนในชาติใช้แบ่งแยก ความเป็นคน ดังนั้น ยายเข้มจึงต้องการที่จะปลูกฝังให้ปุ่มเป็นคนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อน บ้าน เพราะเขาเชื่อเสมอว่า ไม่ว่าจะระบอบการปกครองจะเปลี่ยนแปลงไปถึงเพียงไหน แต่ก็ไมอาจ เปลี่ยนความเป็นบ้านพี่เมืองน้องได้ ดังตัวอย่าง

ผมมองรอบ ๆ สนามคนยังปรบมือไม่เลิก แม้จะมีบางส่วนทยอยกลับไปข้างแล้ว ผม รู้ ด้วยตัวเองว่า มิตรภาพระหว่างไทยกับลาวกำลังจะก่อขึ้นใหม่อีกครั้ง หลังจากที่บึงตึงกันมา ตั้งแต่ลาวเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบสังคมนิยมเมื่อหกปีที่แล้ว

ผมเชื่อที่ยายเข้มเคยบอก แม่น้ำโขงเพียงขวางกันได้แต่เพียงเขตแดนเท่านั้น ไทย- ลาวล้วนเป็นพี่น้อง ไม่ว่าจะระบอบการปกครองจะเปลี่ยนแปลงไปถึงเพียงไหน จะเปลี่ยน ผู้ปกครองบ้านเมืองไปกี่ยุคกี่สมัย แต่ก็ไมอาจเปลี่ยนความเป็นบ้านพี่เมืองน้องที่เคยเป็นมา ได้... ไทย-ลาวไม่มีวันแล้งน้ำใจต่อกัน ยังคงมีมิตรภาพให้กันและกันเสมอมาและเสมอไป ตลอดเท่าที่แม่น้ำโขงยังไหลริน

(เขมชาติ, 2550: 255 - 256)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ผู้ใหญ่มีส่วนสำคัญในการถ่ายทอดความคิดแก่วัยรุ่น ซึ่งความคิดเหล่านี้สามารถทำลายมิตรภาพที่ดีระหว่างกันได้ ดังนั้น การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศเพื่อนบ้านจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่คนในสังคมควรปลูกฝังให้เกิดแก่วัยรุ่น เพื่อเป็นการจัดวางตำแหน่งที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม การนำเสนออัตลักษณ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าความสัมพันธ์ที่ดี มิตรภาพและคุณค่าของความเป็นคน เป็นสิ่งที่สำคัญเหนือกว่าสิ่งใด และการคุกคามด้วยอคติของผู้ใหญ่กลุ่มนี้ไม่สามารถทำลายมิตรภาพที่สวยงามระหว่างเพื่อนมนุษย์ได้ แม้เขตแดนระหว่างประเทศจะไร้ซึ่งมิตรภาพก็ตาม

การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่ต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้านถูกนำเสนอผ่านตัวละครผู้ใหญ่ในพื้นที่ที่ต้องการปรับเปลี่ยนมุมมองความคิดของผู้มีอำนาจว่า แท้จริงแล้ว ไทย-ลาวยังมีมิตรภาพที่ดีให้กันเสมอมา ด้วยเหตุนี้ วรรณกรรมทั้งสองเรื่องจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ผู้เขียนต้องการแสดงความเป็นตัวตนให้แก่คนในพื้นที่ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือต่อรองความความคิดของคนในสังคม และทำลายอคติของผู้ใหญ่บางกลุ่มที่พยายามครอบงำหรือยึดยึดให้วัยรุ่นแบ่งแยกความเป็นคนด้วยเชื้อชาติต่างกัน จนหลงลืมไปว่า ความขัดแย้งดังกล่าวเป็นเพียงภาพมายาที่ถูกสร้างขึ้นภายหลังเท่านั้น เพราะสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ มิตรภาพ มิตรภาพที่ไร้ซึ่งขีดจำกัดของพรมแดนระหว่างประเทศ หรืออุดมการณ์ของคนบางกลุ่ม

3.2.3.3 วัยรุ่นคืออนาคตของชาติ

วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นกลุ่มนี้นอกจากจะทำหน้าที่ในการปลูกฝังและถ่ายทอดอุดมการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติให้แก่วัยรุ่นดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือของรัฐที่พยายามปลูกฝังความคิดเรื่องหน้าที่พลเมืองให้แก่วัยรุ่น เพื่อให้เห็นบทบาทของตนเองในฐานะส่วนหนึ่งของชาติ มีส่วนช่วยให้เกิดความเจริญแก่ประเทศชาติและมีส่วนกำหนดอนาคตของชาติได้ ดังตัวอย่าง

“นี่เขาเรียกคอร์รัปชั่นใช่ไหมคะ?”

“ใช่แล้วล่ะ” พ่อนายบุญเติมตอบ “พวกหนูนี้แหละที่จะเป็นกำแพงขวางกั้นคอร์รัปชั่น ถ้าคนในสังคมหรือชุมชนช่วยกันสอดส่องพฤติกรรมของผู้บริหารท้องถิ่น จะไม่มีใครกล้าทำผิดกฎหมายดอก”

(สมคิด สิงสง, 2549: 86)

โปรแกรมเรียนรู้ร่วมกันของมูลนิธิในวันนั้น จัดขึ้นสำหรับเยาวชนคนหนุ่มสาว โดยเฉพาะในฐานะที่เป็นคลื่นลูกใหม่ ที่จะสืบทอดเจตนารมณ์และอุดมการณ์ของผู้เป็นพ่อ เป็นแม่ที่เปรียบเสมือนคลื่นลูกก่อนที่กำลังสาดซัดเข้าหาฝั่งและกำลังจะสลายตัวไปตามกาลเวลา และพลังแรงที่นับวันเหนียวล้าโรยรา

(สมคิด สิงสง, 2549: 107)

แดนอดคิดตามไปไม่ได้ว่า เมื่อมาถึงยุคของเขาแล้ว บ้านเมืองคงเปลี่ยนไปในทางที่ดี อาจมีสุนัขจิ้งจอกและเหลือบฝูงใหม่เหลือน้อยลง หากบทเรียนด้านศีลธรรมจรรยาไม่ถูกเบียดตกขอบไปด้วยฝีมือผู้ใหญ่ในยุคนี้ เขาอยากให้ความหวังของพ่อเป็นจริง

(วิน วนาตร, 2558: 148)

เวลายังคงเคลื่อนไปไม่หยุดนิ่ง เด็ก ๆ เพื่อนรักริมโขงต่างก็เติบโตไปตามกาลเวลา... พวกเขาเปลี่ยนผ่านจากวัยรุ่นล่องเข้าสู่วัยหนุ่มสาว เป็นกำลังสำคัญของโลกและแผ่นดินนี้สืบมา...และสืบไป

(เขมชาติ, 2552: 194)

จากตัวอย่างปรากฏบทสนทนาที่สื่อว่า วัยรุ่นคือผู้มีส่วนช่วยสร้างความเจริญและกำหนดอนาคตของชาติ ซึ่งเป็นถ่ายทอดความคิดของตัวละครผู้ใหญ่สู่ตัวละครที่เป็นวัยรุ่น เพื่อปลูกฝังให้วัยรุ่นมีความตระหนักต่อบทบาทและหน้าที่ในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต ทั้งนี้ นอกจากจะพบการปลูกฝังอุดมการณ์และความคิดจากผู้ใหญ่แล้ว ยังปรากฏความคิดของตัวละครวัยรุ่นที่มีต่อเรื่องนี้โดยตรงด้วย จะเห็นว่าในมุมมองและความคิดของตัวละครวัยรุ่น ความบกพร่องด้านศีลธรรมจรรยาที่ถูกครอบงำด้วยคนในยุคปัจจุบัน เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประเทศชาติยังไม่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ดังนั้น การจะพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองขึ้น คนในชาติจึงต้องมีคุณธรรม และศีลธรรมเกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมือง และการกระทำผิด ด้วยเหตุนี้ การปลูกฝังให้วัยรุ่นปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมจึงถูกนำเสนอในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น เพื่อให้วัยรุ่นใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติเมื่ออยู่ร่วมกันในสังคม ดังตัวอย่าง

“เอาหน้อยซีพวกเรา...” ช่างไก่อยุ่งให้เด็กหนุ่มกินเหล้าเป็นเพื่อน แต่เด็กกลุ่มนี้ไม่มีผู้ใดโดดเด่นด้านนี้ เพราะพวกเขาเชื่อฟังนายบุญเติมที่สั่งสอนเสมอว่า “เด่นด้านดี มีอนาคต”

(สมคิด สิงสง, 2549: 35)

เด็กชายรู้สึกตกใจ เมื่อคุณพ่อบอกเขาช่วยเดินไปเติมน้ำให้ม้าในโรงนาซึ่งอยู่ไม่ไกลจากตัวบ้านมากนัก แต่เนื่องจากขณะนั้นเป็นเวลาพลบค่ำและเด็กชายกลัวความมืด เขาจึงอึดเอื้อนไม่กล้าไป คุณพ่อรู้ดีเลยจุกตะเกียงให้เขา...

เมื่อเขาไปถึงประตูโรงนา...เด็กชายเริ่มลังเล เขารู้ดีว่าภายในโรงนานั้นมีอสุนีท แต่เมื่อตัดสินใจเปิดเข้าไป เขากลับพบว่ามันไม่น่ากลัวอย่างที่คิด เพราะแสงตะเกียงส่องสว่างให้เขาเห็นทั่วโรงนา เด็กชายยิ้มอย่างโล่งใจ “พ่อครับ ผมเห็นม้าในคอกแล้วครับ”

ไม่มีแสงตะเกียงไหนที่สามารถส่องให้เราเห็นได้ไกลไปถึงจุดหมาย...นอกจากว่า เราต้องเริ่มก้าวออกไปเสียก่อน

(ปะการัง (นามแฝง), 2555: 119 - 120)

“ดาบที่ทำให้เจ้าเศร้าไม่ใช่ดาบที่อยู่ ณ หนองน้ำหรรอกุด...แต่ดาบที่ทำให้เจ้าเศร้าคือดาบในใจของเจ้าเอง ดาบที่เจ้าสร้างขึ้นมาจากความนึกคิดของตัวเองนี้แหละทำให้เจ้าร้องไห้ทุกครั้งที่มีมันหายไป ดาบในใจเล่มนี้จะถูกค้นพบและสูญหายไปใใจของเจ้า ข้าแล้ว ข้าเล่า... ข้าแล้ว ข้าเล่า...ทำให้เจ้าเสียใจและร้องไห้อย่างนี้ต่อไปไม่มีวันจบสิ้น”

(ขุนเขา สินธุเสน เขจรบุตร, 2560: 58)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ผู้เขียนได้นำเสนอเหตุการณ์ในวรรณกรรมที่ตัวละครอาวุโสพยายามสั่งสอนให้ตัวละครวัยรุ่นปฏิบัติตนในด้านที่ดี รู้จักพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญและสามารถกำจัดความทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจด้วยการยอมรับและปล่อยวาง ซึ่งแฝงไปด้วยอุดมการณ์และความคิดที่พยายามปลุกฝังให้แก่วัยรุ่นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตน ดังนั้น วัยรุ่นจึงต้องใฝ่ดี มุ่งมั่นทำในการทำสิ่งที่ดี รู้จักกำจัดความทุกข์ในใจตนเอง และกล้าที่จะเผชิญกับโลกภายนอกเพื่อตามหาความสำเร็จในชีวิต และการศึกษาถือเป็นพื้นฐานที่จะช่วยให้วัยรุ่นประสบความสำเร็จได้ในอนาคตได้ จากการศึกษาวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นผู้เขียนจึงพยายามที่จะนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับการศึกษา เพื่อปลุกฝังให้วัยรุ่นเห็นความสำคัญของการศึกษาเล่าเรียนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ดังนี้

เรื่องสำคัญที่สุดที่พ่อพร้าสอนและย้ำเตือนกับลูกเสมอ นั่นก็คือ ‘การศึกษา’ พ่อบอกว่าการศึกษาเปรียบเสมือนนาทุ่งใหญ่ที่หากมีแล้วจะทำให้สามารถทำมาหากินไปได้ตลอดชีวิต พ่อยังย้ำว่าพวกเราเกิดมาพ่อแม่ไม่มีที่นาหรือทรัพย์สมบัติใด ๆ ให้เลย การศึกษานี้เองเป็นสมบัติที่พ่อแม่สามารถจะมอบให้ลูก ๆ ได้

(เขาวลิต ชันคำ, 2557: 119)

ผมยังเจ็บมือที่จับจอบอยู่เลย ปูกลับบอกให้ผมปลูกใหม่

“กว่าปุ่จะปลูกต้นไม้งามอย่างนี้ ต้องเสียไปไม่รู้เท่าไร การเรียนรู้ไม่อาจรู้ได้หมด ภายในวันเดียว เหมือนกัน เข้มลองปลูกครั้งแรกไม่สำเร็จ ก็ต้องลองใหม่ เข้มอาจต้องใช้เวลา ปลูกใหม่ซ้ำอยู่อย่างนั้นอีกหลายเที่ยวก็เป็นได้ คนเราล้มเหลวแค่ครั้งเดียวมันยังน้อยไป”

(ปิ่นนารี (นามปากกา), 2558: 103)

ยายเรียกหนูด้วยน้ำเสียงห้วน ๆ “กระต่าย มานี้” แถมชายตามองไปที่เก้าอี้นั่งข้าง ๆ แล้วหนูจะไปไหนได้ละ หนูบอกตัวเองว่าหนูไม่ได้ทำอะไรผิด นั่นแหละ จึงค่อยหายใจได้ทั่ว ท้องน้อยยายเริ่มต้นด้วยเสียงเย็น ๆ ว่า “รู้มั๊ยว่านักเรียนมีหน้าที่อะไร”

“เรียนค่ะ” หนูตอบสั้น ๆ

“ลูกมีหน้าที่อะไร” ยายถามต่ออีก คราวนี้หนูคิดนิดหน่อย แต่คำตอบของคุณครูที่ ป้อนใส่หัวพวกหนูเป็นประจำก็วิ่งปราดเข้ามาในหัว “กตัญญู กตเวที รู้คุณและตอบแทนคุณ”

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2549: 76)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ผู้เขียนได้นำเสนอความคิดของตัวละครอาวูโสซึ่งเปรียบเสมือน กระบอกเสียงของคนในสังคมที่ต้องการให้วัยรุ่นเห็นความสำคัญของการศึกษา เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่ สำคัญสำหรับวัยรุ่น และเป็นทรัพย์สินสมบัติที่พ่อและแม่สามารถมอบให้ลูกได้ ดังนั้น วัยรุ่นจึงต้องหมั่น ศึกษาหาความรู้และให้ความสำคัญกับการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งเป็นเครื่องมือหากินที่สามารถใช้ได้ตลอด ชีวิต มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ และตอบแทนคุณ นอกจากนี้ยังทำให้ตัวละครวัยรุ่นเกิดความ ตระหนักและเข้าใจต่อบทบาทของตนเองในฐานะส่วนหนึ่งของชาติ ที่มีส่วนช่วยทำให้เกิดความเจริญ แก่ประเทศชาติและมีส่วนกำหนดอนาคตของชาติด้วย

3.2.4 อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านเพศสภาพ

จากการศึกษาพบอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านเพศสภาพ 2 อัตลักษณ์ ดังนี้

3.2.4.1 วัยรุ่นหญิงต้องมีความเป็นกุลสตรี และรู้จักรักษานวลสงวนตัว

วัยรุ่นหญิงถูกกำหนดบทบาทให้เป็นผู้ดูแลความเรียบร้อยภายในบ้านและเป็นวัยที่ต้อง ระมัดระวังตัวอยู่เสมอเพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของสังคมและเพศตรงข้าม ดังนั้น วัยรุ่นหญิงจึงต้องรัก นวลสงวนตัว พิถีพิถันในการคบเพศตรงข้ามและการเลือกคู่ครอง การนำเสนอผู้เขียนได้เลือกใช้ตัว ละครที่มีบุคลิกและประสบการณ์สูงกว่าเป็นผู้ปลูกฝังความคิดและทัศนคติเกี่ยวกับความเป็นหญิงสู่ ตัวละครวัยรุ่นหญิง เพื่อให้วัยรุ่นหญิงมีลักษณะและพฤติกรรมเหมาะสมตามที่สังคมต้องการ ดัง ตัวอย่าง

“ลูกผู้หญิงเราชีวิตคู่ทำได้คนเดียวนะหนูจำ ต้องเตรียมความพร้อมให้ดีเสียก่อน”

“จริงหรือพี่ หนูเห็นพวกดาราดาราเขาเปลี่ยนคู่กันออกบ่อย...”

“ฟังนะที่จะบอก พี่วรรณเอา่มือโอโบล้อร์ซี่ “สังคมไทยเรายังมีบรรทัดฐานเรื่อง
 ฝ่ายเดียวเมียเดียว โดยเฉพาะฝ่ายหญิง ถ้าล้มเหลวครั้งแรกก็หมดค่าจะถูกสังคมดูหมิ่นดูแคลน
 ได้โดยง่าย”

รัศมีค้อมศีรษะพนมมือไหว้พี่วรรณ “ขอบพระคุณค่ะพี่ หนูจะจำคำของพี่ไว้”

(สมคิด สิงสง, 2549: 101)

“เรื่องชีวิตครอบครัวต้องดูให้ดี ๆ ลูก อาร์เขาเป็นผู้ใหญ่กันทั้งคู่ผ่านชีวิตวัยรุ่นมาได้
 อย่างสวยงามสมควรเป็นแบบอย่าง...”

พอบอกว่าในสังคมไทยเราแต่โบราณ นิยมครองคู่กันแบบฝ่ายเดียวเมียเดียว ไม่นิยม
 การสำส่อนมากู้ สังคมไทยจึงอยู่โดยสันติสุข และพอเพียงมาถึงปัจจุบัน คนรุ่นใหม่รับเอา
 วัฒนธรรมด้านที่ต่ำเข้ามาสำคัญผิด โดยที่คิดว่าชีวิตคู่สามารถทดลองอยู่กินกันได้ เพื่อเรียนรู้
 ชิงกันและกัน ทำให้หลายคู่พากันชิงสุกก่อนห่าม ลงท้ายไปก็ไม่รอดต้องแยกทางกัน โดยที่
 ปัญหาเด็กกำพร้าไว้เป็นจุดต่างของสังคม...

“ไม่น่าเชื่อว่าจิตใจคนจะต่ำทรามได้ถึงขนาดนี้”

“แต่มันก็เกิดขึ้นบ่อย ๆ ในสังคมปัจจุบัน”

“หนูคนนึงละ สัญญาว่าจะไม่ทำเลวทรามอย่างนั้น” รัศมีพูดจาชิงชัง สายไหมกับ
 เพื่อนๆคนอื่น ๆ พยักหน้าเห็นด้วย

(สมคิด สิงสง, 2549: 124 - 126)

โตเป็นสาวแล้ว ไปไหนมาไหนต้องระวังตัว อย่างนี้กว่าตัวเองโตแล้วช่วยตัวเองได้ การ
 คบผู้ชายก็เหมือนกัน อย่าทำให้เขามีความหวัง หรือทำให้เขาคิดว่าเราชอบเขา เพราะเราไม่รู้
 หรือกว่า เขาเป็นตัวจริงหรือเปล่า เพราะว่าเราอายุยังน้อย เป็นเพื่อนกัน คบกัน รู้จักรู้จักกัน
 พอดี ๆ ก็พอได้ อย่าให้ถึงขนาดไปไหนมาไหนด้วยกันสองต่อสองนะ ปัญหามันจะตามมาอีก
 มาก เราเป็นลูกผู้หญิงเกิดอะไรขึ้นมีแต่เสียหาย

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2549: 95)

“อย่าโกรธเขาเลยนะ เขาก็หวังดีต่อหนูเหมือนยายนั่นแหละ พวกหนูเป็นคนรุ่นใหม่ อาจเห็นว่าที่ทำนี่ไม่มีอะไร ทำไปด้วยบริสุทธิ์ใจ แต่สำหรับผู้ใหญ่ที่อาบน้ำร้อนมาก่อน ต่างก็มองเห็นความไม่เหมาะสม สมัยก่อนนะ ผู้หญิงต้องรักษานวลสงวนตัว” พอยายพูดถึงตรงนี้ พี่ข้าวฟ่างเขาก็หน้าแดงขึ้นมานิดหนึ่งแล้วพูดสวนขึ้นว่า “คุณยายคะนี่มันสมัยไหนแล้ว”

(خمัยภร แสงกระจ่าง, 2549: 151)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ตัวละครที่มีวุฒิภาวะและประสบการณ์สูงกว่ากำลังพยายามสั่งสอน ตัวละครวัยรุ่นหญิงเกี่ยวกับบรรทัดฐานและค่านิยมของสังคมไทยที่มีต่อการครองเรือน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงเป็นเพศที่มีความเสี่ยงต่อการถูกดูหมิ่นดูแคลนของคนในสังคม ผู้หญิงจึงไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนการมีครอบครัว นอกจากนี้ยังมีการกล่าวอ้างถึงสภาพสังคมปัจจุบันที่วัยรุ่นรับเอาวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามา ทำให้การอยู่กินก่อนแต่งงานกลายเป็นเรื่องปกติ ซึ่งตัวละครผู้ใหญ่นี้ได้นำเสนอให้เห็นว่า ความคิดดังกล่าวเป็นความคิดที่ผิด เป็นความคิดที่ต่ำช้า ผิดแปลกไปจากค่านิยมของสังคมไทยที่มีมาแต่โบราณ และยังส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาอย่างมากมาย ดังนั้น วัยรุ่นหญิงจึงต้องรู้จักรักษานวลสงวนตัว และระมัดระวังในการเลือกคบคน

จากการศึกษาผู้เขียนยังได้นำเสนออัตลักษณ์สังคมที่ถูกปลูกฝังและถ่ายทอดจากบุคคลรอบข้างเพื่อให้วัยรุ่นหญิงมีความเป็นกุลสตรี คือต้องมีความรับผิดชอบต่องานบ้านงานเรือน ดังตัวอย่าง

พ่อตั้งใจแสดงฝีมือแก่อ่อมหอยขมให้สายไหมดู พร้อมสั่งสอนเสมอว่า “เป็นผู้หญิงต้องซำของเรื่องสำหรับข้าวชะลูด”

(สมคิด สิงสง, 2549: 33)

งานทำความสะอาดบ้าน หุงข้าว ต้มแกง และตักน้ำ ตำข้าว เหล่านี้ถือเป็นงานของลูกผู้หญิงอีสานทุกครัวเรือน ทว่าเข้าใดที่ปอຍໂหมเอาข้าวลงครก สมานผู้เป็นพี่ชายก็จะช่วยน้องสาวตำข้าวด้วยเสมอ แต่ต้องหลังจากที่เขาเอง ตักน้ำจากบ่อในสวนขึ้นรถฝักต่าง ๆ ที่ปลูกไว้เสร็จสิ้นแล้ว

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2556: 92 - 93)

จะเห็นว่า อัตลักษณ์สังคมมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังและถ่ายทอดให้วัยรุ่นหญิงมีความรับผิดชอบต่องานบ้านงานเรือน ผู้เขียนได้นำเสนอให้เห็นว่า วิธีการดำเนินชีวิต และพฤติกรรมของตัวละครวัยรุ่นหญิงต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญด้านการทำอาหาร งานเย็บปักถักร้อย และรับผิดชอบงานภายในบ้าน ซึ่งเป็นลักษณะการถ่ายทอดอุดมการณ์ความเป็นหญิงจากคนในสังคม นอกจากนี้ผู้เขียนยัง

ได้นำเสนอบุคลิกของวัยรุ่นหญิงที่เหมาะสมต่อมุมมองของคนในสังคมเพื่อจัดวางลักษณะและตำแหน่งที่ ถูกต้องแก่วัยรุ่นหญิงด้วย ดังตัวอย่าง

“ฮือ ๆ ๆ” หนูร้องไห้เสียงดังจนตัวเองยังตกใจ

“ไม่ต้องร้อง” เสียงยายดู “ร้องทำไม...หา” หนูก็ยังร้องอยู่

“เป็นสาวเป็นนาง อดทนหน่อย” ทั้งที่ปวดแสบปวดร้อน หนูก็ดอดขำไม่ได้ที่ยาย บอกว่าหนูเป็นสาวเป็นนาง ถ้าจำไม่ผิดหนูว่ายายเคยว่าหนูเป็นเด็กเป็นเล็กด้วยนะ

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2549: 49)

แม่คอยปรามพึมพำเป็นลูกผู้หญิง โบราณไม่ให้ร้องเพลงในครัวจะมีผีวักแก แล้วอ้า ปากหอมในสวนก็ไม่สมควรอีก ชาวบ้านได้ยินก็นินทาว่าเป็นหมาตัวเมียหอมเรียกตัวผู้

(ประพิศ คุณาวุฒิ, 2555: 121)

หนูเบื่อที่สุดเลยประโยคที่ว่า “นี่ ๆ แกจะนอนกินบ้านกินเมืองไปถึงไหน เป็นสาว เป็นนาง นอนจนตะวันส่องกันแล้ว” หนูไม่เคยนอนกินบ้านกินเมืองเลยสักครั้งหนึ่งเพราะหนู กินบ้านก็ไม่เป็นกินเมืองก็ยังไม่ได้

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2549: 21 - 22)

จ้อยรู้ว่าภารงานหลายต่อหลายอย่างเอ็งทำได้ดีกว่าเขาเสมอ เธอใจเย็นกว่า ชยัน หมั่นเพียรกว่า

(คามิน คมนีย์, 2559: 163)

จากตัวอย่างเป็นการนำเสนอลักษณะของวัยรุ่นหญิงที่ต้องมีความอดทน มีกิริยาเรียบร้อย ห้ามร้องเพลงในครัว ต้องตื่นแต่เช้า และเพศหญิงเป็นเพศที่ใจเย็น ชยัน หมั่นเพียรกว่าเพศชาย และมีความละเอียดอ่อน ซึ่งเป็นอัตลักษณ์การนำเสนอวัยรุ่นที่เป็นความประสงค์ของสังคมไทย เพื่อต้องการปลูกฝังให้วัยรุ่นหญิงมีบุคลิกเรียบร้อย และมีความเป็นกุลสตรี

3.2.4.2 วัยรุ่นชายต้องเป็นสุภาพบุรุษ และไม่เอาเปรียบผู้หญิง

วัยรุ่นชาย เป็นเพศที่ถูกประกอบสร้างให้เป็นผู้ที่ต้องมีความเสียสละ และต้องดูแลและไม่เอาเปรียบเพศตรงข้าม ด้วยเพศสภาพของวัยรุ่นที่มีความแข็งแรงกว่า ดังนั้น การนำเสนออัตลักษณ์ของวัยรุ่นชายที่ปรากฏในวรรณกรรม ผู้เขียนจึงได้นำเสนอลักษณะของวัยรุ่นชายที่สังคมต้องการ โดยใช้ตัวละครผู้ใหญ่ทำหน้าที่ในการปลูกฝังอุดมคติให้วัยรุ่นชายต้องเป็นสุภาพบุรุษ และไม่เอาเปรียบผู้หญิง ดังตัวอย่าง

ผมฟังพี่วันจันทร์พูดครบทุกประโยค รู้สึกผิดในใจอย่างรุนแรงนึกถึงคำที่ครูสอน
สมาธิที่โรงเรียน เธอต้องเป็นสุภาพบุรุษนะ ในโรงเรียนของเราสร้างคนเพื่อทำเพื่อคนอื่น
ตามแนวคิดศรัทธา เธอต้องดูแลคนแก่ เด็กและผู้หญิง

(خمัยภร แสงกระจ่าง, 2557: 64)

เขาไม่รู้ว่าเด็กผู้ชายต้องไม่รังแกหรือเอาเปรียบเด็กผู้หญิง การที่มีร่างกายแข็งแรง
กว่าก็เพื่อปกป้องผู้ที่อ่อนแอกว่า ไม่ใช่เพื่อเอาเปรียบหรือเอาชนะ...

(โตม วุฒิชัย, 2551: 92)

“เป็งสุภาพบุหุกหน้อย โลงเลียนสานศรัทธาพาล่ายสอนลี้ใจ ให้คงแก่กับผู้หญิง
ออกก่องลี้” ผมชะงักขาไปทั้งตัวด้วยความอาย อาม่าเป็นใครกัน จึงรู้จักโรงเรียนสานศรั
ทธาของผมเป็นอย่างดี ใช่ ความจริงผมต้องเป็นสุภาพบุรุษ ต้องดูแลคนแก่ เด็กและผู้หญิง
แต่นี้ผมไม่ได้ทำเลยนับแต่เจ้ออาม่า

(خمัยภร แสงกระจ่าง, 2557: 33)

“อาตี ห่องนองอ้วไม่ต้องทำนะ ลื้อเปงพูชาย อย่าเข้าไปห่องนองพูหญิง จำใส่ใจไว้
หน้อย ไม่ใช่ห่องอ้วคงเดียว ห่องพูหญิงทุกคน ลื้อจำไว้”

(خمัยภร แสงกระจ่าง, 2557: 230)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ผู้เขียนได้สร้างตัวละครผู้ใหญ่เพื่อปลูกฝังและถ่ายทอดอัต
ลักษณ์วัยรุ่นชายให้วัยรุ่นชายมีความเป็นสุภาพบุรุษ ต้องรู้จักดูแลคนแก่ เด็กและผู้หญิง และต้องไม่
รังแกหรือเอาเปรียบผู้หญิงซึ่งถือเป็นคุณสมบัติสำคัญที่สังคมพยายามปลูกฝังให้เกิดขึ้นแก่ผู้ชายทุกคน

จากการศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคม พบอัตลักษณ์วัยรุ่นทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) อัต
ลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิต 2) อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านพฤติกรรม 3) อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านความคิด
และทัศนคติ และ 4) อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านเพศสภาพ ซึ่งเป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีอิทธิพลมา
จากการอบรมสั่งสอนหรือการปลูกฝังความคิดของคนในสังคม และสภาพแวดล้อมที่วัยรุ่นอาศัยอยู่

โดยสรุป จากการศึกษอัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมกลุ่มนี้ สามารถจำแนกอัตลักษณ์
วัยรุ่นออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. อัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคล ประกอบด้วย

- 1.1 อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิต คือ วัยรุ่นต้องการอิสระในการดำเนินชีวิต
- 1.2 อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านบุคลิกภาพ

- 1.2.1 วัยรุ่นมีบุคลิกภายนอกคล้ายวัยเด็ก แต่มีความคิดเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น
- 1.2.2 วัยรุ่นสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม
- 1.3 อັตลัษณ์วัยรุ่นด้านพฤติกรรม
 - 1.3.1 วัยรุ่นขาดความรับผิดชอบ
 - 1.3.2 วัยรุ่นมีความต้องการอยู่เหนือผู้อื่น
 - 1.3.3 วัยรุ่นมีพฤติกรรมรุนแรง ก้าวร้าวและเอาแต่ใจ
 - 1.3.4 วัยรุ่นมีความเสี่ยงต่อการถูกชักนำไปในทางที่ผิด
- 1.4 อັตลัษณ์วัยรุ่นด้านอารมณ์และความรู้สึก
 - 1.4.1 วัยรุ่นมีความสับสนทางด้านอารมณ์ และความรู้สึก
 - 1.4.2 วัยรุ่นจะเกิดอารมณ์ง่าย และรุนแรง
- 1.5 อັตลัษณ์วัยรุ่นด้านความคิด ทศนคติ คือ วัยรุ่นจะมีความเชื่อมั่นต่อความคิดและการกระทำของตนเอง

2. อັตลัษณ์ระดับสังคม ประกอบด้วย

- 2.1 อັตลัษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิต
 - 2.1.1 วัยรุ่นมีการดำเนินชีวิตตามวิถีชนบท
 - 2.1.2 วัยรุ่นมีการดำเนินชีวิตตามกระแสวัฒนธรรม
- 2.2 อັตลัษณ์วัยรุ่นด้านพฤติกรรม คือ วัยรุ่นมีพฤติกรรมรุนแรง
- 2.3 อັตลัษณ์วัยรุ่นด้านความคิด ทศนคติ
 - 2.3.1 วัยรุ่นต้องมีความยึดมั่นต่อสถาบันหลักของชาติ
 - 2.3.2 วัยรุ่นต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน
 - 2.3.3 วัยรุ่นคืออนาคตของชาติ
- 2.4 อັตลัษณ์วัยรุ่นด้านความเป็นชายและความเป็นหญิง
 - 2.4.1 วัยรุ่นหญิงต้องมีความเป็นกุลสตรี และรู้จักรักษานวลสงวนตัว
 - 2.4.2 วัยรุ่นชายต้องเป็นสุภาพบุรุษ และไม่เอาเปรียบผู้หญิง

อนึ่ง การนำเสนออັตลัษณ์วัยรุ่นดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อค้นพบว่า อັตลัษณ์วัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมกลุ่มนี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การนำเสนออັตลัษณ์วัยรุ่นที่พึงประสงค์ เป็นการนำเสนออັตลัษณ์วัยรุ่นในด้านบวก กล่าวคือ เป็นการนำเสนออັตลัษณ์วัยรุ่นที่เป็นความมุ่งหมายของสังคม เพื่อต้องการให้วัยรุ่นกระทำบางสิ่งบางอย่างภายใต้เงื่อนไขและความต้องการของสังคม ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นการนำเสนออັตลัษณ์วัยรุ่นในระดับสังคมที่ผู้เขียนต้องการแสดงให้เห็นว่า สังคมมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังหรือตอก

ย้าอัตรลักษณ์ให้แก่วัยรุ่น เพื่อให้วัยรุ่นมีอัตรลักษณ์อันพึงประสงค์ จากการศึกษาพบการนำเสนออัตรลักษณ์ที่พึงประสงค์ ดังนี้

- 1.1 วัยรุ่นมีการดำเนินชีวิตตามวิถีชนบท
- 1.2 วัยรุ่นมีบุคลิกภายนอกคล้ายวัยเด็ก แต่มีความคิดเป็นของตัวเองมากขึ้น
- 1.3 วัยรุ่นสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม
- 1.4 วัยรุ่นจะมีความเชื่อมั่นต่อความคิดและการกระทำของตนเอง
- 1.5 วัยรุ่นต้องมีความยึดมั่นต่อสถาบันหลักของชาติ
- 1.6 วัยรุ่นต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน
- 1.7 วัยรุ่นคืออนาคตของชาติ
- 1.8 วัยรุ่นหญิงต้องมีความเป็นกุลสตรี และรู้จักรักษานวลสงวนตัว
- 1.9 วัยรุ่นชายต้องเป็นสุภาพบุรุษ และไม่เอาเปรียบผู้หญิง

2. การนำเสนออัตรลักษณ์วัยรุ่นที่ไม่พึงประสงค์ เป็นการนำเสนออัตรลักษณ์วัยรุ่นในด้านลบที่สะท้อนให้เห็นพฤติกรรม อารมณ์ ความรู้สึกและความคิด ทศนคติของตัวละครวัยรุ่นที่เกี่ยวข้องกับอธิบายตัวตนของวัยรุ่นตามความเข้าใจของคนในสังคมผ่านมุมมองของผู้เขียน จากการศึกษาพบการนำเสนออัตรลักษณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ดังนี้

- 2.1 วัยรุ่นต้องการอิสระในการดำเนินชีวิต
- 2.2 วัยรุ่นมีการดำเนินชีวิตตามกระแสวัฒนธรรม
- 2.3 วัยรุ่นมีความสับสนทางด้านอารมณ์ และความรู้สึก
- 2.4 วัยรุ่นจะเกิดอารมณ์ง่าย และรุนแรง
- 2.5 วัยรุ่นขาดความรับผิดชอบ
- 2.6 วัยรุ่นมีความต้องการอยู่เหนือผู้อื่น
- 2.7 วัยรุ่นมีพฤติกรรมรุนแรง ก้าวร้าวและเอาแต่ใจ
- 2.8 วัยรุ่นมีความเสี่ยงต่อการถูกชักนำไปในทางที่ผิด

นอกจากการจำแนกอัตรลักษณ์วัยรุ่นออกเป็น 2 ลักษณะดังกล่าวข้างต้น วรรณกรรมกลุ่มนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของการนำเสนออัตรลักษณ์วัยรุ่นของแต่ละยุคสมัยด้วย ซึ่งผู้วิจัยสามารถจำแนกการนำเสนออัตรลักษณ์วัยรุ่นออกเป็น 3 กลุ่ม ตามช่วงเวลาของการผลิตและเผยแพร่วรรณกรรม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัล ในช่วงปี พ.ศ.2547-2551 วรรณกรรมกลุ่มนี้จะนำเสนอเนื้อเรื่องใน 4 ลักษณะ คือ 1) การนำเสนอเนื้อเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตชนบทและการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต 2) การนำเสนอเนื้อเรื่องเกี่ยวกับ

การอนุรักษ์มรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ และอุดมการณ์ความรักชาติ 3) การนำเสนอเนื้อเรื่องเกี่ยวกับความขัดแย้งของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน และ 4) การนำเสนอเนื้อเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมของวัยรุ่นที่มีผลมาจากอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

กลุ่มที่ 2 วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัล ในช่วงปี พ.ศ.2552-2556 วรรณกรรมในกลุ่มนี้จะนำเสนอเนื้อเรื่อง 3 ลักษณะ คือ 1) การนำเสนอเนื้อเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตชนบทและความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ 2) การนำเสนอเนื้อเรื่องเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และ 3) การนำเสนอเนื้อเรื่องเกี่ยวกับพัฒนาการทางความคิดและความต้องการของวัยรุ่น ที่สื่อให้เห็นว่าวัยรุ่นเริ่มมีความคิดเป็นของตัวเองมากยิ่งขึ้น และต้องการมีอิสระ ปราศจากการถูกควบคุมของผู้ใหญ่ และกฎระเบียบในโรงเรียน

กลุ่มที่ 3 วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัล ในช่วงปี พ.ศ.2557-2563 วรรณกรรมกลุ่มนี้จะนำเสนอให้เห็นเนื้อเรื่องที่มีอิทธิพลจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในด้านเทคโนโลยีและความเจริญก้าวหน้าของวัตถุสิ่งของ รวมถึงการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับมุมมองทางการเมืองของกลุ่มคนชนบทที่ต้องอยู่อาศัยอยู่ท่ามกลางสงครามการต่อสู้ของคนภายนอกประเทศที่กำลังรุกคืบเข้ามายังแผ่นดินไทย จากการศึกษาพบการนำเสนอเนื้อเรื่องใน 5 ลักษณะ คือ 1) การนำเสนอเนื้อเรื่องเกี่ยวกับอิทธิพลของเทคโนโลยีที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของวัยรุ่น 2) การนำเสนอเนื้อเรื่องที่สะท้อนให้เห็นอุดมการณ์ทางความคิดและการกระทำของวัยรุ่นที่เป็นผลให้วัยรุ่นมีความเชื่อมั่นต่อความคิดและการกระทำของตน 3) การนำเสนอเนื้อเรื่องเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติที่กำลังถูกคุกคามด้วยความเจริญก้าวหน้าของสังคมและความต้องการของมนุษย์ 4) การนำเสนอเนื้อเรื่องเกี่ยวกับมุมมองทางการเมืองและสังคม และ 5) การนำเสนอเนื้อเรื่องเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ต้องการปลูกฝังให้วัยรุ่นใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจให้สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากการจัดกลุ่มวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยมีทรรศนะต่อการนำเสนอเนื้อเรื่องที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัยดังนี้ วรรณกรรมในกลุ่มที่ 1 และ 2 โดยส่วนใหญ่จะเป็นการนำเสนอเนื้อเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับความต้องการของสังคม หรือการนำเสนอเกี่ยวกับอัตลักษณ์ที่พึงประสงค์ ส่วนวรรณกรรมในกลุ่มที่ 3 จะนำเสนอเนื้อเรื่องอย่างหลากหลายทั้งในมิติของอัตลักษณ์ที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์ ผ่านการแสดงออกด้านการดำเนินชีวิต พฤติกรรม ความคิด และทัศนคติที่ตัวละครวัยรุ่นได้รับอิทธิพลมาจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความทันสมัยของสื่อเทคโนโลยี ซึ่งสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมในยุคปัจจุบันได้อย่างชัดเจน

บทที่ 4

กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น ในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

จากการศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่น พบว่า ผู้เขียนจะนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านต่าง ๆ ด้วยกลวิธีที่แตกต่างกัน ในบทนี้จึงเป็นการศึกษากลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นซึ่งเป็นการวิเคราะห์วรรณกรรมในระดับตัวบทที่ผู้เขียนใช้เป็นหลักการเบื้องต้นในการสร้างวรรณกรรม เพื่อให้การนำเสนอเนื้อเรื่องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่ผู้เขียนต้องการส่งสาร

การศึกษากลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 2 แนวคิด ได้แก่ 1) แนวคิดองค์ประกอบทางวรรณกรรม และ 2) แนวคิดกลวิธีทางภาษา จากการศึกษาปรากฏกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.1 กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นตามแนวคิดองค์ประกอบทางวรรณกรรม

องค์ประกอบทางวรรณกรรมเป็นหลักการเบื้องต้นที่ผู้เขียนใช้เป็นแนวทางในการสร้างวรรณกรรม ซึ่งจะต้องมีความสอดคล้องกับวัยของผู้อ่าน ตอบสนองความต้องการของผู้อ่านที่มีต่อเรื่องต่าง ๆ ที่ประโยชน์ต่อสังคมในการปลูกฝังอัตลักษณ์ที่ดีแก่วัยรุ่น การศึกษากลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นตามองค์ประกอบทางวรรณกรรม ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการศึกษาออกเป็น 5 กลวิธีประกอบด้วย

4.1.1 โครงเรื่อง

โครงเรื่อง เป็นองค์ประกอบที่แสดงให้เห็นเนื้อเรื่องคร่าว ๆ ของวรรณกรรมซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง ให้สามารถดำเนินไปตามความต้องการของผู้แต่ง โดยที่เหตุการณ์และเรื่องราวเหล่านั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันอย่างสมเหตุสมผล โครงเรื่องที่ดีต้องมีเหตุการณ์ที่เร้าความรู้สึกของผู้อ่านให้ชวนติดตามขึ้นเรื่อย ๆ หัวใจสำคัญที่สุดของโครงเรื่องคือการสร้างข้อขัดแย้งและอุปสรรคให้เกิดขึ้นกับตัวละคร

จากการศึกษากลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์ผ่านโครงเรื่อง พบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีดังกล่าวเพื่อนำเสนอให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นในด้านต่าง ๆ ดังนี้

สายฝนบนถนนคอนกรีต วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่นำเสนอโครงเรื่องหลักเกี่ยวกับชีวิตของเด็กหญิงวัยสิบสามปีที่ถูกพ่อและแม่ทอดทิ้งให้อยู่กับปู่จนเกิดเป็นปมปัญหาในชีวิต การเลี้ยงดูแบบจำกัดขอบเขตด้านการใช้ชีวิตมากเกินไป ทำให้เขากลายคนนี้เป็นคนเอาแต่ใจ ไม่รู้จักการรอคอย

เพราะเมื่อเขาต้องการสิ่งใด ปู่จะหาให้เขาได้เสมอ แต่มีสิ่งเดียวที่ปู่ไม่เคยให้เขาได้คือ ความอิสระ เขา รู้สึกความอึดอัดและไม่มีความสุขที่ต้องอยู่ภายในกรอบที่ปู่กำหนดไว้ตลอดเวลา ทำให้เขาเริ่มมีความคิดที่จะหนีออกจากบ้าน จนเมื่อเขาได้พบกับน้ำชายหนุ่มวัยกลางคนที่เคยทำงานร่วมกับพ่อแม่ และปู่ เขาจึงตัดสินใจเดินทางไปกับน้ำและจ้างน้ำให้ลักพาตัวเขาไป เหตุการณ์ในครั้งนั้นทำให้เขา เข้าใจโลกภายนอกที่ปราศจากการควบคุมดูแลของปู่มากขึ้น และได้เรียนรู้ชีวิตที่อิสระดังที่เขา ต้องการ แต่สุดท้ายแล้วโลกภายนอกกลับทำให้เขารู้ว่า เป็นสิ่งที่น่ากลัว และเขาไม่สามารถที่จะมีชีวิต อยู่ได้ถ้าไม่มีปู่

การนำเสนอโครงเรื่องของวรรณกรรมข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า การถูกควบคุมหรือจำกัด ขอบเขตในการใช้ชีวิตมากเกินไปจะทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกที่รุนแรงและแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ไม่ เหมาะสม เช่น การหนีออกจากบ้าน ทั้งนี้เพราะวัยรุ่นมีความต้องการอิสระในการดำเนินชีวิต กลวิธี ข้างต้นจึงเป็นกระบวนการใช้ภาษาในฐานะที่เป็นเครื่องมือกำหนดตัวตนของวัยรุ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับ การจัดตำแหน่งตัวตนในสังคมผ่านมุมมองของผู้เขียน เพื่อนำเสนอว่าครอบครัวมีส่วนสำคัญที่จะ ช่วยให้เราเข้าใจความคิด ความรู้สึกของตัวเองมากขึ้น และสามารถจัดการกับความคิดและความ ต้องการของตัวเองได้อย่างเหมาะสม

สลินดงบายู วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่นำเสนอโครงเรื่องหลักเกี่ยวกับชีวิตของนุญและ แดนที่ต้องย้ายถิ่นฐานจากอำเภอยะรังมาอาศัยอยู่ท่ามกลางธรรมชาติอันบริสุทธิ์ทางตอนล่างของ ประเทศไทย ‘สลินดงบายู’ การเรียนรู้สภาพสังคมใหม่ดูเหมือนจะไม่เป็นเรื่องยากสำหรับพวกเขาสอง คน เพราะได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ดีจากพ่อแม่ ทำให้พี่น้องสองคนนี้มีความคิดที่ค่อนข้างจะเป็นผู้ใหญ่ มีความมุ่งมั่น ตั้งใจและต้องการหารายได้เพื่อแบ่งเบาภาระครอบครัว จนวันหนึ่งเมื่อพ่อป่วยเป็น ไข้ในท้อง ทำให้เขาสองคนรู้คุณค่าของชีวิตมากขึ้น สภาพแวดล้อมในสลินดงบายูเปลี่ยนแปลงไปอย่าง รวดเร็ว ความทันสมัยด้านสาธารณูปโภคเริ่มก่อตัวขึ้นในสลินดงบายู ทำให้พี่น้องทั้งสองคนต้อง ปรับตัวอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเหมาะสม พวกเขาเชื่อเสมอว่าทุกอย่าง ในชีวิตไม่ได้อยู่ที่วัย เวลา หรือโอกาสที่คนอื่นยื่นให้ แต่มันต้องเกิดจากการสร้างโอกาสด้วยตัวเอง เขา ทั้งสองคนจึงกลายเป็นคนที่มีความสุขที่จะเรียนรู้กับสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพราะเขาคิดว่า “หากไม่รู้ อะไรเลยก็เหมือนกับคนหูหนวกตาบอด” นุญและแดนต้องย้ายที่อยู่อีกครั้งแต่นั้นก็ได้สร้างความ หนักใจให้แก่พวกเขา เพราะสลินดงบายูแห่งนี้ได้หล่อหลอมประสบการณ์การใช้ชีวิตที่เต็มเปี่ยมให้เขา ทั้งสองคน และเขาก็จะไม่มีวันลืมอ้อมกอดของสลินดงบายูที่ทำให้สองพี่น้องได้เรียนรู้การใช้ชีวิตอย่าง สมบูรณ์

การนำเสนออัตลักษณ์ผ่านโครงเรื่อง *สลินดงบายู* สะท้อนให้เห็นว่า การปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับวัยรุ่น เพราะจะทำให้เขาสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข กลวิธีทางวรรณกรรมข้างต้นได้นำเสนออัตลักษณ์ระดับปัจเจกที่ถูกนำเสนอผ่านมุมมองผู้เขียนว่า วัยรุ่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

รู้ส่ายฝน วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่นำเสนอโครงเรื่องหลักเกี่ยวกับชีวิตในวัยเรียนของศรชัยที่ต้องอยู่ท่ามกลางกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมรุนแรง ก้าวร้าวและกระต้างกระเตื่องต่อครูในโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมมั่วสุมอบายมุขอยู่เป็นประจำทั้งในและนอกโรงเรียน วิชิต ปรีชา ธีรเดชเป็นเพื่อนสนิทของศรชัย เขาทั้งสามคนมักจะชักชวนแกมบังคับให้ศรชัยเข้าไปมีส่วนร่วมกับการมั่วสุมอบายมุขอยู่บ่อยครั้ง และด้วยลักษณะของศรชัยที่ยังไม่มีความหนักแน่นพอเกือบกับความเกรงใจเพื่อน เขาจึงต้องตกเป็นเหยื่อของอบายมุขอย่างไม่ทันตั้งตัว แต่สุดท้ายแล้วศรชัยก็สามารถเอาชนะอุปสรรคทุกอย่างได้ด้วยความเพียรพยายามและความดีจนกระทั่งได้รับรางวัลเยาวชนดีเด่นและสอบเข้าเรียนต่อได้ในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงของประเทศได้

การนำเสนอเรื่องราวชีวิตของศรชัยจากโครงเรื่องข้างต้นสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นที่เสี่ยงต่อการถูกชักนำไปในทางที่ผิด ทั้งนี้เพราะเพื่อนมีความใกล้ชิดกับวัยรุ่นและมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมาก ดังนั้น การถูกชักนำจากกลุ่มเพื่อนจึงเกิดขึ้นได้ง่าย การได้รับการตักเตือนและแนะนำอย่างเหมาะสมจากครอบครัวจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะจะทำให้เขาสามารถนำพาตัวเองให้รอดพ้นจากอบายมุขและสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ที่จะทำให้เสียอนาคตได้ เฉกเช่นเดียวกับศรชัยที่เขาอยู่ในครอบครัวที่ดี และมีครูที่คอยอยู่เคียงข้างและให้กำลังใจเสมอจึงทำให้เขาประสบความสำเร็จดังที่ตั้งใจ

ลูกยางกลางห้วย และ **ลูกนกจากคอน** วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่มีโครงเรื่องหลักคือการนำเสนอให้เห็นความงดงามทางธรรมชาติ และความอุดมสมบูรณ์ทางภาคใต้ของประเทศไทย ผ่านตัวละครที่ชื่อ “จ้อย” เด็กชายชาวป่าที่มีความรักและผูกพันในท้องถิ่นของตน การดำเนินชีวิตตามวิถีชนบททำให้จ้อยจึงรู้สึกภูมิใจในท้องถิ่นของตน เพราะเป็นสถานที่ที่ช่วยให้ปมเพาะประสบการณ์ชีวิตให้แก่เขา ให้เขาได้เรียนรู้ที่จะอยู่กับธรรมชาติอย่างเข้าใจ ฝึกให้เป็นคนสังเกต เข้มแข็ง และพัฒนาตนเองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของครอบครัวอยู่เสมอ

การนำเสนอโครงเรื่องของวรรณกรรมได้สะท้อนให้เห็นว่า การนำเสนออัตลักษณ์การดำเนินชีวิตของวัยรุ่นตามวิถีชนบท จะช่วยปลูกฝังให้วัยรุ่นเกิดความรัก ความผูกพัน และความเข้าใจธรรมชาติมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้วัยรุ่นเล็งเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และเกิดจิตสำนึกอันดีที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อไป

พ่อนายกา สายไหม บ้านหนองฮี วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่มีโครงเรื่องหลักในการนำเสนอสภาพวิถีชีวิตของครอบครัวสายไหม ลูกสาวของนายกา บุญเติม แห่งบ้านหนองฮีผู้เป็นแบบอย่างให้แก่คนในชุมชน ในการน้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและถือปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้สายไหมกลายเป็นแกนนำของชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรและธรรมชาติ

การนำเสนอโครงเรื่องของวรรณกรรมได้สะท้อนให้เห็นว่า การดำเนินชีวิตของวัยรุ่นตามวิถีชนบทโดยไม่ตกเป็นเหยื่อของวัตถุนิยมและอำนาจของเงิน ถือเป็นเรื่องที่ดีเพราะจะช่วยให้วัยรุ่นมีชีวิตที่พอเพียงโดยไม่ต้องไปก่อหนี้ยืมสินใคร ไม่ต้องลงทุนอะไรมากกว่าทุนปัญญาและแรงกายที่มีอยู่ในครอบครัว ซึ่งเป็นโครงเรื่องที่ต้องการปลูกฝังให้วัยรุ่นเห็นคุณค่าของ ‘ทรัพย์ในดิน สินในน้ำ’ เกิดเป็นความรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและถิ่นที่อยู่อาศัยของตน

อาม่าบนคอนโด วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่นำเสนอโครงเรื่องหลักเกี่ยวกับวิถี ชีวิตของวัยรุ่นที่ต้องตกเป็นเหยื่อของกระแสวัตถุนิยม ผ่านเรื่องราวของ “โชค” เด็กหนุ่ม ใหม่ที่มักใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในสังคมออนไลน์ และตกเป็นเหยื่อของสื่อเทคโนโลยีที่ ทันสมัยโดยไม่รู้ตัว ด้วยเหตุนี้ โชคจึงกลายเป็นคนที่มีนิสัยเอาแต่ใจ ชอบยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง และไม่สนใจคนรอบข้าง แม้กระทั่งพี่สาวของตน และในวันที่พี่เชิญขวัญ ผิดหวังในความรัก โชคจึงเริ่มได้รู้ตัวว่าเขาไม่เคยรู้อะไรเกี่ยวกับพี่สาวเลย เขารู้สึกผิด มากที่ไม่สามารถช่วยเหลือพี่สาวได้ เหตุการณ์ในครั้งนั้นทำให้โชคต้องทบทวนการใช้ชีวิต ตัวเองอย่างจริงจัง และหลังจากนั้นเขาจึงเริ่มปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตใหม่ โดยเริ่ม ใส่ใจคนรอบข้างและโลกแห่งความเป็นจริงมากขึ้น

การนำเสนอเรื่องราวของโชคได้สื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีการดำเนินชีวิตตามกระแสวัตถุนิยมอย่างเกินพอดี จนส่งผลกระทบต่อความผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับคนรอบครอบครัว และหากวัยรุ่นไม่ได้รับการตักเตือนเรื่องการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมก็จะทำให้เขาขาดความระมัดระวังและอาจจะเลือกใช้เทคโนโลยีในทางที่ไม่เหมาะสมจนส่งผลร้ายแรงที่ยากแก่การแก้ไขตามมา

ความลับของเด็กเกเร วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่นำเสนอโครงเรื่องหลักเกี่ยวกับชีวิตในรั้วโรงเรียนของกิงมณีและมัดหมี่ที่มีบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมที่ แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง กิงมณีและมัดหมี่เป็นเพื่อนร่วมห้องที่ต้องแข่งขันกันอยู่เสมอ โดยเฉพาะในเรื่องเรียน สำหรับมัดหมี่แล้วเขาไม่เคยกลัวที่จะต้องแข่งขันกับกิงมณีเพราะเธอไม่สามารถสู้เขาได้ แต่เมื่อใดที่ครูให้งานกลับไปทำที่บ้านงานของกิงมณีจะโดดเด่นกว่าเขาเสมอ ทั้งนี้เพราะครูอรวรรณแม่ของกิงมณีจะเป็นคนทำงานให้ กิงมณีจะถูกบีบบังคับจากผู้เป็นแม่ตลอดเวลา เพราะแม่ของเขาต้องการให้เขาเป็นที่หนึ่งเท่านั้น จนเมื่อกิงมณีต้องพ่ายแพ้จากการสอบแข่งขันยอดปัญญาระดับอำเภอ ผลการแข่งขันทำให้ครูอรวรรณไม่พอใจเป็นอย่างมากจนต้องทำร้ายร่างกายลูกสาว และสุดท้ายเขาก็ถูกส่งตัวไปรักษาที่โรงพยาบาลด้วยอาการทางโรคประสาท สาเหตุนี้เองทำให้มัดหมี่เริ่มเข้าใจกิงมณีมากยิ่งขึ้น การถูกบีบบังคับและกดดัน

จากแม่มาจนเกินไปทำให้เขามีพฤติกรรมก้าวร้าว อิจฉาริษยาและชอบรังแกมัดหมี่อยู่เสมอ ส่วนตัวมัดหมี่เนื่องจากอยู่ในครอบครัวที่มีพ่อคอยให้กำลังใจ และมีแม่เตือนสติเวลาเขาทำผิด มัดหมี่จึงกลายเป็นคนที่มีความมุ่งมั่นพยายาม มีจิตใจที่หนักแน่น และพร้อมที่จะให้อภัยกับภรรยาเสมอ

การนำเสนอเรื่องราวของกิงมณีและมัดหมี่ได้สื่อให้เห็น การอบรมเลี้ยงดูครอบครัวมีความสำคัญต่อพฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่น ซึ่งถ้าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูดีและที่เหมาะสมก็จะทำให้เขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพที่ดี ตลอดจนมีพัฒนาการที่สมวัย และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

ขวัญสงฆ์ วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่นำเสนอเรื่องราวของ ขวัญสงฆ์ เด็กกำพร้าที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้งตั้งแต่เกิด ขวัญสงฆ์ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากหลวงตาผู้มีแก่นพระธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต แม้เขาจะรู้สึกน้อยใจที่ตัวเองไม่เคยได้รับความรักจากพ่อแม่ ไม่มีบ้าน ไม่มีครอบครัวที่สมบูรณ์เหมือนเพื่อนคนอื่น ๆ แต่ด้วยคำสอนของหลวงตาและแก่นพระธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ช่วยอุ้มชูเขาหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง ในวันที่เขาต้องสูญเสียหลวงตาผู้เป็นที่รัก จึงทำให้เขาเริ่มค้นพบสัจธรรมในชีวิตว่า คนเราเลือกเกิดไม่ได้ แต่เลือกที่จะสานต่อความดีได้

การนำเสนอโครงเรื่อง ขวัญสงฆ์ ได้ถ่ายทอดผ่านตัวละครในเพศบรรพชิตที่นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ทำให้เขาสามารถหลุดพ้นจากความทุกข์และเข้าใจวัฏจักรของสิ่งมีชีวิตบนโลกมากยิ่งขึ้นว่า คนเราไม่สามารถเลือกเกิดได้ และไม่มีอะไรที่สมดังใจปรารถนาทุกประการแต่คนทุกคนสามารถสร้างชีวิตของตนในแบบที่ตนต้องการได้ การนำเสนอโครงเรื่องข้างต้นจึงเป็นการปลูกฝังให้วัยรุ่นเกิดความเลื่อมใสศรัทธาและเห็นคุณค่าของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สามารถนำมาหลักปฏิบัติในชีวิตจริง

มิตรภาพสองฝั่งโขง เป็นวรรณกรรมที่นำเสนอโครงเรื่องหลักผ่านเด็กกลุ่มหนึ่งที่เป็นเพื่อนกันมาตั้งแต่เล็ก ปุ่ม คำหล้า ล้วน และเตียน ทั้งสี่คนถูกคัดเลือกให้เป็นนักฟุตบอลระดับมัธยมต้นของโรงเรียน พวกเขามีความมุ่งมั่นตั้งใจกับการซ้อมกีฬาเป็นอย่างมาก จนเมื่อได้พบกับท่าน ผอ. โรงเรียนในระหว่างการให้โอวาทนั้น ผอ. จะย้ำเสมอว่าทีมของเราต้องเอาชนะลาวตาขาวให้ได้ เหตุการณ์ในครั้งนั้นทำให้ทุกคนในทีมโดยเฉพาะคำหล้า ลูกสาวที่อพยพมาอยู่ในไทยศุนย์หน้าคนสำคัญของทีมเกิดความน้อยใจและไม่ต้องการที่จะร่วมทีมอีกต่อไป ปุ่มและเพื่อน ๆ ไม่เข้าใจว่าทำไมมิตรภาพของพวกเขาจึงถูกคุกคามด้วยอคติของผู้ใหญ่บางคนบางกลุ่มที่พยายามยัดเยียด แบ่งแยกความต่างของคนเพียงเพราะมีความแตกต่างกันเชื้อชาติ แต่ด้วยคำชี้แนะของยายเข้ม ทำให้เขาสามารถพาคำหล้ากลับเข้ามาร่วมทีมได้อีกครั้ง เมื่อการแข่งขันจบลงปุ่มรู้สึกได้ทันทีไม่ว่าจะลาวหรือไทยล้วนแต่เป็นเพื่อนเป็นพี่น้องกันทั้งสิ้น มิตรภาพของสองประเทศนี้ช่างเป็นภาพที่งดงามสำหรับปุ่ม ถึงตอนนี้ปุ่มเริ่มจะเข้าใจที่ยายเข้มบอกแล้วว่า แม่น้ำโขงไม่อาจขวางกั้นความเป็นพี่เป็นน้องของพวกเราได้จริง ๆ และปุ่มก็เชื่อว่า มิตรภาพระหว่างไทยกับลาวกำลังจะก่อตัวขึ้นใหม่อีกครั้ง

กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์ผ่านโครงเรื่องข้างต้นจึงเป็นการปลูกฝังให้วัยรุ่นเห็นความสำคัญของมิตรภาพระหว่างเพื่อนบ้านที่แม้จะถูกควบคุมด้วยอคติของผู้ใหญ่บางกลุ่ม แต่มิตรภาพก็ยังคงเป็นสิ่งที่สำคัญเสมอ เพราะจะทำให้เขาสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข กลวิธีดังกล่าวถูกถ่ายทอดผ่านเรื่องราวของปุ้มและเพื่อนๆ อย่างแนบเนียนเสมือนเป็นเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคมมากกว่าเป็นความต้องการของผู้เขียนที่พยายามปลูกฝังให้วัยรุ่นมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้าน และกำจัดอคติของกลุ่มคนผู้มีอำนาจที่พยายามยึดเยียดแบ่งแยกความต่างของคน โดยหลงลืมกำพืดรากเหง้าดั้งเดิมวิถีแห่งบรรพชนว่า ครั้งหนึ่งเคยเป็นหนึ่งเดียว เป็นพี่น้อง เป็นครอบครัวเดียวกัน (เขมชาติ, 2550)

จากการศึกษาวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านโครงเรื่อง พบว่า โครงเรื่องของวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นกลุ่มนี้เป็นกลวิธีที่ผู้เขียนใช้เพื่อนำเสนอให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นใน 2 ระดับ คือ 1) อัตลักษณ์ระดับปัจเจกบุคคล การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านโครงเรื่องจะนำเสนอให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิต บุคลิกภาพ และพฤติกรรม และ 2) อัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคมจะนำเสนอให้เห็นอัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิต พฤติกรรม และความคิด ทศนคติ

4.1.2 แก่นเรื่อง

แก่นเรื่อง เป็นการนำเสนอแนวคิดหลักที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารไปยังผู้อ่าน เป็นศูนย์กลางของเรื่องและผู้เขียนต้องการปลูกฝังหรือให้ข้อคิด คติคำสอนที่เป็นความคิดสำคัญของเรื่อง แก่นเรื่องที่ตีความเน้นให้มีคุณค่าต่อผู้อ่านอย่างแท้จริง และมีกลวิธีการนำเสนอที่สัมพันธ์กับเนื้อเรื่องอย่างแนบเนียนในลักษณะคำพูดหรือความคิดเห็นผ่านทางตัวละคร จากการศึกษาพบ กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านแก่นเรื่อง ดังนี้

ย่อสวนป่า วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่บอกเล่าเรื่องราวของเด็กชายชิง และวิถี ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบทที่สะท้อนถึงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ท้องนา ป่า ไร่ และความผูกพันกันระหว่างผู้คนในสังคมกับธรรมชาติ ดังตัวอย่าง

ท้องนาบ้านผมก้าวไปทางไหนมีแต่ความอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านทุกคน ผู้เฒ่าผู้แก่เด็ก ๆ ล้วนรู้ว่า ท้องนาไม่ใช่มีแต่ข้าว แต่เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของพวกเราเลยทีเดียวนะ

(รัศมี เปื้อขุนทด, 2546: 63)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า เด็กชายชิง และชาวบ้านทุกคนต่างต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติและท้องไร่ ท้องนาเพื่อหาอาหาร และถิ่นที่พวกเขาอยู่นั้นก็อุดมไปด้วยแหล่งอาหารที่สำคัญนานาชนิด การนำเสนอวิถีชีวิตของชิงจึงเป็นการนำเสนอแก่นเรื่องหลักที่สื่อให้เห็นความสำคัญของธรรมชาติที่มีต่อผู้คนในสังคม เพื่อกระตุ้นเตือนให้วัยรุ่นเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่รอบตัว

สายลมกับทุ่งหญ้า วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่นำเสนอเรื่องราวหลักเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตตามชนบทของตาหลาย ที่เป็นการบอกเล่าเรื่องราวความผูกพันของคนสองวัยกับธรรมชาติ ดังตัวอย่าง

“เราน่าจะให้มีแต่ฤดูฝนนะครีตา”

“ธรรมชาติรู้ว่าอะไรควรเป็นอย่างไร ความแห้งแล้งก็ดีเพราะไม่อย่างนั้นหลานก็จะไม่มีมะม่วงกินตาก็จะไม่มีมะกอกใส่น้ำพริก ดอกกุหลาบสวย ๆ เราก็จะไม่ได้เห็น ความแห้งแล้งส่งผลดีกับต้นไม้ เหมือนความทุกข์ยากลำบากก็ส่งผลดีกับเราเช่นกัน”

(วิเชียร ไชยบัง, 2554: 25)

จากข้อความ ‘ธรรมชาติรู้ว่าอะไรควรเป็นอย่างไร’ แสดงให้เห็นถึงความใกล้ชิดของธรรมชาติกับตา คำพยายามพรั่าสอนกายให้เข้าใจถึงความหลายหลายของธรรมชาติว่าทุกสิ่งล้วนมีเหตุและผลในตัวเอง ซึ่งเมื่อทุกคนเข้าใจลักษณะการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติแล้วก็จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างมีความสุข เช่นเดียวกับความทุกข์ยากที่แม้จะทำให้เกิดความลำบากแต่อย่างน้อยก็ทำให้เรารู้ว่าความสุขแท้จริงเป็นเช่นไร

ม่อนน้อยที่รัก วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่นำเสนอเรื่องราวของ ปอยไหม เด็กสาววัยสิบสี่ปี ที่เกิดและเติบโตในชนบท หน้าที่หลักของปอยไหมคือต้องทำงานบ้านงานเรือนทุกอย่างตามประสา ลูกผู้หญิง เช่น ตักน้ำ ตำข้าว ทำความสะอาดบ้าน เลี้ยงหมู เป็ด ไก่ และตัวไหม ปอยไหมเรียนจบแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพราะฐานะทางบ้านยากจนแต่นั้นก็ไม่ได้ทำให้เขารู้สึกว่าขาดอะไรไป หากแต่รู้สึกพอใจและมีความสุขกับชีวิตที่เป็นอยู่ ดังตัวอย่าง

ปอยไหมป็นขึ้นเก็บใบหม่อนต้นที่สูงใหญ่กว่าต้นอื่นๆ ในสวนกลางส่งเสียงร้องเพลง ลูกทุ่ง แจ๊วแจ้ว “ฉันเป็นลูกชานา เกิดมาในชนบทใหญ่ บัดนี้ฉันเจริญวัย ท่ามกลางแสงแดดสายลม ไม่รวย เราก็สุขสม ด้วยเพราะพอใจในสิ่งที่มี...”

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2556: 191 - 192)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า บทเพลงที่ปอยโหม่นนำมาร้องเป็นการบอกเล่าเรื่องราวชีวิตของปอยโหม่นที่เกิดเป็นลูกชานา อาศัยอยู่ตามชนบท เติบโตมาท่ามกลางธรรมชาติ ฐานะทางบ้านแม้จะไม่มั่งมี แต่ก็ทำให้เขามีความสุขได้ บทเพลงที่ปอยโหม่นนำมาร้องได้สื่อให้เห็นถึงความคิด และทัศนคติของปอยโหม่นที่มีต่อความเป็นอยู่ของตน ผู้เขียนได้นำเสนอให้เห็นว่า ชีวิตที่มีความสุขของคน แท้จริงแล้วคือความพอใจในสิ่งที่ตนมี ไม่ใช่ความร่ำรวยเงินทอง ทั้งนี้การนำเสนอแก่นเรื่องดังกล่าวก็เพื่อปลูกฝังให้วัยรุ่นมองทุกอย่างในชีวิตอย่างเห็นคุณค่า และภูมิใจในสิ่งที่ตนมี

กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านแก่นเรื่องจากวรรณกรรมข้างต้น เป็นการนำเสนอวิถีชีวิตของตัวละครวัยรุ่นหรือรุ่นราวคราวเดียวกับวัยรุ่นที่ต้องเรียนรู้และใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติ จนเกิดเป็นความผูกพันและความรัก ซึ่งเป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิตว่า วัยรุ่นมีการดำเนินชีวิตตามวิถีชนบท สะท้อนให้ผู้อ่านได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของธรรมชาติกับคนในชนบท เพื่อกระตุ้นเตือนให้วัยรุ่นเกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่ามากยิ่งขึ้น

พอมหา แม่หางเครื่อง ลูก(สาว)นักร้อง วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้นำเสนอให้เห็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน ปัญหาในครอบครัว และความขัดแย้งระหว่างเพื่อนวัยรุ่นที่มีความอ่อนไหวทางด้านอารมณ์ ส่งผลให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ยังได้นำเสนอให้เห็นถึงวิถีชีวิตวัยรุ่นที่เติบโตมาท่ามกลางกระแสวัตถุนิยมซึ่งนับเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของวัยรุ่นในปัจจุบัน ดังตัวอย่าง

“เครื่องใช้เหล่านี้มีประโยชน์ แต่ก็แฝงโทษให้กับผู้ใช้เหมือนกัน สำหรับไว้โทร.

ติดต่อสื่อสารยามมี ธุระปะปังก็สะดวกสบายรวดเร็วทันใจ ถ้าโทร. คุยไม่บันยะบันยังอย่างไรสารระก็ทำให้เสียเวลา เสียเงิน ทอง มือถืออาจเป็นเครื่องมือให้วัยรุ่นเยาวชนหลงใช้ในทางผิด ๆ ยั่วยุทางเพศหรืออาจนำภัยมาสู่ตัวเองได้ เทคโนโลยีเหล่านี้มีทั้งประโยชน์และโทษสำหรับผู้ใช้นั้น เราควรใช้อย่างมีสติ ไม่ประมาท”

“นักเรียนหญิง ม.3 รุ่นพี่พวกผมคนหนึ่ง ถูกผู้ชายที่รู้จักกันทางอินเทอร์เน็ต โทร.นัดให้ออกไปพบ จน ถูกลักพาไปข่มขืนที่รีสอร์ทครบพอ” ฉัตรพุด

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 44 - 45)

จะเห็นว่า แก่นเรื่องของวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นเรื่อง พอมหา แม่หางเครื่อง ลูก(สาว)นักร้อง ได้นำเสนอให้เห็นถึงประโยชน์และโทษของเครื่องมือสื่อสาร ซึ่งเมื่อวัยรุ่นใช้อย่างขาดสติก็จะนำภัยมาสู่ตนเองได้ แต่ในทางกลับกันหากวัยรุ่นเลือกใช้อย่างเทคโนโลยีอย่างไม่ประมาทก็จะทำให้วัยรุ่นได้รับประโยชน์จากการใช้เช่นกัน วรรณกรรมเรื่องนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่า สถาบันครอบครัวมีส่วน

สำคัญที่จะช่วยนำพาวัยรุ่นให้รู้จักใช้ชีวิตอย่างระมัดระวัง รู้เท่าทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก ดังที่มหาเพชรกำลังตักเตือนฉัตรลูกชายคนเล็กด้วยความรักและความเมตตา

อาม่าบนคอนโด วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่นำเสนอเรื่องราวของโชค เด็กหนุ่มใหม่ที่มีชีวิตผ่านโลกเสมือนจริงทั้งเฟซบุ๊ก ทั้งเล่นเกม กับอาม่าเพื่อนร่วมคอนโดคนใหม่วัย 80 ปี ในฐานะของเพื่อนข้างห้องทำให้ทั้งสองคนต้องพบปะกันบ่อยครั้ง และทุกครั้งที่มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นโชคจะบอกเล่าเรื่องราวผ่านเฟซบุ๊กของเขาเสมอ การแสดงความคิดเห็นของคนในโลกออนไลน์ทำให้โชครู้สึกว่าการเล่าเรื่องอาม่าผ่านเฟซบุ๊กจะไม่ปลอดภัยอีกต่อไป เพราะความเป็นส่วนตัวของอาม่าเริ่มลดลง ตัวของโชคเองก็รู้สึกว่าการโลกออนไลน์ที่เขาคุ้นเคยเริ่มเปลี่ยนไป ดังตัวอย่าง

“โอ้ มายแต่ด...” ผมพูดซ้ำ ๆ อยู่คนเดียว ไม่กล้าแม้แต่จะเข้าไปแสดงความคิดเห็นใด ๆ มันดู เหมือนไม่ใช่โลกที่ผมคุ้นเคยอีกต่อไปแล้ว ความสนุกสนานคึกคะนองแห่งหายไปจากใจผม ดูเหมือนว่า เครื่องคอมพิวเตอร์จะกลายเป็นสิ่งที่น่าเกลียดน่ากลัวไปหมดในบัดดล
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2557: 134)

การใช้ชีวิตบนโลกออนไลน์ของโชคเริ่มเปลี่ยนไป ทุกอย่างดูไม่เหมือนโลกที่โชคคุ้นเคย โชคเริ่มรู้สึกกลัวกับสังคมออนไลน์ที่เขากำลังเผชิญอยู่ โชคจึงตัดสินใจยุติการบอกเล่าเรื่องราวของอาม่าลงบนเฟซบุ๊ก เพื่อรักษาโลกส่วนตัวของอาม่า และด้วยคำเตือนของพี่ขวัญ ทำให้โชคต้องระมัดระวังการใช้สื่อเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น ก่อนที่จะไม่สามารถแก้ไขอะไรได้ ดังตัวอย่าง

พี่ขวัญบอกว่า “นี่แหละเป็นโลกออนไลน์ที่เปิดความเป็นส่วนตัวออกมากเกินไป... เพราะฉะนั้นเราต้องระมัดระวัง”
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2557: 135)

การนำเสนอแก่นเรื่องอาม่าบนคอนโดได้สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นที่ให้ความสำคัญกับสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ ด้วยความคึกคะนองของวัยรุ่นทำให้ขาดความยั้งคิด และไม่ตระหนักถึงผลเสียที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีอย่างเกินพอดี จนส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของวัยรุ่นและครอบครัว ดังนั้นวัยรุ่นจึงควรใช้อย่างระมัดระวัง และควรได้รับการดูแลเรื่องการใช้อย่างใกล้ชิด เพื่อให้สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีได้ถูกต้องและเหมาะสมมากที่สุด

กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านแก่นเรื่องหลักที่นำเสนอเกี่ยวกับอิทธิพลของกระแสวัฒนธรรมที่สื่ออัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิตของวัยรุ่น เพื่อสื่อให้เห็นว่า ความทันสมัยของวัฒนธรรมได้ส่งอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ดังนั้นการปลูกฝังให้วัยรุ่นรู้จักใช้ชีวิต

อย่างรู้เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนต้องให้ความร่วมมือและดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เขาสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

ความลับของเด็กเกเร วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้ถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของ “กิงมณี” เด็กผู้นำสงสารที่ถูกแม่บีบคั้น และกดดัน พยายามปลุกฝังให้เขาเป็นคนชอบแค้นแค้นชิงดีชิงเด่นจนลืมความเป็นมนุษย์ ด้วยเหตุนี้กิงมณีจึงกลายเป็นคนขี้อิจฉาริษยาและชอบปองร้ายต่อมดหมี่ เพื่อนร่วมห้องอยู่เสมอ ดังตัวอย่าง

พ่อแสดงความสงสารกิงมณีอย่างยิ่ง “บ้าจริง ๆ ทำไมเลี้ยงลูกแบบนี้ อีกหน่อยจะต้องมีใครบ้าสักคน ไม่แม่ก็ลูก” พ่อสายหน้า “จริงจังกับชีวิตมากเกินไป อยากได้ทีหนึ่งทำไมไม่มาเรียนเองล่ะ ผู้หญิงคนนี้ต้องมีความเก๋กตอะไรสักอย่างแน่ ๆ” พ่อพูดถึงครูอรวรรณ

“ช่างเขาเถอะคะ ขอให้เราไม่เป็นอย่างนั้นก็พอใจแล้ว” แม่หันมาทางมดหมี่ “ที่สำคัญหมี่ต้องสงสารเพื่อนให้มาก ๆ นะลูก กิงมณีเป็นเด็กที่น่าสงสารที่สุด กลายเป็นเด็กมีปัญหาไปอย่างน่าเสียดาย เขาถูกบีบจากแม่ ไม่มีทางออกก็เลยก้าวร้าวเอากับเพื่อน ๆ”

(ภาณุมาศ ภูมิถาวร, 2548: 100 - 101)

จะเห็นว่าเป็นการนำเสนอแก่นเรื่องที่ถูกลดทอนอยู่ในบทสนทนาที่สื่อให้เห็นว่า พฤติกรรมการแสดงออกของกิงมณีที่มีปัจจัยภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้อง เขาถูกแม่คอยกดดัน และบีบบังคับ จนทำให้เขามีพฤติกรรมรุนแรง คอยคิดอิจฉาและปองร้ายต่อเพื่อน

การนำเสนอแก่นเรื่องข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูจากสถาบันครอบครัวมีความสำคัญต่อการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น เพราะถ้าเขาได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เข้มงวดมากเกินไปจะทำให้เขามีพฤติกรรมที่รุนแรง และก้าวร้าว แต่ในทางกลับกันหากครอบครัวอบรมเลี้ยงดูด้วยความเอาใจใส่ ด้วยความรักและความเข้าใจก็จะทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ขวัญสงฆ์ วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่นำเสนอเรื่องราวของเด็กกำพร้าที่เติบโตในทางธรรม เพราะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากหลวงตา พฤติกรรมของขวัญสงฆ์ไม่ต่าง จากเด็กทั่วไป ทำให้หลวงตาต้องคอยแก้ไขปัญหายุ่งยากอยู่บ่อยครั้ง และสิ่งนี้ที่หลวงตาพยายามพรั้าสอนขวัญสงฆ์อยู่เสมอคือ ‘การศึกษาในทางธรรมเป็นหนทางที่จะช่วยสานต่อพระพุทธศาสนา’ ดังตัวอย่าง

มาคืนหนึ่ง หลวงตาบอกกับขวัญ “ตาอยากให้งานนั้นบวชเรียนต่อ เรื่องทางโลกย์
 มากน้อยเหมือนรอยล้อ มาเกิดก่อนมาเวียนให้เจียนตาย ก้าวทางธรรมจำไว้คือทางถูก เจ้า
 เหมือนลูกพระพุทธรูปสุดหมาย อีกไม่นานตาจะจากจะพรากรตาย อยากให้ขวัญได้สบายได้ทาง
 ทอง”

(ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2555: 127)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ผู้เขียนได้สอดแทรกแก่นเรื่องหลักผ่านคำพูดของหลวงตาที่ต้องการ
 ให้ขวัญสงบบวชเรียน เพราะ การบวชเรียนนี้เป็นการต่ออายุพระพุทธศาสนา และเป็นหนทางที่จะทำ
 ให้ขวัญสงบหลุดพ้นจากความทุกข์กายทุกข์ใจในทางโลกย์ได้

ห้องเรียนไม่มีฝา วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของมุเลที่หวังพึ่งธรรมะ
 เพื่อให้หลุดพ้นจากสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา เขาจึงตัดสินใจที่จะบวชเรียนเพราะมุเลได้ค้นพบแล้วว่า
 ‘หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาคือหนทางที่จะทำให้มุเลได้พบความสุขอย่างแท้จริง’
 ดังตัวอย่าง

มุเลมั่นใจว่าตนเองจะต้องก้าวไปได้ แม้จะก้าวไปไม่ถึงที่สุดก็ตาม แต่ทุกก้าว
 จะต้องเป็นไปด้วยความสุข เพราะการเรียนบาลีเป็นการเรียนหลักธรรมคำสอนของ
 พระพุทธเจ้า เป็นการเรียนเพื่อความสงบสุขอย่างแท้จริง เมื่อใจตัวเองเป็นสุขแล้ว ทุกอย่าง
 ก็ย่อมเป็นไปในทางที่ดี

(ธารา ศรีอนุรักษ์, 2559: 124)

จากตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า มุเลคือเด็กวัยรุ่นที่มีความเลื่อมใสและศรัทธาใน
 พระพุทธศาสนา มุเลจึงตั้งมั่นที่จะบวชเรียน เพราะมีความเชื่อว่า การบวชเรียนนี้จะช่วยให้เขาเข้า
 ใจความสงบสุขในชีวิต

กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์ผ่านแก่นเรื่องเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา
 เป็นการนำเสนอความคิดสำคัญที่ผู้เขียนต้องการปลูกฝังอัตลักษณ์ที่สังคมต้องการให้แก่วัยรุ่น เพื่อให้
 วัยรุ่นมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 7)
 และเพื่อให้วัยรุ่นเล็งเห็นผลของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามายึดถือและปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่
 จะช่วยให้เขาหลุดพ้นจากความทุกข์ และพบความสุขในชีวิตได้

เพื่อนรักริมโขง และ มิตรภาพสองฝั่งโขง วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่นำเสนอแก่นเรื่องหลักเกี่ยวกับ มิตรภาพและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนที่แม้จะถูกจำกัดด้วยความแตกต่างกันของเชื้อชาติหรือการถูกครอบงำด้วยระบบความคิดของผู้ใหญ่บางกลุ่มที่พยายามจะยึดเยียดความแตกต่างนี้ให้แก่พวกเขาก็ตาม

การนำเสนอแก่นเรื่องหลักของวรรณกรรมข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นว่า มิตรภาพและคุณค่าของความเป็นคน เป็นสิ่งที่สำคัญเหนือกว่าสิ่งใด ดังนั้น การถูกคุกคามด้วยอคติของผู้ใหญ่บางกลุ่มจึงไม่สามารถทำลายมิตรภาพที่สวຍงามระหว่างเพื่อนมนุษย์ได้ แม้เขตแดนระหว่างประเทศจะไร้ซึ่งมิตรภาพก็ตาม ซึ่งเป็นกรนำเสนออัตลักษณ์ด้านความคิด ทศนคติที่กลุ่มคนในพื้นที่พยายามใช้วรรณกรรมเพื่อเป็นเครื่องมือต่อรองทางความคิดกับกลุ่มคนผู้มีอำนาจในสังคม ให้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ที่ดีของคนในพื้นที่ และต้องการเพื่อปลูกฝังให้วัยรุ่นเกิดความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมด้วยความเข้าใจและมีความสุข

จากการศึกษาทวิวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านแก่นเรื่อง พบว่า ผู้เขียนใช้การนำเสนออัตลักษณ์ผ่านแก่นเรื่องเพียง 1 ระดับ คือ การนำเสนอผ่านอัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินชีวิต พฤติกรรม และความคิด ทศนคติ

4.1.3 ฉากและสถานที่

ฉากและสถานที่ เป็นองค์ประกอบที่ทำหน้าที่ทำให้นเนื้อเรื่องนั้นดำเนินไปอย่างเหมาะสม มีความสมจริง ช่วยสร้างบรรยากาศให้ผู้อ่านคล้อยตามและมีความรู้สึกร่วมกับสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อสาร สำหรับนวนิยายและเรื่องสั้นบางเรื่องฉากอาจไม่มีความสำคัญ สามารถเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นได้ โดยมีได้ทำให้เรื่องราวเปลี่ยนแปลง แต่ในบางเรื่อง ฉากมีความสำคัญมากจนไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เพราะจะไม่สอดคล้องกับเหตุการณ์และไม่สมจริง ส่งผลให้เนื้อเรื่องไม่มีความน่าสนใจ

จากการศึกษาวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นกลุ่มนี้ พบทวิวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านฉาก ดังตัวอย่าง

โหม่งเดินเลียบป่าละเมาะหนีโรงเรียนออกมาทางทุ่งนา แแนวป่าไผ่หนามที่เป็นพุ่มริมลำห้วยเป็นฉากกำบังตัวให้เขาเป็นอย่างดี โหม่งยังอยู่ในชุดนักเรียน แต่ไม่มีเป้หรือกระเป๋านักเรียน เด็กขายน้ำหวานสติ๊กกิ้งไปยังพุ่มดอกจันทน์ที่เบ่งบานสีแดงเพลิงจัดจ้า ดอกจันทน์ร่วงพรุเมื่อถูกลูกกรวดแต่ละลูกผ่าไป...

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 116)

เสียงนกแซงแซวทางปลาขนิตดำสนิทเกาะอยู่บนกิ่งไม้ที่ยืนล้ำสู่ลำห้วยน้ำสีขุ่น มัน
 ทักทายการปรากฏตัวของเด็กหนีโรงเรียนสองคนที่เคลื่อนไหวตัวเข้าหาบึงนาที่ปลูกแตงโมเขียว
 ชุ่ม แตงโมผลแข็งสีเขียวเข้มอยู่ตามเครือเถาตกลานา ทั้งสองเคลื่อนไหวตัวเข้าหาด้วยอาการ
 หมอบคลานสลัดกับหยุดนิ่ง แล้วจ้องมองตรงไปยังเรือนปลายนาที่อยู่ห่างออกไปร่วม
 กิโลเมตร...เมื่อมองไม่เห็นการเคลื่อนไหวของเจ้าของ เด็กน้อยเกรวียอย่างสับสนที่ริเริ่มเป็น
 ขโมยเพราะความหิวก็เคลื่อนไหวด้วยการย่องค้อมลำตัวพุ่งตรงเข้าหาสวนแตงโม

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 141 – 143)

จากตัวอย่างเป็นฉากการนำเสนอพฤติกรรมกรรณิเรียนของตัวละครวัยรุ่น ซึ่งเขาจะใช้ปา
 ละเมาะบริเวณโรงเรียนเป็นที่หลบกำบังตัว นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่า การหนีออกจากโรงเรียน
 สามารถเป็นจุดเริ่มต้นของการลักขโมยซึ่งพฤติกรรมกรรณิเรียนแสดงออกที่ไม่เหมาะสม กลวิธีดังกล่าวทำให้
 เนื้อเรื่องมีความสมจริงเพื่อนำเสนอมุมมองความคิดของผู้เขียนที่มีต่อวัยรุ่นว่า วัยรุ่นยังขาดความ
 รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนคือ การไม่ตั้งใจเรียนหนังสือ จากการศึกษาอย่างปรากฏการ
 นำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านฉากที่สื่อให้เห็นพฤติกรรมรุนแรงของวัยรุ่น ดังตัวอย่าง

สนามบินเป็นที่นัดชกต่อยกันบ่อยที่สุดของเด็กนักเรียน ความจริงมันไม่น่าเรียกว่า
 สนามบินได้ มันเป็นเพียงลานลูกรังกว้างใหญ่อยู่ตรงข้ามโรงเรียน...แต่วันนี้มันกำลังจะเป็น
 เวทีสงครามเรื่องไร้สาระบางอย่างของเจ้าล้วนกับเจ้าเตียน

(เขมชาติ, 2552: 51)

จากตัวอย่างเป็นฉากในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นเรื่อง เพื่อนรักริมโขง ที่นำเสนอให้เห็น
 สถานที่นัดชกต่อยของกลุ่มวัยรุ่น การบรรยายลักษณะของฉากข้างต้นสื่อถึงอัตลักษณ์วัยรุ่นชายที่มี
 พฤติกรรมและอารมณ์ที่รุนแรง มักจะเลือกใช้กำลังเพื่อตัดสินปัญหาแม้จะเป็นเพียงเรื่องไร้สาระ
 นอกจากนี้ยังปรากฏฉากในโรงเรียนที่สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีความเสี่ยงต่อการถูกชักนำไป
 ในทางที่ผิด ดังนี้

เมื่อวานก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ ครูชัยตั้งใจมาเข้าห้องน้ำ ขณะยืนอยู่หน้าประตู
 วิชิตโผล่พรวดออกมาจากข้างใน ชาตรีและวีระเดชพุ่งตามมากระชั้นชิด ทั้งสามรวมกระชาก
 เขา...

ภายในห้องน้ำ ทรายออกแรงเดินแต่เดินไม่หยุด ชาติรีจับแขนขวาไว้แน่น วีระเดชจุด
แขนซ้าย วิจิตดึงบุหรือออกมาจากช่อง จุดไฟแล้วยึดใส่ปาก บังคับให้เขาสูบ เพราะไม่เคยมา
ก่อนจึงสำคัญหรือจนหล่นลงพื้น

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 16)

ตัวอย่างตอนนี้เป็นฉากรรณกรรมเรื่อง รุ่งสายฝน ที่แสดงถึงพฤติกรรมของกลุ่มวัยรุ่นชายที่
กำลังมั่วสุมอบายมุขในบริเวณโรงเรียนซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่อาจพบเห็นได้ในปัจจุบัน ทรายที่กำลังถูก
กลุ่มเพื่อนบังคับให้สูบบุหรี่พยายามดิ้นอย่างสุดแรงแต่ก็ไม่สามารถต้านทานกำลังของเพื่อนทั้งสามคน
ได้ พฤติกรรมการแสดงออกเหล่านี้สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นว่า วัยรุ่นมีความเสี่ยงต่อการถูกชัก
นำไปในทางที่ผิด ดังนั้น การรู้จักยับยั้งชั่งใจและการเลือกคบเพื่อนจึงเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง
ในช่วงชีวิตของวัยรุ่น

การนำเสนอฉากในวรรณกรรมเรื่อง รุ่งสายฝน ยังสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีความ
ต้องการอิสระและเสรีภาพในการดำเนินชีวิต โดยปราศจากการถูกควบคุมด้วยกฎเกณฑ์และระเบียบ
ของโรงเรียนด้วย ดังตัวอย่าง

พิธีเคารพธงชาติผ่านไป....

ทรงยศหัวหน้ากลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ห้าปราดเข้าไปยึดไมโครโฟนหน้า
เสาธงประกาศให้นักเรียนที่กำลังเดินแถวเข้าห้องเรียนกลับมารวมตัวกันเพื่อยื่นข้อเรียกร้อง
...ผู้อำนวยการยื่นดู เหตุการณ์ด้วยสีหน้าเคร่งเครียด กลุ่มครูยืนดูอยู่ห่าง ๆ ไม่มีครูคนใด
กล้าเข้าไปห้ามปรามทรงยศตะเบ็งเสียงผ่านไมโครโฟน ยื่นข้อเสนอให้ยกเลิกข้อบังคับ
กฎระเบียบการแต่งกาย

เสียงประกาศของเขาดังลั่นไปทั่วโรงเรียน “พวกเราต้องการไว้ผมยาว โรงเรียน
กดขี่บังคับ ครูเอากรไกรไล่ตัดผม ประจานให้อับอาย นักเรียนหญิงถูกบังคับแต่งตัว
กล่าวหาว่าใส่กระโปรงยาว ต้องยกเลิกระเบียบการแต่งกาย ยกเลิกระเบียบทาส”

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 129)

จากตัวอย่างเป็นกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านฉากภายในโรงเรียนที่แสดงให้เห็น
พฤติกรรมของนักเรียนที่กำลังรวมกลุ่ม เพื่อยื่นข้อเรียกร้องให้ทางโรงเรียนยกเลิกข้อบังคับหรือ
กฎระเบียบการแต่งกายในโรงเรียน เพราะพวกเขามีความคิดว่า กฎระเบียบเรื่องเครื่องแต่งกายกดขี่
บังคับพวกเขาเกินไป และพฤติกรรมของครูที่ใช้กรไกรไล่ตัดผมนักเรียนก็ยิ่งสร้างความอับอาย

ให้แก่พวกเขา ซึ่งสื่อให้เห็นอัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่มีความต้องการอิสระและปราศจากการถูกควบคุมจากผู้ใหญ่และระเบียบข้อบังคับที่พวกเขาเห็นว่าล้าหลังและไม่เป็นธรรม

นอกจากการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิตระดับปัจเจกบุคคลที่วัยรุ่นมีความต้องการอิสระในการดำเนินชีวิตแล้ว จากการศึกษาผู้วิจัยยังพบการนำเสนอฉากในวรรณกรรม เพื่อสื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิตในระดับสังคมด้วย ซึ่งสะท้อนให้เห็นการดำเนินตามวิถีชนบท ดังนี้

มีเพียงไม้ท่อนหนึ่งวางพาดเป็นสะพานข้ามลำเหมืองเล็ก ๆ ที่ทอดยาวไปตามแนวรั้วกันบ้านของหมกับบ้านของฟ้า ลำเหมืองเล็ก ๆ ที่ช่างกว้างใหญ่สำหรับเราสองคน บ่อยครั้งที่เราเคยยื่นคอกยอให้ผู้ใหญ่สักคนพินต้นกล้วยในสวนมาทำเป็นเรือล่องไปในลำเหมืองที่มีน้ำสูงเพียงน่อง หมกับฟ้าเล่นด้วยกันทุกวันมีบางครั้งทีประวิณมาเล่นด้วย บ้านของประวิณไกลจากบ้านเราสองคนมาก ไกลไปจนถึงโคนต้นไม้ใหญ่โน่น ประวิณต้องคอยช่วยปูแสนทำงาน ไม่ว่าจะป็นทำสวนผัก เลี้ยงสัตว์ เขาจึงเป็นคนที่มีงานยุ่งทุกวัน

(ปิ่นนารีย์ (นามปากกา), 2558: 1)

จากตัวอย่างเป็นฉากในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นเรื่อง รมไม้หนึ่งซึ่งเราตัวเล็ก ที่บรรยายถึงถิ่นที่อยู่อาศัยของเด็ก ๆ ในชนบท และการละเล่นท่ามกลางธรรมชาติที่ช่วยสร้างความสุขให้แก่เด็ก ๆ การนำเสนอฉากและสถานที่ของวรรณกรรมข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นลักษณะของวัยรุ่นที่มีความใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังให้วัยรุ่นเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งจะเป็พื้นฐานของการดำเนินชีวิตตามวิถีชนบทของวัยรุ่น

สองคนพี่น้องเดินออกจากบ้านมายังห้วยต้นหว้า ที่นี่เป็นแอ่งน้ำใหญ่ของลำธารที่ไหลมาจากภูเขา ตอนบนมีโขดหินโตใหญ่เรียงรายเป็นแผ่นกว้าง โอบผืนน้ำใสเย็นฉ่ำเอาไว้สำหรับชาวบ้านตักน้ำเอาไปดื่มกิน ทั้งเป็นที่อาบน้ำของผู้ใหญ่ ตอนล่างเป็นบริเวณกว้างและลึกกว่า สองข้างตลิ่งสูงเป็นกอไผ่ที่แทงรากลงไปใต้น้ำ นี่คือนวนสวรรค์สำหรับเด็ก ๆ ชาวบ้านป่า

เด็กผู้หญิงชอบเล่นตีโป่งลอยไปลอยมาทำท่าสง่างาม แต่ก่อนจ้อยเคยนุ่งโจรสรงของพ่อหรือผ้าถุงปาเต๊ะของแม่มาลองทำดูบ้าง แต่ได้แค่ลูกโป่งแพบเล็กอยู่ได้ไม่นานก็จม เด็กผู้ชายส่วนใหญ่ชอบกระโดดน้ำจากสะพานลำไผ่คู่ที่ทอดข้ามไปยังบ้านผู้ใหญ่มากกว่า ทำท่ายกกันด้วยท่ากระโดดแผลง ๆ บางคนใจ กล้าไต่ขึ้นไปกระโดดจากกิ่งต้นหว้าสูงใหญ่ซึ่งเป็นที่มาของชื่อห้วย

(คามิน คมนีย์, 2559: 13)

จากตัวอย่างเป็นฉากในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นเรื่อง ลูกนกจากคอน ที่นำเสนอให้เห็นถึงลักษณะของห้วยต้นหว้าที่เปรียบเสมือนสวรรค์ของเด็ก ๆ ชาวบ้านป่า เพราะเป็นสถานที่ที่จ้อยและเพื่อน ๆ ชอบมาเล่นตีโป่งลอยไปลอยมาตามประสาเด็ก นอกจากนี้ห้วยต้นหว้าแห่งนี้ยังเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญของผู้คนในหมู่บ้าน การนำเสนอฉากห้วยต้นหว้าจึงเป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีการดำเนินชีวิตตามวิถีชีวิตชนบทให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความเป็นอยู่ของคนชนบทและความสำคัญของแหล่งน้ำในธรรมชาติที่ใช้ในการอุปโภคและบริโภค

นอกจากป่าในบ้านผมแล้ว ผมก็ยังขยับขยายออกมานอกบ้าน เริ่มจากข้ามถนนทำยสรระหมู่บ้านที่สระน้ำจะมีชายฝั่งเป็นพื้นที่ทราย ผมจะเอามือลูบพื้นทรายแล้วก็มีปุ่มๆ ทรายมีอะระกะระกะไปหมด นั่นแหละครับหอยทั้งนั้น เป็นหอยนกเขาเล็กกว่าหอยกาบมากแต่ตัวอ้วนเนื้อเยอะ ไม่ขาว แต่ไม่เป็นที่นิยมนัก เพราะมีอย่างอื่นที่หาง่ายและอร่อยกว่า...คู่กับน้ำก็ต้องบัว บัวสายที่ใช้แกง ผมชอบแกงสายบัวมากพอ ๆ กับแกงบอน...

(รัศมี เบื่อขุนทด, 2546: 63 - 64)

จากตัวอย่างเป็นฉากในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นเรื่อง ย่ำสวนป่า ซึ่งเป็นฉากที่แสดงให้เห็นวิถีหาอาหารในธรรมชาติที่อุดมไปด้วยแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นการนำเสนอภาพวิถีชีวิตของผู้คนที่ต้องอาศัยธรรมชาติเพื่อความอยู่รอด การนำเสนออัตลักษณ์ผ่านฉากของวรรณกรรมข้างต้นจึงสะท้อนให้เห็นว่า วัยรุ่นมีการดำเนินชีวิตตามวิถีชนบท ทั้งนี้เพื่อต้องการปลูกฝังให้วัยรุ่นได้ซึมซับกับความงดงาม และความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติมากยิ่งขึ้น

การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านฉาก ยังถูกถ่ายทอดผ่านการบรรยายสภาพแผ่นดินที่ไทยที่เปลี่ยนไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ เพื่อต้องการปลูกฝังให้วัยรุ่นเกิดจิตสำนึกอันดีต่อแผ่นดินไทย วรรณกรรมกลุ่มนี้ยังมีการถ่ายทอดอัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านฉาก เพื่อต้องการปลูกฝังความคิดและทัศนคติของวัยรุ่นให้มีความรักชาติ รักแผ่นดิน และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังตัวอย่าง

ศรชัยพยายามสลัดภาพเหตุการณ์ออกจากความทรงจำ ยืนสงบนิ่งชมความรู้สึก ยึดอกสุดลมหายใจยาวแล้วก้าวเท้าเดิน ขณะเดินมาถึงบริเวณหน้าอาคารเรียน เสียงนักเรียนอภิปรายเรื่องการทำตัวเป็นคนดีตามหลักพุทธศาสนาดังลั่นอยู่บนชั้นสอง

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 19)

แม่วางหลวงพ่อพระใสองค์จำลองลงที่ชั้นบนสุดของโถ๊ะหมู่...อีกคนหนึ่งอะไร
บางอย่าง คล้ายกรอบรูปในมือ แม่เปิดผ้าคลุมรูปนั้น...พระบรมฉายาลักษณ์ในหลวงตอนที่
พระองค์ท่านเสด็จฯ มาทรงยกช่อฟ้าที่วัดโพธิ์ชัย แม่วางพระบรมฉายาลักษณ์พระองค์ขึ้น
ถัดมาจากหลวงพ่อพระใส แม่ยกมือไหว้ แล้วเดินกลับไปหาไอ้จ้อ พวกเรากรูเข้าไปไหว้ แม่
ยิ้มให้เราทุกคนแล้วแม่พูดว่า

“ท่านดูพวกเรายู่นะ...” เป็นคำพูดประโยคสั้น ๆ ที่แม่พูดกับเราทุก ๆ คน แต่ผม
รู้สึกได้ว่ามันช่างมีคุณค่าเหลือเกิน

(เขมชาติ, 2550: 166 - 167)

จะเห็นว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่ต้องมีความรักศาสนา และ
พระมหากษัตริย์ผ่านฉากที่มีความสมจริงและน่าเชื่อถือ เพราะเป็นภาพที่คุ้นเคยและสามารถพบเจอ
ได้ในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความเคารพสถาบันหลักของชาติที่ถูกต้องและเหมาะสม
จากการศึกษายังพบการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่ต้องมีความรักชาติผ่านการบรรยายฉากของผืน
แผ่นดินที่เปี่ยมไปด้วยความสงบร่มรื่น ดังตัวอย่าง

ผมกวาดสายตาส่องเขตแนวป่าเขียวครึ้ม ที่ขึ้นหนาแน่นขนานสองฝั่งคลอง ตลอด
แนว สายตาก็ครั้ง มันคือดินแดนที่เต็มไปด้วยถันทรายทุกอย่างก้าว ผมรู้สึกขยาดกลัวจน
ขนลุกเกลียวชูชันทุกมุมขนที่ที่ผมหันกลับมาองผืนนาสลับโพนนา (เนินดินกลางแปลง
นา) และป่าไผ่ อันเป็นผืนนาตาของชาวไทยเรา ผมกลับอบอุ่นหัวใจวาบขึ้นมาทันใด เพราะ
พื้นที่ราวห้าตารางกิโลเมตรนี้ เต็มไปด้วยวิถีชีวิตชาวนาไทยขนานแท้ ดูสงบราบเรียบ ร่มรื่น
มีชีวิตชีวา ชาวนาทุกคนต่างมั่งมีน้กับงานในนาของตนเอง บ้างยังไม่ขึ้นจากคานา บ้างกำลัง
ไถคราด บ้านก็ถอนกล้า เด็ก ๆ ที่มาทุ่งนากับพ่อแม่ ต่างวิ่งเล่นกันบนโพนนานา บ้าง บนคันนา
บ้าง บ้างก็เตรียมกลับเข้าหมู่บ้าน ช่างเป็นภาพที่ประทับใจและน่าชื่นชม

(เขาวลิต ชันคำ, 2557: 7)

จากตัวอย่างเป็นการนำเสนอฉากในเขตแนวชายแดนที่ในขณะนั้นกำลังมีสงครามกันเกิดขึ้น
แม้ระยะทางจะห่างกันไม่ไกล แต่ความรู้สึกเมื่อได้มองไปยังสองเขตแดนกลับต่างกันอย่างลิบลิบ กลวิธี
ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมุมมองของผู้เขียนที่พยายามปลุกฝั่งหรือครอบงำความคิดของวัยรุ่นที่มีต่อ
แผ่นดินไทยว่า เป็นแผ่นดินที่สงบสุข ร่มรื่นและเป็นแผ่นดินที่ให้ความอบอุ่นแก่ชีวิตอย่างแท้จริง ทั้งนี้
เพื่อต้องการให้วัยรุ่นเกิดความหวงแหนและรักแผ่นดินของตน

ในปี พ.ศ.2523 นั้น ประเทศลาวเพิ่งเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบบสังคมนิยม มา เพียง 5 ปี ภาพลักษณ์ที่เป็นประเทศคอมมิวนิสต์ยังคงฝังอยู่ในใจผู้คนทั่วไปที่เฝ้ามอง จากภายนอก โดยเฉพาะคนไทยฝั่งขวาของลำน้ำโขงแม่น้ำโขงได้ถูกมนุษย์กำหนดใช้เป็น สัญลักษณ์แบ่งแยกความเป็นฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวาชัดเจนอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อนทั้งที่คนรุ่น เก่า ๆ เล่าว่าผู้คนสองฟากฝั่งแม่น้ำโขงไม่มีใครแบ่งแยกว่าตนเป็นไทยหรือลาว รู้เพียง...ต่าง เป็นพี่น้องกันทั้งสิ้น

(เขมชาติ, 2550: 27)

การนำเสนอฉากในวรรณกรรมข้างต้นสื่อให้เห็นว่า ในอดีตฟากฝั่งแม่น้ำโขงไม่มีใคร แบ่งแยกว่าใครเป็นไทยหรือลาว แต่ปัจจุบันกลับถูกใช้เป็นสัญลักษณ์แบ่งแยกความเป็นคนอย่างไม่เคย มีมาก่อน เพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจอันดีกับเพื่อนบ้าน ซึ่งจะช่วยสร้างความความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างกันในสังคม

จากการศึกษาทฤษฎีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านฉาก พบว่า การนำอัตลักษณ์วัยรุ่นผ่าน ฉากและสถานที่ปรากฏ 2 ระดับ คือ 1) ระดับปัจเจกบุคคล ได้สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการ ดำเนินชีวิตและด้านพฤติกรรม 2) ระดับสังคม ได้สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิต และความคิด ทักษะคิด

4.1.4 ตัวละคร

ตัวละคร เป็นการสมมติบุคคลให้มีบทบาทต่อการดำเนินเรื่อง ถ้าตัวละครมีความใกล้เคียง กับวัยหรือลักษณะของผู้อ่าน ก็จะช่วยให้อ่านเกิดความรู้สึกว่าเรื่องนั้นกำลังถ่ายทอดชีวิตของตนอยู่ สามารถใช้เป็นแบบจำลองการของดำเนินชีวิตได้ การสร้างตัวละครให้น่าสนใจ จะช่วยให้เนื้อเรื่องมี ความสนุกสนานและชวนติดตามมากขึ้น บุคคลที่มีบทบาทในเรื่อง อาจเป็นคน สัตว์หรือสิ่งของ สิ่ง สำคัญในการวิเคราะห์ตัวละครคือการพิจารณาลักษณะบทบาทและบุคลิกภาพ รวมไปถึงการพิจารณา น้ำเสียงและท่าทีของผู้แต่งที่มีตัวละครนั้น ๆ ซึ่งตัวละครที่ดีต้องมีลักษณะสมจริงและมีพัฒนาการอย่าง สมเหตุสมผล ในการศึกษาผู้วิจัยจะจำแนกการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านตัวละครออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

4.1.4.1 การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านตัวละครที่เป็นวัยรุ่น

การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านตัวละครที่เป็นวัยรุ่น หรือตัวละครที่รุ่นราวคราวเดียวกับ วัยรุ่น คือ การนำเสนออัตลักษณ์ผ่านการเล่าเรื่องของตัวละครวัยรุ่น ซึ่งเป็นการนำเสนออัตลักษณ์ใน ระดับปัจเจกบุคคล เพื่อแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของวัยรุ่นทั้งในด้านของพฤติกรรม บุคลิกภาพ ความคิด ทักษะคิด และด้านอื่น ๆ ดังตัวอย่าง

ป๋ม จากวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น เรื่อง เพื่อนรักริมโขง และมิตรภาพสองฝั่งโขง ของ เขมชาติ จากเจ้าหม้อวุ้นที่มีอายุเพียงเก้าปีเศษจนตอนนี้เริ่มเติบโตขึ้นเป็นหนุ่มวัยสิบสี่ปีแล้ว ป๋มอาศัยอยู่กับแม่และยาย ชีวิตของป๋มเต็มเปี่ยมไปด้วยมิตรภาพตั้งน้ำโขงที่ไม่เคยแห้งขอด ซึ่งเป็นความรักระหว่างเพื่อนที่มีความแตกต่างกันในเชื้อชาติ ผู้แต่งได้นำเสนอให้เห็นถึงอัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านการเล่าเรื่องของป๋มและเพื่อน ๆ ดังนี้

ผมพยายามเหลือเกินที่จะติดทีมฟุตบอลโรงเรียนให้ได้...ผมไม่อยากเป็นเพียงคนนอกที่ได้แต่เฝ้ามอง ผมกลัว...กลัวว่าเพื่อน ๆ เหล่านี้จะห่างออกไป ถ้าผมไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของทีม

(เขมชาติ, 2550: 21)

ป๋มใจหายวาบ ในใจเด็กน้อยคิด...จะต้องมีเรื่องต่อยกันอีกแล้วหรือ

“ไอ้ป๋มไม่มีปัญหา...แต่กูมี”

ซัยชะงักเท่า...แม้จะรูปร่างใหญ่กว่าล้วน แต่ทุกคนรู้ว่าไอ้ล้วนเคยโดนไอ้เตียน ก่อนที่จะเป็นเพื่อนรักกันเมื่อปีกลาย ความเป็นมวยและใจถึงของล้วนข่มขวัญซัยอยู่ในที

“พวกมึงกล้ามีปัญหากับกูหรือเปล่า” ล้วนทำแก๊งไอ้จ้อทั้งกลุ่มสายตาแข็งกร้าวของล้วนกวาดไปรอบ ๆ ไม่มีใครกล้าสบตาด้วยทั้งที่มีจำนวนมากกว่าเท่าตัว

(เขมชาติ, 2550: 34)

จากตัวอย่างข้างต้น ป๋ม ได้แสดงออกถึงความรักที่มีต่อเพื่อน เนื่องจากในวัยนี้ จะให้ความสำคัญกับเพื่อนเป็นอย่างมาก การไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนจึงถือเป็นเรื่องใหญ่ของช่วงชีวิตวัยรุ่น ซึ่งความต้องการของป๋มนี้สื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นว่า วัยรุ่นจะกลัวการถูกเปรียบเทียบ ถูกตำหนิและไม่เป็นที่ยอมรับ ดังนั้น ป๋มจึงต้องการต้องการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในทีมฟุตบอลโรงเรียน และนอกจากนี้ตัวละครในเรื่องยังแสดงออกถึงความคึกคะนอง ในเหตุการณ์การชกต่อยกับเพื่อนต่างกลุ่ม เพื่อปกป้องเพื่อนในกลุ่มของตัวเอง ลักษณะเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านตัวละครว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่เกิดอารมณ์ง่าย และพฤติกรรมรุนแรง

อิว นำพร จากวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นเรื่อง พ่อมหา แม่หางเครื่อง ลูก(สาว)นักร้อง ของ โขติ ศรีสุวรรณ ลูกสาววัยทีนแตกเนื้อสาวเต็มตัว บุตรสาวคนแรกของมหาเพชรนักเทศน์รูปหล่อ สุ่มเสียงดี กับนางเอ็ง อดีตสาวน้อยหางเครื่องวงหมอลำซึ่งชื่อดัง ผู้ประสรวรค์ด้านการร้องเพลง ผู้แต่งได้นำเสนอให้เห็นถึงอัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านการเล่าเรื่องของอิว นำพร ดังนี้

เด็กสาววัยไม่เกินสิบห้า อยู่ในชุดยีนขาสั้นปิดบั้นท้ายที่นอนพองามรับชุดที่นุ่งพิด เปรี้ยวเสื่อกล้ำสีแดงรัดรูปอกสาวแรกแย้ม เธอทั้งร้องทั้งเต้นตามจังหวะเพลงที่เปิดดูภาพ จากจอทีวีขนาด 25 นิ้ว หลังจากฟังเสียงเพลงจากนักร้องแม่แบบผ่านเครื่องเสียงที่เล่นคาราโอเกะ

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 11)

ลูกสาวคนสวยพลิกใบหน้าสดสวยสบตามารดาอย่างอ่อน ๆ ขณะเอ่ยว่า
 “อ้าว ไม่อยากนุ่งชุดที่พวกลำซิ่งหาเครื่องเช่าไปใส่ซะจนใคร ๆ ก็จำได้”
 เมื่อถูกแม่เอาใจอ๊วกก็ลุกขึ้น หน้าอง้าแต่ยังสวย เพราะเธอรู้จักรักษาผิวหน้าผิวกาย ด้วยเครื่องสำอางที่มีโฆษณาขายมากมายในทีวี

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 67)

จะเห็นได้ว่า อ้าว นำพร ได้นำเสนอให้เห็นลักษณะของวัยรุ่นหญิงที่เริ่มรู้จักดูแลตนเอง มีความรักสวยรักงาม อีกทั้งยังมีพฤติกรรมกลอกเลียนแบบที่สื่อให้เห็นถึงความต้องการเป็นที่ยอมรับจากผู้เป็นมารดา ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าค่านิยมทางสังคม และกระแสแฟชั่นส่งอิทธิพลต่ออัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิตของ อ้าว นำพร เป็นอย่างมาก

เดือนเต็ม จากวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นเรื่อง พ่อมหา แม่หางเครื่อง ลูก(สาว)นักร้อง เด็กสาวหน้าตาสะสวย กิริยาเรียบร้อยซึ่งต่างจากเพื่อนสาวคนสนิทอย่างอ้าว นำพรโดยสิ้นเชิง การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านการเล่าเรื่องของเดือนเต็มและอ้าว นำพร ผู้แต่งได้นำเสนอให้เห็นถึงความแตกต่างทั้งในด้านพฤติกรรม และความคิด ทั้งนี้การแสดงออกในด้านต่าง ๆ ของตัวละครมีปัจจัยมาจากมารดาผู้เป็นบ้าหลอมสำคัญในการปลูกฝังให้บุตรหลานมีพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านที่เป็นวัยรุ่นเข้าใจถึงผลลัพธ์ของการกระทำได้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่าง

เดือนเต็มกำลังยืนซ้อมร้องเพลงอยู่หน้ากระจกตู้เสื้อผ้าในห้องนอนของตน...
 เสียงเทปเพลงเก่า ๆ ที่ถูกใช้จนเส้นเทปยืดยาน... สีแพรฟุ้งแล้วก็อดเวทนาลูกสาวไม่ได้ แต่นางก็ช่วยลูกสาวมากไปกว่านี้ไม่ได้เพราะฐานะความเป็นอยู่...
 “เดือน...พักซ้อมก่อนได้ไหมลูก แม่อยากจะให้ช่วยงานสักหน่อย”
 “แม่มีอะไรจะให้เดือนช่วยก็บอกมาเถอะ อยู่ว่าง ๆ เดือนเลยฟังเนื้อเพลงทบทวนและซ้อมต้น บ้าง” เด็กสาวบอกยิ้ม ๆ ในใบหน้า

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 48 - 80)

“แม่ตั้งใจจะไปเข้าชุดร้องเพลงที่บ้านน้ำกระแต ที่นั่นเขามีชุดนักร้อง...ทั้งชุดสั้น ชุดยาวมีให้เลือกมากมาย คิดว่าพรุ่งนี้เข้าไปก็ยิ่งทัน”

“ไม่ต้องเช่าหรือแม่ เราแค่ร้องเพลงประกวด ทำไมจะต้องนุ่งชุดสั้น ๆ ปักดุ้น แพรวพราวเหมือนนักร้องอาชีพ...” เดือนเต็มพูดทั้งที่ยังก้มหน้าก้มตาไรต์ผ้า

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 85)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า พฤติกรรมการแสดงออกและความต้องการของอิ้ว นำพร และ เดือนเต็ม มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ซึ่งผู้แต่งได้แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่ตัวละครทั้งสอง ตัวกำลังนำเสนอว่าเป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ทั้งนี้การแสดงออกถึง พฤติกรรมดังกล่าวเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดูของ ครอบครัว เพราะ ครอบครัวมีส่วนสำคัญต่อการนำเสนออัตลักษณ์ของวัยรุ่นทั้งในด้านบุคลิก พฤติกรรม และความคิด ดังนั้น การปลูกฝังให้วัยรุ่นมีอัตลักษณ์ที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งที่ครอบครัวควรให้ คำแนะนำ และดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด

กล้า และ ไฟ จากวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น เรื่อง ทายาทขนมต้ม ของ ชิต ชยากร เด็กหนุ่มสองคนที่มีปัญหากันทุกครั้งเมื่อพบหน้ากัน ด้วยความที่ทั้งสองมีความสามารถในการต่อสู้คนละแขนง ทำให้ไฟหนุ่มวัยรุ่นที่ถูกฝึกศิลปะการต่อสู้ของไทยอย่างมวยไทย รู้สึกไม่พอใจที่กล้าได้รับการกล่าวถึงอยู่เสมอ ด้วยฝีมือลายมือการต่อสู้ศิลปะมวยไทยของกล้า บ่อยครั้งไฟจึงพยายามจะพิสูจน์ว่า ระหว่างเทควันโดกับมวยไทย ศิลปะการต่อสู้ของชาติใดจะแน่นกว่ากัน ผู้แต่งได้นำเสนอให้เห็นถึง อัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านการเล่าเรื่องของกล้าและไฟ ดังนี้

ปัญหาระหว่างกล้ากับไฟเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ด้วยเหตุผลเพียงว่าไฟไม่ชอบที่กล้าเป็น นักมวย ในความคิดของไฟ เขาคิดว่านักมวยเหมือนคนชั้นต่ำ ใช้กำลังเพื่อการตัดสิน ประกอบกับกล้าเริ่มมีชื่อเสียงขึ้นมา แม้จะเป็นเพียงนักมวยบ้านนอกก็มีคนกล่าวถึงอยู่เสมอ พอไปได้ยินเรื่องราวเหล่านี้ ความรู้สึกของเขามีต่อกล้ากลับกลายเป็นความหมั่น ขี้หน้าทวีคูณ

(ชิต ชยากร, 2547: 18)

ท่าทางพ่ายแสดงความกระหึ้นกระหือรืออย่างมาก แต่กล้ากลับสายหน้าเอ่ย ปากบอกกับพ่ายว่า “อย่าเลยพ่าย การปะทะด้วยโมหจริตไม่มีอะไรเป็นผลดีขึ้นมา...ฉันไม่สู้กับใครทั้งนั้นถ้าไม่ใช่บนเวทีครูสอนให้สอนอยู่เสมอว่า วิชาการต่อสู้มีไว้เพื่อการเรียนรู้ ไม่ได้มีไว้वादอ้างกับใคร และฉันคิดว่าครูของไฟและพ่ายก็คงสอนเหมือนกับครูของแก อย่าทำฉัน

เลย...ฉันไม่สู้หรอก”

(จิต ชยากร, 2547: 27)

จากตัวอย่างข้างต้น พบว่า พฤติกรรมการแสดงออกของกล้าและไฟมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ตัวละครสองตัวนี้กำลังตีแผ่ลักษณะของวัยรุ่นในสังคมที่มีทั้งด้านบวกและด้านลบ สำหรับกล้าได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะของวัยรุ่นที่มีความขี้คิด สามารถจัดการกับโมหจริตได้อย่างดีเยี่ยม ทั้งนี้เพราะกล้าได้รับการอบรมสั่งสอนที่ดีจากครอบครัวและคนรอบข้าง ทำให้กล้าสามารถจัดการกับการมณัและความรู้สึกที่มาเหมาะสมได้ ซึ่งสื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นว่า พฤติกรรมของวัยรุ่นมีผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ส่วนไฟ คือตัวแทนลักษณะวัยรุ่นที่กลัวการไม่เป็นที่ยอมรับ ดังนั้นจึงต้องตกเป็นทาสของอารมณ์ ความรู้สึกอยู่บ่อยครั้งในสถานการณ์ที่ตนไม่ได้รับการยอมรับเท่าเทียมกับกล้า ไฟจึงเลือกแสดงพฤติกรรมตามความรู้สึกโดยปราศจากการขี้คิด ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาการทะเลาะวิวาทระหว่างวัยรุ่นในสังคม การแสดงออกดังกล่าวได้สื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการอยู่เหนือผู้อื่น กลัวการถูกเปรียบเทียบและไม่เป็นที่ยอมรับ มักเกิดอารมณ์ง่ายและมีพฤติกรรมแสดงออกที่รุนแรง

เชิญโชค จากวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นเรื่อง อาม่าบนคอนโด ของ ชมัยภร แสงกระจ่าง โชคอาศัยอยู่กับพี่สาวของเขาในคอนโดแห่งหนึ่งที่มีเพื่อนบ้านคือ อาม่าวัย 80 ปี ด้วยความที่โชค เป็นเด็กกำพร้าเขาจึงมีนิสัยเอาแต่ใจตนเองและชอบยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง เขาเลือกที่จะระบายเรื่องราวหนักใจทุกเรื่องลงในเฟซบุ๊กของเขามากกว่าการพูดคุยกับคนรอบตัว ผู้เขียนได้ถ่ายทอดอัตลักษณ์ผ่านการเล่าเรื่องของ โชค ดังตัวอย่าง

พี่สาวทำหงิกทันที “นี่โชค แกนี่เป็นอย่างที่ใครต่อใครเขาว่าจริง ๆ นะ เด็กรุ่นใหม่ นี่ไม่เอาใคร เอาแต่ตัวเอง ทำอะไร ๆ ก็มีแต่พรีเซนต์ตัวเอง อวดตัวเอง มีแต่ตัวเองเป็นศูนย์กลาง ไม่เคยเห็นคนอื่น ๆ ที่อยู่ในสังคมเดียวกันเลย เล่นแต่เกมกับเฟซบุ๊ก ลองคิดดูนะ ถ้าพวกแกกับเพื่อน ๆ ของแกเป็นแบบนี้กันหมด แล้วอนาคตของประเทศไทยจะอยู่ตรงไหนหา...”

ผมรู้สึกไร้ค่าขึ้นมา เพราะประโยคแบบนี้พี่สาวผมพูดบ่อย

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2557: 74)

ผมยืนนิ่ง พี่สาวผมปิดประตูไปแล้ว และผมกำลังโกรธมาก โกรธมาก ไม่ได้โกรธพี่สาว ผมแต่ผม กำลังโกรธไอ้คนนั้น นานโมโหอีกเป็นครั้งที่เท่าไรแล้วก็ไม่รู้...พูดง่าย ๆ คือ ผมไม่รู้ อะไรเกี่ยวกับผู้ชายคนนั้นเลย ผมไม่รู้อะไรเลยทั้งที่อยู่ในบ้านหลังเดียวกับพี่สาว บ้านที่มีเรา เพียงสองคนผมประสงค์ที่จะมีชีวิตแบบ ‘ชีวิตใครชีวิตมัน’ แบบที่ผมบอกอาม่าจริงหรือ

(خمัยภร แสงกระจ่าง, 2557: 196)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่า ผู้เขียนได้ถ่ายทอดลักษณะวัยรุ่นในปัจจุบันผ่านหนุ่มน้อยชื่อ เชิญโชค ผู้ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ทำให้เขาใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับโลกเสมือนจริง การแสดงออกทางพฤติกรรมของโชคแสดงให้เห็นว่า วัยรุ่นมักยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ให้ความสำคัญกับบุคคลในโลกออนไลน์มากกว่าบุคคลที่อยู่รอบตัว ซึ่งสื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีความเชื่อมั่นต่อความคิดการกระทำของตน และด้านการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากสังคม คือ มีการดำเนินชีวิตตามกระแสวัฒนธรรม

ศรชัย จากวรรณกรรมเรื่อง รุ่งสายฝน ลูกชายของพ่อที่ยึดอาชีพหาปลา และแม่ที่มีอาชีพปลูกผักขาย ขณะนี้เขาเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พ่อของเขาเสียชีวิตด้วยโรคเบาหวานเรื้อรังตั้งแต่เขาเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตอนนี้ศรชัยจึงต้องอาศัยอยู่กับแม่และน้องสาวของเขา ศรชัยเป็นเด็กที่มีความกตัญญู มีความประพฤติเรียบร้อย และเป็นคนมีน้ำใจชอบช่วยเหลือผู้อื่น เขาจึงกลายเป็นที่รักของคุณครู เพื่อนร่วมชั้น รวมถึงรุ่นน้องในโรงเรียนเดียวกัน เขาใช้เวลาหลังเลิกเรียนไปช่วยแม่ขายผักเพื่อหารายได้ช่วยเหลือครอบครัว แม่ชีวิตของทั้งสามคนจะลำบากตรากตรำเพียงใด แต่ทั้งสามก็สู้ชีวิตอย่างไม่ยอมแพ้ ผู้เขียนได้ถ่ายทอดอัตลักษณ์ผ่านการเล่าเรื่องของ ศรชัย ดังตัวอย่าง

“ครูครับ ครูหมายถึง...”

“ก็ใช้นะซี” ครูสายฟ้าพูดตัดบท “ครูอ่านประวัติจากแฟ้มรายงานเธอใช้เวลาหลังเลิกเรียนไปช่วยแม่ขายผัก หารายได้ช่วยเหลือครอบครัว มีความประพฤติเรียบร้อย เป็นนักกีฬาที่สร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน นับเป็นแบบอย่างที่ดี ครั้งล่าสุด...เป็นตัวแทนโรงเรียนเข้าแข่งขันชมมวยเธอเป็นผู้ชนะ ได้ครองถ้วยเกียรติยศนักกีฬาดีเด่น”

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 16)

“บ้า บ้าชะมัด”

ศรชัยทำอะไรไม่ได้นอกจากสบถในลำคอ... ครั้นเหตุการณ์ที่ชายหาตมุดหราชั้นในความคิด ใจก็ป่วนทันที เขาสำรวจพบตัวเองด้วยความรู้สึกผิด ความผิดที่เกิดขึ้นเป็นเพราะถ้าตัวเกลือกกลัวสิ่งไม่ดีความคึกคะนองชักนำให้ขาดความยั้งคิด ด้วยเกรงใจเพื่อนเขาจึงกล้าทำสิ่งที่ไม่เคยทำมาก่อน

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 33)

จะเห็นว่า การกระทำของศรชัยแสดงออกถึงลักษณะของวัยรุ่นที่มีจิตสำนึกที่ดี มีความประพฤติเรียบร้อย ขยัน และอดทน เขาจึงกลายเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับรุ่นน้อง และได้รับความชื่นชมจากครู ส่งผลให้เขาได้เป็นตัวแทนโรงเรียนเข้าประกวดเยาวชนดีเด่น แต่ด้วยช่วงชีวิตวัยรุ่นของเขาที่รายล้อมไปด้วยกลุ่มเพื่อนเสเพล ศรชัยจึงต้องตกเป็นเหยื่อของความคะนองเกลือกกลัวสิ่งที่ไม่ดี ทั้งนี้ก็เกิดจากความรักเพื่อนทำให้เขาขาดสติยั้งคิดและกระทำการที่ไม่เคยทำลงไป ตัวละครนี้ได้สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นว่า วัยรุ่นมีความเสี่ยงต่อการถูกชักนำไปในทางที่ผิดเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการถูกชักนำจากกลุ่มเพื่อน ทั้งนี้หากวัยรุ่นไม่สามารถยับยั้งจิตใจของตนเอง หรืออดทนต่อคำยุยงจากเพื่อนได้ เขาก็อาจจะตกเป็นเหยื่อของสิ่งชั่วร้ายในสังคมไปอย่างถาวร

เด็กสาววัย 13 ปี จากวรรณกรรมเรื่อง สายฝนบนถนนคอนกรีต ที่ถูกเลี้ยงดูแบบจำกัดขอบเขตด้านการใช้ชีวิตมากเกินไป ทำให้เขาต้องการมีชีวิตที่เป็นอิสระ และเริ่มมีความคิดที่จะหนีออกจากบ้าน ดังตัวอย่าง

ฉันเคยคิดว่าอยากไปไหนก็ได้ที่ไม่ต้องอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ทุกคน ฉันอยากมีอิสระที่จะค้นหา โลกภายนอกกรอบหน้าต่างด้วยตัวเอง นี่คือการฝันอันยิ่งใหญ่ของฉันตั้งแต่เล็ก ๆ ฉันถูกควบคุมอยู่ใน สายตาของคนที่ไม่ไว้วางใจ ฉันโยเยหาโลกที่ฉันจะวิ่งเล่นได้โดยไม่ต้องมีคนขีดเส้นกำกับขอบเขต นี่คือการเหตุผลสำคัญที่ฉันไม่คืนวันที่จะกลับบ้าน แม้ว่าหนทางที่กำลังจะไปนั้นเต็มไปด้วยความน่ากลัว

(วันทนี วิบูลเกียรติ, 2547: 30)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านตัวละครที่ผู้เขียนได้เลือกใช้กลวิธีการนำเสนอตัวละครโดยตรง (Direct Method) เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบถึงเหตุผลหรือลักษณะของตัวละครที่มีความต้องการอิสระในการดำเนินชีวิต โดยปราศจากการกำกับดูแลของผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังปรากฏความต้องการอิสระของวัยรุ่นจากกฎระเบียบข้อบังคับภายในโรงเรียนผ่านการนำเสนอตัวละครด้วย ดังนี้

วิชิต ชาตรี และ วีรเดช ตัวละครวัยรุ่นจากเรื่อง รุ่งสายฝน ที่มีพฤติกรรมรุนแรง ชอบมั่วสุมกับอบายมุข และเป็นแกนนำในการประท้วงเพื่อเรียกร้องอิสระและเสรีภาพจากการถูกควบคุมด้วยกฎระเบียบของโรงเรียน ดังตัวอย่าง

“ขณะนี้พวกเราต้องทนอยู่กับระเบียบของโรงเรียน ไม่อิสระ ไม่เสรี อาหารก็แพง น้ำดื่มก็ไม่เพียงพอ ถ้าผมได้เป็นประธาน ผมจะเสนอให้โรงเรียนยกเลิกระเบียบที่ไม่ทันสมัย ระเบียบบางอย่างมีมาตั้งแต่โบราณแล้ว...แล้วสมัย ต้องยกเลิกระเบียบเก่า ๆ ทั้งหมด”

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 98)

“...เราถูกบังคับให้ทำตามกฎระเบียบ พวกเราเบื่อโรงเรียน โรงเรียนเป็นเหมือนคุก ผมสัญญาว่าจะเสนอให้ยกเลิกกฎระเบียบที่ทำให้โรงเรียนเป็นคุก ข้อบังคับที่กดขี่พวกเราต้องยกเลิกทั้งหมด นักเรียนต้องการเสรีภาพต่อไปนี้ต้องไม่มีการบังคับ...”

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 98)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ตัวละครวัยรุ่นได้แสดงออกถึงความไม่เห็นด้วยกับกฎระเบียบข้อบังคับที่ล้าหลัง พฤติกรรมดังกล่าวได้สะท้อนความคิดของตัวละครวัยรุ่นที่ต้องการมีอิสระในการใช้ชีวิตมากขึ้น ดังนั้น วัยรุ่นจึงต้องการประท้วง เพื่อแสดงถึงความต้องการของตนในเรื่องดังกล่าว ซึ่งสื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิตว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการอิสระเสรีภาพ โดยปราศจากการควบคุมของผู้ใหญ่ และเลือกที่จะแสดงออกทางความคิดเพื่อเรียกร้องอิสระและสิทธิของตนเองอย่างชัดเจน

กิงมณี จากวรรณกรรมเรื่อง ความลับของเด็กเกอร์ ‘กิงมณี’ เป็นเด็กผู้นำสงสารเพราะเขาจะถูกแม่บีบคั้น และกดดันจากผู้เป็นแม่ ทำให้เขากลายเป็นเพื่อนที่มีแต่ความอิจฉาริษยาและปองร้ายต่อ ‘มัดหมี่’ เพื่อนร่วมห้องอยู่เสมอ กิงมณีจะถูกแม่คอยปลุกฝังให้เป็นคนชอบแค้นแค้นชิงดีชิงเด่น จนบางครั้งเขาต้องแสดงออกทางพฤติกรรมที่รุนแรง แต่เมื่อมัดหมี่รู้ว่าแท้จริงแล้วกิงมณีเองก็ไม่ได้มีความสุขกับชีวิตที่เป็นอยู่ มัดหมี่จึงกลายเป็นเพื่อนที่เห็นใจและเข้าใจกิงมณีมากที่สุด ดังตัวอย่าง

“เราไม่อยากแข่งกับเธอหรือหมี่ เราสู้เธอไม่ได้จริง ๆ นั่นแหละ แต่แม่ไม่ยอม บอกให้พยายามมากกว่านี้ก็จะสู้ได้เอง” กิงมณีเล่าเศร้า

“เราหายโกรธเธอนานแล้วกิง ต่อไปนี้เราจะช่วยเธอนะ” มัดหมี่ให้สัญญาอย่างจริงจัง

(ภาณุมาศ ภูมิถาวร, 2548: 99)

จะเห็นว่า การนำเสนอตัวละครข้างต้น ได้สะท้อนให้เห็นความสำคัญของครอบครัวที่มีส่วนในการปลูกฝังอันลักษณ์ให้เกิดแก่วัยรุ่น กิ่งมณี ที่ถูกลี้นงคด้วยการบีบบังคับ กดดัน ทำเขากลายเป็นคนที่มีนิสัยชอบแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น และชอบรังแกเพื่อนอยู่ตลอด จนทำให้กิ่งมณีมีอัตลักษณ์ด้านพฤติกรรมที่รุนแรง

บุญ และ **แดน** สองพี่น้องจากวรรณกรรมเรื่อง สลีนดงบายู ที่เติบโตจากประสบการณ์และการกล่อมเกลามาจากพ่อแม่ ครูอาจารย์ หลวงตา ตลอดจนผู้ใหญ่ในชุมชน ทำให้ทั้งสองพี่น้องกลายเป็นคนที่มีความมุ่งมั่นและไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค และสามารถนำพาตัวเองให้บรรลุถึงฝั่งฝันได้ในที่สุด ดังตัวอย่าง

สองพี่น้องมั่นใจว่า เมืองใหม่แผ่นดินอันอุดมแห่งนี้เป็นเมืองแห่งโอกาส ทั้งพ่อของเขาก็เป็นคนมีความริเริ่ม ไม่เคยหยุดนิ่ง ปรับตัวหาช่องทางเพื่อความอยู่รอด เขากับพี่ชายจึงได้แบบอย่างจากพ่อ สองพี่น้องคิดมุ่งมั่นวาดฝันจะหาการทำงานทำเป็นรายได้เสริมบ้าง...

(วิน วนาตร, 2558: 21)

บุญเป็นคนช่างสังเกต...บุญนำความคิดนี้พูดคุยกับแดน เขาออกหัวคิดว่า ช่องทางทำมาหากินไม่ได้ขึ้นกับวัย เวลา หรือมั่วรอให้คนอื่น ๆ คิดให้ เหมือนที่หลาย ๆ คนเฝ้ารอให้โอกาสเดินทางมาหา ทำไมเราสองพี่น้องไม่สร้างโอกาสขึ้นมาเองเสีย

(วิน วนาตร, 2558: 25)

จากตัวอย่างปรากฏการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านตัวละครที่ผู้เขียนต้องการสื่อให้เห็นถึงพัฒนาด้านสังคมของวัยรุ่นว่า วัยรุ่นเริ่มมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมและสภาพแวดล้อมมากยิ่งขึ้น พยายามเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยบางประการซึ่งจำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม แม้จะเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก แต่ในมุมมองของวัยรุ่นแล้วก็ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และตัวของวัยรุ่นเองก็สามารถทำได้

4.1.4.2 การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่

การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่มักจะเป็นการนำเสนออัตลักษณ์ที่เป็นการถ่ายทอดอัตลักษณ์จากบุคคลภายในครอบครัวไปสู่วัยรุ่น เพื่อปลูกฝังให้วัยรุ่นมีอัตลักษณ์ที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นความมุ่งหมายของสังคม โดยไม่แสดงออกถึงการบังคับหรือยึดเย็ดความคิดดังกล่าวสู่การรับรู้ของวัยรุ่น จากการศึกษาพบการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่ ดังนี้

ยายเข็ม จากวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น เรื่อง เพื่อนรักริมโขง และมิตรภาพสองฝั่งโขง ยายที่รักของและที่ปรึกษาคนสำคัญของป๋ม ไม่ว่าจะป๋มจะต้องตกอยู่ในสถานการณ์ความไม่สบายใจรูปแบบใด ยายจะช่วยหาทางออกให้ป๋มเสมอ นอกจากนี้ยายเข็มยังเป็นผู้ที่ปลุกฝังให้ป๋มมีจิตใจที่เข้มแข็งสามารถต่อสู้กับเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามช่วงวัย และทำให้ป๋มเกิดจิตสำนึกอันดีต่อสถาบันหลักของชาติอีกด้วย ดังตัวอย่าง

คนเราทำอะไรได้ดีไม่ก็อย่างหอรอกลูกเอ๋ย...ถึงเอ็งจะเป็นนักฟุตบอลที่ดีไม่ได้ เอ็งก็อาจเป็นอย่างอื่นได้ คนเราไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน... คำพูดของยายทำให้ผมคิดได้คิดอะไรบางอย่าง...นั่นซี...ผมอาจจะเตะบอลไม่เก่งเหมือนเพื่อน ๆ แต่ในบรรดาพวกมันไม่มีใครเล่นกีตาร์เป็นสักคน ผมอาจจะเป็นหนึ่งในไม่กี่คนของเด็กมัธยมต้นทั้งโรงเรียนที่เล่นกีตาร์เป็น

(เขมชาติ, 2550: 197)

“เรื่องนี้เราแก้ไขอะไรไม่ได้เลยเธอครับ”

“ยากมาก...เพราะพวกคนใหญ่คนโตมันคิดแบ่งพรรคแบ่งพวก แบ่งไทยแบ่งลาว ไม่คิดว่า ไม่ว่าจะลาวจะไทยก็ล้วนแต่เป็นพี่น้องกัน สมัยโบราณน้ำโขงไม่เคยแบ่งความเป็นไทยหรือลาว...แต่ทุกวันนี้พวกคนใหญ่คนโตในบ้านเมืองเราเอาน้ำโขงมาแบ่งแยกความเป็นคน”

(เขมชาติ, 2550: 86)

จากตัวอย่างข้างต้น ยายเข็ม เป็นตัวละครที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดอัตลักษณ์วัยรุ่นในด้านความคิด ทศนคติอันดีให้เกิดขึ้นแก่ป๋ม ช่วยให้ป๋มมีความเชื่อมั่นต่อความคิด การกระทำและมองเห็นคุณค่าในตัวเองมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังปลุกฝังให้ป๋มเกิดความรู้สึกอันดีต่อประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นพี่น้องกันมาอย่างยาวนาน การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านตัวละครข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านความคิดและทศนคติ ที่ต้องการปลุกฝังให้วัยรุ่นมีความเชื่อมั่นต่อความคิดและการกระทำของตน และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน

คุณยายหวาน จากวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นเรื่อง คุณยายหวานซัสส์ซัสส์ ของ ชมัยภร แสงกระจ่าง ที่มักจะตักเตือนหลานสาวตามวิถีของคนในสมัยก่อนที่อาจจะดูตกยุคไปในสังคมปัจจุบัน แต่เมื่อลูกหลานได้ไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนแล้วกลับพบว่า คำสอนของคุณยายยังคงใช้ได้จริงในปัจจุบันและไม่ได้ล้าสมัยแต่อย่างใด อีกทั้งยังมีคุณค่าทางจิตใจด้วยเพราะถูกกลั่นออกมาจากหัวใจของคนรุ่นเก่าที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความหวังดี ดังตัวอย่าง

โตเป็นสาวแล้ว ไปไหนมาไหนต้องระวังตัว อย่างนี้กว่าตัวเองโตแล้วช่วยตัวเองได้ การคบผู้ชาย เหมือนกัน อย่าทำให้เขามีความหวัง หรือทำให้เขาคิดว่าเราชอบเขา เพราะ เราไม่รู้หรือกว่าเขาเป็นตัวจริงหรือเปล่า เพราะว่าเราอายุยังน้อย เป็นเพื่อนกัน คบกัน รู้จักกันดีพอดี ๆ ...ก็พอได้อย่าให้ถึงขนาดไปไหนมาไหนด้วยกันสองต่อสอง ปัญหา มันจะตามมาอีกมากมาย เราเป็นลูกผู้หญิงเกิดอะไรขึ้นมีแต่เสียหาย

(ขมัยภร แสงกระจ่าง, 2549: 95)

ฉันจะบอกให้ชะนุชสาวฟัง ผู้หญิงทุกวันนี้มีแต่เสียเปรียบ ฉันมีลูกสาว ฉันมีหลานสาว ฉันรู้ดี เจ้าโตอาจโชคดีที่เป็นหลานผู้ชาย ไม่ต้องแบกภาระในฐานะลูกผู้หญิง...รู้ไว้ด้วยนะ ผู้ชายมีโอกาสที่จะเลือกผู้หญิงใหม่ได้เรื่อย ๆ ในขณะที่โอกาสของผู้หญิงน้อยลงทุกที

(ขมัยภร แสงกระจ่าง, 2549: 143)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ตัวละครที่เป็นวัยรุ่นจะเริ่มมีความสนใจและให้ความสำคัญกับเพศตรงข้าม เริ่มคิดว่าตนเองโตเป็นผู้ใหญ่และสามารถจัดการกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ คุณยายหวานจึงต้องการตัดเตือนหลานสาวเพื่อให้รู้จักการวางตัวที่เหมาะสม เพื่อที่จะไม่ให้เกิดผลเสียตามมา ซึ่งสื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นที่คุณยายต้องการถ่ายทอดไปสู่หลานสาวว่า วัยรุ่นหญิงและวัยรุ่นชายนั้นมีความไม่เท่าเทียมทางเพศ วัยรุ่นหญิงจะมีความเสี่ยงต่อการถูกตำหนิ และดูหมิ่นดูแคลนจนทำให้เกิดความเสียหาย ดังนั้นจึงต้องรู้จักรักษานวลสงวนตัว และให้ความสำคัญกับคุณค่าของความเป็นลูกผู้หญิงมากขึ้น

พ่อนายบุญเดิม จากเรื่อง พ่อนายกา สายไหม บ้านหนองฮี ของ สมคิด สิงสง บุคคลที่เป็นแบบอย่างให้แก่คนในชุมชน เพราะเป็นต้นแบบในการน้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และถือปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งส่งผลให้ตำบลบ้านหนองฮี อยู่ร่วมกันอย่างสงบร่มเย็น และไม่ตกเป็นเหยื่อของวัฒนธรรมชั่วช้าเอา อัตลักษณ์วัยรุ่นที่นำเสนอผ่านพ่อนายกา คือ การปลูกฝังให้ลูก ๆ มีพฤติกรรมการแสดงออก และความคิดทัศนคติที่เหมาะสม ดังตัวอย่าง

เด็กหนุ่มสองสามคนเป็นลูกมือให้ช่างโก้ออยู่ในครัว...ขณะที่บางคนต้องทำหน้าที่ผสมวิสกี้โชดาอย่าให้บกพร่อง

“เอาหน่อยซีพวกเรา...” ช่างโก้อย่างให้เด็กหนุ่มกินเหล้าเป็นเพื่อ แต่เด็กกลุ่มนี้ไม่มีผู้ใดเด่นในด้านนี้ เพราะพวกเขาเชื่อฟังพ่อนายบุญเติมที่สั่งสอนเสมอว่า ‘เด่นด้านดี มีอนาคต’

(สมคิด สิงสง, 2549: 92 - 93)

หนุ่มสาวเข้าใจความหมายที่พ่อเพียรอบรมบ่มสอน และเชื่อฟังคำสอนที่มีเหตุผลของพ่อเสมอมาแตกต่างจากวัยรุ่นบ้านอื่นแบบพลิกฝ่ามือ...เมื่อก่อนนี้เด็กวัยรุ่นบ้านพ่อติดยาบ้าเล็กน้อย เมื่อก่อนถ้าจ้าววยบ้านอื่นหายต้องมาเถื่อนที่บ้านพ่อ แต่เดี๋ยวนี้ไม่นับตั้งแต่พามาทำเกษตรประณีต...มันเท่ากับเป็นการพัฒนาคนไปด้วย

(สมคิด สิงสง, 2549: 114)

จากตัวอย่างข้างต้น พ่อนายบุญเติมได้ทำหน้าที่ให้การสั่งสอนวัยรุ่นให้รู้จักยับยั้งชั่งใจต่อสิ่งมั่วเมาต่าง ๆ และให้นึกถึงอนาคตของตนเองเป็นสำคัญ ซึ่งสื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคมว่าวัยรุ่นจะมีบุคลิกที่ต่างกักันขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดู และนอกจากนี้พ่อนายกฯ ยังได้สอดแทรกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตด้วย ซึ่งเป็นการปลูกฝังอัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิตตามวิถีชนบทแก่วัยรุ่น ส่งผลให้เด็กวัยรุ่นในชุมชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ได้อย่างเหมาะสม

ครูสายฟ้า จากเรื่อง รุ่งสายฝน ของ ณรงค์ฤทธิ์ ศักดาณรงค์ หัวหน้าฝ่ายปกครองที่นักเรียนทุกคนในโรงเรียนต้องเกรงกลัว เพราะในความรู้สึกของนักเรียนทุกคน การเข้าพบครูสายฟ้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายปกครอง มีอยู่เพียงเรื่องเดียวเท่านั้น คือถูกเรียกไปลงโทษ แต่สำหรับศรัทธาครูสายฟ้าคือผู้นำทางชีวิตให้กับเขา บ่อยครั้งที่ศรัทธาหลงใหลมาอยู่กับสิ่งยั่วยุต่าง ๆ ครูสายฟ้าคือคนที่คอยพยุงให้ศรัทธาลุกขึ้นเดินได้อย่างสง่างามทุกครั้ง ดังตัวอย่าง

“ทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เธอทำดีมาตลอด จงเชื่อกฎของความคิดี ความคิดเหมือนตะวันส่องแสงสว่างในความมืด คนเราจะประสบความสำเร็จเพราะรักที่จะสู้...” น้ำเสียงครูสายฟ้าหนักแน่น “เธอต้องสู้ ตะวันจะส่องแสงสว่างในใจของนักสู้”

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดาณรงค์, 2552: 17)

“ครูครับ” ศรชัยพูดด้วยน้ำเสียงเด็ดเดี่ยว “...ผมยอมรับผิด”
 “กล้าทำ กล้ารับผิด ถือเป็นคนกล้า” น้ำเสียงของครูสายฟ้าหนักแน่นจริงจัง
 “คนกล้า ต้องกล้าเปลี่ยนชีวิตให้ดีขึ้น”
 “ครูอบรมสั่งสอนผมด้วยความเมตตากรุณา ขอบคุณมากครับ”
 “เพียงแต่...” ครูสายฟ้าพูดด้วยน้ำเสียงอ่อนโยน “...ครูต้องการให้เธอหนักแน่น
 เข้มแข็ง เรียนรู้ชีวิตจากประสบการณ์ชีวิต”

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 37 - 38)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ครูสายฟ้าคือบุคคลที่คอยเตือนสติศรชัยให้มีความหนักแน่นมากยิ่งขึ้น พฤติกรรมของศรชัยได้สื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นว่า วัยรุ่นมีความเสี่ยงต่อการถูกชักนำไปในทางที่ผิด ดังนั้น การปลูกฝังให้วัยรุ่นมีความหนักแน่นต่อการทำความดี กล้าที่จะเผชิญหน้ากับความจริงและยอมรับความผิดที่ตนเองกระทำจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งลักษณะดังกล่าวต้องเกิดจากการได้รับการอบรมสั่งสอนที่ดี และการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมจากบุคคลที่ผู้ใกล้ชิดกับวัยรุ่น เพราะวัยรุ่นจะมีบุคลิกที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดู จากตัวอย่างผู้เขียนได้นำเสนอให้เห็นว่า บทบาทของครูในโรงเรียนหรือผู้ใหญ่ในสังคมมีความสำคัญต่อช่วงชีวิตของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก เพราะถ้าวัยรุ่นได้รับคำแนะนำที่ดีก็จะทำให้เขามีแนวทางการใช้ชีวิตที่เหมาะสม และพร้อมต่อสู้กับสิ่งยั่วยุต่าง ๆ ด้วยจิตใจที่หนักแน่น

จากการศึกษาวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นกลุ่มนี้ พบว่า ผู้เขียนนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านตัวละคร 2 ลักษณะ ดังนี้

1) การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านตัวละครที่เป็นวัยรุ่น เป็นกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่สื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นในด้านต่าง ๆ ดังนี้ อัตลักษณ์ระดับปัจเจกบุคคล วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความต้องการอิสระในการดำเนินชีวิต ต้องการอยู่เหนือผู้อื่น มีความเชื่อมั่นต่อความคิดและการกระทำของตน สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม กลัวการถูกเปรียบเทียบและไม่เป็นที่ยอมรับ นอกจากนี้วัยรุ่นยังเกิดอารมณ์ง่าย จึงส่งผลให้มีพฤติกรรมการแสดงออกที่รุนแรงและเสี่ยงต่อการถูกชักนำไปในทางที่ผิด ส่วนอัตลักษณ์ระดับสังคมเป็นอัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีปัจจัยมาจากความทันสมัยของสื่อเทคโนโลยี ทำให้วัยรุ่นมีการดำเนินชีวิตตามกระแสวัตถุนิยม วัยรุ่นมีพฤติกรรมรุนแรงถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม

2) การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่ เป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านการถ่ายทอดและปลูกฝังอัตลักษณ์วัยรุ่นที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นความมุ่งหมายของสังคม เพื่อนำเสนออัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิตตามวิถีชนบท ด้านความคิด และทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนบ้านและอัตลักษณ์ด้านเพศสภาพที่เหมาะสม

4.1.5 บทสนทนา

บทสนทนา เป็นองค์ประกอบที่ผู้เขียนมักจะใช้เพื่อเล่าเรื่องและบรรยายบุคลิกลักษณะ รูปร่าง หน้าตา รวมไปถึงนิสัยของตัวละคร บทสนทนาที่ดีจะมีส่วนช่วยในการดำเนินเรื่องแทนการบรรยาย ช่วยนำเสนอแก่นเรื่อง และทำให้ผู้อ่านรู้จักลักษณะของตัวละครมากขึ้น การนำเสนอ อัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านบทสนทนาจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจอัตลักษณ์ของตัวละครวัยรุ่นทั้งในด้าน ๆ ดัง ตัวอย่าง

“พี่...ถามอะไรหน่อยนะ...ชมพูพวกนี้ไม่มีเจ้าของหรอ”

“มีสิ แต่เจ้าของไม่หวงหรอ กะดูซิแถบนี้มีปลูกกันแทบทุกบ้านแหละ เขาไม่กั๊วรั้วก็ แสดงว่าเขาไม่หวง” นูญหาเหตุผลประกอบ

“อีกอย่าง พวกเราไม่ได้มาขโมย หากเทียบกับสุภาชิตไทย ก็คงเหมือนคำว่า สัมหล่น เราแค่คัดเก็บของตกจากต้น จะเกิดจากที่พวกค่างควาทำหล่น หรือใครทำไว้ก็ช่าง เอาไปสร้างรายได้ต่อทั้งนั้น ไม่จั้นพอกับแม่คงห้ามไว้ก่อนแล้ว

“แกถามทำไมรี”

“ก็กลัวเขาตำ”

“เจ้าของมา เราก็บอกเขาไปตรง ๆ ซิ ไม่เห็นแปลก บอกว่าเราเป็นลูกตำรวจ เขาคงไม่เอาเรื่อง เอรารวกับพวกเด็ก ๆ หรอ” นูญอ้างบารมีพ่อ

(วิน วนาตร, 2558: 42)

จากตัวอย่างปรากฏบทสนทนาที่สื่อถึงอัตลักษณ์ด้านพฤติกรรมของวัยรุ่นที่ขาดความรับผิดชอบ ดังนั้น ตัวละครวัยรุ่นกลุ่มนี้จึงพยายามหาข้ออ้างหรือแก้ตัวเพื่อกลบเกลื่อนความผิดและการกระทำของตนซึ่งอาจจะเป็นการหาข้ออ้างเพื่อที่จะได้ไม่ต้องช่วยงานบ้านหรือการหาข้อแก้ตัวอย่างสมเหตุสมผลไปจนถึงการกล่าวอ้างถึงอำนาจและบารมีของพ่อ เพื่อลบล้างหรือบรรเทาความผิดจากการกระทำของตน กลวิธีดังกล่าวได้สื่อให้เห็นมุมมองของผู้เขียนที่มีต่อวัยรุ่นว่า นอกจากวัยรุ่นจะขาดความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองแล้ว พวกเขา ยังไม่ได้แสดงออกถึงความรู้สึกผิดต่อการกระทำที่เกิดขึ้นด้วย

การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านบทสนทนายังสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ด้านพฤติกรรมที่มีความต้องการอยู่เหนือผู้อื่นด้วย ดังตัวอย่าง

“เพื่อน ๆ ในห้องบอกว่า เพราะเอ็งเรียนดีกว่า ฉวีวรรณเธอจึงอิจฉา เมื่อเห็นว่า ครู ๆ รักใคร่ชื่นชมเอ็งมากกว่า” เอ็งพูด

“แต่ใคร ๆ ก็อยากเรียนดีไม่ใช่หรือ ถ้าเธออยากเรียนให้ดีขึ้นบ้างก็ทำได้นี้”

“ใช่ อิจฉาเพื่อนไม่ได้ทำให้เราเรียนเก่งขึ้นสักหน่อย” จ้อยเห็นด้วย

“จ้อยรู้ไหม ฉวีวรรณไปบอกใครต่อใครว่า เอ็งขี้ฉ้อ เธอว่าเธอสวยกว่าเป็นไหน ๆ และควรได้เป็นนางนพมาศต่างหาก”

(คามิน คมนีย์, 2559: 148)

“ให้เขาได้ทีหนึ่งมั่งก็ไม่แปลกนี่ลูก” แม่พูดอย่างธรรมดาที่สุด

“โธ่แม่ มันเสียหน้านี่นา”

“หน้าก็ตั้งอยู่บนคอเหมือนเดิมนั่นแหละ แม่ต้องการให้ลูกตั้งใจเรียนก็จริง แต่ไม่ได้หวังแข่งขันเอาเป็นเอาตาย การสอบคือเกม ถ้าคนหนึ่งชนะ อีกคนยอมแพ้”

“แต่หนูต้องชนะ” มัดหมี่ย่า

(ภาณุมาศ ภูมิถาวร, 2548: 63)

จากตัวอย่างปรากฏบทสนทนาที่นำเสนออัตลักษณ์ด้านพฤติกรรมของวัยรุ่นที่มีความต้องการอยู่เหนือผู้อื่น คือ มีความอิจฉาริษยา ชอบทำตัวเป็นศัตรู พฤติกรรมการชกต่อย และต้องการเอาชนะ ซึ่งการแสดงออกทางพฤติกรรมเหล่านี้มีอิทธิพลมาจากความรู้สึกไม่พอใจของตัวละครวัยรุ่นที่ต้องตกอยู่ในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันหรือการเปรียบเทียบ ทำให้ตัวละครกลุ่มดังกล่าวต้องการที่จะยกย่องตนเองว่าโดดเด่นกว่าผู้อื่น หรือตำหนิฝ่ายตรงข้ามว่าด้อยกว่าตน ไปจนถึงการทำพิสูจน์ด้วยพลังกำลังและความสามารถ

นอกจากการนำเสนออัตลักษณ์ด้านพฤติกรรมที่วัยรุ่นมีความต้องการอยู่เหนือผู้อื่นแล้ว วรรณกรรมกลุ่มนี้ยังได้สื่อให้เห็นพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่น ที่มีปัจจัยมาจากการถูกรบกวนกระทบกระเทือนทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก จนกลายเป็นชนวนเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาทขึ้นในหมู่วัยรุ่น ดังตัวอย่าง

“ไอ้เด็กขอทานมันไม่กล้าทื่อกับเราหรอก พล ฉีกเลย” พงษกรพูดพลางยิ้มแฉกเขี้ยว ขวัญให้ก้าวไกลกลัวอย่างที่เคยทำสำเร็จมาก่อน

ก้าวไกลได้ยินคำว่า ‘ฉีก’ ก็เลือดขึ้นหน้าทันที “พวกนายอยากลองดีใช่ไหม”

ก้าวไกลพูดเสียงเกรี้ยวกราด ไม่พูดพรั่นท่าเพลง กระโดดเข้ารั้วหมัดไล่ใบหน้ารัชพลจนเลือดกำเดาไหลออกจากจมูก พงษกรได้แต่ยืนอึ้ง นิ่งเป็นหินไปชั่วขณะ

(ฉวีวรรณ พุ่มแก้ว, 2558: 64)

เย็นวันหนึ่งเมื่อเดินกลับบ้านผ่านถนนลูกรังแล้วเลี้ยวเข้าทางเดินในป่าเบญจพรรณ
หน้าบ้านลุงเชิด เขาได้ยินเสียงร้องของเด็กหญิง

“ช่วยกัน ๆ” อรวิ้งหน้าตาตื่นมาทางเขา “พี่จ้อยช่วยกัน พี่เอื้องถูกพวกนั้นรุม”

“พวกไหน” แต่ไม่จำเป็นต้องถามอีกเพราะนอกประตูรั้วบ้านลุงเชิดนั่นเอง จ้อยเห็น
เอื้องกับฉวีวรรณกำลังยื้อยุดคุ้ยกันด้วยสองมือ ผลัดกันตบตีจำละหวั่น ผมเผ้าต่าง
ยุ่งเหยิง...

(คามิน คมนีย์, 2559: 158 - 159)

“ฝรั่งที่ไหนวะหัดไหว้ครู ดูแล้วทุเรศตา” ทั้งครูเสนห์ กล้าและโจนาธาน ต่างชะงัก
กิริยาเดิมหันไปมองต้นเสียงของความขัดหู ภาพที่เห็นคือสองหนุ่มวัยรุ่นที่คั่นหน้าคั่นตา
ไฟ นั่นเอง ส่วนเจ้าของเสียงที่ตะโกนร้องออกมาคือ พายุ

สองหนุ่มเดินสายอัดเข้ามาอย่างไม่เกรงใจ ดูเหมือนวจาโอหังของพายุคล้ายผ่านหู
ซ้ายทะลุหูขวาของครูเสนห์ออกไป เพราะสีหน้าक्रमวยเท่าเขาเฉย ราวกลับมิได้รับฟังสิ่งใด

(ชิต ชยากร, 2547: 82)

จะเห็นว่าบทสนทนาข้างต้นแสดงให้เห็นพฤติกรรมรุนแรงในกลุ่มวัยรุ่น ที่มีปัจจัยมาจากการ
ถูกยั่วยุทางอารมณ์ ส่งผลให้พวกเขาไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมการแสดงออกได้ กลวิธีดังกล่าวจึง
เป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในมุมมองของผู้เขียนที่มีต่อวัยรุ่นว่า วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมรุนแรง และ
ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม เมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ที่มีผลกระทบ
กระเทือนต่อจิตใจและความรู้สึก การนำเสนออัตลักษณ์ด้านพฤติกรรมยังสื่อให้เห็นกิริยาก้าวร้าว
กระต้างกระเดื่องต่อผู้ใหญ่ และความเอาแต่ใจของวัยรุ่นด้วย ดังนี้

“แม่ปล่อยฉันทัน ถ้าฉันทวัดมือแม่ล้มจริง ๆ นะ” เจ้าโหน่งร้องขู่แม่

“เอาสิโหน่ง! ถ้าคิดจะฆ่าแม่ มีงี้ก็ทำเลย” นางทองอยู่ไม่ลดละกับลูกชายคนเล็ก
เหมือนกัน...สองแม่ลูกถอยห่างจากกัน แต่เจ้าโหน่งยังถลึงตาจ้องมองแม่ด้วยความโกรธ
คนเป็นแม่กรี๊ดร้องขึ้นด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจ ที่เห็นลูกชายแสดงพฤติกรรมแบบนี้กับตน

“กูเหลือใจ ลูกมันไม่รักดี มองแม่เหมือนจะกินเลือดกินเนื้อ” นางพร้าพลางร้องไห้

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 110 - 111)

“เลี้ยงหลานนี่อกป่าจะแตกตาย...เมื่อคืนหลานสาวมันยังด่า” ป้าเสียงเครือ...

“มันด่าป้าว่า ยักยอกเอาเงินพ่อแม่มัน” ปองใจลูกสาวคนโตของลูกชายชี้หน้าด่า
คนเป็นย่า

“ปองไม่รู้แหละ ย่าต้องดาวนมอเตอร์ไซค์คันใหม่รุ่นให้ให้ปองก็แล้วกัน ถ้าไม่ได้ปอง
จะไม่ไปโรงเรียน”

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 138 - 139)

“เฮ้ย...” ผมร้องดังลั่น “ลื้ออย่ามายุ่งได้มัย ชีวิตใครชีวิตมัน” นับเป็นประโยคที่
ส่งผลสะท้อนชัดเจน อาม่าหน้าเปลี่ยนสีไปต่อหน้าต่อตา แกะเมินหน้าไปทางอื่น ทำท่าเหมือน
กลั่นสะอื้น ผมรู้สึกตกใจ อยากจะยกมือขอโทษ แต่ทุกอย่างมันแข็งเข้าไม่ทันใจ มาตรฐานอีกทีก็
อยู่นอกห้องของอาม่าเรียบร้อยแล้ว

(ชมัฏฐ แสงกระจ่าง, 2557: 193 - 194)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า มีการนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครที่ไม่เหมาะสม คือ การตะคอก
ตะคอก ถลึงตา ทำร้ายร่างกายและชี้หน้าด่าว่าผู้ใหญ่ และการแสดงออกถึงความเอาแต่ใจเพื่อให้ได้สิ่ง
ที่ตนต้องการ ซึ่งสื่อให้เห็นอัตลักษณ์ด้านพฤติกรรมของวัยรุ่นที่มีความรุนแรง ก้าวร้าว และเอาแต่ใจ
ผ่านคำพูด จากการศึกษายังพบการนำเสนออัตลักษณ์ผ่านบทสนทนาที่สื่อให้เห็นว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่มี
ความสับสนทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ดังนั้นจึงทำให้เขาไม่กล้าตัดสินใจ และไม่สามารถเข้าใจความ
ต้องการของตนเองได้อย่างแท้จริง ดังตัวอย่าง

จ้อยก้มหน้า ครูศิริวรรณยื่นมือมาตบไหล่เขาเบา ๆ

“ครูหวังดีกับเธอนะจ๊ะ” ครูศิริวรรณพูดน้ำเสียงหวาน “เอาเป็นว่าเธอลองไปคิด
ใคร่ครวญให้ดี ๆ ... อีกลักครั่งแล้วอย่าล้งเลือก เธอจะไปได้ดี แน่ ๆ”

(คามิน คมนีย์, 2559: 108)

บทสนทนาย่หว่างจ้อยและครูของเขาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า จ้อยมีความลังเลต่อการ
ตัดสินใจของตน ซึ่งสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ด้านอารมณ์ ความรู้สึกของวัยรุ่นที่มีลักษณะสองจิตสองใจ
มีความรู้สึกสับสนเกิดขึ้นภายในจิตใจและไม่สามารถหาทางออกที่ดีที่สุดให้แก่ตัวเองได้ ด้วยเหตุนี้การ
กำจัดอารมณ์หรือความรู้สึกสับสนภายในจิตใจจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะจะทำให้เขาเข้าใจตนเองมาก
ยิ่งขึ้น และสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจอย่าง

รุนแรงได้อย่างเหมาะสม วรรณกรรมกลุ่มนี้จึงได้สะท้อนให้เห็นผลเสียของการเกิดอารมณ์รุนแรง เพื่อต้องการให้วัยรุ่นตระหนักรู้และสามารถกำจัดอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้ ดังตัวอย่าง

“ไหนลองบอกข้ามาซิอูตุ ว่าเวลาที่เจ้าต่อสู้ด้วยความโมโห เจ้ารู้สึกอย่างไรบ้าง”

“รู้สึกเหมือนควบคุมตัวเองไม่ได้ เหนื่อย หน้ามืด รู้สึกมีพลังแต่ไม่สามารถบริหารพลังนั้นได้ครับอาจารย์”

“หรือพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือความโมโหทำให้เจ้ารู้สึกว่ากำลังต้องต่อสู้กับตัวเองอยู่...ถูกไหม”

“นั่นแหละอูตุ จำไว้ให้ตึนะคนที่กำลังโมโหจะต้องต่อสู้กับศัตรูสองคนในเวลาเดียวกัน เสมอ คือศัตรูภายใน และศัตรูภายนอก แต่คนที่ไม่โมโหจะต่อสู้กับศัตรูภายนอกเพียงอย่างเดียวเท่านั้น”

(ขุนเขา สินธุเสน เขจรบุตร, 2560: 40)

“ลูกทำได้ดีมาก แต่ดูรอยตะปูเหล่านั้นสิ ไม่สามารถทำให้รูนั๊กกลับมาเป็นเหมือนเดิมอีก ต่อไป ทุกครั้งที่ลูกโกรธ ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ โมโหร้ายใส่คนอื่น...และถึงแม้ลูกจะไปขอโทษในภายหลัง แต่ลูกก็ได้ทิ้งรอยแผลไว้ในใจเขาแล้ว

(ปะการัง (นามแฝง), 2560: 15 - 16)

ตัวอย่างข้างต้นปรากฏบทสนทนาที่กล่าวถึงความรู้สึกของเขาเมื่อต้องต่อสู้กับความรู้สึกโมโหว่า เขาไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ เหนื่อยและหน้ามืด เหมือนกำลังต่อสู้กับศัตรูภายในจิตใจ ซึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดจากความโกรธและโมโหซึ่งเป็นภาวะทางจิตใจ เพื่ออัตลักษณ์วัยรุ่นที่เกิดอารมณ์ง่ายและรุนแรง จนไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้และส่งผลให้มีพฤติกรรมแสดงออกเพื่อตอบสนองอารมณ์ความรู้สึกที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้นำเสนอให้เห็นอัตลักษณ์ด้านความคิด และทัศนคติของวัยรุ่นที่มีความเชื่อมั่นต่อความคิดและการกระทำของตนเอง ทำให้เขามักจะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง และไม่คอยให้ความสำคัญกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังนี้

มีคนเข้าไปกดถูกใจประวัติอามามากมาย หลายคนบ่นสงสาร มีแต่ผมเท่านั้นที่ยังสงสัยอยู่ว่าคนโพสตรูได้อย่างไร ส่วนพี่สาวผมถามผมว่า “ไปถามอามาสิว่าจริงหรือเปล่า”

ผมปฏิเสธทันที “ไม่ ผมไม่ทำ”

“ทำไม่ละ” พี่สาวผมย้อนทันควัน

“มันเป็นเรื่องส่วนตัวของแก” ผมว่า “บางทีเราก็ไม่อยากจะเล่าเรื่องส่วนตัวของเราให้ใครฟัง”

พี่สาวผมนี่

“แล้วอีกอย่างหนึ่ง” ผมว่า “ถึงเรารู้ว่าอามาเป็นใครมาจากไหน มันก็ไม่เกี่ยวอะไรกับเรา”

“นี่แหละคนรุ่นใหม่” พี่กระแทกเสียง “มีแต่โลกของตัวเอง ไม่สนใจโลกใคร ไม่สนใจ รากไม่รู้จักใครทั้งนั้น เอาเข้าจริงแม้แต่ตัวเองก็ไม่รู้”

(ขมัยภร แสงกระจ่าง, 2557: 136)

จากตัวอย่างเป็นบทสนทนาของ โชค และพี่ขวัญ จากวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นเรื่อง อามาบนคอนโด ที่แสดงให้เห็นว่า ในความคิดของของเด็กรุ่นใหม่อย่างโชคมองว่าไม่มีเรื่องใดที่สำคัญไปกว่าเรื่องของตนเอง โชคจึงไม่ต้องการทราบเรื่องราวของอามา เพราะนั่นก็คือเรื่องส่วนตัวของอามาเช่นกัน กลวิธีดังกล่าวได้สะท้อนมุมมองความคิดของผู้เขียนที่ต้องการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นว่าวัยรุ่นจะให้ความสำคัญกับสิ่งที่มีความหมายต่อตัวเองเท่านั้น จึงพยายามสร้างโลกส่วนตัวของตัวเองขึ้น และปล่อยปละละเลยสิ่งที่อยู่รอบตัว เพราะมองว่าเรื่องเหล่านั้นไม่ได้สำคัญต่อชีวิต แต่แท้จริงแล้ววัยรุ่นอาจจะไม่เคยเข้าใจอะไรเลย แม้แต่ความคิดและความรู้สึกของตนเอง ดังที่พี่เชิญขวัญได้พูดกับโชคว่า “นี่แหละคนรุ่นใหม่ มีแต่โลกของตัวเอง ไม่สนใจโลกใคร ไม่สนใจราก ไม่รู้จักใครทั้งนั้น เอาเข้าจริงแม้แต่ตัวเองก็ไม่รู้”

จากการศึกษาการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านบทสนทนายังสะท้อนให้เห็นความต้องการอิสระด้านการดำเนินชีวิตของวัยรุ่น ดังนั้น ตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมกลุ่มนี้จึงพยายามแสดงออกทางความต้องการของตนอย่างเปิดเผย เพื่อไม่ให้ตกภายใต้กฎระเบียบของโรงเรียนที่ล้าหลังดังตัวอย่าง

วิจิตเดินหน้าพูดผ่านไมโครโฟน...เสียงกระหึ่มดังกังวานยาวนานวิจิตยืนเข็ดหน้ายิ้มแล้ว พูดต่อ “ขณะนี้พวกเราต้องทนอยู่กับระเบียบของโรงเรียน ไม่อิสระ ไม่เสรี...ผมจะเสนอให้โรงเรียนยกเลิกระเบียบที่ไม่ทันสมัย ระเบียบบางอย่างมีมาตั้งแต่โบราณล้าหลังล้าสมัย...” เสียงปรบมือดังกระหึ่มขึ้น “...ต้องยกเลิกระเบียบเก่า ๆ ทั้งหมด”

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 98)

“...เราถูกบังคับให้ทำตามกฎระเบียบ พวกเราเบื่อโรงเรียน โรงเรียนเป็นเหมือนคุก ผมสัญญาว่าจะเสนอให้ยกเลิกกฎระเบียบที่ทำให้โรงเรียนเป็นคุก ข้อบังคับที่กดขี่พวกเรา ต้องยกเลิกทั้งหมด *นักเรียนต้องการเสรีภาพ ต่อไปนี้ต้องไม่มีการบังคับ...*”

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 98)

จะเห็นการบทสนทนาข้างต้นได้สะท้อนให้เห็น ความต้องการอิสระและเสรีภาพ โดยปราศจากการควบคุมของกฎระเบียบในโรงเรียน ทั้งนี้เพราะวัยรุ่นเริ่มมีพัฒนาการสู่ความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น จึงทำให้เขาเริ่มเรียกร้องถึงความยุติธรรมตามทัศนคติของตน และมักแสดงความคิดเห็นแตกต่างกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว เพื่อต้องการเหตุผลที่เหมาะสมและพึงพอใจ

กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นยังสะท้อนให้เห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัวด้วย เพราะอาจเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อกรนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านพฤติกรรม ดังนี้

ฉันยังไม่พอใจกับคำมั่นสัญญานั้น ฉันต้องการให้เขาพาเจ้ายางมะตอยไปหาหมอเดี๋ยวนี้ ฉันเริ่มโวยวาย แล้วเขาก็ตะคอกเสียงดังใส่ฉัน

“เจียบบะ ฉันไม่ใช่เจ้าแค้นะ จะได้ตามใจเธอจนเสียผู้เสียคน เป็นเด็กที่ไม่มีความอดทน ไม่รู้จักการรอคอย ไม่รู้ว่าการไม่ได้อะไรอย่างใจนึกเป็นยังไง เกิดมาเป็นลูกหลาน เศรษฐีที่ไม่เคยอดๆอยากๆเสียจนไม่รู้ว่าการไม่ได้อะไร ดังใจนั้นเจ็บปวดแค่ไหนหัดเรียนรู้ความรู้สึกแบบนี้ซะบ้าง”

(วันทนิย์ วิบูลเกียรติ, 2547: 26)

จากบทสนทนาสื่อให้เห็นว่า เมื่อวัยรุ่นได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม ย่อมส่งผลให้เขามีพฤติกรรมการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมตามไปด้วย พฤติกรรมรุนแรงและเอาแต่ใจข้างต้นเป็นผลมาจากการถูกตามใจจนเสียคน ทำให้เขากลายเป็นคนที่ไม่มีความอดทน จะโวยวายและขึ้นเสียงเมื่อได้ไม่สิ่งที่ตนต้องการ วรรณกรรมกลุ่มนี้ยังมีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านเพศสภาพ ซึ่งเป็นความมุ่งหมายของสังคมที่ต้องการกำหนดอัตลักษณ์ของวัยรุ่นหญิง และวัยรุ่นชายให้มีความเหมาะสม ดังตัวอย่าง

“คุณยายคะนี่มันสมัยไหนแล้ว...ยายไม่ต้องเอาเรื่องรักนวลสงวนตัวมาปรามหนูหรือคนรุ่นหนู หรอกค่ะ เพราะในความรู้สึกของพวกเรานั้นล้ำสมัยมาก...”

ยายนิ่งไปอีตใจหนึ่งแล้วว่า “ยายก็ต้องขอโทษด้วยที่ก้าวกายเรื่องส่วนตัวของหนู ทั้งที่ยายไม่ใช่ยายของหนู... เรื่องแบบนี้มันต้องสอนกันโดยคนในครอบครัว ไม่ใช่คนอื่น...”

ที่ข้าวฟางจึงบอกกับยายว่า “ยายพูดโดนใจหนูมากค่ะ เพราะไม่เคยมีใครในครอบครัวบอกหนูถึงเรื่องราวพวกนี้เลย ทุกคนร่ำรวยอยู่แต่กับเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ บ้านหนูร่ำรวยมีเงินมีทองมากค่ะ เตื่อตร้อนอะไรแม่กับพ่อก็สามารถใช้เงินปิดเป่าได้...หนูอยากมียายแบบยายของโต แต่หนูไม่มี...”

(ขมัยภร แสงกระจ่าง, 2549: 154 - 155)

“เป็งสุภาภพบุหลุกหน้อย โลงเลียนสานศรีบุลาพาไม่ถ่ายสอนสิ่ง ให้คงแก่กับผู้หญิง ออกก่องสี” ผมชะงักขาไปทั้งตัวด้วยความอาย อาม่าเป็นใครกัน จึงรู้จักโรงเรียนสานศรีบุรพาของผมเป็นอย่างดี ใช่ ความจริงผมต้องเป็นสุภาพบุรุษ ต้องดูแลคนแก่ เด็กและผู้หญิง แต่นี้ผมไม่ได้ทำเลยนับแต่เจออาม่า

(ขมัยภร แสงกระจ่าง, 2557: 33)

จะเห็นว่าบทสนทนาข้างต้นเป็นคำพูดของตัวละครผู้ใหญ่ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะที่เหมาะสมของวัยรุ่นหญิงและวัยรุ่นชาย เพื่อปลูกฝังและถ่ายทอดอัตลักษณ์วัยรุ่นหญิงให้รู้จักรักษานวลสงวนตัว และวัยรุ่นชายต้องมีความเป็นสุภาพบุรุษ รู้จักดูแลคนแก่ เด็กและผู้หญิง

การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านบทสนทนาข้างต้นได้สื่อให้เห็นความสำคัญของระบบผู้อาวุโส เนื่องจากเป็นวัยที่มีคุณวุฒิและวัยวุฒิสูงกว่าวัยรุ่น ทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจว่า บทสนทนาในเรื่องเป็นเพียงการนำเสนอความคิดของตัวละครโดยตรง แต่แท้จริงแล้วกลับเป็นการปลูกฝังอัตลักษณ์ที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นความมุ่งหมายของสังคมโดยตรง จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า วรรณกรรมกลุ่มนี้ได้นำเสนอบทสนทนาที่ผู้เขียนต้องการใช้ตัวละครผู้ใหญ่เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดความคิด ทศนคติของสังคมไปสู่การรับรู้ของตัวละครวัยรุ่นให้เกิดความยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ ดังตัวอย่าง

ยายกุสอนว่า “แผ่นดินนี้ไม่ใช่ของใครแต่เป็นของฟ้า เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินพินเป็นเจ้าของแล้วพินก็แบ่งปันมาให้เราได้อยู่อาศัย ได้ทำกิน และกูบอกกับมันสองคนอีกว่า ไอ้คำหล้ามันก็ไหว้หลวงพ่พระใสของกู เหมือนกับที่ไอ้เตียนมันไหว้ แล้วหลวงพ่พระใสก็เป็นหลวงพ่พระใสให้พวกมัน ส่วนไอ้เตียนมันก็ไหว้ในหลวงของกู เหมือนกับที่ไอ้คำหล้าไหว้ แล้วหลวงพินก็เป็นในหลวงให้กับพวกมัน แล้วกูก็พูดว่า อย่างนี้แล้วทำไมมึงสองคนจะเป็นเพื่อนกันไม่ได้”

(เขมชาติ, 2550: 149)

จะเห็นว่า การนำเสนอคำพูดของยายเข้ม เป็นลักษณะการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ อันดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์แก่วัยรุ่น เพื่อต้องการปลูกฝังให้ปุ่นสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ พระองค์ทรงแบ่งปันผืนแผ่นดินให้เราได้อยู่อาศัย ซึ่งเป็นกลวิธีการใช้องค์ประกอบทางวรรณกรรมที่ ต้องการถ่ายทอดความคิดของคนในสังคมไปสู่การรับรู้ของวัยรุ่น ทำให้วัยรุ่นเกิดความยึดมั่นต่อ สถาบันหลักของชาติ

กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่ต้องยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติยังถูกนำเสนอผ่าน คำพูดของศรชัย ตัวละครวัยรุ่นในเรื่อง รุ่งสายฝน ที่ถูกปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากโรงเรียน และครอบครัว ดังนี้

“พวกเราทุกคนรู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบ รักเรียน แต่ไม่ได้มุ่งเรียนเพียงอย่าง เดียว พวกเรายังมีกิจกรรมอื่นอีกมาก เหนือสิ่งอื่นใด พวกเราทุกคนต้องเป็นคนดี เชื่อฟังพ่อ แม่ เคารพครูอาจารย์ รักความก้าวหน้ารักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์...

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 99)

จะเห็นว่าบทสนทนาข้างต้นปรากฏอัตลักษณ์วัยรุ่นที่ต้องยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ ผ่าน คำพูดที่แสดงออกทางความคิดของตัวละครทำให้การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นมีความแนบเนียน เสมือนว่าเป็นความคิดของตัวละครโดยตรง จนทำให้ผู้อ่านไม่รู้สึกรู้ว่ากำลังถูกปลูกฝังหรือ ครอบงำ ทางความคิดที่ผู้เขียนที่ต้องการให้วัยรุ่นมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ ต้องการ นอกจากนี้ยังปรากฏบทสนทนาของตัวละครผู้ใหญ่ที่ต้องการปลูกฝังความคิดเรื่อง ความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ดังตัวอย่าง

ผมเชื่อที่ยายเข้มเคยบอก แม่น้ำโขงเพียงขวางกั้นได้แต่เพียงเขตแดน ไทย-ลาว ล้วน เป็นพี่น้องไม่ว่าระบอบการปกครองจะเปลี่ยนแปลงไปถึงเพียงไหน จะเปลี่ยนผู้ปกครอง บ้านเมืองไปก็ยุคก็สมัย แต่ก็ไม้อาจเปลี่ยนความเป็นบ้านพี่เมืองน้องที่เคยเป็นมาได้...

(เชมชาติ, 2550: 255 - 256)

จะเห็นว่า บทสนทนาของตัวละครข้างต้นถูกนำเสนออย่างแนบเนียนว่าเป็นความคิดของตัวละครหรือความจริงที่ปรากฏในเรื่องมากกว่าจะเป็นความคิดของผู้เขียนที่พยายามใช้วรรณกรรมเป็น เครื่องมือต่อรองทางอำนาจ เพื่อนำเสนอความเป็นตัวตนของคนในพื้นที่ซึ่งตอนนี้กำลังถูกครอบงำด้วย อุดมคติทางการเมืองของผู้มีอำนาจในสังคม ทั้งนี้ เพื่อต้องการปลูกฝังให้วัยรุ่นเห็นความสำคัญของการ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ยังปรากฏกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์ผ่านบท

สนทนาเห็นนำเสนอให้วัยรุ่นตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชาติและมีส่วนช่วยให้เกิดความเจริญและมีส่วนกำหนดอนาคตของชาติได้ ดังนี้

“นี่เขาเรียกคอร์รัปชั่นใช่ไหมคะ?”

“ใช่แล้วละ” พ่อนายบุญเติมตอบ “พวกหนูนี้แหละที่จะเป็นกำแพงขวางกั้นคอร์รัปชั่น”

(สมคิด สิงสง, 2549: 86)

ยายเรียกหนูด้วยน้ำเสียงห้วน ๆ “กระต่าย มานี่” แถมชายตามองไปที่เก้าอี้ข้าง ๆ แล้วหนูจะไปไหนได้ละ หนูบอกตัวเองว่าหนูไม่ได้ทำอะไรผิด นั่นแหละ จึงค่อยหายใจได้ทั่วท้องหน่อย

ยายเริ่มต้นด้วยเสียงเย็น ๆ ว่า “รู้มั๊ยว่านักเรียนมีหน้าที่อะไร”

“เรียนค่ะ” หนูตอบสั้น ๆ

“ลูกมีหน้าที่อะไร” ยายถามต่ออีก คราวนี้หนูคิดนิดหน่อย แต่คำตอบของคุณครูที่ป้อนใส่หัวพวกหนูเป็นประจำก็วิ่งปราดเข้ามาในหัว “กตัญญู กตเวที รู้คุณและตอบแทนคุณ”

(ขมัยภร แสงกระจ่าง, 2549: 76)

“พวกเราทุกคนรู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบ รักเรียน แต่ไม่ได้มุ่งเรียนเพียงอย่างเดียว พวกเรายังมีกิจกรรมอื่นอีกมาก เหนือสิ่งอื่นใด พวกเราทุกคนต้องเป็นคนดี เชื่อฟังพ่อแม่ เคารพครูอาจารย์ รักความก้าวหน้า...เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพ ร่วมมือร่วมใจพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าต่อไปในอนาคต...”

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 99)

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้นมีการคำพูดของตัวละครทำให้เข้าใจว่า “วัยรุ่นสามารถขัดขวางการคอร์รัปชั่นในสังคมให้หมดไปได้” “วัยรุ่นมีหน้าที่กตัญญู กตเวที รู้คุณและตอบแทนคุณ” และ “เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพ ร่วมมือร่วมใจพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าต่อไปในอนาคต” กลวิธีดังกล่าวได้นำเสนอผ่านคำพูดของตัวละครผู้ใหญ่อย่างแนบเนียน และมีความน่าเชื่อถือ เพื่อถ่ายทอดอัตลักษณ์ที่สังคมพยายามปลูกฝังแก่วัยรุ่น เพื่อให้วัยรุ่นตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชาติและอนาคตของชาติต่อไป

จากการศึกษากลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านบทสนทนา พบว่า การนำอัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านบทสนทนาจะปรากฏ 2 ระดับ คือ 1) อัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคล ได้สื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิต พฤติกรรม อารมณ์ ความรู้สึก และความคิด ทศนคติ 2) ระดับสังคม ได้สื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิต พฤติกรรม ความคิด ทศนคติ และด้านเพศสภาพ

4.2 กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นตามแนวคิดกลวิธีทางภาษา

กลวิธีทางภาษา เป็นลักษณะทางภาษาระดับต่าง ๆ ที่ผู้เขียนใช้ประกอบสร้างการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น การศึกษากลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นตามกลวิธีทางภาษา ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการศึกษาออกเป็น 7 กลวิธี ดังนี้

4.2.1 การเลือกใช้คำศัพท์

การเลือกใช้คำศัพท์ เป็นกลวิธีทางภาษาที่เกี่ยวข้องกับการเลือกใช้คำ เพื่อสื่อแทนความคิดหรือประสบการณ์ของผู้ส่งสาร ซึ่งการเลือกใช้คำศัพท์ของผู้เขียนในฐานะผู้ผลิตตัวบทนั้น เป็นเรื่องที่แปรไปตามปัจจัยทางสังคมและจะต้องมีส่วนร่วมกับกระบวนการทางสังคม จากการศึกษา พบกลวิธีการเลือกใช้คำศัพท์เพื่อสื่ออัตลักษณ์วัยรุ่น 2 ลักษณะ ดังนี้

4.2.1.1 การใช้คำเรียกชื่อวัยรุ่น

การใช้คำเรียกชื่อวัยรุ่น หมายถึง กลวิธีการเลือกใช้คำศัพท์เพื่อกล่าวถึงวัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น เพื่อแสดงให้เห็นมุมมองหรือทัศนคติของผู้เรียกที่มีต่อวัยรุ่น การเลือกใช้คำศัพท์เพื่อเรียกชื่อวัยรุ่นจึงไม่ได้เป็นลักษณะการใช้ภาษาเพื่อบ่งบอกถึงความเป็นวัยรุ่นเท่านั้น แต่อาจแฝงไปด้วยความคิดและทัศนคติบางอย่างที่ผู้เรียกมีต่อกลุ่มวัยรุ่นด้วย ดังตัวอย่าง

กลุ่มทโมนมีบุญ แดน นันต์ คือก สองพี่น้อง ตามด้วยแทน เบิ้ลและบุญย์
 สุขหัวคุยกัน “คิด ๆ คัก ๆ” เพื่อเตรียมการเล่นเลียนแบบกลของไฉน แสงทองสุข

(วิน วนาตร, 2558: 128)

ชีวิตเธอเหมือนเป็นดอกไม้งามริมทางเดินใกล้มือชาย ดูไปไม่ต่างกับผีเสื้อสีสวย
 หรือดอกไม้แรกแย้มบาน ช่วงวัยรุ่นนั้นแสนสังตงามเพียงชั่วฤดูกาลวันวัยของสตรี
 คล้ายไม้ดอกเป่งบานเป็นประกายชั่วคราวโดยไม่ต่างจากละอองไอน้ำบนดอกหญ้าเพียง
 ตะวันเข้าปลายแสงโลมาก็หายมลายค่าในพริบตา

(วิน วนาตร, 2558: 118 - 249)

ฉัตรฐีสึกโกรธจนลมออกหูที่พวกมันเอาพี่สาวมาขย้ำเล่น ยิ่งเจ้าโหน่งเด็กหนุ่มวัย ห้วนนมแตกพาน เสียงหัวพร่าเื่อยตามมาว่า “พวกข้าแอบดูพี่สาวเอ็งเต้น บอกจริงๆ หัวใจจะวาย”

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 29)

เดี๋ยวนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในวัยหนุ่มสาว คนรุ่นใหม่ใช้ชีวิตเดินทางท่องเที่ยวเรียนรู้โลกรู้ชีวิตก่อนจะกลับไปเรียนหนังสือหนังสือหาต่อหรือทำงาน

(พิบูลศักดิ์ ละครพล, 2551: 28)

จากตัวอย่างข้างต้น พบคำเรียกวัยรุ่นว่า กลุ่มทโมน, วัยดรุณ, วัยห้วนนมแตกพาน และ วัยหนุ่มสาว คนรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกชื่อวัยรุ่นที่สื่อถึงลักษณะด้านบุคลิกภาพของวัยรุ่นที่มีลักษณะชุกชุน ไม่อยู่นิ่ง กลวิธีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ในมุมมองของผู้เรียกแล้ววัยรุ่นยังมีบุคลิกภายนอกที่คล้ายในวัยเด็ก แต่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายมากขึ้น เป็นผลให้วัยรุ่นเริ่มมีความสนใจเกี่ยวกับเรื่องเพศยิ่งขึ้น

เสียงนกแซงแซวหางปลาชนิดดำสนิทเกาะอยู่บนกิ่งไม้ที่ยื่นล้ำสู่ลำห้วยน้ำสีขุ่น มันทักทายการปรากฏตัวของเด็กหนีโรงเรียนสองคน...

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 141)

...เมื่อมองไม่เห็นการเคลื่อนไหวของเจ้าของ เด็กน้อยเกรวย่างสับห้าที่ริเริ่มเป็นขโมยเพราะความหิวก็เคลื่อนด้วยการย่องค้อมลำตัวพุ่งตรงเข้าหาสวนแดงโม

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 143)

จะเห็นว่าตัวอย่างข้างต้นปรากฏคำเรียกชื่อวัยรุ่นคือ เด็กหนีโรงเรียน และ เด็กน้อยเกร ซึ่งเป็นการใช้คำที่สื่อถึงลักษณะด้านพฤติกรรมของตัวละครวัยรุ่นที่ขาดความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ของตน กลวิธีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมุมมองของผู้เรียกที่มีต่อตัวละครวัยรุ่นว่า วัยรุ่นเป็นคนที่ไม่ตั้งใจเรียน ไม่มีความรับผิดชอบ เหลวไหลและเกกมะเหรกเกร

สายไหมได้ข่าวเสมอว่า มีวัยรุ่นยกพวกตีกันในงานบุญบ้านโน้นบ้านนี้ สร้างปัญหาปวดเศียรเวียนเกล้าให้กับผู้หลักผู้ใหญ่ จนต้องคิดอ่านหาวิธีกำราบปราบ วัยรุ่นอันธพาลเหล่านี้

(สมคิด สิงสง, 2549: 114)

ตัวอย่างข้างต้นปรากฏคำเรียกวัยรุ่นคือ วัยรุ่นอันธพาล ซึ่งมีความหมายว่า อันธพาล น. หมายถึง เกะกะระราน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, 2556:1396) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและสร้างความหนักใจให้แก่คนในสังคม กลวิธีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมุมมองของผู้เรียกที่มีต่อตัวละครวัยรุ่นว่า วัยรุ่นเป็นคนมีพฤติกรรมรุนแรง และก้าวร้าว

4.2.1.2 การใช้คำกริยา

การใช้คำกริยา หมายถึง กลวิธีการเลือกใช้คำศัพท์เพื่อแสดงการกระทำ ความคิด ความรู้สึก หรือแสดงสภาพของวัยรุ่นที่มีส่วนในการสื่อความหมายและอัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์และสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง ดังตัวอย่าง

ตอนเรียนชั้นประถมศึกษาร่วมโรงเรียน จนกระทั่งถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 เดือนเต็มกับอ้วนนับว่าเป็นเพื่อนสนิทสนมกัน ความเป็นเพื่อนดูจะห่างเหินกันบ้าง หลังจากครูปิยะเห็นแววความเป็นนักร้องของทั้งสอง จึงเรียกตัวเข้าร่วมวงดนตรี โรงเรียนตอนเทอมสองปลายเทอม ทำที่อ้วนเริ่มเปลี่ยนไป ดูมีความซิงติซิงเด่นกันอยู่ในที่ ซึ่งเดือนเต็มก็ไม่เข้าใจกับความเปลี่ยนแปลงของอ้วนผู้เป็นเพื่อนรัก

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 90)

“เพื่อน ๆ ในห้องบอกว่า เพราะเอ็งเรียนดีกว่า ฉวีวรรณเธอจึงอิจฉา เมื่อเห็นว่าครู ๆ รักใคร่ชื่นชมเอ็งมากกว่า” เอ็งพูด

“จ้อยรู้ไหม ฉวีวรรณไปบอกใครต่อใครว่า เอ็งซิงติซิง เธอว่าเธอสวยกว่าเป็นไหน ๆ และควรได้เป็นนางนพมาศต่างหาก”

(คามิน คมนีย์, 2559: 148)

ครูให้อื้องเต้นรำกลางเวที แวดล้อมไปด้วยเพื่อน ๆ นางรำ เอื้องโดดเด่นเป็นสง่างามอย่างเดือนในหม่ดาว การแสดงทุกอย่างเป็นไปอย่างสวยงาม แทบไม่มีที่ติ

หากจะมีที่ติอยู่บ้าง ก็เห็นจะเป็นเพราะนางรำคนหนึ่ง เธอเอาแต่ทำหน้าที่แบ่ปากแบ่มองไปยังเอ็งอย่างค่อนควักและประชดประชันหลายครั้ง จ้อยนึกถึงเรื่องที่เอ็งเคยเล่าให้ฟัง ความอิจฉาริษยาในหมู่เด็กผู้หญิงมีมากจริง ๆ และฉวีวรรณก็แสดงออกให้เห็นอย่างตรงไปตรงมา

(คามิน คมนีย์, 2559: 152)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า การเลือกใช้คำกริยาเหล่านี้มีความหมายไปในทางการแสดงออกถึงความไม่พอใจเมื่อมีผู้ถูกยกย่องหรือชมเชยให้เท่าเทียมกับตน ซึ่งเป็นชุดคำกริยาที่สื่อให้เห็นอัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่มีความต้องการอยู่เหนือผู้อื่น ดังนั้น ตัวละครกลุ่มนี้จึงมีพฤติกรรมการแสดงออกเพื่อตอบสนองความรู้สึกไม่พอใจและเลือกที่จะปฏิบัติตนหรือยกย่องตนเองว่าโดดเด่นกว่าผู้อื่น ได้แก่ คำว่า **ซิงดีซิงเด่น** ก. หมายถึง แย่งกันเอาหน้าหรือเอาดีเอาเด่น, ชัดความความเจริญก้าวหน้าของผู้อื่น เพื่อให้ตนดีเด่นแต่ผู้เดียว. (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, 2556:380) **อิจฉา** ก. หมายถึง เห็นเขาได้ดีแล้วไม่พอใจ อยากจะมีหรือเป็นอย่างเขาบ้าง. (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, 2556: 1413) และ **ริษยา** ก. หมายถึง อากาที่ไม่อยากให้เขาได้ดี, เห็นเขาได้ดีแล้วทนอยู่ไม่ได้. (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554, 2556: 1004)

ศรชัยเริ่มลังเลทนต่อการรบเร้าไม่ได้ ประกอบกับเป็นเพื่อนกันมาตั้งแต่จำความได้กระทั่งปัจจุบัน ถึงไม่ใช่คู่หูแต่เรียนอยู่ห้องเดียวกันมาตลอด ทั้งสี่คนจึงกลายเป็นเพื่อนสนิท บางครั้งก็ผัดโผนคึกคะนองมาด้วยกัน จึงตัดสินใจร่วมกลุ่มไปหาตุ๋นสายฝนตามคำชักชวน

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 23)

ปีนี้โยเซ หลานของเจ้เอารังที่แดนเคยก่อเหตุ มีเรื่องเข้าใจผิดกันเล็กน้อย ๆ คราวยังไม่คุ้นเคยกัน ย้ายจากโรงเรียนอื่นมาเข้าเรียนด้วยต่างไม่ตั้งใจข้อบาดหมางเก่า ความจริงโยเซเองก็ไม่ได้เป็นคนร้ายกาจอะไร แดนเสียอีกที่วูวาม ไปลงไม้ลงมือเขาก่อน ทำเอาโยเซเซ็ดขยาด

(วิน วนาตร, 2558: 83)

เมื่อครูสมจิตร์สืบสาวราวเรื่อง ก้าวไกลกลายเป็นคนผิด เพราะลงมือทำร้ายรัชพลก่อน... ที่จริงแล้วก้าวไกลไม่ควรบันดาลโทษลงมือทำร้ายเพื่อนรุ่นแรงจนเกินเหตุ

(ฉวีวรรณ พุ่มแก้ว, 2558: 64)

จะเห็นว่าตัวอย่างข้างต้นมีคำกริยาที่สื่อถึงพฤติกรรมของตัวละครวัยรุ่น คือคำว่า **ผัดโผน**, **คึกคะนอง**, **วูวาม** และ **ทำร้าย** ซึ่งเป็นคำกริยาที่บ่งบอกพฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นที่รุนแรงและอันตราย เป็นอาการหรือการกระทำที่ฉุนเฉียว โดยปราศจากการใคร่ครวญอย่างมีสติ

กลวิธีข้างต้นเป็นการเลือกใช้คำที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอให้เห็นอัตลักษณ์ด้านพฤติกรรมของวัยรุ่นที่มีความรุนแรง ก้าวร้าวและเอาแต่ใจซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีผลมาจากสภาพจิตใจและการพัฒนาการด้านอารมณ์ของวัยรุ่น

เธอเป็นคนหงุดหงิดอารมณ์เสียได้ง่าย แต่เธอเก่งการบ้านการเรือน และมีจิตใจช่วยเหลือคนที่ด้อยกว่าเสมอ

(ญิบ พันจันทร์, 2555: 43)

จ้อยกับจิวเคยตีใจตอนจวงมาอยู่ใหม่ วาดภาพพี่สาวเป็นนางฟ้าใจดี เป็นแม่ครัวหัวป่า ไม่ช้าจ้อยก็ได้ข้อสรุปว่า จวงเป็นแม่มด *อารมณ์ฉุนเฉียว* แม้เขาจะไม่กล้าพูดออกมาเช่นนั้นก็ตาม

(คามิน คมนีย์, 2559: 15)

หน้าต่างห้องไก่อูกอยู่ตรงชิงช้าพอดิ เค้าโมงเหลือบเห็นแสงไฟราง ๆ ผ่านม่าน ไก่อูก เปิดไฟในห้องนอนทั้งวันทั้งคืนแต่ไม่มีใครกล้าไปบอกให้ปิด เพราะไม่รู้ว่่าเจ้าของห้องจะของขึ้นตอนไหน พี่สาวของเค้าโมงเป็นคนที่ไม่โห่รุนแรงได้แม้แต่กับเรื่องหุยมหิม

(จันทรังสี, 2561: 17)

จากตัวอย่างปรากฏการใช้คำกริยาที่สื่ออัตลักษณ์วัยรุ่นที่เกิดอารมณ์ง่ายและรุนแรง คือ คำว่า *หงุดหงิด*, *อารมณ์เสียได้ง่าย*, *อารมณ์ฉุนเฉียว* และ *โม่โห่รุนแรง* การใช้ชุดคำกริยาข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นลักษณะนิสัยของตัวละครวัยรุ่นที่มีอารมณ์เสียอยู่เสมอ มักจะโกรธง่าย โกรธเร็ว และรุนแรง

จากการศึกษากลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านการเลือกใช้คำศัพท์ พบว่า การเลือกใช้คำศัพท์เพื่อนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมกลุ่มนี้มี 2 ลักษณะ คือ 1) การใช้คำเรียกชื่อวัยรุ่น ซึ่งสื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคลด้านบุคลิกภาพ และด้านพฤติกรรม และ 2) การใช้คำกริยา ซึ่งสื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคลด้านพฤติกรรมและอารมณ์ ความรู้สึก

4.2.2 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ

การใช้คำแสดงทัศนภาวะ เป็นลักษณะการใช้คำประเภทกริยาช่วย ได้แก่ จะ ควร น่าจะ สามารถ อาจจะ ต้อง เพื่อแสดงความจำเป็นและความเป็นไปได้มุมมอง ทัศนะ ความคิดเห็นของผู้พูด (อุมาวัลย์ ซีซ่าง, 2555: 75) ซึ่งถ้อยคำที่ใช้จะเป็นจะมีหน้าที่เกี่ยวกับการกลบเกลื่อนหรือเบี่ยงเบนความจริงในการสื่อความเป็นไปได้ของสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้น จากการศึกษาพบกลวิธีการใช้คำแสดงทัศนภาวะเพื่อสื่ออัตลักษณ์วัยรุ่น ดังนี้

วันหยุดเรียนกายจะต้องได้ช่วยงานครอบครัว เขาโตพอที่จะเป็นแรงงานหลักของครอบครัวได้แล้วเขาสามารถช่วยงานครอบครัวได้เหมือนพัน ตั้งแต่ไถไร่ ไถนา ลงข้าวหรือทอดแหหาปลาในหนอง หรือตายหญ้าในไร่ป่อ

(วิเชียร ไชยบัง, 2554: 80)

ขั้นตอนทำงานกับจักรรีดยางเป็นสิ่งที่เขายังไม่ได้ลองทำ...แต่นอกจากนี้แล้วเขาก็ทำได้เกือบหมดบางเรื่องก็รู้ดีกว่าสมหมายเสียอีก เขาคิดว่าบางทีในไม่ช้า เขาอาจสามารถรับผิดชอบงานกรีดยางได้ครบถ้วนกระบวนความ...

(คามิน คมนีย์, 2559: 79)

จากตัวอย่างพบการใช้คำแสดงทัศนภาวะคือคำว่า **สามารถ** ซึ่งเป็นการเลือกใช้คำช่วยกริยา บอกว่ามีคุณสมบัติที่จะทำได้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. 2556:1218) เพื่อสื่อให้เห็นความคิดและทัศนคติของวัยรุ่นว่า วัยรุ่นเริ่มมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเอง พยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานให้มีความชำนาญ ดังประโยค “เขาสามารถช่วยงานครอบครัวได้เหมือนพัน” และ “เขาอาจสามารถรับผิดชอบงานกรีดยางได้ครบถ้วนกระบวนความ” ทั้งนี้ก็เพื่อแสดงออกถึงความต้องการเป็นที่ยอมรับจากคนครอบครัว

ทุกวันนี้ นักเรียนหญิงชายในโรงเรียนปรารถนาอยากจะมีมอเตอร์ไซค์รุ่นใหม่เอี่ยมเอาไว้อครอบครอง อีกอย่างคือ ‘เครื่องไอโฟน’ หรือโทรศัพท์ มือถือรุ่นใหม่เอี่ยมอ่องที่สามารถดาวน์โหลดเพลงฟัง ดูหนัง ถ่ายภาพ ถ่ายคลิป เล่นเกม เล่นอินเทอร์เน็ต จึงจะเป็นรุ่นที่นักเรียนวัยรุ่นต้องการ

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 104)

จากตัวอย่างปรากฏการใช้คำแสดงทัศนภาวะคือคำว่า **อยากจะทำ** ซึ่งเป็นกริยาช่วยในข้อความ “ทุกวันนี้นักเรียนหญิงชายในโรงเรียนปรารถนาอยากจะมีมอเตอร์ไซค์รุ่นใหม่เอี่ยมเอาไว้ครอบครอง” กลวิธีการใช้คำแสดงทัศนภาวะข้างต้นได้แสดงให้เห็นว่า วัยรุ่นให้ความสำคัญกับวัตถุสิ่งของสมัยและต้องการที่จะได้มาครอบครอง ซึ่งเป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีการดำเนินชีวิตตามกระแสวัฒนธรรม

พระ 3 รูปเดินจากไปครู่หนึ่งแล้ว นูญหยิบเศษข้าวที่เหลือค้างอยู่ในช้นเคี้ยวเล่น เขาเดินถือช้นทองเหลืองไปล้างที่ข้างบ่อ เสร็จแล้ววางคว่ำไว้ให้สะเด็ดน้ำ นึกถึงคำพูดของแม่ “บุญวาสนาเกิดแต่การกระทำ ไม่ต้องหวังรอราชมารดาเลย จะอดตายเปล่า ต้องต่อสู้ดิ้นรนช่วยตัวเองก่อน ทั้งต้องสร้างบุญต่ออายุพระพุทธศาสนาเท่าที่มีกำลัง” เหตุนี้เขาจึงไม่แปลกใจเลยว่า แม้วินใดที่ไม่มีกับข้าวใส่บาตรมีเพียงข้าวเปล่า แม่ก็ยังส่งเสริมให้ลูก ๆ มุ่งมั่นการบุญ ...อาจเป็นไปดังคำพูดที่แม่เคยย้ำเสมอว่า “บุญใครทำ ก็ได้กับคนนั้น” หรือ “ดีชั่วอยู่ที่ตัวทำ”

(วิน วนาตร, 2558: 22)

“ถ้าโชคไปแถวนั้น โชคต้องแวะไปดูหอศิลป์นะ หัดเสพงานศิลป์ไว้ระโชค จิตใจจะได้เป็นผู้เป็นคน” ประโยคนี้ของพี่ขวัญทำให้ผมไม่อยากมาหอศิลป์อยู่เป็นปี

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2557: 117)

จากการศึกษาพบ การใช้คำแสดงทัศนภาวะ คือคำว่า **ต้อง** ทำให้การนำเสนอพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความยึดมั่นในพระพุทธศาสนาและรักความเป็นไทยมีความน่าเชื่อถือ และวัยรุ่นควรประพฤติปฏิบัติตามที่ผู้ใหญ่บอกหรือตั้งเงื่อนไขไว้ กลวิธีการใช้คำแสดงทัศนภาวะข้างต้นยังแสดงให้เห็นว่า ตัวละครผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อการกำหนดความเชื่อและความคิดของวัยรุ่นที่มีต่อเรื่องต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะผู้ใหญ่มีวิสัยทัศน์ที่สูงกว่าทำให้การปลูกฝังอัตลักษณ์ดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

“ผู้ชายคนนั้นขับรถมารับปกป้องใจกับเพื่อนที่เป็นลูกสาวเจ้าของบ้านที่ปกป้องใจเอารถมอเตอร์ไซค์ไปจอดทิ้งไว้ รายนั่นหนีไปตอนพ่อแม่ไม่อยู่บ้านเพราะไปช่วยงานบวชญาติที่ต่างจังหวัด ได้โอกาสจึงโทร.นัดหนุ่มมารับถึงบ้าน แล้วพากันหนีไป ครูบอกว่า เป็นนักเรียนห้องเดียวกับหลานสาวบ้านนั้นแหละครับ” ...“เฮ้อ! เต็มวัยรุ่นสาว ๆ ยุคนี้ น่าจะรู้จักคิดว่าเขาจะพาไปทำอะไรบ้าง”

(ไชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 199 - 201)

พ่อตั้งใจแสดงฝีมือแก่อ้อมหอยขมให้สายไหมดู พร้อมสั่งสอนเสมอว่า “เป็นลูกผู้หญิงต้องเข้าใจของเรื่องสำหรับกับข้าวนะลูก”

(สมคิด สิงสง, 2549: 33)

จากการศึกษาพบการใช้คำแสดงทัศนภาวะคือคำว่า **น่า** ซึ่งเป็นการนำเสนอความคิดของตัวละครผู้ใหญ่ที่มีความไม่สบายใจต่อพฤติกรรมของตัวละครวัยรุ่นหญิง และลักษณะของวัยรุ่นที่เหมาะสม กลวิธีดังกล่าวได้นำเสนอให้เห็นอันตรายที่จะเกิดแก่ตัวละครหญิง เพื่อกระตุ้นให้เขามีสติในการใช้ชีวิต ระมัดระวังตนเองเพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของการถูกล่อลวง นอกจากนี้ยังปรากฏคำแสดงทัศนภาวะคำว่า **ต้อง** ซึ่งเป็นการนำเสนอลักษณะของวัยรุ่นหญิงที่ต้องมีความชำนาญในเรื่องการทำอาหาร กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า วัยรุ่นหญิงต้องมีความเป็นกุลสตรีและรู้จักรักษานวลสงวนตัว เพราะนอกจากจะช่วยให้เขามีความปลอดภัยในการใช้ชีวิตแล้ว การรู้จักรักษานวลสงวนตัวในเพศหญิงและความรับผิดชอบต่องานบ้านงานเรือนยังเป็นลักษณะด้านพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วย

“สมน้ำหน้า” พี่วันจันทร์ว่า “สมน้ำหน้าอามา หอบของพระรุ้งพระรังรอขึ้นลิฟต์ เสียใจด้วย พอฉันออกจากลิฟต์แกก็ยื่นเฉย ไม่กล้าเข้าไป แถมยังบอกฉันว่า รออาตี รออาตี อาตีไหนไม่รู้ ใครมาก็คนก็ไม่ยอมขึ้น...”

ผมฟังพี่วันจันทร์พูดครบทุกประโยค รู้สึกผิดในใจอย่างรุนแรง นึกถึงคำที่ครูสอนสมน้ำเสมอที่โรงเรียน เธอต้องเป็นสุภาพบุรุษนะ โรงเรียนของเราสร้างคนที่ทำเพื่อคนอื่นตามแนวคิดศรัทธาเธอต้องดูแลคนแก่ เด็ก และผู้หญิง

(ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2557: 64)

ตัวอย่างข้างต้นปรากฏการใช้คำแสดงทัศนภาวะ คำว่า **ต้อง** ซึ่งเป็นลักษณะการใช้ภาษาที่ผู้เขียนมั่นใจในความเป็นไปได้มาก เป็นความจริงแน่นอนไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจว่ามีความจริงที่น่าเชื่อถือปรากฏอยู่ สื่อให้เห็นว่า ในมุมมองของตัวละครผู้ใหญ่แล้ว วัยรุ่นชายจะต้องมีความเป็นสุภาพบุรุษ รู้จักดูแลคนแก่ เด็กและผู้หญิง กลวิธีการเลือกใช้คำแสดงทัศนภาวะจึงเป็นกลวิธีทางภาษาที่ผู้เขียนเลือกใช้เพื่อกระตุ้นให้วัยรุ่นชายเกิดความเข้าใจและยอมรับต่อลักษณะด้านเพศสภาพของตน ซึ่งจะช่วยให้วัยรุ่นมีลักษณะด้านพฤติกรรม ความคิดที่เหมาะสมต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

จากการศึกษาทฤษฎีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านการใช้คำแสดงทัศนภาวะ พบว่า ผู้เขียนได้เลือกใช้คำเพื่อนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นใน 2 ระดับ คือ 1) ระดับปัจเจกบุคคล ได้สื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านความคิด ทัศนคติที่มีความเชื่อมั่นต่อการกระทำของตนและต้องการพัฒนาตนเองเพื่อให้ได้รับการยอมรับ และ 2) ระดับสังคม เป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิตตามวัฏธุนิยม ด้านความคิด ทัศนคติเกี่ยวกับความยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ และอัตลักษณ์ด้านเพศสภาพของวัยรุ่น

4.2.3 การใช้โครงสร้างประโยคแบบต่าง ๆ

จากการศึกษาวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นกลุ่มนี้ ปรากฏการเลือกใช้โครงสร้างประโยคแบบต่าง ๆ 3 ชนิด ได้แก่ ประโยคแสดงเหตุผล ประโยคแสดงเงื่อนไข และประโยคกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.3.1 การใช้ประโยคแสดงเหตุผล

การใช้ประโยคแสดงเหตุผล เป็นประโยคที่ใช้คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความเป็นเหตุเป็นผลทำหน้าที่เชื่อมข้อความที่เป็นเหตุหรือผลของข้อความที่มาข้างหน้า เช่นคำว่า ดังนั้น เพราะฉะนั้น ด้วยเหตุนี้ ด้วยเหตุฉะนั้น เมื่อเป็นเช่นนั้น ฯลฯ ใช้เชื่อมข้อความที่เป็นเหตุ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2552: 134) ดังตัวอย่าง

ฉันจะหนีออกจากบ้าน ความคิดนี้บ้ามาก ฉันรู้ว่าการหนีออกจากบ้านเป็นเรื่องอันตรายด้วยเหตุนี้ฉันจึงไม่ลงมือทำ เพราะฉันไม่มีความกล้าพอ ฉันเพียงเฝฝืนที่จะหนีออกจากบ้าน แต่แล้วฉันก็ไม่กล้าทิ้งปู้ให้อยู่คนเดียว ฉันรู้สึกสงสารปู้ ปู้ต้องการฉันตลอดเวลา (วันทนี วิบูลเกียรติ, 2547: 15)

จากตัวอย่างปรากฏการใช้ประโยคแสดงเหตุผล จากประโยค “ฉันจะหนีออกจาก ฉันรู้ว่าว่าการหนีออกจากบ้านเป็นเรื่องอันตราย ด้วยเหตุนี้ฉันจึงไม่ลงมือทำ เพราะฉันไม่มีความกล้าพอ” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ตัวละครวัยรุ่นมีความต้องการมีอิสระในการดำเนินชีวิต ดังนั้นเขาจึงเฝฝืนที่จะหนีออกจากบ้าน แต่ในทางกลับกัน เขาก็ยังคงมีความกลัวและกลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตน ทำให้เขาไม่มีความกล้าพอ การใช้ประโยคแสดงเหตุผลข้างต้นเป็นกลวิธีทางภาษาที่นำเสนอให้เห็นภาวะทางอารมณ์ของวัยรุ่นที่ไม่คงที่ ซึ่งสื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นว่าเป็นวัยรุ่นที่มีความรู้สึกสับสนทางด้านอารมณ์และความรู้สึก

เพราะได้รับความรักและความอบอุ่นจากตายาย เธอจึงเป็นเด็กมีน้ำใจและรู้จัก
การแบ่งปัน

(โตม วุฒิชัย, 2551: 120)

กล้าอดยืมกับตัวเองไม่ได้ ไม่ว่าจะปีกี่เดือนที่ผ่านมา เขายังเป็นเด็กไม่รู้จักโตในสายตา
แม่ แม่วันนี้กล้าอายุสิบห้า กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แล้วก็ตาม แต่เขาเข้าใจถึงความ
ห่วงหาอาทรดี ถ้าคิดว่าเขาโศกดีกว่าคนอื่นมาก เพราะมีครอบครัวที่อบอุ่นมีพ่อแม่ที่เข้าใจ
ในตัวลูกชาย มีความเป็นอยู่ที่ไม่อึดอัดขัดสน

(ชิต ชยากร, 2547: 14)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านกลวิธีการใช้ประโยคแสดงเหตุผลที่
สื่อให้เห็นว่า ครอบครัวมีส่วนสำคัญต่อการปลูกฝังอัตลักษณ์ด้านพฤติกรรมของวัยรุ่นให้เหมาะสม จาก
การศึกษายังพบการใช้ประโยคแสดงเหตุผลที่สื่ออัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีความเชื่อมั่นต่อความคิดและการ
กระทำของตนด้วย ดังตัวอย่าง

ครูกลัวว่าลูกศิษย์หัวเท่ากำปั้นจะถูกงูกัด เป็นอะไรในป่า ครูจึงห้ามและเข้มงวดกับผู้ที่
ชอบหนีไปเล่นในป่า พวกเราก็ช่างไม่รู้สึกรถึงความหวงกังวลของครู มีโอกาสเมื่อไหร่ไปเมื่อนั้น
(รัศมี เป็อุณหต, 2546: 57)

ผมกำลังรอลิฟต์อยู่ครับ...ผมเอื้อมมือไปกดปุ่มปิด และทำท่าจะกดหมายเลข 14 อัน
เป็นชั้นที่ผมอยู่ทันใต้นั้นผมก็ได้ยินเสียงแหบ ๆ ดังขึ้น

“ไ้อ้ย่า ไ้อ้ย่า...รอดด้วย รอดด้วยซี” ตามด้วยเสียงอันแสนสุภาพเรียบร้อย “รอดด้วยคะ
คุณ รอดด้วย” ผมกำลังคิดว่าจะไม่ร้อหรือ เพราะมันเป็นสิทธิ์ของผมนี่นา

(ชมัฎกร แสงกระจ่าง, 2557: 13)

“ถ้าโชคไปแถวนั้น โชคต้องแวะไปดูหอศิลป์นะ หัดเสพงานศิลป์ไว้นะโชค จิตใจจะได้เป็น
ผู้เป็นคน” ประโยคนี้ของพี่ขวัญทำให้ผมไม่ยอมมาหอศิลป์อยู่เป็นปี ผมรู้สิว่าเหตุผลของพี่
ขวัญไม่เข้าท่า ผมจะเป็น อะไรมันไม่เกี่ยวกับหอศิลป์สักหน่อย ผมอยากเป็นผม เป็นนายเชียว
โชค สุธรรม ที่แสนจะเป็นอิสระ ไม่ถูกกำกับโดยวัฒนธรรมหรือศีลธรรมใด ๆ ผมจะเป็นคน
เลวหรือเป็นคนดี ก็ต้องไม่ใช่เพราะหอศิลป์ แต่เพราะผมเป็นผม

(ชมัฎกร แสงกระจ่าง, 2557: 117)

จากการศึกษากลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น พบ กลวิธีการใช้ประโยคแสดงเหตุผลเพื่อ บ่งชี้ว่า วัยรุ่นมีความคิดเห็นอย่างไรต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นเริ่มเข้าใจ เหตุผลของการตัดสินใจจากผู้ใหญ่ เริ่มมีความคิดเป็นของตนเองมากขึ้น จากตัวอย่างดังกล่าวได้สะท้อน ให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิตที่มีความต้องการอิสระ โดยปราศจากการถูกควบคุมด้วย ผู้ใหญ่ หรือวัตถุสิ่งของ และด้านความคิด ทศนคติที่สื่อให้เห็นว่า วัยรุ่นจะมีความเชื่อมั่นต่อความคิด และการกระทำของตนเอง ดังนั้น การจะอธิบายหรือให้วัยรุ่นกระทำสิ่งใด จึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ ประกอบอย่างเพียงพอ

4.2.3.2 การใช้ประโยคเงื่อนไข

การใช้ประโยคเงื่อนไข คือ การใช้รูปประโยคคำว่า “ถ้า” ใช้เป็นคำเริ่มต้นประโยคเพื่อ แสดงข้อแม้ หรือเงื่อนไขของเรื่องราวในประโยคที่อยู่ถัดไป การเลือกใช้ประโยคเงื่อนไขจะช่วยโน้มน้าว ใจหรือชักจูงใจให้ผู้รับสารปฏิบัติตามที่ผู้ส่งสารต้องการ อีกทั้งยังช่วยเพิ่มน้ำหนักคำพูดให้ตนเองหรือ สร้างเหตุผล เพื่อหักล้างคำพูดของผู้ฟัง (อุมาวัลย์ ชีช่วง, 2555: 179) ดังตัวอย่าง

นางทองอยู่ยังอารมณ์กรุ่นโกรธตะโกนบอก “ก็...ไอ้ลูกกระยำ มันไม่ยอมไป โรงเรียน ถ้าไม่ซื้อมือถือรุ่นฟังเพลง ถ่ายรูป ถ่ายคลิปได้ให้มัน”

“แม่ปล่อยฉัน ถ้าฉันตัวดีมือแม่ล้มจริง ๆ นะ” เจ้าโหน่งร้องขู่แม่

“เอาสิโหน่ง! ถ้าคิดจะฆ่าแม่ มึงก็ทำเลย” นางทองอยู่ไม่ลดละกับลูกชายคน เล็กเหมือนกัน

“มึงจะไปโรงเรียนไหมโหน่ง”

“ไม่...ถ้าแม่ไม่ซื้อมือถือรุ่นใหม่ให้ฉัน” เจ้าโหน่งยืนกราน

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 110)

“พ่อกับแม่ส่งเงินมาให้ทุกเดือน ย่าเอาเงินพ่อแม่ไปไหนหมด” ปองใจ ลูก กสาวคนโตของลูกชายชู้หน้าตาอย่า

“เงินที่พ่อแม่เอ็งส่งมาแต่ละเดือนไม่ได้มากมายอะไร...แต่เดือนไหนไม่ พ่อใช้ เอ็งจะมาตุ๋มย่าเอาเงินพ่อแม่เอ็งได้ยังไง”

“ปองไม่รู้แหละ ย่าต้องดาวนมอเตอร์ไซด์คันใหม่รุ่นให้ให้ปองก็แล้วกัน ถ้า ไม่ได้ปองจะไม่ไปโรงเรียน”

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 139)

ตัวอย่างข้างต้นปรากฏการใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อสื่อถึงความคิดที่เป็นสาเหตุของการแสดงออกด้านพฤติกรรมของวัยรุ่น ซึ่งเป็นลักษณะที่วัยรุ่นต้องการสร้างเงื่อนไขจากกิจวัตรประจำวันของตน โดยใช้วัตถุสิ่งของเป็นเครื่องต่อรอง เพื่อสื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิตตามกระแสวัฒนธรรม และด้านพฤติกรรมของวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมรุนแรง ก้าวร้าวและเอาแต่ใจ คือ มีอาการโมโหร้ายใส่ คนอื่น ควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้ มีกิริยาก้าวร้าวและไม่สุภาพ จากการศึกษายังพบการนำเสนออัตลักษณ์ด้านอารมณ์ ความรู้สึกของวัยรุ่นด้วย ดังตัวอย่าง

“ลูกทำได้ดีมาก แต่ดูรอยตะปูเหล่านั้นสิ ไม่สามารถทำให้รั้วนี้กลับมาเป็นเหมือนเดิมอีก ต่อไป ทุกครั้งที่ลูกโกรธ ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ โมโหร้ายใส่คนอื่น...และถึงแม้ลูกจะไปขอโทษในภายหลังแต่ลูกก็ได้ทิ้งรอยแผลไว้ในใจเขาแล้ว ถ้าลูกสามารถควบคุมอารมณ์ตัวเองไว้ตั้งแต่แรกมันจะดีมากกว่านี้”

(ปะการัง (นามแฝง), 2557: 15 - 16)

กลวิธีการเลือกใช้ประโยคเงื่อนไขว่า “ถ้าลูกสามารถควบคุมอารมณ์ตัวเองไว้ตั้งแต่แรกมันจะดีมากกว่านี้” ได้สะท้อนให้เห็นลักษณะของตัวละครวัยรุ่นที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ ทำให้เกิดเหตุการณ์ที่รุนแรงขึ้นเพราะถูกความโกรธและโมโหเข้าครอบงำ ซึ่งสื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นที่เกิดอารมณ์ง่ายและรุนแรง และเป็นเหตุผลให้เขาแสดงพฤติกรรมที่รุนแรงและไม่เหมาะสมตามมา จากการศึกษาการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่สื่อให้เห็นพฤติกรรม อารมณ์ที่รุนแรงแล้ว ผู้เขียนยังได้ถ่ายทอดให้เห็นความต้องการของตัวละครวัยรุ่นอีกมุมหนึ่ง ที่ต้องการเป็นที่ยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ดังนั้น เขาจึงต้องการที่จะปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของตนเอง เพื่อให้ได้รับการยอมรับ ดังตัวอย่าง

วันหนึ่งนิคโดนเพื่อนแกล้งมากถึงสิบสองคน จนเขารู้สึกว่ารับไม่ไหวแล้ว...นิค เคยท้อแท้ถึงขั้นไม่ อยากรไปโรงเรียน แต่ด้วยกำลังใจและความรักจากครอบครัว ทำให้นิคเริ่มเปลี่ยนทัศนคติของตัวเอง แม่ของนิคสอนว่า ถ้าอยากมีเพื่อน ต้องเริ่มต้นพูดกับคนอื่นก่อน แล้วเขาก็พบว่า เพื่อน ๆ เริ่มยอมรับในตัวเขามากขึ้น

(ปะการัง (นามแฝง), 2554: 44 - 45)

จากตัวอย่างปรากฏการใช้ประโยคเงื่อนไข คือ “ถ้าอยากมีเพื่อน ต้องเริ่มต้นพูดกับคนอื่นก่อน” แสดงความต้องการของตัวละครวัยรุ่นที่อยากจะมีเพื่อน กลวิธีดังกล่าวได้สื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นว่า วัยรุ่นกลัวการไม่เป็นที่ยอมรับ ด้วยเหตุนี้เขาจึงพยายามปรับเปลี่ยนทัศนคติ โดยเริ่ม

พูดคุยกับเพื่อนก่อนตามคำแนะนำของแม่ และสุดท้ายเขาก็พบว่าเพื่อน ๆ เริ่มให้การยอมรับในตัวเขามากขึ้น

การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นยังสะท้อนให้เห็นลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับปัจเจกบุคคลที่แสดงให้เห็นความมุ่งมั่น และตั้งมั่นในความคิดและการกระทำของตัวละครวัยรุ่น ดังตัวอย่าง

ถ้าพื้มไม่ได้ทำผิด จะไม่ยอมแพ้ง่าย ๆ เลย พื้มไม่ได้เป็นคนชี้เกี้ยว อยู่นิ่งไม่ได้ เหมือนมีहनอนซอนไซมือ ใครจะทำงานอะไร ตรงไหน พื้มต้องแทรกเข้าไปมีส่วนร่วมกับเขาด้วย อยากรู้ อยากเห็น อยากทำไปเสียทุกอย่าง

(ประพิศ คุณาวุฒิ, 2555: 35)

ทุกเช้ากายน้องต้องตื่นแต่เช้าเพื่อช่วยลุงและป้ารดน้ำผักก่อนไปโรงเรียน...แม้เขาต้องช่วยงานลุงกับป้าอย่างนั้นทุกวัน แต่มันก็ไม่ได้กระทบการเรียนเลย เขาตระหนักเสมอว่า ที่ต้องจากตาคำมานั้น เพราะเพื่อเรียนให้ประสบผลสำเร็จให้ได้... “ถ้าเราเดินอยู่บนวิถีทางที่ดี มันจะนำเราไปสู่ที่ที่ดีแน่นอน”

(วิเชียร ไชยบัง, 2554: 93)

จากตัวอย่างปรากฏการใช้ประโยคเงื่อนไข ซึ่งเป็นกลวิธีการใช้รูปประโยคที่มีคำว่า “ถ้า” เป็นคำเริ่มต้นประโยค จากประโยค “ถ้าพื้มไม่ได้ทำผิด จะไม่ยอมแพ้ง่าย ๆ เลย” และ “ถ้าเราเดินอยู่บนวิถีทางที่ดีมันจะนำเราไปสู่ที่ที่ดีแน่นอน” การใช้รูปประโยคเงื่อนไขข้างต้นได้นำเสนอให้เห็นมุมมองความคิดของตัวละครวัยรุ่นต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเปิดเผยทั้งในด้านบวกและด้านลบ ซึ่งสื่อให้เห็นว่า วัยรุ่นมีความเชื่อมั่นต่อความคิดและการกระทำของตนเป็นสำคัญ

จากการศึกษายังพบกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านการใช้ประโยคเงื่อนไขที่สื่อให้เห็นความมุ่งหมายของสังคมที่ต้องการปลูกจิตสำนึกให้วัยรุ่นเกิดความเข้าใจว่า เขาคือกำลังสำคัญในการกำหนดอนาคตของชาติ ดังตัวอย่าง

ผมตอบเสียงแข็ง “ผมไม่ขอยุ่งเกี่ยวกับยายแกใจดำคนนั้นเป็นอันขาด” พี่สาวผมทำหน้าหงิกขึ้นมาทันที เธอว่า “นี่โชค แกนี่เป็นอย่างที่ใครต่อใครเขาว่าจริงๆ นะ เด็กรุ่นใหม่ที่ไม่เอาใคร เอาแต่ตัวเอง ทำอะไร ๆ ก็มีแต่ฟรีเซนต์ตัวเอง อวดตัวเอง มีแต่ตัวเองเป็นศูนย์กลาง ไม่เคยเห็นคนอื่น ๆ ที่อยู่ในสังคมเดียวกันเลย เล่นแต่เกมกับเฟซบุ๊ก ลองคิดดูนะ ถ้าพวกแกกับเพื่อนๆ ของแกเป็นแบบนี้กันหมดแล้วอนาคตของประเทศไทยจะอยู่ตรงไหนหา...”

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2557: 74)

ตาหุยรู้สึกรู้ว่า เด็กสมัยนี้กล้าหาญขึ้นกว่าสมัยของแก่มาก...ตาหุยคิดว่า การกล้าคิด กล้าถาม กล้าพูดแสดงความคิดเห็นนั้นดีแล้ว แกชอบคนกล้าแบบนี้ แกไม่ต้องการเห็นคนที่เอาแต่นั่งไข้อยู่แต่ฟังครูพูด ทำตามคำสั่งครูทุกอย่าง ถ้าเป็นแบบนี้แล้วประเทศเราจะเป็นอย่างไร จะก้าวหน้าทันโลกเขาได้อย่างไร

(วันเสาร์ เชียงศรี, 2548: 51 - 52)

จากตัวอย่างมีการใช้คำเชื่อม “ถ้า-แล้ว” ในประโยคแสดงเงื่อนไขเพื่อใช้ในการสื่ออัตลักษณ์วัยรุ่น โดยผู้เขียนได้อ้างถึงเหตุผลและความจำเป็นที่วัยรุ่นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพราะผลที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมเหล่านั้นอาจอนาคตของประเทศไทย การใช้ประโยคแสดงเงื่อนไขข้างต้นจะทำให้วัยรุ่นเกิดจิตสำนึกอันดีและตระหนักถึงความสำคัญที่จะพัฒนาประเทศให้ดำเนินไปในทิศทางที่ดีขึ้น

4.2.3.3 การใช้ประโยคกรรม

การใช้ประโยคกรรม เป็นการใช้รูปประโยคที่ทำให้กรรมคือผู้ถูกกระทำเด่นในประโยค โดยนำกรรมขึ้นต้นประโยคหรือเป็นประธาน ซึ่งเป็นการใช้กริยาวลีที่มีคำกริยานุเคราะห์ “ถูก” นำหน้า จะนิยมใช้เฉพาะในข้อความที่ไม่ดีที่ผู้ถูกกระทำไม่พอใจ (พระยาอุปกิตศิลปสาร, 2545: 211– 212, 224 – 225 อ้างถึงใน ณัฐนันท์ คำภา, 2558: 24) ดังตัวอย่าง

ศรชัยคาบหูหรือสูบอีก ๆ สำลั้กวันไอชลูกขลัก เขาถูกคะยั้นคะยอแกมบังคับให้สูบจนหมดมวน พอเริ่มมวนที่สอง ถึงกับสำลั้กจนน้ำตาไหล หายใจฝืด ลำคอแห้ง วิชิตเข็ดหน้ายิ้มยียวนด้วยความพอใจ ชาตรีวีระเดชแหกปากหัวเราะลั่นชายหาด เป็นครั้งแรกที่ศรชัยสูบบุหรี่ติดต่อกันถึงสองมวน

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 25)

จากตัวอย่างพบการใช้ประโยคกรรมเพื่อนำเสนอเรื่องราวของกลุ่มเพื่อนที่พยายามบังคับให้ศรชัยสูบบุหรี่ จากประโยค “เขาถูกคะยั้นคะยอแกมบังคับให้สูบจนหมดมวน” ซึ่งสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีความเสี่ยงต่อการถูกชักนำไปในทางที่ผิด โดยเฉพาะการชักนำจากกลุ่มเพื่อน ดังนั้นวัยรุ่นจึงต้องมีความระมัดระวังในการคบเพื่อน ต้องมีจิตใจที่เข้มแข็งและหนักแน่น เพื่อให้สามารถทนต่อคำรบเร้าและการถูกชักชวนไปในทางที่ผิดได้

ฉันถูกควบคุมอยู่ในสายตาของคนที่น่ากลัว ฉันโยยหาโลกที่ฉันจะวิ่งเล่นได้อย่างไม่ ต้องมีคนขีดเส้นกำกับขอบเขต นี่คือเหตุผลสำคัญที่ฉันไม่คืนรนที่จะกลับบ้าน แม้ว่าหนทางที่กำลังจะไปนั้นเต็มไปด้วยความน่ากลัว

(วันทนี วิบูลเกียรติ, 2547: 30)

ตัวอย่างข้างต้นปรากฏการใช้ประโยชน์เพื่อสื่ออัตลักษณ์วัยรุ่นว่า “ฉันถูกควบคุมอยู่ในสายตาของคนที่น่ากลัว ฉันโยยหาโลกที่ฉันจะวิ่งเล่นได้อย่างไม่ต้องมีคนขีดเส้นกำกับขอบเขต” สะท้อนให้เห็นว่าวัยรุ่นไม่พอใจที่ถูกควบคุมอยู่ในสายตาของปู่ เพราะ เขามีความต้องการชีวิตที่เป็นอิสระ ดังนั้นจึงเลือกที่จะหนีออกจากบ้านเพื่อค้นหาอิสระที่ที่ต้องการ นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้นำเสนอให้เห็นว่า วัยรุ่นมีความต้องการอิสระจากกฎระเบียบในโรงเรียนด้วย ดังตัวอย่าง

“...เราถูกบังคับให้ทำตามกฎระเบียบ พวกเราเบื่อโรงเรียน โรงเรียนเป็นเหมือนคุก ผมสัญญาว่า จะเสนอให้ยกเลิกกฎระเบียบที่ทำให้โรงเรียนเป็นคุก ข้อบังคับที่กดขี่พวกเราต้องยกเลิกทั้งหมด นักเรียนต้องการเสรีภาพ ต่อไปนี้ไม่ต้องไม่มีการบังคับ...”

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดาณรงค์, 2552: 98)

การนำเสนอตัวอย่างข้างต้นปรากฏการใช้รูปประโยคกรรมคือ “เราถูกบังคับให้ทำตามกฎระเบียบ” และ “ฉันถูกควบคุมอยู่ในสายตาของคนที่น่ากลัว” ซึ่งสื่อให้เห็นว่าตัวละครวัยรุ่นคือผู้ถูกระทำเด่นในประโยค กลวิธีทางภาษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า วัยรุ่นมีความต้องการอิสระ โดยปราศจากการควบคุมและการกำกับขอบเขตของผู้ใหญ่ ดังนั้น เขาจึงรู้สึกไม่พอใจกับการถูกบังคับให้ทำตามกฎระเบียบของโรงเรียน และการถูกควบคุมของผู้ใหญ่

การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านการใช้รูปประโยคกรรม ยังสื่อให้เห็นอัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิต ระดับสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมด้วย ดังนี้

การถีบซาเล้งไปโรงเรียนของเดือนเต็ม ฎมมองอย่างเยาะหยัน จากสายตาของนักเรียนที่ขี่มอเตอร์ไซด์มาโรงเรียนซึ่งนับเป็นจำนวนมากขึ้น

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2561: 104)

จากตัวอย่างพบการใช้ประโยชน์กรรมที่สื่อให้เห็นว่าวัตถุนิยมหรือสิ่งของที่ทันสมัยมีอิทธิพลต่อค่านิยมทางความคิดและการใช้ชีวิตของวัยรุ่น ด้วยเหตุนี้ วัยรุ่นจึงให้ความสำคัญกับการครอบครองวัตถุสิ่งของสมัยใหม่มากขึ้น ซึ่งสื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิตตามกระแสวัตถุนิยม ดังประโยค “การถีบซาเล้งไปโรงเรียนของเดือนเต็ม ถูกมองอย่างเยาะหยัน จากสายตาของนักเรียนที่ขี่มอเตอร์ไซค์มาโรงเรียนซึ่งนับเป็นจำนวนมากขึ้น”

จากการศึกษาทวิวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นปรากฏการเลือกใช้โครงสร้างประโยคแบบต่าง ๆ 3 ชนิด ดังนี้ 1) การใช้ประโยคแสดงเหตุผล สื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคลด้านความคิด และทัศนคติที่มีความเชื่อมั่นต่อความคิดและการกระทำของตน 2) การใช้ประโยคแสดงเงื่อนไข สื่อให้เห็นอัตลักษณ์ระดับปัจเจกบุคคลด้านบุคลิกภาพที่ต้องการการยอมรับ ด้านอารมณ์และพฤติกรรมที่มีความรุนแรง ก้าวร้าว และเอาแต่ใจ ด้านความคิดและทัศนคติที่มีความเชื่อมั่นต่อความคิดและทัศนคติของตน ส่วนในระดับสังคมได้สื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านความคิด ทัศนคติว่าวัยรุ่นคืออนาคตของชาติ และ 3) การประโยคกรรม ได้สื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิตทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคมที่มีความต้องการอิสระในการดำเนินชีวิต และการดำเนินชีวิตตามกระแสวัตถุนิยม

4.2.4 การใช้มุขลบท

การใช้มุขลบท หมายถึง การใช้ภาษาเพื่อสื่อข้อความที่ทำให้เข้าใจได้โดยนัยว่ามีข้อความอื่น ๆ หรือมีเหตุการณ์บางอย่างปรากฏหรือเกิดขึ้นมาก่อนหน้าแล้ว หรือมีความคิดและเจตนาบางอย่างที่แฝงอยู่ในข้อความในดวบท เกี่ยวข้องกับวาทกรรมในแง่ที่โยงไปกับความรู้ทางสังคมวัฒนธรรมที่ผู้พูดผู้ฟังมีอยู่ร่วมกันและยังเกี่ยวพันกับเรื่องของอำนาจและอุดมการณ์อีกด้วย จากการศึกษาพบกลวิธีการใช้มุขลบทเพื่อนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น ดังนี้

ตอนนี้ฉันเข้าใจถึงรายละเอียดในการมีชีวิตข้างนอกบ้านแล้ว มันเต็มไปด้วยการผจญภัยอันตรายทุกรูปแบบ และที่สำคัญก็คือการปรับตัวให้อยู่ร่วมกับคนอื่น การทำให้คนอื่นยอมรับไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ เลย

(วันทนี วิบูลเกียรติ, 2547: 191)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าวัยที่แฝงอยู่ในความคิดของตัวละครคือ ต้องการใช้ชีวิตนอกบ้าน ซึ่งสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิตว่า มีต้องการความเป็นอิสระในการใช้ชีวิต

นอกจากการใช้มุขลบทเพื่อนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคลด้านการดำเนินชีวิตข้างต้นแล้ว วรรณกรรมกลุ่มนี้ยังปรากฏการใช้มุขลบทเพื่อสื่ออัตลักษณ์ด้านพฤติกรรมของวัยรุ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงต่อการถูกชักนำไปในทางที่ผิดด้วย ดังตัวอย่าง

งานเทศกาลปีนั้นจบไปพร้อมข่าวลือฉาว และคำถามถึงหมวยสาวใบบัวหายไพลินใด
ไม่กลับบ้าน ไม่นานเด็กสาวก็ใจแตก มักจะหนีเที่ยวไปในคำคืนเสมอ

(วิน วนาตร, 2558: 249)

จากตัวอย่างปรากฏการใช้ภาษาเพื่อให้สื่อให้เข้าใจโดยนัยว่ามีเหตุการณ์เกิดขึ้นก่อนหน้านี้แล้ว จากประโยค ‘งานเทศกาลปีนั้นจบไปพร้อมข่าวลือฉาว’ ซึ่งสื่อให้เห็นว่ามีเหตุการณ์ผิดปกติกเกิดขึ้นจนกลายเป็นที่กล่าวถึงในสังคม ทั้งนี้ ผู้เขียนได้นำเสนอให้เข้าใจในตอนท้ายว่า เป็นข่าวลือฉาวของสาวหมวยใบบัว เด็กวัยรุ่นในชุมชนที่ตอนนี้เหตุการณ์ในครานั้นทำให้เขากลายเป็นสาวใจแตก ตัวอย่างดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านพฤติกรรมว่า วัยรุ่นมีความเสี่ยงต่อการประพฤตินไปในทางที่ผิดและถูกกล่าวหาจากสังคมได้โดยง่าย รวมถึงการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านเพศสภาพว่า วัยรุ่นหญิงจึงต้องรู้จักรักษานวลสงวนตัว ระมัดระวังตัวอยู่เสมอเพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของสังคมและเพศตรงข้าม จากการศึกษาจึงปรากฏพฤติกรรมการถูกชักนำไปในทางที่ผิดยังพบในกลุ่มวัยรุ่นชายด้วย ดังตัวอย่าง

การพบครูสายฟ้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายปกครอง ในความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนทุกคน มีอยู่เพียง เรื่องเดียวเท่านั้น คือถูกเรียกไปลงโทษ หนักหรือเบาขึ้นอยู่กับความผิดที่กระทำ ...ครุชัยขออนุญาตครูปรานีผู้เป็นครูที่ปรึกษาไปพบครูสายฟ้า เขาเดินตามแถวสุดท้ายไปห่าง ๆ ครูสายฟ้าเรียกพบกับเรื่องอะไร พยายามคิดทบทวนหาสาเหตุ พลันนึกคิดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องน้ำเมื่อวาน ใจหายวาบ เเท่าที่ก้าวเดินแต่ละก้าวกะปลกกะเปลี่ย แสบหมดแรง

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 12)

จะเห็นว่า ตัวอย่างข้างต้นได้นำเสนอความคิดของตัวละครที่เกิดขึ้นในระหว่างการถูกเรียกให้ไปพบครูปกครองของโรงเรียน ที่สื่อให้เห็นว่าตัวละครมีความกังวลใจกับเหตุการณ์ในห้องน้ำเมื่อวาน ทั้งนี้ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต้องเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ดี หรือไม่เหมาะสม เพราะการกระทำดังกล่าว

ส่งผลให้ตัวละครรู้สึกกลัวต่อการไปพบครูครั้งนี้ จนทำให้เขาหมดแรงในการเดิน ซึ่งสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำผิด

การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านกลวิธีการใช้มูลบทยังถูกนำเสนอผ่านความคิดของวัยรุ่นที่มีต่อเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า วัยรุ่นเริ่มมีความคิดเป็นของตัวเอง และเชื่อมั่นต่อความคิดและการกระทำของตนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

ผมมองรอบ ๆ สนามคนยังปรบมือไม่เลิก แม้จะมีบางส่วนทยอยกลับไปบ้างแล้ว ผมรู้ด้วยตัวเองว่า มิตรภาพระหว่างไทยกับลาวกำลังจะก่อขึ้นใหม่อีกครั้ง หลังจากที่บั้งตึงกันมาตั้งแต่ลาวเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบสังคมนิยมเมื่อหกปีที่แล้ว

ผมเชื่อที่ยายเข้มเคยบอก แม่น้ำโขงเพียงขวางกันได้แต่เพียงเขตแดนเท่านั้น ไทย-ลาวล้วนเป็นพี่น้อง ไม่ว่าจะระบอบการปกครองจะเปลี่ยนแปลงไปถึงเพียงไหน จะเปลี่ยนผู้ปกครองบ้านเมืองไปกี่ยุคกี่สมัย แต่ก็ไม้อาจเปลี่ยนความเป็นบ้านพี่น้องที่เคยเป็นมาได้...

(เขมชาติ, 2550: 255 - 256)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านความคิด ทักษะคติที่ได้รับการปลูกฝังจากผู้ใหญ่ จนทำให้เขามีความคิดต่อเหตุการณ์ที่พบเห็นว่า มิตรภาพระหว่างไทยกับลาวกำลังจะก่อขึ้นใหม่อีกครั้ง ซึ่งให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีความเชื่อมั่นต่อความคิดของตน นอกจากนี้ยังสอดแทรกให้ผู้อ่านได้ทราบถึงความขัดแย้งในอดีต ที่ไม่สามารถทำลายมิตรภาพอันดีระหว่างไทย-ลาวได้ เพื่อเป็นการปลูกฝังให้วัยรุ่นมีความคิด หรือทัศนคติต่อประเทศเพื่อนบ้าน และให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากการศึกษาการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านการใช้มูลบท พบว่า ผู้เขียนได้เลือกใช้มูลบทเพื่อนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นใน 2 ระดับ ดังนี้ 1) การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคล สื่อให้เห็นอัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิตที่มีความต้องการอิสระและเสรีภาพ โดยปราศจากการควบคุมของผู้ใหญ่ และด้านพฤติกรรมที่สื่อให้เห็นว่า วัยรุ่นมีความส่วนต่อการถูกชักนำไปในทางที่ผิด 2) การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคม ได้สื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านความคิด ทักษะคติเพื่อปลูกฝังให้วัยรุ่นมีความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน และการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านเพศสภาพ เพื่อให้วัยรุ่นหญิงรู้จักรักษานวลสงวนตัว และระมัดระวังตัวอยู่เสมอเพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของสังคมและเพศตรงข้าม

4.2.5 การกล่าวอ้าง

การกล่าวอ้าง เป็นการอ้างถึงเหตุผลหรือข้อมูลเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการแสดงความคิดหรือการกระทำที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น เพื่อให้ข้อมูลที่กล่าวอ้างมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น ดังนี้

คำพูดที่พ่อยกมาเป็นสุภาษิตอยู่เสมอคือ “อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจคน จะจนใจเอง” สองพี่น้องจึงตั้งมั่นว่าจะไม่ประมาทกับทางเดินของชีวิต แม้เป้าหมายปลายทางนั้นจะมีอุปสรรค จะยากเย็นแสนเข็ญประการใด เขาก็จะพยายามต่อไป นั่นเพราะเชื่อมั่นในสัจธรรมคำว่า “เมื่อเดินย่อมถึง”

(วิน วนาตร, 2558: 34)

จากตัวอย่างมีการอ้างถึงสุภาษิต และสัจธรรมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่ว่า “อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจคน จะจนใจเอง” และ “เมื่อเดินย่อมถึง” ซึ่งกลวิธีที่สื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านความคิดทัศนคติที่มีความพยายามและเชื่อมั่นต่อการกระทำของตน แม้จะต้องเจออุปสรรคที่ยากเย็นแสนเข็ญเพียงใด ทั้งนี้เพราะพวกเขาได้รับการปลูกฝังลักษณะที่ดีจากพ่อทำให้เขาตั้งมั่นว่าจะไม่ประมาทกับการเดินทางของชีวิต

ท่าน ว.วชิรเมธี เคยกล่าวเปรียบเทียบว่า เด็กคือรากแก้วของมนุษยชาติ และถือว่าเด็ก เป็นบุตรธิดาของสิ่งแวดล้อม...โดยรวมเรื่องที่ท่านเล่าจะเน้นสภาพแวดล้อมของการเลี้ยงดูตั้งแต่เล็กจนโตว่ามีผลต่อการเติบโตเป็นผู้ใหญ่อย่างไร

(โตม วุฒิชัย, 2551: 118 - 120)

จะเห็นว่าตัวอย่างปรากฏการกล่าวอ้างคำพูดของบุคคลสำคัญ คือ ท่าน ว.วชิรเมธี ซึ่งเป็นกลวิธีที่ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้ข้อมูล เพื่อถ่ายทอดอุดมการณ์ความคิดของวัยรุ่นให้ตระหนักถึงบทบาทของตนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ

พระ 3 รูปเดินจากไปครู่หนึ่งแล้ว นูญหยิบเศษข้าวที่เหลือค้างอยู่ในขันเคี้ยวเล่น เขาเดินถลันทองเหลืองไปล้างที่ข้างบ่อ เสร็จแล้ววางคว่ำไว้ให้สะเด็ดน้ำ นึกถึงคำพูดของแม่

“บุญวาสนาเกิดแต่การกระทำ ไม่ต้องหวังรอราชธมาเกษ จะอดตายเปล่า ต้องต่อสู้ดิ้นรนช่วยตัวเองก่อน ทั้งต้องสร้างบุญต่ออายุพระพุทธรูปศาสนาเท่าที่มีกำลัง” เหตุนี้เขาจึงไม่แปลกใจเลยว่า แม้วินใดที่ไม่มีกับข้าวใส่บาตรมีเพียงข้าวเปล่า แม่ก็ยังส่งเสริมให้ลูก ๆ มุ่งมั่น

การบุญ...อาจเป็นไปดังคำพูดที่แม่เคยย้ำเสมอว่า “บุญใครทำ ก็ได้กับคนนั้น” หรือ “ดีชั่วอยู่ที่ตัวทำ”

(วิน วนาตร, 2558: 22)

ตัวอย่างข้างต้นปรากฏการกล่าวถึงการสร้างบุญ ซึ่งเป็นการต่ออายุพระพุทธศาสนา กลวิธีดังกล่าวได้อ้างถึงความเชื่อทางพระพุทธศาสนาผ่านการกระทำของตัวละครผู้ใหญ่ ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังให้วัยรุ่นเกิดอัตลักษณ์ด้านความคิดและทัศนคติที่พึงประสงค์คือ ให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา

แม่คอยปรามพิมเสมอเป็นลูกผู้หญิง โบราณไม่ให้ร้องเพลงในครัวจะมีผัวแก่ แล้วอัปากหอมในสวนก็ไม่สมควรอีก ชาวบ้านได้ยินก็นิทาว่าเป็นหมาตัวเมียหอมเรียกตัวผู้

(ประพิศ คุณาวุฒิ, 2555: 121)

จะเห็นว่า การกล่าวอ้าง ‘ความเชื่อของคนโบราณ’ เป็นการยกข้อมูลประกอบการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นหญิงเพื่อให้มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น กลวิธีดังกล่าวสื่อให้เห็นว่าตัวละครผู้ใหญ่ต้องการปลูกฝังหรือครอบงำความเชื่อของคนโบราณสู่วัยรุ่นหญิง เพื่อให้เขาเกิดความรู้สึกเกรงกลัวต่อผลที่จะเกิดจากการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

จากการศึกษาการนำเสนอมโนทัศน์วัยรุ่นผ่านการกล่าวอ้าง ปรากฏการกล่าวอ้างถึง สุภาชิต ความเชื่อของคนโบราณ คำกล่าวของบุคคลสำคัญคือ ท่าน ว.วชิรเมธี และหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำเสนอมโนทัศน์วัยรุ่นให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นการนำเสนออัตลักษณ์ระดับปัจเจกบุคคลที่สื่อให้เห็นว่า วัยรุ่นมีความเชื่อมั่นต่อความคิดและการกระทำของตน และปลูกฝังอัตลักษณ์ระดับสังคมด้านความคิดให้แก่วัยรุ่นว่า วัยรุ่นคืออนาคตของชาติ ควรยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ และอัตลักษณ์ด้านเพศสภาพที่ต้องการปลูกฝังให้วัยรุ่นหญิงที่ต้องมีกิริยามารยาทเรียบร้อย

4.2.6 การใช้ความเปรียบ

การใช้ความเปรียบ เป็นกลวิธีทางภาษาผู้ใช้มิได้หมายความว่าตามรูปภาษา ดังนั้นผู้รับสารจึงต้องตีความที่ผู้ใช้ต้องการสื่อ จากการวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นกลุ่มนี้พบการเลือกใช้การใช้ความเปรียบ 2 ชนิด ได้แก่ อุปมา และอุปลักษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

“...เราถูกบังคับให้ทำตามกฎระเบียบ พวกเราเปื้อนโรงเรียน โรงเรียนเป็นเหมือนคุก ผมสัญญาว่า จะเสนอให้ยกเลิกกฎระเบียบที่ทำให้โรงเรียนเป็นคุก ขอบังคับที่กดขี่พวกเรา ต้องยกเลิกทั้งหมด นักเรียนต้องการเสรีภาพ ต่อไปนี้ต้องไม่มีการบังคับ...”

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 98)

จากตัวอย่างปรากฏการใช้ความเปรียบแบบอุปลักษณ์ว่า “โรงเรียนเป็นเหมือนคุก” โดยมีคำเชื่อมคือคำว่า ‘เป็นเหมือน’ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความคิดของละครวัยรุ่นว่า การใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนของเขาได้ถูกบังคับให้อยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียน เฉกเช่นเดียวกับชีวิตของนักโทษที่ถูกจำกัดขอบเขตในคุกจนขาดเสรีภาพและอิสระตามที่ต้องการ เพื่อสื่ออัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่มีความต้องการอิสระและปราศจากการถูกควบคุมด้วยกฎระเบียบในโรงเรียน

มุล่อย่ตบหลวงลุงด้วยน้ำเสียงหนักแน่นจริงจังไม่ส่อแววซุกซนเป็นลิงทโมน เหมือนทุกครั้ง ความคิดที่จะบวชเป็นสามเณรและเรียนสายพระนี้ เกิดขึ้นตั้งแต่มุล่อย่ได้นินพ่อ... เปรยขึ้นว่า อยากปั้นลูกชายเป็นนักมวยสร้างชื่อให้ค่าย แถมแม่ยังเห็นดีเห็นงามไปกับคำเปรยนี้ด้วย

(ธรา ศรีอนุรักษ์, 2559: 2)

“ไอ้เด็กพวกนี้ซนอย่างกับลิง นี่แหละที่เขาเรียกว่า เล่นกันเป็นเด็ก” แม่เหลียวมองไปตามทางเบื้องหลัง แอบอมยิ้มคิดคาดเดาอยู่ในใจว่า หวังนั้นพ่ออาจจุกใจสำนึกจึงยังความวุ่นวาย เนื่องจากคงเข้าใจนิสัยวัยรุ่นของเด็กผู้ชายยุคนี้ หรือแม้แต่ย้อนเวลาไปยังยุคสมัยของพ่อเอง ก็เคยเล่นโลดโผนโจนทะยาน ซุกซนกันมาไม่ต่างกัน

(วิน วนาตร, 2558: 77)

จากตัวอย่างข้างต้นปรากฏกลวิธีการใช้ความเปรียบว่า ซุกซนเป็นลิงทโมน และ ซนอย่างกับลิง ทั้งนี้ผู้เขียนได้ใช้คำเชื่อมคือ คำว่า “เป็น” ซึ่งเป็นลักษณะการใช้อุปลักษณ์ที่ผู้เขียนมิได้หมายความว่าผู้รับสารก็ต้อง “ตีความ” ในทางวรรณคดีอุปลักษณ์จัดเป็นภาพพจน์ประเภทหนึ่ง (figure of speech) ที่เป็นการเปรียบเทียบสองสิ่ง อุปลักษณ์จะมีคำเชื่อม เป็น หรือ คือ (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 99) นอกจากนั้นยังปรากฏการใช้คำเชื่อมว่า “อย่างกับ” ซึ่งเป็นลักษณะการใช้ความเปรียบแบบอุปมาเพื่อเปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนกัน โดยมีคำเชื่อมโยง เช่นคำว่า เหมือน ดุจ ดัง เช่น ปาน ราว ประหนึ่ง เพียง เทียม ฯลฯ (สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา, 2549: 37 - 38) ซึ่งเป็นกลวิธีที่สื่ออัตลักษณ์ด้านบุคลิกภาพของวัยรุ่นที่มีความซุกซน ไม่อยู่นิ่งคล้ายในวัยเด็ก

เมื่อจัดการกับเรื่องปากท้องแล้ว นูญบอกแม่ว่าจะขอออกไปสำรวจรอบ ๆ บริเวณสวนป่าข้างบ้านเสียน้อย มาอยู่ที่ใหม่ หากไม่รู้อะไรเลยก็เหมือนกับคนหูหนวกตาบอด...แม่ แม้จะรู้ว่าแดนมีพี่ชายคอยกำกับดูแล แต่นางก็ไม่วางใจเสียทีเดียว

(วิน วนาตร, 2558: 26)

เวลานี้หากเปรียบเทียบปีกที่ทำให้หนักแต่ละตัวอบอุ่น มีกำลังบินสู่เป้าหมายได้ สองพี่น้องก็มีเพื่อนเป็นอาภรณ์ มีความคิดเป็นพลังงานแทนปีกฝัน อีกไม่นานนกน้อยคู่นี้คงต้องได้เวลาบินฝ่าออกไปเผชิญโชคในโลกกว้างได้ไม่ต่างกัน

(วิน วนาตร, 2558: 34)

จากตัวอย่างปรากฏคำเชื่อมคือคำว่า ‘เหมือนกับ’ ซึ่งเป็นการใช้ความเปรียบแบบอุปมาเพื่อสื่อให้เห็นมุมมองของตัวละครวัยรุ่นที่มีความต้องการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว เพื่อไม่ให้ตนกลายเป็นคนหูหนวกตาบอดที่ไม่รู้อะไรเลย และคำว่า เป็น ซึ่งเป็นการใช้ความเปรียบแบบอุปลักษณ์ที่สะท้อนให้เห็นว่า เพื่อน และความคิดของวัยรุ่น เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญเพราะจะทำให้วัยรุ่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม

ศรชัยรู้สึกขยะแขยงตัวเองอย่างบอกไม่ถูก คิดมากจนกลายเป็นเกลียดชังน้ำวิซิดชาติรี และวีรเดช เพราะการบังคับและชักนำของทั้งสามคน เขาจึงมีสภาพเหมือนถูกคู่ต่อสู้รุกไล่บนเวทีย ไม่ผิดอะไรกับถูกต้อนเข้ามาแล้วถูกลงให้ล้มลงไปกับกองบนพื้นผ้าใบ

(ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2552: 36)

ตัวอย่างข้างต้นปรากฏการใช้อุปลักษณ์เพื่อนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น จากประโยค “เขาจึงมีสภาพเหมือนถูกคู่ต่อสู้รุกไล่บนเวทีย ไม่ผิดอะไรกับถูกต้อนเข้ามาแล้วถูกลงให้ล้มลงไปกับกองบนพื้นผ้าใบ” ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบการถูกชักนำไปในทางที่ผิดของเพื่อนเหมือนกับการต่อสู้กับคู่แข่งบนเวทียมวย ศรชัยก็คือคนที่แพ้คู่ต่อสู้บนเวทียเสมือนพ่ายแพ้ต่อคำชักชวนของเพื่อนที่เป็นชนวนนำพาเขาให้ทำในสิ่งที่ผิด กลวิธีดังกล่าวจึงสื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการถูกชักนำไปในทางที่ผิด

“ฝรั่งที่ไหนวะหัดไหว้ครู ดูแล้วทุเรศตา”... ดูเหมือนวาจาโอหังของพายุคล้ายผ่านหู ชัยทะเลหูขวาของครูเสนห์ออกไป...แต่กล้าหุ้ร้อนวาบ คล้ายใครเอาดาบเผาไฟไปตี้มแทง เด็กหนุ่มสายตาร้อนฉ้ามองไฟกับพายุอย่างไม่พอใจ

(ชิต ชยากร, 2547: 82)

จะเห็นว่ามีการใช้ความเปรียบแบบอุปมาว่า ‘คล้าย’ ในประโยค “กล้าหุ้ร้อนวาบ คล้ายใครเอาดาบเผาไฟไปตีหมแทง” ซึ่งนำเสนอให้เห็นอัตลักษณ์ด้านอารมณ์ ความรู้สึกของวัยรุ่นว่า วัยรุ่นเกิดอารมณ์ง่ายเพียงแค่นิดยินวาทจาโอหังจากเพื่อนก็ทำให้เขารู้สึกไม่พอใจเหมือนมีคนเอาดาบเผาไฟมาตีหมแทงตน

นับตั้งแต่ผมมาพักที่บ้านหลังนี้ แยกประจำส่วนหนึ่งคือเด็ก ๆ เด็กแต่ละคนมีนิสัยใจคอแตกต่างกัน แต่ที่ไม่แตกต่างก็คือความไร้เดียงสา เด็กเปรียบเสมือนผ้าขาว ขึ้นอยู่กับว่าเราจะใช้สีอะไรระบายลง...

(โตม วุฒิชัย, 2551: 92)

ตัวอย่างข้างต้นปรากฏการใช้อุปมาว่า “เด็กเปรียบเสมือนผ้าขาว” โดยมีคำเชื่อมคือ ‘เปรียบเสมือน’ ซึ่งสื่อให้เห็นว่า เด็กมีความบริสุทธิ์และไร้เดียงสา ดังนั้นการจะปลูกฝังให้เด็กมีบุคลิกลักษณะเช่นไรก็ขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดูของผู้ใหญ่ เฉกเช่นเดียวกับ อยากให้ผ้าสีขาวมีสีสันทึ เช่นไรก็ขึ้นอยู่กับการแต่งแต้มสีของเรา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นมีผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

ผมนึกถึงคำขวัญวันเด็กที่ได้ยินแล้วเหมือนกำปั้นทุบดิน “เด็กวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า” หรือ “เด็กคืออนาคตของชาติ” เมื่อเริ่มย่างเข้าสู่วัยแรกซรา ผมจึงมองเห็นความจริงข้อนี้ชัดแจ้ง เด็กรุ่นผมมี ส่วนทำให้ประเทศชาติเป็นอย่างไรเห็นและเป็นอยู่อย่างทุกวันนี้ ส่วนเด็กรุ่นนี้จะทำให้อนาคตของประเทศชาติเป็นอย่างไร

(โตม วุฒิชัย, 2551: 118)

ท่าน ว.วชิรเมธี เคยกล่าวเปรียบเทียบว่า เด็กคือรากแก้วของมนุษยชาติ และถือว่าเด็กเป็นบุตรธิดาของสิ่งแวดล้อม...โดยรวมเรื่องที่ท่านเล่าจะเน้นสภาพแวดล้อมของการเลี้ยงดูตั้งแต่เล็กจนโตว่ามีผลต่อการเติบโตเป็นผู้ใหญ่อย่างไร

(โตม วุฒิชัย, 2551: 118 - 120)

จากตัวอย่างมีการใช้ความเปรียบแบบอุปมาว่า “เด็กคืออนาคตของชาติ” “เด็กคือรากแก้วของมนุษยชาติ” ที่ช่วยถ่ายทอดอัตลักษณ์ที่เหมาะสมให้แก่วัยรุ่น กล่าวคือ การเปรียบ “เด็ก” เป็นอนาคตของชาติ เป็นรากแก้วนั้นทำให้เห็นว่า สังคมมีความคาดหวังกับเด็ก เพราะ เด็กคือกลุ่มคนสำคัญหรือกลุ่มคนหลักที่ส่งผลต่อความมั่นคงแข็งแรงของสังคมและประเทศชาติ เสมือนรากแก้วที่

เป็นรากหลักของพืช เป็นการโน้มน้ำหนักให้วัยรุ่นเกิดความตระหนักในหน้าที่และความสำคัญของตนที่มีต่ออนาคตของประเทศชาติ

9 เดือนที่ผ่านมาโดยประมาณหมวยใบ้คลอดลูกสาวทิ้งไว้ให้ตายายเลี้ยงดู และร้อนตุหรัตตุเหรไปไม่ค่อยกลับเรือน ชีวิตเธอเหมือนเป็นดอกไม้งามริมทางเดินใกล้มือชาย ดูไปไม่ต่างกับผีเสื้อสีสวยหรือดอกไม้แรกแย้มบาน ช่วงวัยรุ่นนั้นแสนสิ้นงามเพียงชั่วฤดูกาล วันวัยของสตรีคล้ายไม้ดอกเบ่งบานเป็นประกายชั่วคราวโดยไม่ต่างจากละอองไอน้ำบนดอกหญ้าเพียงตะวันเข้าปลายแสงโลมาก็หายมลายค่าในพริบตา

(วิน วนาตร, 2558: 118 - 249)

ตัวอย่างปรากฏการใช้อุปมาจากประโยค “สตรีคล้ายไม้ดอกเบ่งบานเป็นประกายชั่วคราวโดยไม่ต่างจากละอองไอน้ำบนดอกหญ้าเพียงตะวันเข้าปลายแสงโลมาก็หายมลายค่าในพริบตา” ซึ่งเป็นการเปรียบ “สตรี” หรือวัยรุ่นหญิง เป็นเหมือนดอกไม้เบ่งบานเพียงชั่วคราว หมายถึง ความสวยงามของสตรีเพศเป็นสิ่งที่ง่ายต่อการเซยชมและน่าหลงใหลแค่เพียงชั่วคราว สื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นหญิงที่ต้องรู้จักกรทวนสงวนตัวและประพฤติตนให้เหมาะสม เพื่อไม่ให้ถูกตำหนิ ว่ากล่าวให้เสียหาย หรือถูกล่อลวงจนต้องตกเป็นเหยื่อของสังคมและเพศตรงข้าม ความมั่งคั่งเพียงชั่วคราวนี้จึงไม่ต่างกับละอองน้ำที่อยู่บนดอกหญ้าเพียงพริบตา

จากการศึกษาวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นปรากฏการใช้ความเปรียบ 2 ชนิดคือ การใช้ความเปรียบแบบอุปมา และอุปลักษณ์ ซึ่งสื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่น 2 ระดับ ดังนี้ 1) การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคล ได้สื่อให้เห็นอัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิต บุคลิกภาพ พฤติกรรม และอารมณ์ ความรู้สึก 2) อัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคม ได้สื่อให้เห็นอัตลักษณ์ด้านความคิด และทัศนคติที่ต้องการปลูกฝังให้วัยรุ่นเข้าใจว่า เขาคืออนาคตของชาติ

4.2.7 การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์

การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ เป็นกลวิธีการตั้งคำถามเพื่อเสนอประเด็นให้ผู้รับสารได้ขบคิด ไม่ต้องการคำตอบอย่างจริงจัง เป็นการกระตุ้นให้คิดด้วยประโยคคำถามที่เขียนได้สะดุดตาว่า การเขียนด้วยประโยคบอกเล่า ทั้งนี้เพื่อเร้าอารมณ์ของผู้รับสารหรือสื่อความหมายและข้อคิดที่ต้องการสั่งสอน จากการศึกษาพบกลวิธีการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ที่สื่ออัตลักษณ์วัยรุ่น ดังนี้

ปุ้มใจหายวาบ ในใจเด็กน้อยคิด...จะต้องมีเรื่องต่อยกันอีกแล้วหรือ

“ไอ้ปุ้มไม่มีปัญหา...แต่กูมี” ซัยชะงักเท่า...แม้จะรูปร่างใหญ่กว่าล้วน แต่ทุกคนรู้ว่าไอ้ล้วนเคยโค่นไอ้เตียน ก่อนที่จะ เป็นเพื่อนรักกันเมื่อปีกลาย ความเป็นมวยและใจถึงของ

ล้วนข่มขวัญช้อยอยู่ในที่

“พวกมึงกล้ามีปัญหากับกูหรือเปล่า” ล้วนทำแก๊งไอ้จ้อทั้งกลุ่มสายตาแข็งกร้าวของ ล้วนกวาดไปรอบ ๆ ไม่มีใครกล้าสบตาด้วยทั้งที่มีจำนวนมากกว่าเท่าตัว

(เขมชาติ, 2550: 34)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า มีการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ในประโยค “จะต้องมีเรื่องต่อยกันอีกแล้วหรือ” ซึ่งเป็นประโยคที่ตัวละครไม่ได้ต้องการคำตอบแต่อย่างใด แต่เป็นการตั้งคำถามที่มีนัยแฝงว่า วัยรุ่นกลุ่มนี้เคยมีเรื่องชกต่อยกันอยู่บ่อยครั้ง สื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นว่าเป็นผู้มีพฤติกรรมที่รุนแรง และจะเลือกใช้กำลังเพื่อตัดสินปัญหา

แม่เคยพูดว่าลูกคนไหนจะเรียนต่อหรือไม่ ให้เลือกเอาเอง แต่จ้อยจำไม่ได้ว่าแม่พูดก่อน หรือหลังเขาสอบเรียนต่อได้แล้ว หากเขาเปลี่ยนใจกลับไปกลับมาแม่จะชุ่นเคืองหรือผิดหวังไหม เด็กชายไม่รู้ว่าความรู้สึกอัดอั้นใจเป็นที่สุดนั้น มาจากความหวั่นเกรงบางประการ...เขากลัวการตัดสินใจของเขาจะทำให้แม่ไม่รัก

(คามิน คมนีย์, 2559: 34)

ตัวอย่างข้างต้นปรากฏการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์คือ “หากเขาเปลี่ยนใจกลับไปกลับมาแม่จะชุ่นเคืองหรือผิดหวังไหม” จากรูปประโยคข้างต้นจะเห็นว่าจ้อยไม่ได้ต้องการคำตอบจากข้อคำถามของตน แต่เป็นการตั้งคำถามที่เกิดความลังเลภายในจิตใจที่นำเสนอให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีความสับสนทางด้านอารมณ์และความรู้สึก

บุญกำลังคิดข้ามช็อตไปไกล ทำอย่างไรเขาก็กับน้องชายจึงจะหารายได้มาเพิ่มเติมได้อีก รายจ่ายรอดักหน้าอยู่แล้ว ทุนสำรองที่สะสมไว้ก็คงต้องจ่ายค่าตัวละครและมายากลของ โฉน จนเกลี้ยงแน่ ๆ นี่คงเป็นสิ่งที่บุญรู้สึกไม่สบายใจ เขาคุ่นค่านึง แต่ปัญหามีไว้แก้ไขหรือ? สำนึกภายในบอกเขาว่าต้องมีทางไปจนได้เสมอ...

(วิน วนาตร, 2558: 118 - 119)

จากตัวอย่างเป็นการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ในสถานการณ์ที่บุญ ตัวละครเอกจากเรื่อง สลินดงบายู่ต้องการหารายได้เพื่อแบ่งเบาภาระครอบครัว จากประโยค “เขาคุ่นค่านึง แต่ปัญหามีไว้แก้ไขหรือ?” ซึ่งสื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นด้านความคิด ทักษะคิดที่มีความเชื่อมั่นต่อความคิดและการกระทำของตน ดังนั้นจึงทำให้เขามีความมุ่งมั่นและพยายามที่แก้ปัญหาที่พบเจอในชีวิตได้ด้วยตนเอง

เป็นความจริงหรือ เด็กทุกคนอยากมีเพื่อน แล้วฉันก็รู้สึกว่าเขาพูดถูก ความจริงแล้วฉันอยากมีเพื่อน อยากมีเพื่อนสนิทแบบคนอื่น ๆ เพื่อนที่สามารถรับฟังฉันได้เหมือนเจ้ายางมะตอย เพื่อนที่อยากไปไหนมาไหนกับฉันแบบเจ้ายางมะตอย เพื่อนที่เราจะเล่นเกมคอมพิวเตอร์ด้วยกัน...ฉันจะหาเพื่อนแบบนี้จากที่ไหน ในเมื่อเพื่อนที่โรงเรียนทุกคนต่างเกลียดฉัน พวกเขาว่าฉันนิสัยแย่มาก ไม่ปรับตัวเข้ากับสังคมชอบคิดว่าตัวเองเป็นใหญ่

(วันทนีย์ วิบูลเกียรติ, 2547: 112)

ตัวอย่างข้างต้นปรากฏการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ จากประโยค “เป็นความจริงหรือ เด็กทุกคนอยากมีเพื่อน” และ “ฉันจะหาเพื่อนแบบนี้จากที่ไหน” ประโยคคำถามดังกล่าวเป็นการสร้างคำถามที่ตัวละครพยายามหาคำตอบเองภายในใจของเขาเองในสถานการณ์ที่เขาไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน สะท้อนให้เห็นว่า เพื่อนมีความสำคัญต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมาก ดังนั้น ตัวละครวัยรุ่นในเรื่องจึงต้องการเพื่อนที่สามารถรับฟังปัญหาของเขาได้และยอมรับในตัวเขา

“ปู่ไม่อยากจะเห็นเราทุกคนเป็นเด็กเมือง มองเห็นแต่สิ่งสวยงามของเมือง ยกย่อง แต่ของที่บอกกันมาว่าดี...แต่ปู่อยากให้เราเห็นของที่มีอยู่จริง เห็นด้วยตาของเรา วันข้างหน้าสิ่งที่เราได้เห็นนี้จะช่วยให้เราเข้าใจสังคมมากขึ้น ทุกวันนี้ เรามักจะไปรวมศูนย์กันอยู่ที่กรุงเทพฯ ทำให้ประเทศไทยเป็นกรุงเทพฯ แต่ปู่กำลังจะทำให้พวกเราได้ว่า ไม่ว่าชนบทที่ไหนในอาณาจักรของแผ่นดินไทย ก็ล้วนเป็นความหมายของประเทศไทยเป็นแผ่นดินแม่ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เราต้องรู้จัก...” นายวนที่แอบมานั่งอยู่หลังสุดยกมือขึ้นตอบว่า “รักและหวงแหนด้วยใจใหม่ขอรับ”

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2554: 217 - 218)

ผมนึกถึงคำขวัญวันเด็กที่ได้ยินแล้วเหมือนกำปั้นทุบดิน “เด็กวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า” หรือ “เด็กคืออนาคตของชาติ” เมื่อเริ่มย่างเข้าสู่วัยแรกรุ่น ผมจึงมองเห็นความจริงข้อนี้ชัดแจ้ง เด็กรุ่นผมมีส่วนทำให้ประเทศชาติเป็นอย่างไรเห็นและเป็นอยู่อย่างทุกวันนี้ ส่วนเด็กรุ่นนี้จะทำให้อนาคตของประเทศชาติเป็นอย่างไร

(โตม วุฒิชัย, 2551: 118)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ในประโยค “รักและหวงแหนด้วยใจใหม่ ขอรับ” ซึ่งเป็นประโยคที่น่ายินดีแล้วแทนคุณปู่เจริญจิตต์เสมือนเป็นที่ทราบและระลึกอยู่ภายในใจว่า การรักและหวงแหนแผ่นดินนี้เป็นสิ่งที่ทุกคนพึงรู้และพึงกระทำ และประโยค “เด็กรุ่นนี้จะทำให้อนาคตของประเทศชาติเป็นอย่างไร” ซึ่งเป็นการใช้ประโยคที่แฝงไปด้วยอุดมการณ์และความคิดของผู้ใหญ่ที่ต้องการปลูกฝังอัตลักษณ์วัยรุ่นว่า วัยรุ่นคืออนาคตของชาติ เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของวัยรุ่นให้รู้จักรับผิดชอบต่ออนาคตของประเทศชาติ

จากการศึกษากลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ พบว่า กลวิธีดังกล่าวได้สื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่น 2 ระดับ ดังนี้ 1) ระดับปัจเจกบุคคล การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ได้สื่ออัตลักษณ์ด้าน พฤติกรรม อารมณ์ ความรู้สึก และความคิด ทักษะ และ 2) ระดับสังคม ได้สื่อให้เห็นอัตลักษณ์ด้านความคิดและทักษะที่ตัวละครผู้ใหญ่ต้องการปลูกฝังให้วัยรุ่นเกิดความรักและหวงแหนแผ่นดินไทย และเติบโตอนาคตที่ดีของชาติต่อไป

โดยสรุป จากการศึกษากลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น ในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยสามารถสรุปกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านต่าง ๆ ได้ดังตาราง



ตาราง 2 กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น ในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

กลวิธีการนำเสนอ	อัตลักษณ์วัยรุ่น								
	ระดับปัจเจกบุคคล					ระดับสังคม			
	ด้านการดำเนินชีวิต	ด้านบุคลิกภาพ	ด้านพฤติกรรม	ด้านอารมณ์ ความรู้สึก	ด้านความคิด ทัศนคติ	ด้านการดำเนินชีวิต	ด้านพฤติกรรม	ด้านความคิด ทัศนคติ	ด้านเพศสภาพ
แนวคิดองค์ประกอบทางวรรณกรรม									
โครงเรื่อง	✓	✓	✓			✓	✓	✓	
แก่นเรื่อง						✓	✓	✓	
ฉากและสถานที่	✓	✓				✓		✓	
ตัวละคร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
บทสนทนา	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
แนวคิดกลวิธีทางภาษา									
การเลือกใช้คำศัพท์		✓	✓	✓					
การใช้คำแสดงทัศนภาวะ		✓			✓	✓		✓	✓
การใช้โครงสร้างประโยคแบบต่าง ๆ	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	
การใช้มูลบท	✓		✓					✓	✓
การกล่าวอ้าง				✓				✓	✓
การใช้ความเปรียบ	✓	✓	✓	✓				✓	
การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์			✓	✓	✓			✓	

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นแบ่งออกเป็น 2 แนวคิด ดังนี้

1. กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านองค์ประกอบทางวรรณกรรม ซึ่งเป็นการศึกษาหลักการเบื้องต้นที่ผู้เขียนใช้เป็นแนวทางในการสร้างวรรณกรรม เพื่อให้มีความสอดคล้องกับวัยของผู้อ่าน ตอบสนองความต้องการของผู้อ่านที่มีต่อเรื่องต่าง ๆ จากการศึกษาปรากฏกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นตามแนวคิดองค์ประกอบทางวรรณกรรม 5 กลวิธี ดังนี้

1.1 โครงเรื่อง เป็นกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคลด้านการดำเนินชีวิต บุคลิกภาพ และพฤติกรรม และนำเสนออัตลักษณ์ระดับสังคมด้านการดำเนินชีวิต พฤติกรรม และความคิด ทักษะ

1.2 แก่นเรื่อง เป็นกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่ปรากฏเพียง 1 ระดับ คือ ระดับสังคม เพื่อสื่ออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิต พฤติกรรมและความคิด ทักษะ

1.3 ฉากและสถานที่ เป็นกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคลด้านการดำเนินชีวิต และบุคลิกภาพ และนำเสนออัตลักษณ์ระดับสังคมด้านการดำเนินชีวิต และความคิด ทักษะ

1.4 ตัวละคร เป็นกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่ปรากฏทั้งในการนำเสนออัตลักษณ์ระดับปัจเจกบุคคล และระดับสังคม เพื่อสื่ออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิต บุคลิกภาพ พฤติกรรม อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ทักษะ และด้านเพศสภาพ

1.5 บทสนทนา เป็นกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคมด้านการดำเนินชีวิต พฤติกรรม อารมณ์ ความรู้สึก และความคิด ทักษะ และอัตลักษณ์ระดับสังคมด้านเพศสภาพ

2. กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านกลวิธีทางภาษา เป็นการวิเคราะห์การใช้ภาษาในระดับต่าง ๆ ที่ผู้เขียนใช้นำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคล และระดับสังคม จากการศึกษาพบกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นตามแนวคิดกลวิธีทางภาษา 7 กลวิธี ดังนี้

2.1 การเลือกใช้คำศัพท์ เป็นกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นเพียง 1 ระดับ คือ การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคลที่สื่อให้เห็นอัตลักษณ์ด้านบุคลิกภาพ พฤติกรรม และอารมณ์ ความรู้สึก

2.2 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ เป็นกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคลด้านบุคลิกภาพ และความคิดทัศนคติ ส่วนการนำเสนออัตลักษณ์ระดับสังคมจะสื่อให้เห็น อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิต ความคิด ทักษะ และด้านเพศสภาพ

2.3 การใช้โครงสร้างประโยคแบบต่าง ๆ เป็นกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคลด้านการดำเนินชีวิต บุคลิกภาพ พฤติกรรม อารมณ์ ความรู้สึก และความคิดทัศนคติ และนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคมด้านการดำเนินชีวิตและความคิด ทักษะ

2.4 การใช้มูลบท เป็นกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคลด้านการดำเนินชีวิต และพฤติกรรม และนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคมด้านความคิด ทักษะ และด้านเพศสภาพ

2.5 การกล่าวอ้าง เป็นกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์ระดับปัจเจกบุคคลเพียง 1 ด้าน คือ อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านอารมณ์ ความรู้สึก ส่วนอัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคมจะปรากฏการนำเสนออัตลักษณ์ด้านความคิด ทักษะคิด และด้านเพศสภาพ

2.6 การใช้ความเปรียบ เป็นกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคลด้านการดำเนินชีวิต บุคลิกภาพ พฤติกรรม และอารมณ์ ความรู้สึก ส่วนการนำเสนออัตลักษณ์ระดับสังคมจะสื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นเพียง 1 ด้าน คือ ด้านความคิด ทักษะคิด

2.7 การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ เป็นกลวิธีทางภาษาที่นำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคลด้านพฤติกรรม อารมณ์ ความรู้สึกและความคิด ทักษะคิด และนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคมด้านความคิด ทักษะคิด

อนึ่ง จากการศึกษาวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น พบว่า กลวิธีการนำเสนอที่ผู้เขียนนำมาใช้เพื่อสื่ออัตลักษณ์วัยรุ่นมากที่สุดคือ การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นตามองค์ประกอบทางวรรณกรรมผ่านตัวละคร ผู้วิจัยสามารถจำแนกลักษณะตัวละครออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. การนำเสนออัตลักษณ์ผ่านตัวละครวัยรุ่นหรือรุ่นราวคราวเดียวกับวัยรุ่น โดยส่วนใหญ่ตัวละครกลุ่มนี้จะนำเสนออัตลักษณ์ระดับปัจเจกบุคคล เพื่อสื่ออัตลักษณ์วัยรุ่นที่มีความสอดคล้องกับพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามวัย ซึ่งจะปรากฏเด่นชัดในการนำเสนออัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิต พฤติกรรม และอารมณ์ ความรู้สึกของวัยรุ่นที่สะท้อนให้เห็นว่า วัยรุ่นจะมีความรุนแรงและไวต่อการถูกกระทบกระเทือน ต้องการอิสระเสรีและหลุดพ้นจากการถูกบังคับหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคม แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงมีความสับสนทางด้านอารมณ์และความรู้สึก และยังคงต้องการความเข้าใจและการดูแลเอาใจจากครอบครัวและคนรอบข้างอยู่เสมอ สำหรับอัตลักษณ์ระดับสังคมจะปรากฏเพียง 1 ด้านคือ ด้านพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวและรุนแรงของวัยรุ่น ที่มีผลมาจากการถูกรบกวนเลี้ยงดูของครอบครัวที่ไม่เหมาะสม

2. การนำเสนออัตลักษณ์ผ่านตัวละครผู้ใหญ่ จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถจำแนกการนำเสนออัตลักษณ์ผ่านตัวละครผู้ใหญ่ออกได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในมุมมองของตัวละครผู้ใหญ่ เป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นใน 2 ระดับ ระดับปัจเจกบุคคลจะนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านบุคลิกภาพและความคิด ทักษะคิดที่สื่อว่า วัยรุ่นมีลักษณะซุกซน ไม่อยู่นิ่ง และมักจะเชื่อและทำในสิ่งที่ตนต้องการ ส่วนระดับสังคมจะนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิตตามกระแสวัตถุนิยม และด้านเพศสภาพที่สื่อให้เห็นว่า วัยรุ่นยึดติดกับวัตถุนิยมจนเกิดพอดีและใช้เทคโนโลยีอย่างขาดสติ และวัยรุ่นมีพฤติกรรมด้านเพศสภาพที่ไม่เหมาะสม

2.2 การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่เป็นความมุ่งหมายของตัวละครผู้ใหญ่ เป็นการนำเสนออัตลักษณ์ระดับสังคมด้านความคิด ทักษะคิดและด้านเพศสภาพที่มีความเชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐ และแนวทางการประพฤติ ปฏิบัติตนในสังคม การนำเสนออัตลักษณ์จากตัวละครวัยรุ่นกลุ่มนี้สะท้อนให้เห็นความสำคัญของระบบผู้อาวุโสที่มีส่วนต่อการปลูกฝัง ถ่ายทอด หรือต่อยอดความคิดที่เป็นความต้องการของสังคมสู่การรับรู้ของวัยรุ่น เพื่อต้องการให้วัยรุ่นยึดมั่นในสถาบันหลักชาติชาติเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติ มีความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน และมีลักษณะที่เหมาะสมตามเพศสภาพ

จะเห็นว่า การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านตัวละครที่ใช้ประกอบสร้างวรรณกรรมถูกนำเสนออย่างแนบเนียนเสมือนเป็นเพียงความคิดของตัวละครในเรื่องเท่านั้น แต่แท้จริงแล้วเป็นกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านมุมมองของผู้เขียนที่แฝงนัยยะและความมุ่งหมายของสังคมที่รัฐได้พยายามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้วย เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม เกิดจิตสำนึกอันดีต่อสถาบันหลักของชาติ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก

จากการศึกษาวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นดังที่กล่าวจะเห็นว่า การถ่ายทอดอัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านตัวละคร โดยส่วนใหญ่จะเป็นการนำเสนออัตลักษณ์ที่สังคมมุ่งหวังให้เกิดกับวัยรุ่น และเมื่อตัวละครกลุ่มนี้ได้รับการอบรมสั่งสอนที่ดี เขาก็จะมีอัตลักษณ์ที่พึงประสงค์ตามความต้องการของสังคม แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าตัวละครวัยรุ่นกลุ่มนี้ไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนหรือดูแลอย่างเหมาะสม เขาก็จะแสดงอัตลักษณ์ด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลเสียต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้น การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมกลุ่มนี้จึงสื่อให้เห็นว่า ‘ผู้ใหญ่’ มีความสำคัญต่อการกำหนดหรือถ่ายทอดอัตลักษณ์ที่พึงประสงค์ให้แก่วัยรุ่นโดยตรง และวัยรุ่นเองก็ไม่สามารถที่จะมีอัตลักษณ์ที่พึงประสงค์ได้ หากขาดการเลี้ยงดูหรือการให้คำปรึกษาจากผู้ใหญ่ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีทัศนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการสร้างวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นดังนี้

ประการที่หนึ่ง ควรมีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่พึงประสงค์ในมิติของความเป็นปัจเจกบุคคล กล่าวคือ ตัวละครวัยรุ่นสามารถแสดงออกทางความคิดหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ในสถานการณ์ที่ปราศจากการถูกชี้นำหรือควบคุมของผู้ใหญ่ เพื่อสะท้อนให้เห็นความตระหนักรู้ของวัยรุ่นโดยตรง ทำให้เขาสามารถไตร่ตรองถึงผลดีผลเสียของการกระทำด้วยตนเอง สามารถพึ่งพาตนเองได้เมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ที่อันตรายและสามารถแก้ไขปัญหาได้จากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในชีวิต

ประการที่สอง เนื่องจากวรรณกรรมกลุ่มนี้ได้ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือของสังคมที่ต้องการปลูกฝังให้วัยรุ่นมีอัตลักษณ์ที่เหมาะสม ดังนั้น กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์โดยส่วนใหญ่จึงเป็นการให้ข้อสรุปด้วยความคิดของตัวละครผู้ใหญ่ว่าดีหรือไม่ดี เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม จนอาจจะทำให้วัยรุ่นรู้สึกว่ากำลังได้รับการถูกชี้แนะหรือจำกัดความคิดมากเกินไป ดังนั้น ผู้เขียนจึงควรเลือกใช้กลวิธีอื่น ๆ ที่หลากหลาย เพื่อสื่อให้เห็นว่า วัยรุ่นสามารถแสดงอัตลักษณ์ที่พึงประสงค์ได้ด้วยจิตสำนึกของตนเอง อัตลักษณ์บางประการที่ถูกปลูกฝังจากผู้ใหญ่ในอดีตอาจจะไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันอีกต่อไป และอัตลักษณ์บางประการที่ถูกถ่ายทอดจากตัวละครผู้ใหญ่อาจจะไม่ใช่อัตลักษณ์ที่พึงประสงค์เสมอไป และอาจส่งผลเสียต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้ กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์ในประเด็นนี้จะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของภาษาที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องกำหนดตัวตนและจัดวางตำแหน่งตัวตนที่เกี่ยวข้องกับสังคม ซึ่งจะทำให้วัยรุ่นสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการต่อรองทางความคิดได้

ประการสุดท้าย ควรมีการนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษามากขึ้น เช่น การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ เนื่องจากวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่กำลังถูกพัฒนาไปสู่ผู้ใหญ่ เขาจึงเริ่มมีความต้องการอิสระทั้งทางด้านความคิดและพฤติกรรม ดังนั้น การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่เกิดจากการตั้งคำถามจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้สร้างคำตอบภายในจิตใจตามมุมมองความคิดของตนอย่างกว้างขวาง ซึ่งจะทำให้วัยรุ่นไม่รู้สึกว่ากำลังถูกครอบงำหรือยึดเยียดความคิดที่เขาไม่ต้องการมากเกินไป ในทางตรงกันข้ามก็จะทำให้เขารู้สึกว่า เขามีอิสระทางความคิดและสามารถแสดงออกได้อย่างเปิดเผย โดยไม่ถูกจำกัดว่าดีหรือไม่ดี เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมในมุมมองของผู้ใหญ่ ซึ่งจะช่วยให้วัยรุ่นเล็งเห็นความสำคัญของตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมมากยิ่งขึ้น และไม่แสดงอาการต่อต้านทางความคิดหรือพฤติกรรมที่อาจจะส่งผลเสียต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

อย่างไรก็ตาม กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์ตามแนวคิดองค์ประกอบทางวรรณกรรม และแนวคิดกลวิธีทางภาษาดังกล่าวข้างต้น จะปรากฏร่วมกันหลายกลวิธี เพื่อสื่ออัตลักษณ์วัยรุ่นทั้งในระดับปัจเจกบุคคล และระดับสังคมให้เด่นชัดยิ่งขึ้น ทำให้การอธิบายอัตลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นในมุมมองของผู้เขียน และการปลูกฝังอัตลักษณ์ที่เป็นความต้องการของสังคมถูกถ่ายทอดสู่การรับรู้ของวัยรุ่นได้อย่างแนบเนียน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์เรื่อง กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น ในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล 2 แนวคิด คือ แนวคิดอัตลักษณ์ และแนวคิดกลวิธีการนำเสนอ เพื่อศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นจำนวน 57 เรื่อง กลุ่มวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดี ที่ได้รับรางวัลตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2547-2563 โดยมีความมุ่งหมายในการวิจัยคือ เพื่อศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นและกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น

ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์วัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรม สามารถจำแนกออกเป็น 2 ระดับ คือ 1) อัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคล และ 2) อัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคม ซึ่งอัตลักษณ์วัยรุ่นข้างต้นจะถูกนำเสนอผ่านกลวิธีการนำเสนอ 2 แนวคิด คือ 1) แนวคิดองค์ประกอบทางวรรณกรรม และ 2) แนวคิดกลวิธีทางภาษา ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 อัตลักษณ์วัยรุ่น

จากการศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่น ในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นกลุ่มนี้ ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์วัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมสามารถจำแนกออกได้ 2 ระดับ ได้แก่

1. อัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคล

จากการศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคล ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นได้ทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้ 1) อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิต 2) อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านบุคลิกภาพ 3) อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านพฤติกรรม 4) อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านอารมณ์และความรู้สึก และ 5) อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านความคิด ทศนคติ

2. อัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคม

จากการศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคม ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นได้ทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านการดำเนินชีวิต 2) อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านพฤติกรรม 3) อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านความคิด ทศนคติ และ 4) อัตลักษณ์วัยรุ่นด้านเพศสภาพ

5.1.2 กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น

การศึกษาการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น ในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นกลุ่มนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิดในการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 2 แนวคิด คือ

1. แนวคิดองค์ประกอบทางวรรณกรรม

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นตามองค์ประกอบทางวรรณกรรมมีจำนวน 5 กลวิธี ประกอบด้วย โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ฉากและสถานที่ ตัวละคร และบทสนทนา ซึ่งกลวิธีการนำเสนอตามแนวคิดองค์ประกอบทางวรรณกรรมที่พบมากที่สุด คือ การนำเสนออัตลักษณ์ผ่านตัวละคร โดยจะปรากฏ 2 ลักษณะ คือ การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านตัวละครวัยรุ่นหรือรุ่นราวคราวเดียวกับวัยรุ่น และการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านตัวละครผู้ใหญ่

2. แนวคิดกลวิธีทางภาษา

จากการศึกษาการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านกลวิธีทางภาษา พบกลวิธีทางภาษาที่ผู้เขียนใช้เพื่อนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นจำนวน 7 กลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การใช้โครงสร้างประโยคแบบต่าง ๆ การใช้มุขลบท การกล่าวอ้าง การใช้ความเปรียบ และการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ ซึ่งกลวิธีการนำเสนอตามแนวคิดกลวิธีทางภาษาที่พบมากที่สุด คือ การใช้โครงสร้างประโยคแบบต่าง ๆ ประกอบด้วย การใช้ประโยคแสดงเหตุผล การใช้ประโยคเงื่อนไข และการใช้ประโยคกรรม

5.2 อภิปรายผล

การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัล จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พบการนำเสนออัตลักษณ์ใน 2 ระดับ คือ ระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคม จากการศึกษาผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นทั้ง 2 ระดับดังกล่าวได้สื่อให้เห็นอัตลักษณ์ใน 2 ลักษณะ คือ การนำเสนออัตลักษณ์ที่ไม่พึงประสงค์และพึงประสงค์ สำหรับการนำเสนออัตลักษณ์ที่ไม่พึงประสงค์ โดยส่วนใหญ่จะเป็นการนำเสนออัตลักษณ์ระดับปัจเจกบุคคล เพื่อแสดงให้เห็นว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่มีอารมณ์ แลพฤติกรรมที่รุนแรง มีความต้องการอิสระเสรี และค่อนข้างที่จะเชื่อมั่นต่อความคิดและการกระทำของตน แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงมีความสับสนทางด้านอารมณ์และความรู้สึก และยังคงต้องการความเข้าใจและการดูแลเอาใจจากครอบครัวและคนรอบข้างอยู่เสมอ ส่วนอัตลักษณ์ที่พึงประสงค์ จะเป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในด้านบวกซึ่งจะมีความเกี่ยวข้องกับความมุ่งหมายของสังคม เพื่อต้องการให้วัยรุ่นกระทำบางสิ่งบางอย่างภายใต้เงื่อนไขและความต้องการของสังคม มีความยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ และตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชาติและมีส่วนช่วยให้เกิดความเจริญและมีส่วนกำหนดอนาคตของชาติ

อัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคลเป็นการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านมุมมองของผู้เขียน โดยผู้เขียนจะนำเสนอผ่านตัวละครวัยรุ่นโดยตรง เพื่อเป็นการอธิบายลักษณะของวัยรุ่นให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์แห่งตน ดังที่ พิเชฐ แสงทอง (2561: 175) กล่าวถึงลักษณะของงานเขียนว่า งานเขียนเป็นพื้นที่หนึ่งในการแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มคน การที่นักเขียนสร้างตัวละครขึ้นมาคือการถอดเอาคนที่มีอยู่จริงทั้งในแง่ปัจเจกบุคคลและกลุ่มคนขึ้นมาแสดงอัตลักษณ์ในด้านต่าง ๆ โดยอัตลักษณ์วัยรุ่นระดับปัจเจกบุคคลที่ถูกนำเสนออย่างเด่นชัดคือ วัยรุ่นมีความรุนแรงและไวต่อการถูกกระทบกระเทือน มีความเชื่อมั่นต่อความคิดและการกระทำของตน ต้องการอิสระเสรีและหลุดพ้นจากการถูกบังคับ หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคม ดังนั้น วัยรุ่นจึงเลือกแสดงพฤติกรรมตามที่ตนต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรีทยา วงศ์กาแหงหาญ (2557) ที่กล่าวถึงสาเหตุที่ส่งผลต่อการแสดงอัตลักษณ์ของวัยรุ่นว่า วัยรุ่นมีความศรัทธาและความซื่อสัตย์ต่อความคิดของตน จึงเป็นผลทำให้วัยรุ่นแสดงพฤติกรรมไปตามสิ่งที่ตนเห็นควร และไม่สามารถอดทนยอมรับกับสิ่งที่ไม่ยุติธรรมหรือไม่ถูกต้องได้

การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมกลุ่มนี้ยังสื่อให้เห็นอัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคมซึ่งเป็นการนำเสนอที่มีปัจจัยทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาล ระบบผู้อาวุโส รวมถึงแนวทางการประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับปัจจัยต่าง ๆ ที่จะช่วยหล่อหลอมและกลมกลืนอัตลักษณ์ที่เป็นความมุ่งหมายของสังคมให้เกิดแก่วัยรุ่น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการกำกับดูแล ควบคุมและจัดกลุ่มวัยรุ่นในสังคมให้มีความเหมาะสม ทั้งนี้ การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคมผู้เขียนได้นำเสนอผ่านวรรณกรรมได้อย่างแนบเนียนและเป็นระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังและกระตุ้นไปสู่การรับรู้ของวัยรุ่นให้เกิดการยอมรับและเข้าใจได้ และเขาไม่รู้สึกกำลังได้รับการอบรมสั่งสอนหรือกำลังถูกครอบงำทางความคิด ดังที่ นิตยา วรรณกิติร์ (2562: 218) ที่กล่าวถึงลักษณะของแก่นเรื่องบันเทิงคดีสำหรับวัยรุ่นว่า ควรให้คุณค่าต่อวัยรุ่นอย่างแท้จริง และนำเสนอในลักษณะคำพูดหรือความคิดเห็นของตัวละคร ไม่ใช่จากผู้เขียนโดยตรง เพื่อไม่ให้ผู้อ่านได้รับความรู้สึกว่าการได้รับการอบรมสั่งสอน เนื่องจากวัยรุ่นไม่ต้องการให้ผู้ใหญ่อบรมสั่งสอนหรือชี้แนะโดยตรง

อนึ่ง อัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคมที่ถูกเน้นย้ำอย่างเด่นชัดคือ การปลูกฝังให้วัยรุ่นยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเป็นหลักสูตรที่ใช้ในการออกแบบและผลิตหนังสือเรียนระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษา โดยกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนว่า “ผู้ที่รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ คือ ผู้ที่มีความสามัคคีปรองดอง ภูมิใจ เชิดชูความเป็นชาติไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือและแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์” (ศึกษานิเทศก์, กระทรวง, 2551: 7) นอกจากนี้ยังปรากฏในตัวชี้วัดพฤติกรรมที่แสดงออกของค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ความว่า “มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หมายถึง ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

และสำนึกในคุณของแผ่นดิน เข้าใจและเลื่อมใสหลักศาสนาที่ตนนับถือ และชาวซึ่งในพระมหากษัตริย์คุณของสถาบันพระมหากษัตริย์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560: 13)

การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่ต้องมีความยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติจึงเป็นอัตลักษณ์ระดับสังคมที่ส่งผลต่อความคิด ทักษะคิดของวัยรุ่นที่รัฐได้พยายามปลูกฝังเรื่องหน้าที่พลเมืองให้แก่ผู้อ่าน เพื่อให้เห็นบทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชาติ ทั้งนี้ การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นดังกล่าวจะถูกถ่ายทอดผ่านตัวละครอาวูโส เนื่องจากเป็นผู้มีทั้งคุณวุฒิและวัยวุฒิที่สูงกว่าและเป็นผู้มีความรู้ประสบการณ์ มีทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถพิจารณาเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างถี่ถ้วน การปลูกฝังอัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านตัวละครอาวูโสจึงทำให้เกิดความน่าเชื่อถือมากขึ้น และอาจมีผลต่อการแสดงอัตลักษณ์วัยรุ่นทำให้วัยรุ่นยอมรับและเชื่อตามความคิดของผู้ใหญ่ได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นวลจันทร์ ชาญวิวัฒนา (2550) ที่กล่าวถึงการสอดแทรกแนวคิดในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นว่า แนวคิดส่วนใหญ่จะถูกถ่ายทอดผ่านคำพูดของตัวละครผู้ใหญ่ซึ่งให้ข้อคิดหรือบอกกล่าวอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้วัยรุ่นสามารถใช้ความคิดและพิจารณาถึงผลดีผลเสียได้ด้วยตัวเอง และมีความสอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติของผู้อ่าน

อัตลักษณ์วัยรุ่นระดับสังคมที่รัฐได้พยายามปลูกฝังผ่านวรรณกรรมข้างต้น ส่วนหนึ่งเป็นการผลิตซ้ำความคิดเดิมในสังคมไทย ทำให้เกิดการยอมรับในสถานภาพและบทบาทของตนเอง ดังนั้นจึงต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของตนให้ได้อย่างครบถ้วนและเหมาะสม ความคิดดังกล่าวถูกสร้างขึ้นจากผู้ที่มีอำนาจรัฐหรือเป็นกลุ่มอำนาจหลักในสังคม เพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่การจัดระเบียบสังคมทั้งหมดนี้เป็นการปลูกฝังอุดมการณ์ของรัฐ ซึ่งเป็นชุดความคิดความเชื่อที่จะเป็นฐานในการปฏิบัติอันเป็นการช่วยให้รัฐและผู้มีอำนาจสามารถปกครองได้อย่างราบรื่น (อุมาวัลย์ ชีช้าง, 2555: 228) เช่นเดียวกับ วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2554) ที่กล่าวถึงอุดมการณ์ที่ถูกถ่ายทอดผ่านหนังสือเรียนว่าเป็นวาทกรรมที่ผลิตซ้ำอุดมการณ์ของรัฐและผู้มีอำนาจในสังคมเพื่อเตรียมเด็กให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตามที่รัฐและผู้มีอำนาจในสังคมเห็นว่าเหมาะสม

กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นกลุ่มนี้ถูกถ่ายทอดผ่านกลวิธีการนำเสนอ 2 แนวคิดย่อย คือ แนวคิดองค์ประกอบทางวรรณกรรม และ แนวคิดกลวิธีทางภาษา ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นตามองค์ประกอบทางวรรณกรรมที่พบมากที่สุดคือ การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นผ่านตัวละคร ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง ซึ่งจะปรากฏใน 2 ลักษณะ คือ 1) ตัวละครวัยรุ่นหรือรุ่นราวคราวเดียวกับวัยรุ่น เป็นตัวละครที่นำเสนอให้เห็นอัตลักษณ์ระดับปัจเจกบุคคลที่สื่อให้เห็นพฤติกรรม อารมณ์ ความรู้สึก และความคิด ทักษะคิดที่มีปัจจัยมาจากพัฒนาการของวัยรุ่นที่สะท้อนให้เห็นว่าวัยรุ่นมีความรู้สึกและพฤติกรรมที่รุนแรง อารมณ์ไม่คง และเขาไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ และ 2) การนำเสนออัตลักษณ์ผ่านตัวละครผู้ใหญ่ จะเป็นการนำเสนออัตลักษณ์ในระดับสังคมที่เป็นความมุ่ง

หมายของวัยรุ่น เพื่อให้ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความคิด อุดมการณ์ที่มีความเชื่อมโยงกับการจัดระเบียบของคนในสังคม เพื่อให้ข้อคิดซึ่งเป็นความคิดของผู้เขียนนั้นถูกสอดแทรกไปกับวรรณกรรมอย่างแนบเนียนและไม่แสดงออกถึงการบังคับ อันจะส่งผลให้วัยรุ่นเกิดการยอมรับต่ออัตลักษณ์ด้านต่าง ๆ ดังที่ อูมาวัลย์ ซีซัง (2555: 223) กล่าวถึงการนำเสนออุดมการณ์ผ่านเรื่องเล่าว่า อุดมการณ์ที่แฝงผ่านเรื่องเล่าถูกถ่ายทอดไปสู่เด็กอย่างแนบเนียน โดยไม่ถือเป็นการคุกคามหรือมีลักษณะของการบังคับ ไปสู่เด็กด้วยการใช้เสียงของตัวละครในเรื่องเล่าเพื่อถ่ายทอดความจริงต่าง ๆ ที่ปรากฏ เพื่ออำพรางตัวผู้เขียนที่แท้จริงเอาไว้ อาจจะกล่าวได้ว่า แม้เรื่องเล่าในวรรณกรรมจะดูเหมือนเป็นเรื่องของเด็ก แต่แท้จริงแล้วเรื่องเล่าเหล่านี้เป็นเรื่องของผู้ใหญ่ที่ต้องการหล่อหลอมกลุ่มเยาวชนและกำกับดูแลเด็กอย่างแยบยล ดังนั้น กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมผ่านตัวละคร และบทสนทนาจึงมีส่วนทำให้การนำเสนออัตลักษณ์ในวรรณกรรมมีความแนบเนียนและสมจริง เสมือนว่าเป็นความคิดของตัวละครหรือความจริงที่ปรากฏในเรื่องโดยตรง มากกว่าจะเป็นความคิดของผู้เขียนที่พยายามปลุกฝังหรือยึดเยียดอัตลักษณ์ที่เป็นความต้องการของสังคมไปสู่การรับรู้ของวัยรุ่น

จากการศึกษาผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า เนื้อเรื่องในวรรณกรรมกลุ่มนี้มีลักษณะที่น่าสนใจอยู่ 3 ประการ ในที่นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงโครงเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่น ดังนี้ 1) การนำเสนอลักษณะของวัยรุ่นด้านต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของช่วงวัย ซึ่งจะถูกถ่ายทอดผ่านตัวละครวัยรุ่นโดยตรง 2) การนำเสนอลักษณะของวัยรุ่นที่เป็นความต้องการของสังคมเพื่อสื่อพฤติกรรม ความคิด ทศนคติที่มีความเกี่ยวข้องกับการควบคุมคนในชาติ และการจัดระเบียบในสังคมให้วัยรุ่นประพฤติ ปฏิบัติตามเพื่อไม่แสดงออกถึงความแปลกแยกซึ่งจะถูกนำเสนอผ่านตัวละครผู้ใหญ่เพื่อให้ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ และ 3) การนำเสนอเนื้อเรื่องที่สะท้อนสภาพสังคมในแต่ละยุคสมัย ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านได้เรียนรู้สภาพสังคมหรือวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างน่าสนใจ นอกจากนี้ยังเป็นกลุ่มวรรณกรรมของคนชายขอบที่พยายามใช้เป็นเครื่องมือเพื่อแสดงตัวตนหรือแสดงความคิดเห็นต่อสังคมกระแสหลักและกลุ่มคนผู้มีอำนาจที่ส่งอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตด้วยการนำเสนอเนื้อเรื่องของวรรณกรรมกลุ่มนี้จึงเปรียบเสมือนเป็นกระบอกเสียงที่คนในพื้นที่ต้องการนำเสนอให้ผู้อ่านได้รับรู้อย่างกว้างขวาง โดยไม่แสดงออกถึงการนำเสนอความขัดแย้งทางความคิด ทศนคติแต่อย่างใด ส่วนกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นที่น่าสนใจควรมีการนำเสนออัตลักษณ์ผ่านกลวิธีทางภาษามากขึ้น เช่น การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ เพื่อเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้คิดไตร่ตรองและตอบข้อคำถามที่เป็นความต้องการของตนโดยตรงมากกว่าเป็นการสรุปอัตลักษณ์ที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมจากความคิดของตัวละครผู้ใหญ่ เนื่องจากวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่กำลังพัฒนาสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้น การให้อิสระในการแสดงทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับตนเองมากยิ่งขึ้น อาจจะทำให้เขาตระหนักถึงความสำคัญของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วย

การนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นกลุ่มนี้ได้ นอกจากจะเป็นกลุ่มวรรณกรรมที่รัฐพยายามส่งเสริมการผลิตให้มีคุณภาพดี มีสารประโยชน์ และมีปริมาณทวีขึ้น เพียงพอแก่ความต้องการของประชาชน อันจะส่งผลดีต่อการสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่คนไทย และสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนแล้ว (ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) ยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังกล่อมเกลา ควบคุมวัยรุ่นในสังคม อันจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความเข้าใจ ความหมายและลักษณะของวัยรุ่นที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารไปยังผู้อ่าน เพื่อให้วัยรุ่นเกิดการยอมรับและเข้าใจอัตลักษณ์ด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถปรับตัวและรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะเป็นแนวทางในการปลูกฝังวัยรุ่นในสังคมซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของชาติให้มีอัตลักษณ์อันพึงประสงค์ตามความต้องการของสังคม และเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ควรมีการศึกษาอุดมการณ์ความรักชาติที่ปรากฏในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อแสดงให้เห็นอุดมการณ์และกลวิธีการปลูกฝังชุดความคิดของกลุ่มคนผู้มีอำนาจที่พยายามถ่ายทอดไปสู่วัยรุ่นผ่านตัวบทวรรณกรรม

5.3.2 ควรมีการศึกษาอัตลักษณ์ของกลุ่มคนชายขอบที่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับมุมมองทางการเมืองที่ปรากฏในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจะทำให้ทราบวาระระบบสังคมในกระแสหลักส่งอิทธิพลอย่างไรต่อการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนชายขอบ

5.3.3 ควรมีการศึกษาอัตลักษณ์ด้านเพศสภาพที่สะท้อนให้เห็นความเหลื่อมล้ำทางเพศในสังคม และการกำหนดอัตลักษณ์วัยรุ่นซึ่งเป็นความมุ่งหมายของสังคมที่ต้องการถ่ายทอดอัตลักษณ์ที่เหมาะสมให้เกิดแก่วัยรุ่นหญิงและวัยรุ่นชายในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัล จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

5.3.4 ควรมีการศึกษาการนำเสนอความคิดของตัวละครในมุมมองทางการเมืองและสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อแสดงให้เห็นมุมมองของคนในสังคมที่มีต่อการเมืองการปกครอง และสภาพสังคมในแต่ละยุคสมัย

5.3.5 ควรมีการศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นจากจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เพื่อทำให้เห็นมุมมองการนำเสนออัตลักษณ์ของผู้เขียน และทำให้สามารถเข้าใจอัตลักษณ์วัยรุ่นทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคมมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม



บรรณานุกรม

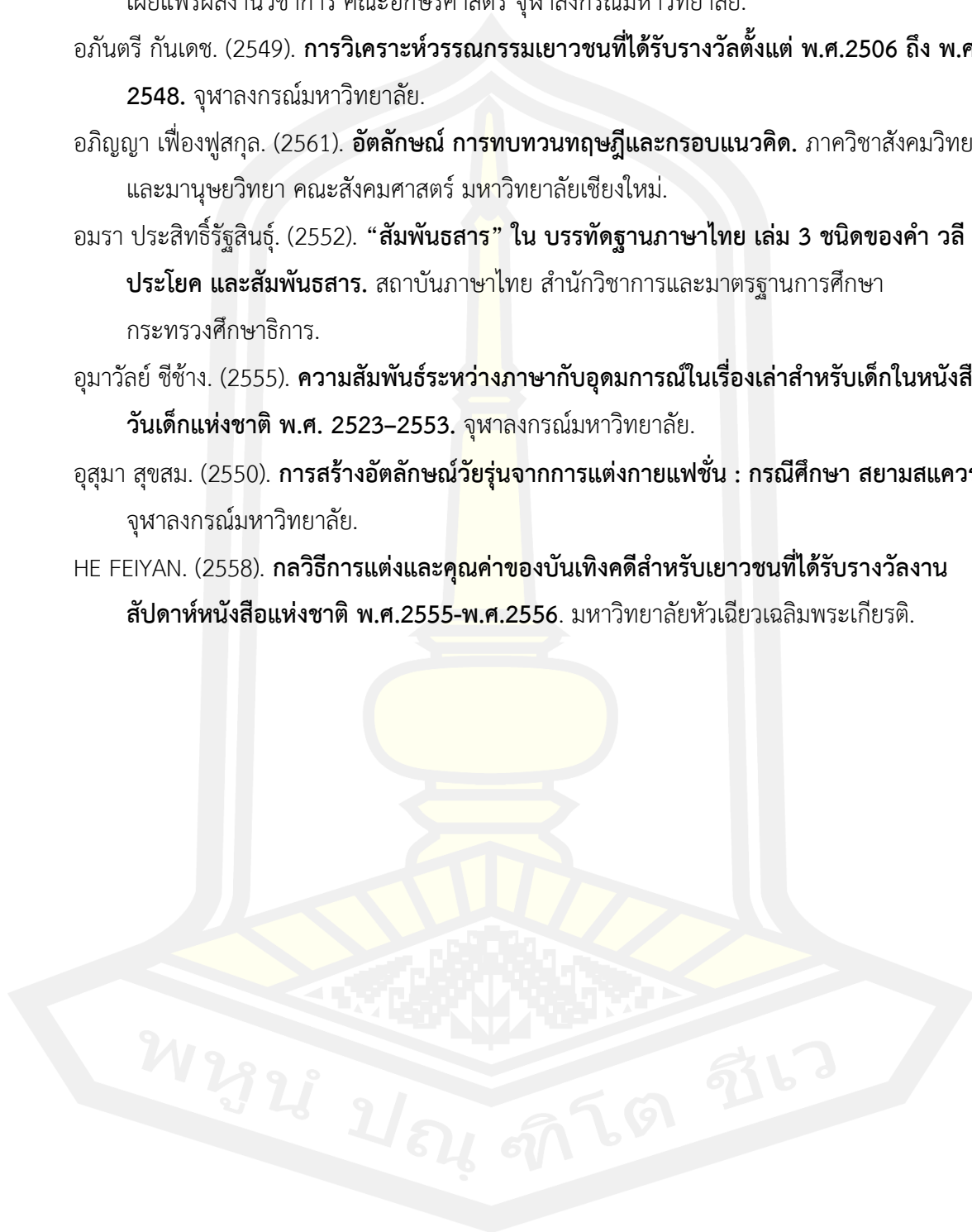
- กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ และธีรนุช โชคสุวณิช. (2551). **วัจนปฏิบัติศาสตร์**. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กันยารัตน์ ผ่องสุข. (2553). **เนื้อหาและกลวิธีทางภาษาในงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของ “นิ้วกลม”**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กฤษทิรา ซาพิมล. (2557). **การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลชนะเลิศรางวัลหนังสือดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรางวัลแว่นแก้วและรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด ระหว่างปีพุทธศักราช 2546-2555**. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ขุนเขา สินธุเสน เขจรบุตร. (2560). **อัศวินอุตุกับปีศาจทั้ง 8**. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. เขมชาติ. (2550). **มิตรภาพสองฝั่งโขง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. เพื่อนดี.
- เขมชาติ. (2552). **เพื่อนรักริมโขง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. เคล็ดไทย.
- เขมมิกา สรรเสริญ. (2553). **การวิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชน กรณีศึกษาวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). **ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องเกณฑ์การประกวดหนังสือดีเด่น**. กระทรวงศึกษาธิการ.
- คามิน คมนีย์. (2559). **ลูกนกจากคอน**. สถาพรบุ๊คส์.
- จันทรังสี. (2561). **วันเกิดของเค้าโมง**. นานมีบุ๊คส์.
- จันทิมา อังคพณิชกิจ. (2561). **การวิเคราะห์ข้อความ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จินตนา ไบกาชุยี. (2542). **เทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก**. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จุฑามาศ ทองแก้ว. (2560). **เฟซบุ๊กแฟนเพจ: อัตลักษณ์ของวัยรุ่นในมิติทางสังคม**. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ฉลาดชาย รมิวตานนท์. (2545). **แนวคิดในการศึกษาอัตลักษณ์ความเป็นไทย ในการศึกษาประวัติศาสตร์และวรรณกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย**. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2547). **วรรณกรรมสำหรับเด็ก**. พิมพ์ครั้งที่ 2. โสภณการพิมพ์.
- ฉวีวรรณ พุ่มแก้ว. (2558). **ดินสอแห่งสัน**. นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- ชัมย์ภร แสงกระจ่าง. (2549). **คุณยายหวานซ่าส์ส์**. คมบาง.
- ชัมย์ภร แสงกระจ่าง. (2554). **คุณปู่แว่นตาแตก**. คมบาง.
- ชัมย์ภร แสงกระจ่าง. (2555). **ขวัญสงฆ์**. พิมพ์ครั้งที่ 4. คมบาง.
- ชัมย์ภร แสงกระจ่าง. (2557). **อาม่าบนคอนโด**. พิมพ์ครั้งที่ 2. คมบาง.
- ชิต ชยากร. (2547). **ทายาทขนมต้ม**. มิ่งมิตร.

- ชิต ชยากร. (2557). **เจ้าเอย...เจ้ากรงหัวจุก**. นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- ชิษณุพงศ์ อินทรเกษม. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมโฆษณาสถาบันกวตริชา**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เขาวลิต ชันคำ. (2557). **ลูกชายแดน**. บรรณกิจ.
- โชติ ศรีสุวรรณ. (2556). **มือน้อยที่รัก**. มติชน.
- โชติ ศรีสุวรรณ. (2561). **พ่อมหาแม่หางเครื่อง ลูก (สาว) นักร้อง**. สถาพรบุ๊คส์.
- โซซิดา มณีใส. (2558). **การใช้ภาษาไทยเพื่อประสิทธิผล**. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2561). **อำนาจไร้พรมแดน ภาษา วาทกรรม ชีวิตประจำวันและโลกที่เปลี่ยนแปลง**. วิชาษา.
- ญิบ พันจันทร์. (2555). **แผ่นดินพ่อ**. ศิลปะวรรณกรรม.
- ณรงค์ฤทธิ์ ศักดาณรงค์. (2552). **รู้ส่ายฝน**. มิ่งมิตร.
- ณัฐ ศักดาทร. (2553). **มองทุกอย่างจากทุกมุม**. แพรวสำนักพิมพ์.
- ณัฐนันท์ คำภา. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์คนพิการในสังคมไทย พ.ศ. 2534- 2554 จากมุมมองของคนทั่วไปและคนพิการตามแนวคิดวาทกรรมเชิงวิพากษ์**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). **วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โดม วุฒิชัย. (2551). **เสนาหา...วาวิ**. แพรวสำนักพิมพ์ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ทวีศักดิ์ ญาณประทีป. (2537). **การเขียนวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น (Writing of literature for adolescents) TH 488**. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง. (2541). **วรรณคดีสำหรับวัยรุ่น (Literature for Adolescents) TH459**. ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์เมียฝรั่งในนวนิยายเรื่อง ข้าวนอกนา**. *คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 30(3), 131-156.
- ทิพวัลย์ ชันธมธ. (2545). **การวิเคราะห์หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2521-2544**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2538). **เอกสารประกอบการสอนวิชา TH 424 วรรณกรรมวิจารณ์**. ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก .มหาสารคาม
- ธารา ศรีอนุรักษ์. (2559). **ห้องเรียนไม่มีฝา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. แพรวเยาวชน.

- ธีระ บุชบกแก้ว. (2553). กลวิธีทางภาษา.กับการนำเสนออัตลักษณ์ของตนเองโดยกลุ่ม 'เกย์ออนไลน์.' จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระยุทธ สุริยะ. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนของนักโทษประหารและการประหารชีวิตในหนังสือพิมพ์รายวันไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลจันทร์ ชาญวิวัฒนา. (2550). การศึกษาเนื้อหาและแนวคิดของวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดี ในปี พ.ศ.2547. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- น้ำค้าง ระวิงทอง. (2540). การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดีที่ชนะการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี พ.ศ.2530-2536. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิตยา วรรณกิตร์. (2562). วรรณกรรมสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. อินทนิล.
- ประพิศ คุณาวุฒิ. (2555). แต่ก็...แต่ก่อน. อักษรโสภณ.
- ปรีทยา วงศ์กำแหงหาญ. (2557). การสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นวัยรุ่นในเนื้อเพลงไทยสากลค่ายกามิกาเซ่ (Kamikaze). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ปะการัง (นามแฝง). (2554). ความสุขผลิบานในทุกเช้า. แพรวสำนักพิมพ์.
- ปะการัง (นามแฝง). (2555). เราทุกคนมีวันฝนตก. พิมพ์ครั้งที่ 2. แพรวสำนักพิมพ์ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ปะการัง (นามแฝง). (2557). เมื่อกางปีกแล้ว...ก็ต้องบิน. พิมพ์ครั้งที่ 3. แพรวสำนักพิมพ์ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ปะการัง (นามแฝง). (2558). ทั้งโลกนี้,มีคนแบบเธอเพียงคนเดียว. แพรวสำนักพิมพ์ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ปะการัง (นามแฝง). (2560). เด็กชายที่ปลอมตัวเป็นหนังสือดอกไม้และอื่น ๆ. เข้าวันอาทิตย์.
- ปิ่นนารีย์ (นามปากกา). (2558). ร่มไม้หนึ่งซึ่งเราตัวเล็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ปิยณัฐ สุนทรประเสริฐ. (2561). การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 3. ธรรมรักษการพิมพ์.
- พรสุข หุ่นรินันต์ และคณะ. (2562). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. อักษรเจริญทัศน์.
- พัชนี ตั้งยีนยง. (2552). กวีนิพนธ์สงครามจินราชวงศ์ถัง : การศึกษาเชิงวาทกรรม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิเชฐ แสงทอง. (2561). วรรณกรรมวิจารณ์แนวคิดและปฏิบัติการ. คมบาง.
- พิบูลศักดิ์ ละครพล. (2551). กระทั่งมดิน...ทุ่งดาว. แพรวสำนักพิมพ์.
- ภาณุมาศ ภูมิถาวร. (2548). ความลับของเด็กเกอร์. มิ่งมิตร.

- มานพ ถนอมศรี. (2546). **เทคนิคการเขียนหนังสือสารคดี บันเทิงคดีสำหรับเด็กและเยาวชน.** สิปประภา.
- เยาวนารถ พันธุ์เพ็ง. (2559). การสร้างอัตลักษณ์เด็กผู้หญิงผ่านวรรณกรรมนิทาน เรื่อง “กุงกิง.” **สุทธิปริทัศน์.**, 30(95), 28–36.
- รัฐจวน อินทรกำแหง. (2517). **วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น.** ดวงกมล.
- รัศมี เปื้อนทต. (2546). **ย่าสวนป่า.** มิ่งมิตร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.** พิมพ์ครั้งที่ 2. ราชบัณฑิตยสถาน.
- วชิราภรณ์ สุวรรณวารงกุล. (2554). **การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วประเภทสารคดี พ.ศ.2546-2552.** มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วันทนิย์ วิบูลเกียรติ. (2547). **สายฝนบนถนนคอนกรีต.** สุวีริยาสาส์น.
- วันเสาร์ เริงศรี. (2548). **ต้นไม้ในสายลม.** วลี ศรีเอชนัน.
- วิเชียร ไชยบัง. (2554). **สายลมกับทุ่งหญ้า.** พิมพ์ครั้งที่ 4. สำนักพิมพ์ลำปลายมาศพัฒนา.
- วิน วนาตร. (2558). **สลินดงบายู.** บรรณกิจ 1991.
- วินัย รอดจ่าย. (2539). **หนังสือสำหรับเด็ก. ใน มานพ ถนอมศรี (บรรณาธิการ). การเขียนและจัดทำสื่อหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. ต้นอ้อ แกรมมี.
- วิริยะ สิริสิงห์. (2551). **การสร้างสรรค์วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น.** สุวีริยาสาส์น.
- วิสันต์ สุขวิสิทธิ์. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 - 2544: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์.** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ. (2553). **อุดมการณ์ความเป็นชายในวาทกรรมโฆษณาสินค้าและบริการสำหรับผู้ชายในนิตยสารผู้ชาย.** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ภัคดีผาสุข. (2561). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์และแนวทางการนำมาศึกษาภาษาไทย.** โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สมคิด สิงสง. (2549). **พ่อนายกา สายไหม บ้านหนองฮี.** มิ่งมิตร.
- สมพร จารุณี. (2538). **หนังสือชุดความรู้ภาษาไทย อันดับที่ 4 คู่มือการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับวัยรุ่น.** โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สมัย วรรณอุตร. (2557). **พระลักพระลาม (รามเกียรติ์ฉบับลาว) : การนำเสนอภาพแทนอัตลักษณ์ลาวและนิเวศวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง.** มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา. (2549). **เจิมจันทน์กัสดาล ภาษาวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทย**. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภันตรี กั้นเดช. (2549). **การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลตั้งแต่ พ.ศ.2506 ถึง พ.ศ. 2548**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิญา เฟื่องฟูสกุล. (2561). **อัตลักษณ์ การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด**. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2552). **“สัมพันธสาร” ใน บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 3 ชนิดของคำ วลี ประโยค และสัมพันธสาร**. สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อุมาวัลย์ ชีซ่าง. (2555). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2523–2553**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุสุมา สุขสม. (2550). **การสร้างอัตลักษณ์วัยรุ่นจากการแต่งกายแฟชั่น : กรณีศึกษา สยามสแควร์**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- HE FEIYAN. (2558). **กลวิธีการแต่งและคุณค่าของบันเทิงคดีสำหรับเด็กเยาวชนที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ.2555-พ.ศ.2556**. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.



ความเป็นมาการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

1. ความเป็นมาของการประกวดหนังสือดีเด่น

ในปี พ.ศ. 2515 องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือชื่อย่อว่า “ยูเนสโก” ได้ประกาศให้ปี พ.ศ. 2515 เป็น “ปีหนังสือสากล” หรือ “ปีหนังสือระหว่างชาติ” (International Book Year 1972) โดยเหตุผลที่ว่าหนังสือมีส่วนสำคัญในการสร้างความเจริญของสังคมและบุคคล ทั้งเป็นสื่อที่ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างชนในชาติต่าง ๆ ยูเนสโกได้ขอความร่วมมือให้บรรดาประเทศสมาชิกร่วมฉลองปีหนังสือสากล 2515 ด้วยการจัดกิจกรรมอันเหมาะสม

ประเทศไทยในฐานะสมาชิกขององค์การยูเนสโก โดยมีคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (Thailand National Commission for Unesco) เป็นผู้ดำเนินงาน ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการแห่งชาติเพื่อจัดงานปีหนังสือระหว่างชาติ 2515” ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน และมีกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนของหน่วยงานและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหนังสือ มีโครงการดำเนินการทั้งหมด 19 โครงการ ในโครงการทั้ง 19 โครงการนี้มีอยู่ 2 โครงการคือ “โครงการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ” และ “โครงการประกวดหนังสือดีเด่น” ทั้งสองโครงการนี้ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยโครงการประกวดหนังสือดีเด่น ซึ่งเริ่มในปี พ.ศ. 2515 เป็นโครงการที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยรับผิดชอบดำเนินการ และคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติได้รับช่วงดำเนินการต่อมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 จนถึงปัจจุบัน โดยช่วงแรกคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ได้มอบหมายให้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการ

สัปดาห์งานบรรจง รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.) กล่าวในงานแถลงผลการประกวดหนังสือดีเด่นว่า โครงการประกวดหนังสือดีเด่น ได้เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2515 โดยเป็นโครงการที่ได้มอบหมายให้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ เป็นผู้ดำเนินการในช่วงระยะแรกเพื่อร่วมฉลองปีหนังสือสากลตามข้อเสนอแนะของยูเนสโก ข้อหนึ่งคือ “รัฐบาลและองค์กรอาชีพที่เกี่ยวข้องอาจร่วมกันจัดทำรางวัลพิเศษ เช่น รางวัลทางวรรณกรรม รางวัลเรียงความของนักเรียนรางวัลการออกแสตมป์ รางวัลหนังสือราคาถูก เป็นต้น” ต่อมาปี พ.ศ. 2516 กระทรวงศึกษาธิการได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ โดยมีศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นฝ่ายเลขานุการ ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ จึงได้รับมอบหมายให้ดำเนินการโครงการประกวดหนังสือดีเด่นตั้งแต่บัดนั้นมาจนถึง พ.ศ. 2546 กระทรวงศึกษาธิการ มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบบริหารราชการใหม่ จึงได้มอบหมายให้สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาเป็นผู้ดำเนินการจัดประกวดหนังสือดีเด่นเป็นประจำทุกปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

จากความเป็นมาของการประกวดหนังสือดีเด่นข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดประกวดหนังสือดีเด่น เริ่มจัดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2515 เนื่องจากเป็น “ปีหนังสือสากล” หรือ “ปีหนังสือระหว่างชาติ” โดยในปี พ.ศ.2515 สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินโครงการการประกวดหนังสือดีเด่น ต่อมาในปี พ.ศ. 2516 คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติจึงได้รับช่วงดำเนินการต่อกระทั่งถึงปี พ.ศ.2546 ส่วนในปี พ.ศ.2547 ถึงปัจจุบัน โครงการการประกวดหนังสือดีเด่นได้ดำเนินการโดยคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

2. วัตถุประสงค์ของการประกวดหนังสือดีเด่น

วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการผลิตหนังสือไทย ซึ่งประพันธ์และจัดทำภาพประกอบโดยคนไทย พิมพ์โฆษณาในประเทศไทย ให้มีคุณภาพดี มีสารประโยชน์ และมีปริมาณทวีขึ้น เพียงพอแก่ความต้องการของประชาชน อันจะส่งผลดีต่อการสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่คนไทย และสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน (ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหนังสือทั้ง 5 ฝ่าย คือ ผู้แต่ง สำนักพิมพ์ ผู้พิมพ์ ผู้จำหน่าย และบรรณารักษ์ผู้เผยแพร่หนังสือออกสู่ผู้อ่าน ให้ผลิตงานที่ประณีต มีคุณค่าและมีสารประโยชน์ต่อสังคมเพิ่มขึ้น รวมทั้งเพื่อสนับสนุนให้ผู้อ่านรู้จักเลือกหาหนังสือที่มีคุณค่าและสารประโยชน์เหมาะสมมาอ่าน อันจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

โดยสรุปแล้ววัตถุประสงค์ของการประกวดหนังสือดีเด่น คือเพื่อต้องการส่งเสริมการผลิตหนังสือของไทย และสนับสนุนบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องต่อการผลิตหนังสือ ทั้ง 5 ฝ่าย คือ ผู้แต่ง สำนักพิมพ์ ผู้พิมพ์ ผู้จำหน่าย และบรรณารักษ์ผู้เผยแพร่หนังสือ ให้ผลิตหนังสือดี มีคุณภาพและมีประโยชน์ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มปริมาณหนังสือให้เพียงพอต่อความต้องการ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการสร้างนิสัยรักการอ่าน ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

3. วิธีการดำเนินงานการประกวดหนังสือดีเด่น

การดำเนินงานประกวดหนังสือดีเด่นในช่วงแรก (พ.ศ.2516) ดำเนินการโดยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ซึ่งรับผิดชอบในการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ โดยคณะกรรมการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติจะจัดกิจกรรมหนึ่งร่วมในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ คือ การประกวดหนังสือ (ต่อมาภายหลังจึงใช้ชื่อว่า การประกวดหนังสือดีเด่น) คณะกรรมการจัดงานได้มอบหมายให้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เป็น

ผู้รับผิดชอบการประกวดหนังสือโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เชิญผู้ทรงคุณวุฒิร่วมเป็นคณะกรรมการ เพื่อทำหน้าที่แสวงหาหนังสือจากท้องตลาดและพิจารณาคัดเลือกหนังสือที่ดีที่ได้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งแรกในรอบปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2515) โดยแยกการประกวดออกเป็น 4 ประเภท คือ (1) ประเภทนวนิยาย (2) ประเภทสารคดี (3) ประเภทหนังสือเด็ก (4) ประเภทหนังสืออนุสรณ์ที่สถานศึกษาหรือองค์กรนิสิตนักศึกษาจัดทำขึ้น รางวัลที่จะให้แก่หนังสือที่ชนะ การประกวดในขั้นแรกกำหนดให้มีรางวัลยอดเยี่ยมเพียงรางวัลเดียว แต่เมื่อมีการประกวดแล้วปรากฏว่าไม่ค่อยมีหนังสือที่สมควรได้รับรางวัลยอดเยี่ยม จึงตกลงให้มีการเพิ่มรางวัลชมเชยขึ้นในสาขาสารคดี เพื่อเป็นกำลังใจแก่ผู้ส่งงานเข้าประกวด สำหรับโล่รางวัลนั้นได้รับความร่วมมือบางส่วนจากสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย ตั้งแต่นั้นมาจึงกำหนดให้มีรางวัลชมเชยในการประกวดเพิ่มขึ้น

การประกวดหนังสือดีเด่นของแต่ละปีเริ่มดำเนินการประมาณเดือนมิถุนายนจนถึงเดือนมีนาคมของปีถัดไป โดยเริ่มด้วยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการประกวดหนังสือดีเด่นขึ้นเพื่อทำหน้าที่กร่างระเบียบการประกวดหนังสือดีเด่น ซึ่งระบุรายละเอียดต่าง ๆ ได้แก่ (1) ผู้มีสิทธิ์ส่งหนังสือเข้าประกวด (2) ประเภทหนังสือที่รับเข้าประกวด (3) คุณสมบัติของหนังสือที่ส่งเข้าประกวด (4) หลักเกณฑ์ในการพิจารณา (5) การส่งหนังสือเข้าประกวด (6) การตัดสิน (7) รางวัล เมื่อคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติได้ประกาศประชาสัมพันธ์เผยแพร่ระเบียบการประกวดหนังสือดีเด่นไปยังสำนักพิมพ์ สื่อมวลชนและผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ แล้ว จะให้เวลาสำนักพิมพ์ต่าง ๆ เตรียมการส่งหนังสือเข้าประกวดประมาณ 1-3 เดือน นับแต่วันประกาศ และให้เวลาส่งใบสมัครพร้อมหนังสือเข้าประกวดไม่ต่ำกว่า 1 เดือน เมื่อปิดรับสมัครแล้ว ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการจัดการประกวดฯ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จะจัดทำทะเบียนหนังสือที่ส่งเข้าประกวด แยกประเภทเพื่อเตรียมส่งมอบให้คณะกรรมการพิจารณาตัดสินการประกวดหนังสือดีเด่นพิจารณาตัดสินหนังสือที่ส่งเข้าประกวดต่อไป

ประเภทของหนังสือที่ส่งเข้าประกวดได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบัน (พ.ศ.2545) โดยได้รับหนังสือเข้าประกวดทั้งหมด 9 ประเภท คือ (1) หนังสือสารคดี (2) นวนิยาย (3) นวนิพนธ์ (4) หนังสือรวมเรื่องสั้น (5) หนังสือสำหรับเด็กหัดเริ่มอ่าน อายุ 3-5 ปี (6) หนังสือสำหรับเด็กเล็ก อายุ 6-11 ปี แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ บันเทิงคดีและสารคดี (7) หนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ บันเทิงคดี สารคดี และร้อยกรอง (8) หนังสือการ์ตูนและ/หรือนิยายภาพ (9) หนังสือสวยงาม แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ หนังสือสวยงามทั่วไป และหนังสือสวยงามสำหรับเด็ก

ในการพิจารณาตัดสินหนังสือ กระทรวงศึกษาธิการจะแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาตัดสินการประกวดหนังสือดีเด่นขึ้นเพื่อทำหน้าที่อ่านพิจารณาและตัดสินการประกวดหนังสือดีเด่น ซึ่งอนุกรรมการทุกท่านจะต้องอ่านหนังสือทุกเล่มที่ส่งเข้าประกวดตามประเภทหนังสือที่ตนรับผิดชอบ โดยพิจารณาหนังสือแต่ละเล่มตามหลักเกณฑ์การพิจารณาหนังสือแต่ละประเภทที่กำหนดในระเบียบการประกวดหนังสือดีเด่น ดังนี้

1. หนังสือสารคดี พิจารณาเนื้อเรื่อง ความถูกต้อง แนวความคิด ความสมเหตุสมผล ท่วงทำนองการประพันธ์ ความเพียรพยายามในการประพันธ์ สารประโยชน์ ภาพประกอบ (ถ้ามี)
2. หนังสือนวนิยาย พิจารณาเนื้อเรื่อง วรรณศิลป์ และสารประโยชน์
3. หนังสือกวีนิพนธ์ พิจารณาสุนทรียภาพ ฉันทลักษณ์ และแนวคิด
4. หนังสือรวมเรื่องสั้น พิจารณาเนื้อเรื่อง วรรณศิลป์ และสารประโยชน์
5. หนังสือสำหรับเด็ก พิจารณาคุณค่า สารประโยชน์ที่เด็กจะได้รับจากการอ่านเพื่อดำรงชีวิต และส่งเสริมให้เกิดความริเริ่มสร้างสรรค์ การใช้สำนวนโวหาร ถ้อยคำ วิธีเรียบเรียง ความเหมาะสมกับวัยของเด็ก การออกแบบ และภาพประกอบ
6. หนังสือการ์ตูน พิจารณาเนื้อเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อเรื่องและภาพและสารประโยชน์
7. หนังสือสวยงาม พิจารณาคุณค่าความงามทางศิลปะ ประกอบด้วยรูปเล่ม ปก การจัดตัวอักษร การจัดหน้า การจัดภาพและส่วนประกอบอื่น ๆ
8. คณะอนุกรรมการฯ พิจารณาการพิสูจน์อักษร ลักษณะความประณีตในการจัดพิมพ์ และการเข้าเล่มประกอบด้วย

4. เกณฑ์การพิจารณาตัดสินการประกวดหนังสือดีเด่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563) กำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปในการประกวดหนังสือดีเด่นไว้ว่า ผู้มีสิทธิ์ส่งหนังสือเข้าประกวด ได้แก่ สำนักพิมพ์ ผู้ประพันธ์ ผู้จัดทำภาพประกอบ ผู้ออกแบบและจัดทำรูปเล่ม ผู้จัดพิมพ์ บรรณารักษ์ ส่วนราชการ สมาคม และผู้สนใจทั่วไป

หนังสือที่ส่งเข้าประกวด

1. เป็นหนังสือที่ผู้ประพันธ์ประพันธ์ขึ้นเอง และพิมพ์โฆษณาเป็นเล่มบริบูรณ์เป็นครั้งแรก โดยมีเลข พ.ศ. ตีพิมพ์ชัดเจนในหนังสือ
2. เป็นหนังสือที่ไม่เคยได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือใด ๆ มาก่อน
3. เป็นหนังสือภาษาไทยตีพิมพ์โฆษณาในประเทศไทย
4. เป็นหนังสือที่ไม่กระทบกระเทือนต่อศีลธรรม หรือความมั่นคงของประเทศชาติ

5. ได้รับความเห็นชอบจากเจ้าของลิขสิทธิ์แล้ว

6. หนังสือสารคดีหรือนวนิยาย เป็นของผู้ประพันธ์คนเดียว มีความยาวไม่น้อยกว่า 10 ยก ขนาด 16 หน้ายก (160 หน้า) หรือขนาด 8 หน้ายก (80 หน้า) ทั้งนี้ จำนวนคำต้องไม่น้อยกว่า 60,000 คำ

7. หนังสือกวีนิพนธ์จะเป็นเรื่องเดียวหรือหลายเรื่องก็ได้ แต่ต้องเป็นผู้ประพันธ์คนเดียว รวมพิมพ์เป็นเล่ม มีความยาวไม่น้อยกว่า 100 บทตามฉันทลักษณ์ไทย

8. หนังสือรวมเรื่องสั้นเป็นผู้ประพันธ์คนเดียว รวมพิมพ์เป็นเล่มบริบูรณ์ครั้งแรก มีจำนวนเรื่องไม่น้อยกว่า 8 เรื่อง

9. หนังสือการ์ตูนต้องเป็นหนังสือที่ใช้ภาพชุดต่อเนื่องกัน จะเป็นการ์ตูนหรือภาพสมจริงก็ได้ เล่มหนึ่งจะมีเรื่องเดียวหรือหลายเรื่องก็ได้ ความยาวไม่น้อยกว่า 16 หน้า ถ้าเป็นวารสารการ์ตูนต้องเป็นวารสารที่มีการ์ตูนหรือภาพเขียน ภาพประกอบในเล่มไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของเล่ม เป็นวารสารที่มีชื่อถาวรออกติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ เป็นรายเดือน รายปักษ์ หรือรายสัปดาห์ก็ได้

10. หนังสือที่ส่งเข้าประกวด แบ่งออกเป็น 9 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มหนังสือสารคดี (มิใช่ตำราเรียนหรือหนังสือเรียน หรือหนังสือที่มีวัตถุประสงค์โดยเฉพาะจะให้ตำราหรือหนังสือเรียน)

2) กลุ่มหนังสือนวนิยาย

3) กลุ่มหนังสือกวีนิพนธ์

4) กลุ่มหนังสือรวมเรื่องสั้น

5) กลุ่มหนังสือสำหรับเด็กเริ่มหัดอ่าน อายุ 3-5 ปี

6) กลุ่มหนังสือสำหรับเด็กเล็ก อายุ 6-11 ปี

(1) หนังสือบันเทิงคดี

(2) หนังสือสารคดี

7) กลุ่มหนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี

(1) หนังสือบันเทิงคดี

(2) หนังสือสารคดี

(3) หนังสือร้อยกรอง

8) กลุ่มหนังสือการ์ตูน และ/หรือ นิยายภาพ

9) กลุ่มหนังสือสวยงาม

(1) หนังสือสวยงามทั่วไป

(2) หนังสือสวยงามสำหรับเด็ก

สำหรับการพิจารณาตัดสินการประกวดหนังสือแต่ละกลุ่มกรรมการใช้เกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินแตกต่างกันไปตามลักษณะของหนังสือ และมีการประเมินระดับคุณค่าโดยแบ่งคะแนนในส่วนที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับมติที่ประชุมคณะกรรมการชุดนั้นๆ แต่ในภาพรวมจะมีประเด็นที่พอสรุปได้ดังนี้

กลุ่มหนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น (อายุ 12-18 ปี)

1. ประเด็นการประเมิน ครอบคลุมประเด็นใหญ่ 5 ข้อ คือ
 - 1.1 รูปเล่ม
 - 1.2 การจัดหน้า
 - 1.3 เนื้อหา
 - 1.4 แนวการเขียน
 - 1.5 ภาษา
2. วิธีการประเมิน พิจารณาคูณค่าของหนังสือ โดยประเมินประเด็นย่อย ๆ ดังนี้
 - 2.1 รูปเล่ม
 - ขนาดของเล่มเหมาะสมกับผู้อ่าน
 - รูปเล่มและปกแข็งแรงทนทาน
 - การออกแบบน่าสนใจ
 - การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหา
 - ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วนตามประเภทของหนังสือ
 - กระดาษคุณภาพดี
 - ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
 - การเข้าเล่มแข็งแรงทนทาน
 - 2.2 การจัดหน้า
 - การจัดวางภาพประกอบและตัวอักษรเหมาะสม
 - ภาพประกอบส่งเสริมจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้อ่าน
 - ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้น
 - ภาพประกอบมีคำบรรยายสั้น ๆ
 - ภาพประกอบน่าสนใจ
 - ภาพประกอบให้ข้อเท็จจริงถูกต้อง
 - ขนาดของภาพประกอบเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน
 - ปริมาณภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา

เกณฑ์เฉพาะประเภทหนังสือ บันเทิงคดี

1. เนื้อหา

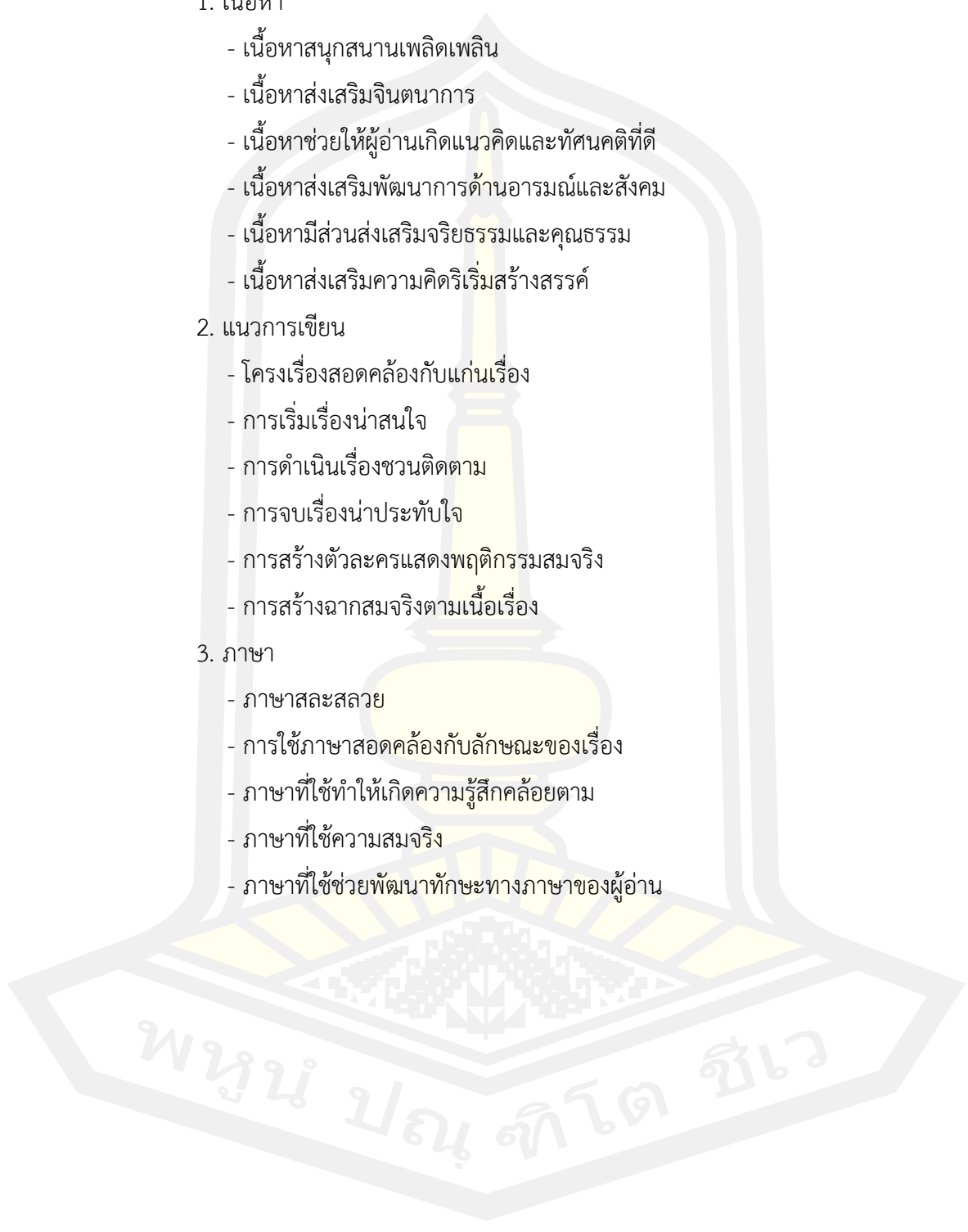
- เนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลิน
- เนื้อหาส่งเสริมจินตนาการ
- เนื้อหาช่วยให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดและทัศนคติที่ดี
- เนื้อหาส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม
- เนื้อหามีส่วนส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรม
- เนื้อหาส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. แนวการเขียน

- โครงเรื่องสอดคล้องกับแก่นเรื่อง
- การเริ่มเรื่องน่าสนใจ
- การดำเนินเรื่องชวนติดตาม
- การจบเรื่องน่าประทับใจ
- การสร้างตัวละครแสดงพฤติกรรมสมจริง
- การสร้างฉากสมจริงตามเนื้อเรื่อง

3. ภาษา

- ภาษาสละสลวย
- การใช้ภาษาสอดคล้องกับลักษณะของเรื่อง
- ภาษาที่ใช้ทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม
- ภาษาที่ใช้ความสมจริง
- ภาษาที่ใช้ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้อ่าน



เนื้อเรื่องโดยสังเขปหนังสือสำหรับวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัล
จากการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

ปี พ.ศ. 2547 - พ.ศ. 2563 จำนวน 57 เรื่อง

1. หนังสือสำหรับวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลประจำปี พ.ศ. 2547 มี
ดังนี้

รางวัลดีเด่น ไม่มีหนังสือเรื่องใดสมควรได้รับรางวัล

รางวัลชมเชย ได้แก่

เรื่อง ย่ำสวนป่า

ผู้แต่ง รัศมี เป็อขุนทด

ปีที่พิมพ์ 2546

เนื้อเรื่องโดยสังเขป ย่ำสวนป่าเป็นการเล่าเรื่องของเด็กชายชิงซึ่งเป็นตัวละคร

เอกในเรื่องเด็กบ้านนอกที่ไม่ต้องดิ้นรน แข่งขัน หรือชิงดีชิงเด่นกับใคร เป็นเรื่องราวที่บอกถึงวิถีชีวิต
ความเป็นอยู่ของคนบ้านสวนที่แม่สภาพแวดล้อมจะเปลี่ยนแปลงไป แต่เขาก็ยังคงหวงคิดถึงความทรงจำ
เหล่านั้นเสมอ เพราะเป็นเวลาที่เปี่ยมไปด้วยความสุข สนุกสนาน โดยเนื้อเรื่องนอกจากจะสะท้อนให้
เห็นถึงธรรมชาติรอบข้างที่อุดมสมบูรณ์ ยังสะท้อนให้เห็นถึงความรัก ความอบอุ่นของครอบครัวและ
ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนชนบท ที่มีแต่ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ถ้อยทีถ้อยอาศัย รอยยิ้มและน้ำใจไมตรี
ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่งดงามและยังคงในความทรงจำของชิงตลอดมา

เรื่อง สวีستی...ข้างถนน

ผู้แต่ง ชมัยกร แสงกระจ่าง

ปีที่พิมพ์ 2547

เนื้อเรื่องโดยสังเขป สวีستی...ข้างถนน เป็นเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียนให้ “หมา”

เป็นผู้เล่าเรื่องด้วยมุมมองอย่างหมา ที่ต้องเผชิญโลกอย่างทารุณ ใช้ชีวิตร่อนเร่อยู่ข้างถนนไปเรื่อย ๆ กว่า
สองปี ซ้ำยังต้องผจญภัยกับเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัวสารพัด ผู้เขียนได้ผูกเรื่องให้เจ้าตาม หมาที่มี
ความคิดและมีปัญญาประดิษฐ์หมาเหวตา เป็นเรื่องที่สะท้อนให้ผู้อ่านเข้าใจความรู้สึกเบื้องต้นของหมาที่
หลายคนอาจจะเคยคิดแทนอยู่บ่อยครั้ง

2. หนังสือสำหรับวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลประจำปี พ.ศ. 2548 มีดังนี้

รางวัลดีเด่น ได้แก่

เรื่อง	เพื่อนรักริมโขง
ผู้แต่ง	เชมชาติ
ปีที่พิมพ์	2552

เนื้อเรื่องโดยสังเขป เพื่อนรักริมโขงเป็นการบันทึกเรื่องราวของ “ป๋ม” เด็กชายไทยที่มีเพื่อนรักเป็นชาวญวนและลาว โดยเนื้อเรื่องแสดงให้เห็นถึงความงดงามของมิตรภาพระหว่างเพื่อนที่แม้จะมีความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมจนทำให้เกิดเรื่องราววุ่นวายขึ้นบ่อยครั้ง แต่สุดท้ายแล้วตัวละครทุกตัวก็ยังคงแสดงออกถึงความรักอันบริสุทธิ์อย่างไร้พรมแดนที่แม้แต่ความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อความเป็นเพื่อน เพื่อนรักริมโขงนอกจากนำเสนอเรื่องราวของมิตรภาพระหว่างป๋มและเพื่อน ๆ แล้ว ผู้เขียนยังได้สอดแทรกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไว้ในเรื่องด้วย นั่นคือการจำกัดขอบเขตของความเป็นคนด้วยเชื้อชาติจนทำให้เกิด “ช่องว่างระหว่างคน” และเป็นที่มาของความไม่เท่าเทียมกันในปัจจุบัน

รางวัลชมเชย ได้แก่

เรื่อง	สายฝนบนถนนคอนกรีต
ผู้แต่ง	วันทนี วิบูลศิริติ
ปีที่พิมพ์	2547

เนื้อเรื่องโดยสังเขป สายฝนบนถนนคอนกรีต เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวในชีวิตของเด็กหญิงวัยสิบสามปีที่ถูกพ่อและแม่ทิ้งให้อยู่กับปู่ จนกลายเป็นปมปัญหาในชีวิตที่เขายพยายามต่อสู้เพื่อหาคำตอบมาตลอด และเมื่อมีผู้จะตอบคำถามเหล่านี้ได้ เขาจึงเลือกที่จะจ่ายเงินเพื่อลักพาตัวตัวเอง จนเกิดเป็นเรื่องราวความผูกพันระหว่างเด็กหญิงที่ถูกจับตัวกับโจรลักพาตัว และการต่อสู้ระหว่างความไร้เดียงสากับความร้ายชีวิต และเหนือกว่าชัยชนะนั่นคือ การเอาชนะด้านมืดในหัวใจของตน ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กหญิงเข้าใจชีวิตและเข้าใจคนรอบข้างมากยิ่งขึ้น

เรื่อง	ทายาทขนมต้ม
ผู้แต่ง	ชิต ชยากร
ปีที่พิมพ์	2547

เนื้อเรื่องโดยสังเขป ทายาทขนมต้มเป็นการนำเสนอเรื่องราวของเด็กหนุ่มวัยรุ่นสองคนที่รักและชื่นชอบในกีฬาต่างประเภทกัน “กล้า” เด็กหนุ่มที่มีความรัก และห่วงแหนมวยไทย ส่วน “ไฟ” ผู้รักและหลงใหลกับเสน่ห์ของกีฬาเทควันโด เป็นเรื่องราวที่นำเสนอลักษณะของวัยรุ่นที่พยายามแก่งแย่งชิงดีกันจนนำมาซึ่งปัญหาต่าง ๆ นอกจากนี้ผู้แต่งได้นำเสนอให้ผู้อ่านได้รับทราบที่มาของกีฬาซึ่งเป็นศิลปะการต่อสู้ของชาติไทยที่โด่งดังไกลถึงต่างชาติ แต่คนไทยเองกลับไม่เคยเห็นคุณค่า กล้าจึงกลายเป็นตัวละครที่พยายามจะสืบทอดและถ่ายทอดศิลปะการต่อสู้นี้ให้คงอยู่กับชาติไทยต่อไป

เรื่อง เจ้าหนูขลุ่ยผิว
ผู้แต่ง สุริยัน สุตศรีวงศ์
ปีที่พิมพ์ 2551

เนื้อเรื่องโดยสังเขป “เจ้าหนูขลุ่ยผิว” เป็นการบอกเล่าเรื่องราวในหมู่บ้านแห่งหนึ่งที่ต้องเผชิญเคราะห์กรรมอย่างใหญ่หลวง จนเป็นที่มาของการผจญภัยของเหล่าผู้กล้าตัวน้อยเพื่อรักษาหมู่บ้าน และคนในหมู่บ้านให้ปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง ซึ่งนอกจากจะให้ความสนุกสนานจากเรื่องราวในจินตนาการและการผจญภัยแล้ว ยังสอดแทรกเรื่องราวของความสามัคคี ความรักพวกพ้อง การช่วยเหลือร่วมแรงร่วมใจ และเหนือสิ่งอื่นใดคือความเสียสละ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้คนเราผ่านพ้นทุกสถานการณ์เลวร้ายไปได้

3. หนังสือสำหรับวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลประจำปี พ.ศ. 2549 มีดังนี้

รางวัลดีเด่น ไม่มีหนังสือเรื่องใดสมควรได้รับรางวัล

รางวัลชมเชย ได้แก่

เรื่อง ตันโย่งในสายลม
ผู้แต่ง วันเสาร์ เชิงศรี
ปีที่พิมพ์ 2548

เนื้อเรื่องโดยสังเขป ตันโย่งในสายลม เป็นการบอกเล่าเรื่องราวของชีวิตคนในชนบท แถบภาคใต้ของประเทศไทยที่มีความผูกพันกับเพลงพื้นบ้านที่หลายคนอาจจะหลงลืม หรือมองว่าเป็นของเก่า แต่ด้วยความตั้งใจของครูหนุ่มที่ต้องการให้เด็กและผู้คนในท้องถิ่นได้เห็นความสำคัญของเพลงเหล่านี้ และไม่ยอมให้บทเพลงพื้นบ้านที่ทรงคุณค่าต้องตายไปพร้อมกับกาลเวลา เขาจึงเชิญปวงชนียบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญกับบทเพลงมาเป็นครูพิเศษให้แก่นักเรียน หากแต่อุปสรรคของการสืบทอดบทเพลงพื้นบ้านก็ยังคงเกิดขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อชาวบ้านตำหนิครูพิเศษคนนี้เป็นเพียงชายชราขี้เมาในหมู่บ้าน และครูในโรงเรียนก็มองว่าบทเพลงนี้เป็นเพลงที่ไม่ควรแก่การนำมาเรียนในห้องเรียน ผู้เขียน

ได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาที่แท้จริงของการที่ทำให้เพลงพื้นบ้านอย่างเพลง ตันโย้ง สูญหายไปว่าแท้จริงแล้วมันเกิดคนในพื้นที่ที่ไม่เห็นคุณค่า และไม่ธำรงรักษาไว้

เรื่อง	เด็กหญิงแห่งกลางคืน
ผู้แต่ง	ชมัยภร แสงกระจ่าง
ปีที่พิมพ์	2548
เนื้อเรื่องโดยสังเขป	เด็กหญิงแห่งกลางคืน เป็นเรื่องราวของเด็กขอทาน ที่อาศัยอยู่ในบ้านร้างกับยายซึ่งไม่ใช่ยายแท้ ๆ ของเธอ ชีวิตของเธอช่างโดดเดี่ยว น่าสงสาร เธอไม่เคยรู้ชาติกำเนิดของตนเองเป็นเพียงเด็กกำพร้าที่เร่ร่อนตามยายเพื่อขอทาน เธอพูดน้อย และมีความคิดต่างจากคนทั่วไป หรือเรียกว่า ขวางโลก เธอได้สร้างโลกใบเล็ก ๆ ที่เต็มไปด้วยธรรมชาติและสัตว์ต่าง ๆ ขึ้นมาเป็นเพื่อน เรื่องราวของเธอเปรียบเสมือนเป็นภาพแทนของเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในสังคม รวมทั้งเป็นเหยื่อของสื่อโดยไม่รู้ตัว เขาจึงกลายเป็นเด็กไร้ชื่อที่ไม่เคยรู้ว่าตนเองกลายเป็นเด็กกำพร้าในโลกไปได้อย่างไร เด็กหญิงแห่งกลางคืนจึงเป็นภาพสะท้อนสภาพสังคมที่เต็มไปด้วยความรุนแรงซึ่งยังคงดำรงอยู่ให้เห็นในปัจจุบัน

เรื่อง	ความลับของเด็กเกเร
ผู้แต่ง	ภาณุมาศ ภูมิถาวร
ปีที่พิมพ์	2548
เนื้อเรื่องโดยสังเขป	ความลับของเด็กเกเร เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของ “กิงมณี” เด็กผู้นำสงสารที่ถูกแม่บีบคั้น กดดันให้เดินคล้ายไม้ดัดในกระถาง ความกดดันนี้แปรเปลี่ยนให้กิงมณีหญิงสาวที่อ่อนโยนในสายตาคนอื่น กลายเป็นเพื่อนที่มีแต่ความอิจฉาริษยาและปองร้ายต่อมดหมี่เพื่อนร่วมห้องอยู่เสมอ กิงมณีถูกปลุกฝังให้เป็นคนชอบแค้นแค้นชิงดีชิงเด่นจนลืมความเป็นมนุษย์ที่แท้จริงไปอย่างน่าเสียดาย ความอึดอัดและการถูกบีบคั้นของกิงมณีเริ่มทวีความรุนแรงและพรั่งพรูออกมาเรื่อย ๆ จนมดหมี่สังเกตเห็น จากที่เคยรู้สึกไม่ดีกับกิงมณี แต่เมื่อรู้ว่าแท้จริงแล้วกิงมณีเองก็ไม่ได้มีความสุขกับชีวิตที่เป็นอยู่ มดหมี่จึงกลายเป็นเพื่อนที่เห็นใจและเข้าใจกิงมณีมากที่สุด เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ เปรียบเสมือนการบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์ที่ยังอ่อนแอต้องได้รับความเอาใจใส่เป็นอย่างมาก เพื่อให้สามารถเจริญเติบโตเป็นต้นกล้าที่แข็งแรงได้ พ่อแม่จึงไม่ควรยึดเยียดความคิดให้ลูกจนลืมนึกถึงความสุขและชีวิตที่แท้จริงของลูกในแบบที่เขาต้องการ

4. หนังสือสำหรับวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลประจำปี พ.ศ. 2550 มีดังนี้

รางวัลดีเด่น *ไม่มีหนังสือเรื่องใดสมควรได้รับรางวัล*

รางวัลชมเชย ได้แก่

เรื่อง	คุณยายหวานซ่าส์ซ่าส์
ผู้แต่ง	ชัชฌิกร แสงกระจ่าง
ปีที่พิมพ์	2549
เนื้อเรื่องโดยสังเขป	คุณยายหวานซ่าส์ซ่าส์ เป็นเรื่องราวของหลานสาว

“กระต่าย” สาวน้อยอายุสิบห้าปีที่ต้องอาศัยอยู่กับ“คุณยายหวาน” ที่มีอายุห่างกันถึง 65 ปี ด้วยระยะห่างของวัยเมื่อทั้งสองต้องมาอยู่ด้วยกันความขัดแย้งระหว่างวัยจึงเกิดขึ้น บ่อยครั้งที่คุณยายชอบทำตัวเป็นศูนย์กลางของบ้านจนทำให้หลานสาวเกิดรู้สึกเบื่อหน่ายและไม่เข้าใจกับสิ่งที่ยายทำ วรรณกรรมเรื่องนี้จึงเป็นการนำเสนอหลักแห่งการถ่ายทอดประสบการณ์ของคนรุ่นเก่าที่เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป หลายคนอาจมองว่าเป็นเรื่องของคนโบราณ ไม่ทันสมัย แต่กลับทำให้เห็นว่า การสั่งสอนหลักการดำเนินชีวิตจากคนรุ่นเก่าสุดคนรุ่นใหม่ผ่านคำบ่น คำสอน คำเตือนจากคุณยายหวานนี้ ล้วนแล้วแต่เป็นคำพูดที่กระตุ้นใจให้ผู้อ่านฉุกคิดได้ไม่น้อยไปกว่ากระต่ายหลานสาวของคุณยายหวานเลย

เรื่อง	พ่อนายกฯ สายไหม บ้านหนองฮี
ผู้แต่ง	สมคิด สิงสง
ปีที่พิมพ์	2549
เนื้อเรื่องโดยสังเขป	พ่อนายกฯ สายไหม บ้านหนองฮีเป็นหนังสืออ่านประกอบ

หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่นำเสนอหลักการกินอยู่อย่างพอเพียง โดยถ่ายทอดผ่านสายไหม สาวน้อยแห่งบ้านหนองฮี และพ่อนายกบุญเต็มที่น้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเทศน์ชวนไว้เหนือเกล้าฯ และถือปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จนทำให้ทุกคนในครอบครัวได้รับการชื่นชมถูกยกยอรับนับถือจากคนในหมู่บ้านส่งผลให้สายไหมและพ่อนายกบุญเต็มประสบความสำเร็จและมีความสุขในการดำเนินชีวิตตลอดมา

เรื่อง	2589 : เราเพียงผู้มาเยือน
ผู้แต่ง	เชตวัน เตือประโคน
ปีที่พิมพ์	2549

เนื้อเรื่องโดยสังเขป	2589 : เราเพียงผู้มาเยือน เป็นเรื่องราวที่ถ่ายทอดวิถีชีวิต
----------------------	--

ของครอบครัวคนหนึ่งครอบครัวหนึ่งที่ตอนนี้อยู่ในนิคมอวกาศ THA.1 บนดาวอังคาร โดยตัวละครหลักคือ ฉัญญารักษ์ มนุษย์โคลนนิ่งที่ได้นำเสนอความแตกต่างระหว่างพื้นโลกกับนิคมอวกาศบนดาวอังคาร

ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร เช่น โลกสกปรก มีแต่มลพิษ ต่างกับดาวอังคารที่มีแต่ความสมบูรณ์แบบสะอาด น่าอยู่ แต่แล้ววันหนึ่งก็มีเหตุจำเป็นต้องเดินทางมายังพื้นโลกและพบว่าโลกกำลังพบวิกฤตการณ์สงครามอากาศครั้งใหญ่ซึ่งเหตุการณ์นี้เองที่ทำให้เขาเกิดความรู้สึก หวงแหนและรักโลกจนไม่ยอมให้โลกถูกทำลายและเป็นที่มาของขบวนการปกป้องโลก โดยเนื้อเรื่องได้ถ่ายทอดชีวิตของตัวละครให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกหวงแหน และรักโลก ทั้งนี้เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ทุกคนปฏิบัติตนเป็นกำลังสำคัญในการปกป้องโลกจากวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

5. หนังสือสำหรับวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลประจำปี พ.ศ. 2551 มีดังนี้

รางวัลดีเด่น ได้แก่

เรื่อง บันทึกสี่เท้า จากหัวใจผู้ไร้บ้าน

ผู้แต่ง ชนประเสริฐ คินทรักษ์

ปีที่พิมพ์ 2550

เนื้อเรื่องโดยสังเขป บันทึกสี่เท้า จากหัวใจผู้ไร้บ้าน เป็นวรรณกรรมที่บอกเล่า

ประสบการณ์เกี่ยวกับชีวิตของ “ซีเปีย” สุนัขที่ถูกทอดทิ้ง และต้องพเนจรไปจนกระทั่งพบแม่ที่ใจดีและรับเลี้ยงดูมันด้วยความรัก การมีชีวิตใหม่อยู่ครอบครัวที่มีทั้งเพื่อนและพี่น้องที่เป็นสุนัขด้วยกันอีกหลายตัวทำให้ซีเปียพบกับความสุขอย่างที่ไม่เคยเจอมาก่อน แต่แล้วชีวิตของซีเปียก็ยังคงได้พบกับบทพิสูจน์ที่สำคัญเพิ่มขึ้นมาเรื่อย ๆ เมื่อสุนัขในหมู่บ้านถูกโจรลักขโมยไป และซีเปียคือสุนัขที่เสี่ยงชีวิตเพื่อช่วยเพื่อนทุกตัว อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ทราบเบาแสบสำคัญจนทำให้ตำรวจสามารถจับโจรกลุ่มนี้ได้ ด้วย การเสี่ยงชีวิตและความดีของซีเปียทำให้ซีเปียกลายเป็นสุนัขตำรวจที่มีความสง่างามมากที่สุด

รางวัลชมเชย ได้แก่

เรื่อง มิตรภาพสองฝั่งโขง

ผู้แต่ง เขมชาติ

ปีที่พิมพ์ 2550

เนื้อเรื่องโดยสังเขป มิตรภาพสองฝั่งโขง เป็นวรรณกรรมที่นำเสนอเรื่องราว

ผ่านเด็กกลุ่มหนึ่งที่เป็นเพื่อนกันมาตั้งแต่เล็ก ซึ่งเป็นเรื่องราวต่อเนื่องจากเพื่อนรักริมโขง ที่แม้จะมีความแตกต่างกันในเชื้อชาติ แต่เมื่อเติบโตขึ้นมิตรภาพเหล่านั้นของพวกเขากลับถูกคุกคามด้วยอคติของผู้ใหญ่บางคนบางกลุ่มที่พยายามยึดเยียดแบ่งแยกความต่างของคนเพียงเพราะมีความแตกต่างกันเชื้อ

ชาติ มิตรภาพสองฝั่งโขงนี้ยังคงนำเสนอมุมมอง “ช่องว่างระหว่างคน” ซึ่งเป็นที่มาของความไม่เท่าเทียมกันในปัจจุบันให้พบเห็น โดยลึมรักเหง้าดั้งเดิมวิถีแห่งบรรพชนแต่สุดท้ายด้วยมิตรภาพความเป็นเพื่อนอันบริสุทธิ์ก็ทำให้พวกเขาเหล่านั้นใช้ชีวิตอย่างมีความสุข การอ่านวรรณกรรมเรื่องนี้จะทำให้ผู้อ่านซึมซับไปกับความงดงามของมิตรภาพจากคนรอบข้าง ที่ไม่ว่าจะมีอุปสรรคเพียงใด สุดท้ายแล้วมิตรภาพก็ยังคงเป็นสิ่งสำคัญของคนในสังคม และไม่ได้ถูกจำกัดอยู่ที่ความแตกต่างด้านเชื้อชาติ หรือวัฒนธรรม

เรื่อง ฟังเสียงดอกไม้ทักทายกัน

ผู้แต่ง รอมแพง อริยมาศ

ปีที่พิมพ์ 2550

เนื้อเรื่องโดยสังเขป ฟังเสียงดอกไม้ทักทายกัน เป็นหนังสือที่ผู้เขียนถ่ายทอด

เรื่องราวของดอกไม้ชนิดต่าง ๆ ทั้งหมด 25 ชนิด เช่น พิกุล ช่อนกลั่น ดอกดิน นางอ้ว ชมพูพันธุ์ทิพย์ อัญชัน เป็นต้น ผู้เขียนได้นำเสนอลักษณะเด่นของดอกไม้มาเชื่อมโยงกับเหตุการณ์และบุคคลในชีวิตได้อย่างกลมกลืน ผสานองค์ความรู้กับอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังสอดแทรกความรู้ด้านพฤกษศาสตร์ เกษศาสตร์ โภชนาการ คติวิทยาและภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ด้วย

เรื่อง ด้วยปีก...และถั่วพู

ผู้แต่ง รมณา โรชา

ปีที่พิมพ์ 2550

เนื้อเรื่องโดยสังเขป ด้วยปีกและถั่วพู เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่ผู้เขียนสะท้อน

ให้เห็นภาพชีวิตอันงดงามของ “พู่กัน” เด็กหญิงที่อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ผู้ใช้ชีวิตอยู่ในบ้านชนบทกับพ่อแม่ แวดล้อมด้วยต้นไม้ ดอกไม้และสัตว์นานาชนิด พู่กันจึงเติบโตมาท่ามกลางธรรมชาติที่งดงามบวกกับคำสอนของพ่อทำให้เธอเป็นคนมีเหตุผล เชื่อมั่นในตนเอง และเชื่อใจพ่อ ด้วยปีกและถั่วพูเป็นงานเขียนที่สะท้อนความงามแห่งชีวิตผ่านความสัมพันธ์ของตัวละครสองพ่อลูก ภายใต้ความรัก ความเข้าใจและความอบอุ่นในครอบครัวได้เป็นอย่างดี

6. หนังสือสำหรับวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลประจำปี พ.ศ. 2552 มีดังนี้

รางวัลดีเด่น ไม่มีหนังสือเรื่องใดสมควรได้รับรางวัล

รางวัลชมเชย ได้แก่

เรื่อง สายลมกับทุ่งหญ้า

ผู้แต่ง วิเชียร ไชยบัง

ปีที่พิมพ์ 2554

เนื้อเรื่องโดยสังเขป สายลมกับทุ่งหญ้า เป็นการนำเสนอความผูกพันของคนสองวัยที่ดำเนินไปตามวิถีโลก ภายในวัยที่กำลังเรียนรู้กับตาคนผู้ซึ่งผ่านประสบการณ์ชีวิตมาอย่างมากมาย การดำเนินอยู่ของกายช่างสวนทางกับความร่วงโรยและการจากพรากของตาคน ผู้เขียนได้ถ่ายทอดชีวิตของตัวเองคร่าวๆเปรียบเสมือนการดำรงชีวิตอยู่ของคนในสังคมชนบทของที่ยังคงมีความรักความอบอุ่นให้แก่กัน นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นความผูกพันและความอบอุ่นที่เกิดขึ้นที่ไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานเพียงใดน้ำใจและไม่ตรีก็ยังไม่เคยลบเลือนไปจากสังคมไทย

เรื่อง ขวัญสงฆ์

ผู้แต่ง ชมัยกร แสงกระจ่าง

ปีที่พิมพ์ 2555

เนื้อเรื่องโดยสังเขป ขวัญสงฆ์เป็นเรื่องเล่าของเด็กน้อยผู้ถูกทิ้งอยู่หน้าวัด และเติบโตมากับการเลี้ยงดูของหลวงตาผู้มีแต่ธรรมะเป็นคำสอน พฤติกรรมของขวัญสงฆ์ไม่ต่างจากเด็กทั่วไป เขาเคยทำตัวไม่เหมาะสม เช่น เคยขโมยของ ชุ่มช้ำจนทำให้ข้าวของเสียหาย จนทำให้หลวงตาต้องคอยแก้ไขปัญหายุ่งยากอยู่บ่อยครั้ง ขวัญสงฆ์คือตัวละครที่ถ่ายทอดความรู้สึกของเด็กกำพร้าที่โหยหาความสมบูรณ์ของครอบครัว ทำให้ชีวิตของขวัญสงฆ์คอยดิ้นรนถามหาครอบครัวของเขา เขาพยายามหาสิ่งอื่นทดแทนเพื่อให้ตัวเองซึมซับกับคำว่าครอบครัวให้มากที่สุด จนสุดท้ายขวัญสงฆ์ก็ได้ค้นพบว่าไม่มีใครที่หวังดีต่อเขามากกว่าหลวงตา เขาจึงตั้งใจปฏิบัติธรรม และบวชเพื่อทดแทนคุณหลวงตาจนกลายเป็นพระหนุ่มรูปงามที่ชาวบ้านเคารพนับถือ

เรื่อง กระท่อมดิน...ทุ่งดาว

ผู้แต่ง พิบูลศักดิ์ ละครพล

ปีที่พิมพ์ 2551

เนื้อเรื่องโดยสังเขป กระท่อมดิน...ทุ่งดาว เป็นการนำเสนอวิถีชีวิตของผู้เขียนที่พยายามหลีกเลี่ยงและถอยห่างจากการใช้ชีวิตแบบสังคมบริโภคนิยม กลับไปสู่การใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายที่พออยู่พอกิน พึ่งพาตนเอง พึ่งพาธรรมชาติ และใช้ชีวิตให้สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรอบตัว ผู้เขียนใช้กลวิธีการเล่าตามรูปแบบของการเขียนจดหมาย โดยเริ่มต้นจากการถ่ายทอดศักยภาพของตัวมนุษย์ ไปจนถึงแนวทางการดำรงชีวิต

7. หนังสือสำหรับวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลประจำปี พ.ศ. 2553 มีดังนี้

รางวัลดีเด่น ได้แก่

เรื่อง	แผ่นดินพ้อ
ผู้แต่ง	ญิบ พันจันทร์
ปีที่พิมพ์	2555
เนื้อเรื่องโดยสังเขป	แผ่นดินพ้อ เป็นวรรณกรรมที่นำเสนอชีวิตของผู้คนแห่งคุ่มน้ำทะเลสงขลา เนื้อเรื่องแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ โดยใช้ชีวิตของสัตว์แต่ละชนิดเป็นโครงเรื่องในการนำเสนอ วรรณกรรมเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงความรักและความผูกพันของผู้คนกับทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นอันอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความตระหนักและห่วงแหนทรัพยากรธรรมชาติ ปรารถนาที่จะปกป้อง และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นมรดกของชาติให้ยั่งยืนสืบไป

รางวัลชมเชย ได้แก่

เรื่อง	ลมแล้งเริงระบ่ำ
ผู้แต่ง	จตุพร แพงทองดี
ปีที่พิมพ์	2552
เนื้อเรื่องโดยสังเขป	ลมแล้งเริงระบ่ำ เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวของเด็ก ๆ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ แสดงให้เห็นถึงวิถีของผู้คนในชนบท ทั้งประเพณี ความเชื่อ อาหารการกินและการละเล่นของเด็ก ตลอดจนความผูกพันของครอบครัว ทำให้เห็นภาพของการใช้ชีวิตร่วมกันระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณค่า

เรื่อง	รุ่งสายฝน
ผู้แต่ง	ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์
ปีที่พิมพ์	2552
เนื้อเรื่องโดยสังเขป	รุ่งสายฟ้า เป็นวรรณกรรมที่นำเสนอเรื่องราวชีวิตของวัยรุ่นที่ยังอยู่ในวัยเรียน ด้วยความลำบากยากจนทำให้ต้องประสบปัญหาหลายอย่างทั้งเรื่องค่าครองชีพ การเรียน และกลุ่มเพื่อน แต่ก็สามารถเอาชนะอุปสรรคทุกอย่างได้ด้วยความเพียรพยายามและความดีจนกระทั่งได้รับรางวัลเยาวชนดีเด่นและสอบเข้าเรียนต่อได้ในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงของประเทศได้

ตามความตั้งใจ ความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับตัวเขาเป็นผลมาจากการมีครอบครัวที่ดี และมีครูที่คอยอยู่เคียงข้างและให้กำลังใจเสมอมา สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัวที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการปลูกฝังและอบรมเลี้ยงดู ซึ่งไม่ว่าเขาจะพบเจอกับอุปสรรคมากมายเพียงใด หากแต่มีกำลังใจที่ดีจากครอบครัว ย่อมทำให้ชีวิตของเขาประสบความสำเร็จได้

เรื่อง	กล้องส่องทางใจ
ผู้แต่ง	สิริพันธุ์ สุนทรวิจิตร
ปีที่พิมพ์	2552
เนื้อเรื่องโดยสังเขป	กล้องส่องทางใจ เป็นหนังสือที่สะท้อนถึงความคิดเห็นของ

ผู้เขียนที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เคยพบ และได้เรียนรู้จากการใช้ชีวิตอยู่ต่างประเทศในช่วงเวลาหนึ่ง แบ่งเป็น 4 หมวด ตามลำดับโดยเริ่มจาก ความประทับใจ แรงบันดาลใจ กำลังใจ และเตือนใจ ซึ่งความคิดเห็นต่าง ๆ เหล่านี้ได้ให้ความรู้และข้อคิดที่น่าสนใจรวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อวัยรุ่นที่กำลังอยู่ในช่วงวัยแห่งการแสวงหาความรู้ และเป็นความเห็นที่สามารถนำมาเป็นแบบอย่างที่ดีของการใช้ชีวิตได้เป็นอย่างดี

8. หนังสือสำหรับวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลประจำปี พ.ศ. 2554 มีดังนี้
รางวัลดีเด่น *ไม่มีหนังสือเรื่องใดสมควรได้รับรางวัล*
รางวัลชมเชย ได้แก่

เรื่อง	อีเก็งดวงกลม (โสภโฆใบซำว ภาค 3)
ผู้แต่ง	จตุพร แพงทองดี
ปีที่พิมพ์	2553
เนื้อเรื่องโดยสังเขป	อีเก็งดวงกลม (โสภโฆใบซำว ภาค 3) เป็นวรรณกรรมที่

นำเสนอเรื่องราวการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้คนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วงต้นข้าวเจริญเติบโตที่รอการเก็บเกี่ยวจนถึงหลังฤดูเก็บเกี่ยว เป็นเรื่องราวที่นำเสนอวิถีชีวิตของคนชนบทที่มีความเอื้ออาทร มีน้ำใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนทำให้ชุมชนอยู่กันอย่างมีความสุข

เรื่อง	มองทุกอย่างจากทุกมุม
ผู้แต่ง	ณัฐ ศักดาทร
ปีที่พิมพ์	2553
เนื้อเรื่องโดยสังเขป	มองทุกอย่างจากทุกมุม เป็นการบอกเล่าเรื่องราวของ

ผู้เขียนสะท้อนผ่านความคิดเห็นและมุมมองที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่พบเห็นและเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนระหว่างศึกษาที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ซึ่งข้อคิดเห็นต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นแบบอย่างที่ดีมีประโยชน์ต่อวัยรุ่นและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

เรื่อง	นักร้องนำรัก
ผู้แต่ง	ชนประเสริฐ คินทรักษ์
ปีที่พิมพ์	2553
เนื้อเรื่องโดยสังเขป	หนังสือที่นำเสนอเรื่องราวผ่านบันทึกประสบการณ์ชีวิตของมะเขือสุ่นซ์ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นพร้อมพรั่งด้วยความรัก แต่มันก็อยากจะพบกับเจ้าของเก่า จึงออกจากบ้านผจญภัยเรียนรู้โลกภายนอก จนในที่สุดมันก็พบกับความจริงจากคำถามที่ค้างในใจ และเดินทางกลับบ้านอย่างโดดเดี่ยว

9. หนังสือสำหรับวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลประจำปี พ.ศ. 2555 มีดังนี้

รางวัลดีเด่น ได้แก่

เรื่อง	ความสุขผลิบานในทุกเช้า
ผู้แต่ง	ปะการัง
ปีที่พิมพ์	2554
เนื้อเรื่องโดยสังเขป	ความสุขผลิบานในทุกเช้า เป็นหนังสือที่รวมเล่มข้อคิดและมุมมองของผู้เขียนจำนวน 21 บท ผ่านภาพแห่งชีวิตของผู้คนหลากหลาย แสดงให้เห็นถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน มุ่งมั่นในการทำความดี และทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่ และมองเห็นภาพความสำเร็จที่เป็นเป้าหมายสำคัญของแต่ละชีวิต อันก่อให้เกิดจากความเพียรพยายาม อดทน ไม่ย่อท้อ และกล้าที่จะก้าวเดินต่อไปให้ถึงความฝันที่วาดหวังไว้ ทำให้เชื่อได้ว่า ถ้าคนเรามีความมุ่งมั่น จริงจัง และจริงใจที่จะทำอะไร ก็จะมีความสำเร็จได้ แม้ในยามที่เกิดความท้อแท้ อ่อนแอ และสิ้นหวัง ยังมีความช่วยเหลือที่พร้อมจะหยิบยื่นมาให้เสมอ

รางวัลชมเชย ได้แก่

เรื่อง	ไทแลนเดอร์กับพลังงานนิรันดร์
ผู้แต่ง	ทัน วิศวัส
ปีที่พิมพ์	2554
เนื้อเรื่องโดยสังเขป	ไทแลนเดอร์กับพลังงานนิรันดร์ เป็นนวนิยายผจญภัยแนว

จินตนาการ ที่นำเสนอเกี่ยวกับชีวิตการต่อสู้ของเด็กชายไท แลนเดอร์ หนูน้อยนักวิทยาศาสตร์ที่มีความเชื่อว่า ตัวเองคือคนเก่ง และความฝันของไท แลนเดอร์คือ การได้เป็นประธานาธิบดีแห่งลอส

แลนด์ การใช้ชีวิตอยู่ในช่วงของยุคมีดทางวิทยาศาสตร์เพื่อทำตามความฝันของเขา ทำให้ไท แลนด์เนอร์ ต้องต้องฝ่าฟันอุปสรรค อันตรายนานับการซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นบททดสอบในชีวิต ที่ทำให้เขาเข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวมากยิ่งขึ้น

เรื่อง ตามหาสรวงสวรรค์

ผู้แต่ง ศรินธร ภัศดาวงศ์

ปีที่พิมพ์ 2554

เนื้อเรื่องโดยสังเขป ตามหาสรวงสวรรค์ เป็นวรรณกรรมที่นำเสนอเรื่องราวของเด็กชายเด็กหญิงฝาแฝดที่ต้องการตามหาสรวงสวรรค์ในตำนานเพื่อนำหัวใจอมตะมาเปลี่ยนให้แม่ที่กำลังป่วยหนัก แต่หัวใจอมตะไม่สามารถนำออกมาได้ ในสุดท้ายเด็กทั้งสองต้องเลือกกลับมาใช้ชีวิตกับครอบครัวดั้งเดิม

เรื่อง คุณปู่แว่นตาแตก

ผู้แต่ง ชมัยภร แสงกระจ่าง

ปีที่พิมพ์ 2554

เนื้อเรื่องโดยสังเขป คุณปู่แว่นตาแตก เป็นวรรณกรรมที่นำเสนอเรื่องราวของคุณปู่กับเด็กวัยที่กำลังเติบโตในสังคมปัจจุบัน ที่ทั้งสองต่างต้องการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทร แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันหลักของสังคม

10. หนังสือสำหรับวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลประจำปี พ.ศ. 2556 มีดังนี้

รางวัลดีเด่น ได้แก่

เรื่อง ลูกยางกลางห้วย

ผู้แต่ง คามิน คมนีย์

ปีที่พิมพ์ 2555

เนื้อเรื่องโดยสังเขป ลูกยางกลางห้วย เป็นการนำเสนอเรื่องราวของเด็กบ้านป่าที่อาศัยอยู่ภาคใต้ของไทย ที่เติบโตมากับธรรมชาติทำให้เด็กเหล่านี้ใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติอย่างสนุกสนาน “จ้อย” ตัวละครเอกในเรื่อง ที่มีความแตกต่างจากเด็กคนอื่น ๆ เพราะเขาทำอะไรก็ผิดพลาดไปหมด ไม่แคล้วคล่องเหมือนเด็กชาวป่าคนอื่น ๆ มีแค่เพียงผลการเรียนที่ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี ชีวิตของจ้อยจึงคล้ายดังลูกยางที่ลอยคว้างตามกระแสน้ำอย่างไม่รู้จุดหมายเพราะเกิดความรู้สึกสับสนกับชีวิตที่ไม่เคยแม้แต่จะรู้เรื่องราวของชาวบ้านป่า และไม่เคยจะช่วยเหลือตนเองให้มีชีวิตรอดจากวิถี

ชีวิตของชาวบ้านป่าได้ดีเท่าเด็กคนอื่น ๆ ลูกยางกลางห้วยยังได้สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ชาวสวนยางพาราและชาวเหมืองแร่ซึ่งเป็นอาชีพที่นิยมทำกันมากในสมัยนั้น อีกทั้งยังแสดงภาพความเจริญก้าวหน้าของเมืองที่รุกคืบเข้ามาสร้างความเปลี่ยนแปลงแก่หมู่บ้านซ้า ๆ อย่างมั่นคงจนกลืนกิน ความสวยงามของชีวิตชาวบ้านป่าอย่างน่าทึ่ง

รางวัลชมเชย ได้แก่

เรื่อง เสนหา...วาวี

ผู้แต่ง โดม วุฒิชัย

ปีที่พิมพ์ 2551

เนื้อเรื่องโดยสังเขป เสนหา...วาวีเป็นวรรณกรรมที่นำเสนอประสบการณ์จาก

การเดินทางไปท่องเที่ยว ณ ดอยวาวี จังหวัดเชียงราย เพื่อบอกเล่าถึงความประทับใจในสภาพแวดล้อม บรรยากาศ วิถีชีวิต รวมถึงผู้คนที่ได้พบเจอ เป็นเรื่องราวที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนได้ร่วมเดินทางและเข้าไปในเหตุการณ์ด้วย จนรู้สึกได้ว่าดอยวาวีเป็นดินแดนแห่งความสุขและสันติภาพที่คงความสวยงาม ผู้คนมีจิตใจโอบอ้อมอารี ดำเนินชีวิตแบบไม่ทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่อย่างพอเพียง ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีสมัยใหม่ แม้จะไม่สะดวกสบายแต่พวกเขาที่แม้จะแตกต่าง หลากหลายทางชาติพันธุ์ก็สามารถแบ่งปันและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

เรื่อง เราทุกคนมีวันฝนตก

ผู้แต่ง ปะการัง

ปีที่พิมพ์ 2555

เนื้อเรื่องโดยสังเขป เราทุกคนมีวันฝนตก เป็นหนังสือที่นำเสนอความเรียง

จำนวน 22 บท ที่ผู้เขียนได้นำเสนอข้อคิดและมุมมองในเชิงบวกจากประสบการณ์ชีวิตในต่างแดน เพื่อเป็นความหวังและกำลังใจในการดำเนินชีวิต ผ่านภาพชีวิตของผู้คนอันหลากหลาย ให้เห็นว่าชีวิตคนเรานั้นมีความหลากหลายด้าน หลายมุม และแต่ละคนนั้นไม่เหมือนกัน เราทุกคนล้วนเคยผ่านประสบการณ์ที่มีทั้งสุขและทุกข์ ต่างเคยมีปัญหาและผ่านพ้นปัญหามาแล้วทั้งสิ้น ขอเพียงเราไม่เกรงกลัวหรือย่อท้อต่ออุปสรรค เพราะแผ่นฟ้าหลังพายุย่อมใสสว่างเมื่อฝนจากเสมอ ทุกฤดูกาลผ่านมาแล้วก็ผ่านไป วันที่ดีทำให้เรามีความสุข แต่วันที่มีความทุกข์ทำให้เรามีประสบการณ์และทั้งสองวันนั้นก็ล้วนสำคัญต่อชีวิตทั้งสิ้น

เรื่อง แต่ก็...แต่ก่อน

ผู้แต่ง ประพิศ คุณาวุฒิ

ปีที่พิมพ์ 2555

เนื้อเรื่องโดยสังเขป แต่ก็...แต่ก่อน เป็นวรรณกรรมที่นำเสนอเรื่องเล่าจาก

ความทรงจำในอดีตของครอบครัวชาวสวนแห่งลุ่มแม่น้ำบางปะกงที่ดำเนินชีวิตอย่างสงบสุข กลมกลืนกับธรรมชาติ ขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมชนบทที่อยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจ มีหลักการใช้ชีวิตที่ตั้งอยู่บนความพอเพียง อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความอบอุ่นในครอบครัวเล็ก ๆ ที่แม้จะต้องพบอุปสรรคใด ๆ ครอบครัวนี้ก็สามารประคับประคองตัวเองและสมาชิกทุกคนให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

11. หนังสือสำหรับวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลประจำปี พ.ศ. 2557 มีดังนี้

รางวัลดีเด่น ได้แก่

เรื่อง

อาม่าบนคอนโด

ผู้แต่ง

ชมัษฎร แสงกระจ่าง

ปีที่พิมพ์

2557

เนื้อเรื่องโดยสังเขป

อาม่าบนคอนโด เป็นการนำเสนอเรื่องราวของคนในสังคม

ปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความเร่งรีบ และการแข่งขัน ทำให้คนให้ความสำคัญและใส่ใจตนเองมากกว่าคนรอบข้าง ด้วยความแตกต่างระหว่างวัยและอคติของการใช้ชีวิตจึงก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกันระหว่าง “โซค” เด็กหนุ่มที่มีชีวิตอยู่กับโลกเสมือนจริงทั้งเฟซบุ๊กและเกมกับ “อาม่า” วรรณกรรมเรื่องนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่า การใช้เทคโนโลยีอย่างเกินพอดี จะสร้างปัญหาต่าง ๆ ให้แก่ชีวิตจริง วิธีแก้ปัญหาคือการทำความรู้จักกันในโลกของความเป็นจริงเรียนรู้และเข้าใจซึ่งกันและกัน ความมีน้ำใจและความเอื้อเฟื้อต่อกันจะช่วยแก้ปัญหาเหล่านั้นและทำให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้

รางวัลชมเชย ได้แก่

เรื่อง

เมื่อกางปีกแล้ว...ก็ต้องบิน

ผู้แต่ง

ปะการัง

ปีที่พิมพ์

2557

เนื้อเรื่องโดยสังเขป

เมื่อกางปีกแล้ว...ก็ต้องบิน หนังสือที่นำเสนอข้อคิดและ

มุมมองในเชิงบวกจากประสบการณ์ชีวิตในต่างแดนของผู้เขียนจำนวน 23 บทเพื่อให้กำลังใจในการดำเนินชีวิตแก่ผู้อ่าน ผ่านภาพชีวิตของผู้คนอันหลากหลาย สอดแทรกข้อคิดที่สร้างกำลังใจ ความหวัง ความเชื่อมั่นในพลังความสามารถของตนเอง ความกล้าที่จะยืนหยัดต่อสู้กับปัญหาโดยไม่ย่อท้อ ลังเล จนกระทั่งเอาชนะอุปสรรคแห่งชีวิตได้ในที่สุด เปรียบได้กับนกอินทรีที่กางปีกอันกล้าแกร่งโฉบบินไปสู่ ฟากฟ้า เชนิณุลมและพายุอย่างกล้าหาญ

เรื่อง	มือน้อยที่รัก
ผู้แต่ง	โชติ ศรีสุวรรณ
ปีที่พิมพ์	2556
เนื้อเรื่องโดยสังเขป	มือน้อยที่รัก เป็นวรรณกรรมที่นำเสนอเรื่องราวความผูกพันของครอบครัวที่มีอาชีพเกษตรกรรม เลี้ยงไหมและทอผ้าเป็นอาชีพเสริมรายได้ โดยมี “ปอยไหม” เด็กผู้หญิงเติบโตในชนบทเป็นตัวละครหลัก หญิงสาวที่มีชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย มีหน้าที่เลี้ยงม่อนหรือตัวไหม เพื่อให้ได้เส้นไหมไปถักทอเป็นผ้าไหมที่มีคุณค่าและสวยงาม แสดงให้เห็นถึงความขยันหมั่นเพียร มีคุณธรรมจริยธรรมซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ควรนำมาเป็นแบบอย่าง มือน้อยที่รักยังเป็นเรื่องราวที่นำเสนอวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของคนอีสาน สอดแทรกความรู้ ภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับการเลี้ยงม่อนให้แก่ผู้อ่านด้วย

12. หนังสือสำหรับวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลประจำปี พ.ศ. 2558 มีดังนี้

รางวัลดีเด่น ได้แก่

เรื่อง	ลูกชายแดน
ผู้แต่ง	เชาวลิต ชันคำ
ปีที่พิมพ์	2557
เนื้อเรื่องโดยสังเขป	ลูกชายแดน เป็นวรรณกรรมที่นำเสนอชีวิตของ “น้อย”

เด็กชายชาวญ้อ เป็นลูกชานาที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนประเทศไทย-กัมพูชา เป็นเรื่องราวที่นำเสนอความรัก ความอบอุ่น ความภาคภูมิใจ และความชื่นชมในวิถีรากเหง้าของตน ผ่านครอบครัวของผู้ประกอบอาชีพทำนาที่ ต้องทำงานหนักส่งลูกหลานเรียนเพียงหวังว่าจะให้ลูกหลานของตนเองได้รับการศึกษา และไม่ต้องทำนา นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้นำเสนอชีวิตของคนในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการต่อสู้ของทหารกัมพูชาด้วย ซึ่งการต่อสู้และดิ้นรนเพื่อรักษาชีวิตให้รอดปลอดภัย ความหวาดกลัว ความเจ็บปวด การสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินที่เกิดขึ้นนี้ เป็นภาพที่ฝังอยู่ในจิตใจของน้อยและชาวบ้านทุกคนอย่างยากที่จะลืมเลือน

รางวัลชมเชย ได้แก่

เรื่อง	ต้นไม้ที่มีชื่อว่า "ความสุข" (The Tree of Happiness)
ผู้แต่ง	กิงกาญจน์ ศรีปริญาศิลป์
ปีที่พิมพ์	2557

เนื้อเรื่องโดยสังเขป ต้นไม้ไม่มีชื่อว่า “ความสุข” เป็นหนังสือที่บอกเล่าถึงวิธีการบ่มเพาะความสุขให้เกิดขึ้นในใจของคนเราแบบค่อย ๆ เป็นค่อย ๆ ไป เช่นเดียวกับการปลูกต้นไม้ เพื่อให้ผู้อ่านได้เรียนรู้และรู้จักที่จะดูแลตนเองให้มีความสุข ทั้งการแบ่งปันให้กับคนรอบข้าง และความเข้าใจสัจธรรมของชีวิตยามเมื่อต้องเผชิญกับความทุกข์ โดยสามารถทำใจให้ยอมรับได้ทั้งสุขและทุกข์ที่เกิดขึ้นกับตัวเองในแต่ละวันของชีวิตได้

เรื่อง ร่มไม้หนึ่งซึ่งเราตัวเล็ก

ผู้แต่ง ปิ่นนารีย์

ปีที่พิมพ์ 2558

เนื้อเรื่องโดยสังเขป ร่มไม้หนึ่งซึ่งเราตัวเล็ก เป็นวรรณกรรมที่นำเสนอเรื่องราวมิตรภาพในวัยเยาว์ของเด็ก ๆ ทั้งชายหญิงที่อาศัยอยู่ในชนบท ผ่านตัวละครหลัก คือ “เด็กชายเข้มแข็ง” ที่มีเพื่อนสนิทคือ “ประวิณ” ซึ่งมีปู่แสนเป็นผู้เลี้ยงดู ปู่แสนเล่าเรื่องต้นไม้ใหญ่ให้เข้มแข็งและประวิณฟังจนทั้งคู่เกิดความรักความผูกพันกับต้นไม้ใหญ่นั้น ร่มไม้หนึ่งซึ่งเราตัวเล็กยังได้นำเสนอเรื่องราวความรักความอบอุ่นในครอบครัว มิตรภาพระหว่างเพื่อนและคนรอบข้าง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปันของชาวชนบท การสร้างความหวัง กำลังใจ และยืนหยัดต่อสู้กับปัญหาแห่งชีวิตและเป้าหมายในอนาคต นอกจากนี้จะนำเสนอให้เห็นวิถีชีวิตที่งดงามยังสอดแทรกข้อคิดเกี่ยวกับความรัก ความผูกพันกับธรรมชาติให้ผู้อ่านรู้สึกมีความสุขและตีความกับความอุดมสมบูรณ์ของต้นไม้ด้วย

เรื่อง เจ้าเอย...เจ้ากรงหัวจุก

ผู้แต่ง ชิต ชยากร

ปีที่พิมพ์ 2557

เนื้อเรื่องโดยสังเขป หนังสือที่นำเสนอเรื่องราวของเหล่าคนกรงหัวจุกที่มีเสียงร้องไพเราะ จึงถูกคนจับมาขังกรงเพื่อประชันเสียงร้องหวังเงินรางวัล การดำเนินเรื่องผ่านตัวละครเอกคือ บัญรอด ตั้งแต่ฟักไข่จนเติบโตเป็นนกรุ่นหนุ่ม จนกระทั่งเผชิญวิกฤติและพลัดพรากจากครอบครัว แต่ด้วยความรักความอบอุ่นในครอบครัวและมิตรภาพระหว่างเพื่อนๆ นกด้วยกัน ทำให้บัญรอดสามารถกลับมาอยู่ร่วมกับครอบครัวได้อีกครั้งอย่างปลอดภัย ผู้ประพันธ์ผูกปมและขมวดปมของเรื่องอย่างเข้มข้น การคลี่คลายเรื่องเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงเป็นเหตุเป็นผล และสร้างความสนใจให้ชวนติดตามสอดแทรกข้อคิดด้านการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

13. หนังสือสำหรับวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลประจำปี พ.ศ. 2559 มีดังนี้

รางวัลดีเด่น ได้แก่

เรื่อง	ห้องเรียนไม่มีฝา
ผู้แต่ง	ธรา ศรีอนุรักษ์
ปีที่พิมพ์	2559
เนื้อเรื่องโดยสังเขป	ห้องเรียนไม่มีฝา เป็นการนำเสนอเรื่องราวของ “มุเล”

เด็กชายชาวใต้ที่เติบโตมาในครอบครัวนักมวยแต่เมื่อรู้ว่าตนไม่ชอบ เขาจึงตัดสินใจที่จะบวชเรียนและเดินทางไปเรียนบาลี ณ “วัดสำนักเรียนบาลี” ที่ตั้งอยู่แถบชนบทไกลบ้าน ไกลพ่อแม่ และไกลหลวงลุงมุเลได้เรียนรู้การใช้ชีวิตตามลำพังเป็นครั้งแรก ห้องเรียนไม่มีฝาจึงกลายเป็นการบอกเล่าชีวิตของมุเลที่หวังพึ่งธรรมะเพื่อให้หลุดพ้นจากสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา เขาเรียนรู้ทั้งโลกทางธรรม และทางโลกในเวลาเดียวกันซึ่งมุเลคิดว่านี่แหละคือชีวิตของมุเลที่ทุกคนต้องอิจฉา นอกจากการนำเสนอการใช้ชีวิตของมุเลแล้ว ผู้เขียนยังได้สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีอาชีพและการดำเนินชีวิตของชาวใต้น่าสนใจให้ผู้อ่านได้รับรู้อีกด้วย

รางวัลชมเชย ได้แก่

เรื่อง	สลินดงบายู
ผู้แต่ง	วิน วนาตร
ปีที่พิมพ์	2558
เนื้อเรื่องโดยสังเขป	สลินดงบายู ขุนเขาแห่งลุ่มแม่น้ำสายบุรี ดินแดนภาคใต้

ของประเทศไทย เป็นแหล่งอาหารและถิ่นที่อยู่อาศัยของผู้คนและสิ่งมีชีวิตหลากหลายทั้งพืชพันธุ์และสัตว์ต่าง ๆ รวมทั้งยังเป็นปราการหลบภัยของชาวเรืออีกด้วย ผู้เขียนได้นำเสนอวิถีชีวิตของผู้คนแห่งขุนเขาและลุ่มน้ำดังกล่าวผ่านตัวละครสำคัญสองพี่น้องที่เติบโตทั้งร่างกายและจิตใจผ่านประสบการณ์และการกล่อมเกลามาจากพ่อแม่ ครูอาจารย์ หลวงตา ตลอดจนผู้ใหญ่ในชุมชน ให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการถึงความรักความผูกพันของสมาชิกในครอบครัว ภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การประกอบอาชีพ อาหารการกิน พืชพันธุ์ท้องถิ่น รวมไปถึงประเพณี วิถีวัฒนธรรมในภาคใต้ทั้งของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม ที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันตลอดมา

เรื่อง ทั้งโลกนี้, มีคนแบบเธอเพียงคนเดียว

ผู้แต่ง ปะการัง

ปีที่พิมพ์ 2558

เนื้อเรื่องโดยสังเขป หนังสือที่ผู้เขียนร้อยเรียงผ่านตัวละครที่มีบุคลิกลักษณะนิสัยใจคอ และการใช้ชีวิตแตกต่างกันไป เพื่อสะท้อนแง่คิด มุมมอง และคติสอนใจแก่ผู้อ่านว่าคนเราทุกคนที่เกิดมาล้วนเป็นคนพิเศษ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวควรค่าแก่การภาคภูมิใจ โดยไม่จำเป็นต้องไปตามแบบอย่างใคร อีกทั้งเตือนใจให้คิดว่าทุกวันนี้เวลาที่ผ่านไปของชีวิต เราควรหมั่นทำความดี รู้จักที่จะเป็นผู้ให้ โดยเฉพาะความมีไมตรีต่อคนรอบข้าง และสำรวจตรวจตราว่ามีประสบการณ์ใดบ้างที่จะใช้เป็นประโยชน์ต่อการเดินทางต่อไป และทำชีวิตให้มีคุณค่าในช่วงเวลาที่ยังมีชีวิตอยู่

เรื่อง ดินสอแห่งสั้น

ผู้แต่ง ฉวีวรรณ พุ่มแก้ว

ปีที่พิมพ์ 2558

เนื้อเรื่องโดยสังเขป ดินสอแห่งสั้น เป็นวรรณกรรมที่นำเสนอเรื่องราวของ “ก๊าวไกล” เด็กชายวัยเก้าขวบ ที่ต้องแบกรับอุปสรรคในชีวิตอย่างมากมานับตั้งแต่พ่อตาย และแม่มีอาการทางจิต เขาต้องไปเป็นขอทาน และรับล้างชามในร้านก๋วยเตี๋ยว เพื่อหาเลี้ยงตัวเองและครอบครัว แต่ด้วยความมานะ พยายาม และแรงศรัทธาต่ออาชีพจิตรกรที่เขาใฝ่ฝัน ทำให้เขาผ่านพ้นอุปสรรคเหล่านั้นไปได้ ก๊าวไกลยอมคู้เขี้ยวขะเพื่อเก็บดินสอแห่งสั้นและฝีกวาดรูปด้วยตนเอง ความมุ่งมั่นตั้งใจนี้ทำความฝันประสบความสำเร็จ ก๊าวไกลเป็นเด็กที่กตัญญูเขาจึงได้รับความรักและความเมตตาจากทุกคนในชุมชน ดินสอแห่งสั้นสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของคนที่มีโอกาสเพียงเล็กน้อยแต่ก็สามารถช่วยให้ชีวิตเล็ก ๆ ก้าวเดินต่อไปได้

14. หนังสือสำหรับวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลประจำปี พ.ศ. 2560 มีดังนี้

รางวัลดีเด่น ไม่มีหนังสือเรื่องใดสมควรได้รับรางวัล

รางวัลชมเชย ได้แก่

เรื่อง สีธาตุดงาดธรรม

ผู้แต่ง จิตประภัสสร

ปีที่พิมพ์ 2559

15. หนังสือสำหรับวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลประจำปี พ.ศ. 2561 มีดังนี้

รางวัลดีเด่น *ไม่มีหนังสือเรื่องใดสมควรได้รับรางวัล*

รางวัลชมเชย ได้แก่

เรื่อง อศวินอูตุกับปีศาจทั้งแปด

ผู้แต่ง ชุนเขา สินธุเสน เขจรบุตร

ปีที่พิมพ์ 2560

เนื้อเรื่องโดยสังเขป อศวินอูตุกับปีศาจทั้งแปด วรรณกรรมที่นำเสนอเรื่องราว

ของเด็กชาย “อูตุ” จากผู้หลงใหลกับการนอนที่สุดในชีวิตกลายเป็นเด็กที่มีความกระตือรือร้น หลังจากได้ฟังนิทานจากแม่ ด้วยความสามารถ ความกล้าหาญ และความเฉลียวฉลาด เมื่อโตขึ้นเขาจึงได้เข้ารับราชการและถูกแต่งตั้งให้เป็นอศวินปีศาจทั้งแปดในนิทาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เคยคิดว่าจะมีอยู่จริง ปีศาจเหล่านี้ได้สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้คนในอนิจจาอาณาจักร เขาจึงต้องออกปราบ ปีศาจแต่ละคนมีลักษณะแตกต่างกัน ซึ่งลักษณะเหล่านี้เป็นลักษณะที่ไม่ดีของมนุษย์ 8 ประการ ได้แก่ โมโห ขี้ฉลาด ขี้เกียจ อมทุกข์ ขี้ใจหนา โลก เห็นแก่ตัว และหลงตัวเอง อศวินอูตุปราบปีศาจทั้งแปดได้สำเร็จ โดยอาศัยเพียงสติและปัญญาเท่านั้น เป็นเรื่องราวที่นำเสนอให้ผู้อ่านได้เรียนรู้ว่า แท้จริงแล้วมารที่อยู่ในตนเองสามารถขจัดได้เพียงแค่ว่าทุกคนมีสติและปัญญาอยู่กับตัว

เรื่อง บิงน้ำแห้ง

ผู้แต่ง โชติ ศรีสุวรรณ

ปีที่พิมพ์ 2560

เนื้อเรื่องโดยสังเขป บิงน้ำแห้ง วรรณกรรมที่นำเสนอเรื่องราวการผจญภัยของ

นกเป็ดลายสามพี่น้องที่แม่ออกไข่ทิ้งไว้ที่บึงที่แห้งแล้ง ปราบจากอาหารและน้ำ แล้วอพยพกลับถิ่นหนาว ปล่อยให้ลูกนกเรียนรู้และฟันฝ่าสถานการณ์ต่าง ๆ เองตามธรรมชาติ จนกระทั่งได้พบกับเพื่อนนกเป็ดน้ำปากสั้นพี่น้อง และผูกมิตรจนใช้ชีวิตฝ่าภัยแล้งไปด้วยกัน รอวันที่แม่ของพวกมันจะกลับมาหาอีกครั้งเมื่อฤดูหนาวปิดไปเวียนมาถึง บิงน้ำแห้งแล้งนี้ได้นำเสนอชีวิตของสัตว์และพันธุ์พืชต่าง ๆ ที่อยู่ร่วมกันตามธรรมชาติอย่างมีชีวิตชีวาสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่สำคัญคือสะท้อนให้เห็นถึงความเอื้ออาทรของสิ่งมีชีวิตที่มีต่อกัน

เรื่อง เด็กชายที่ปลอมตัวเป็นหนังสือดอกไม้และอื่น ๆ

ผู้แต่ง ปะการัง

ปีที่พิมพ์ 2560

เนื้อเรื่องโดยสังเขป เด็กชายที่ปลอมตัวเป็นหนังสือดอกไม้และอื่น ๆ เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้น 8 เรื่องเกี่ยวกับผู้คนในสังคม ซึ่งถ่ายทอดผ่านเรื่องราวของตัวละครเด็กหญิงและเด็กชายผู้มีความบุคลิกลักษณะและความสามารถแตกต่างกัน ตามแต่จินตนาการแห่งวัยเยาว์ของแต่ละคน ซึ่งอาจเป็นจุดเด่นหรือจุดด้อย หากเปรียบเทียบตามเกณฑ์ของสังคม เพื่อเสริมสร้างการค้นพบและความเข้าใจตนเองและผู้อื่น

16. หนังสือสำหรับวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลประจำปี พ.ศ. 2562 มีดังนี้

รางวัลดีเด่น ได้แก่

เรื่อง พ่อมหา แม่หางเครื่อง ลูก(สาว)นักร้อง

ผู้แต่ง โชติ ศรีสุวรรณ

ปีที่พิมพ์ 2561

เนื้อเรื่องโดยสังเขป พ่อมหา แม่หางเครื่อง ลูก(สาว)นักร้อง เป็นเรื่องราวที่

นำเสนอสภาพครอบครัวของ “มหาเพชร” อดีตพระนักเทศน์รูปหล่อที่ผันตัวมาทำเกษตรตามหลักการทฤษฎีใหม่ที่แต่งงานกับ “เอียง” หางเครื่องสาววงหมอลำซึ่งโดยทั้งคู่มีลูกสาวและลูกชายอย่างละคนคือ “ฉัตรชัย” ลูกชายคนเล็ก และ “อิว นำพร” ลูกสาววัยรุ่นแตกเนื้อสาวเต็มตัววัย 15 ปี ผู้มีความใฝ่ฝันที่จะเป็นนักร้องลูกทุ่งที่มีชื่อเสียงในอนาคต วรรณกรรมเรื่องนี้ได้สะท้อนปัญหาวัยรุ่นในปัจจุบันที่หลงใหลไปกับกระแสสังคมแบบทุนนิยม ติดมือถือ ติดโซเชียลตั้งแต่เด็กในเรื่องมีเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ชี้ให้เห็นถึงโทษและพิษภัยของการใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิด และผลเสียจากการที่ผู้ปกครองปล่อยปละละเลยในการอบรมสั่งสอนบุตรหลานจนอาจจะเกิดผลร้ายที่แก้ไขไม่ได้ตามมา

รางวัลชมเชย ได้แก่

เรื่อง วันเกิดของเค้าโมง

ผู้แต่ง จันทรังสี

ปีที่พิมพ์ 2561

เนื้อเรื่องโดยสังเขป วันเกิดของเค้าโมง เป็นเรื่องราวที่เล่าถึงชีวิตของ “เค้าโมง”

เด็กหญิงวัยสิบห้าปีในครอบครัวที่มีแม่เจ้าระเบียบ พ่อที่ดูเหมือนจะไม่เคยทุกข์ร้อนในเรื่องอะไร และพี่สาวผู้ซึ่มเศร้าที่ชอบขังตัวเองไว้ในห้อง เค้าโมงเด็กสาวมีคำอธิษฐานเพียงสามข้อในวันเกิดของเขา คือ

ขอให้แม่ทนทำงานนอกบ้านได้นาน ๆ ขอให้พี่สาวยอมไปโรงเรียนอีกครั้ง และขออย่าให้พ่อของเธอกลับบ้านวันนี้ บ่อยครั้งที่เค้าโหมงรู้สึกสับสนกับการกระทำของคนในครอบครัว และรู้สึกน้อยใจทุกครั้งทีทุกคนหลงลืมอะไรเกี่ยวกับเค้าโหมงไป รวมถึงวันเกิดของเขา วันเกิดของเค้าโหมงเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้พ่อและแม่เลือกที่จะแก้ปัญหาภายในครอบครัวซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในหลาย ๆ เรื่อง

เรื่อง	ม้าน้ำสีทอง
ผู้แต่ง	เอกอรุณ
ปีที่พิมพ์	2561
เนื้อเรื่องโดยสังเขป	ม้าน้ำสีทอง เป็นเรื่องราวของ “สน” กับ “โต” เด็กจาก

ครอบครัวยากจน ที่มีความดิ้นรนเพราะอยากสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง ทั้งสองเริ่มต้นจากการตามเด็กรุ่นพี่อย่าง “ชิต” ชิตคอยสอนวิธีเก็บปลาจากเรือประมงให้แก่พวกเขา เวลาผ่านไปไม่นานพวกเขาได้พบเห็นและรู้จักกับ “ม้าน้ำ” เดิมทีพวกเขา มีความคิดอยากจะทำเพียงเลี้ยงม้าน้ำ และนำมาขายเพื่อสร้างรายได้ แต่ด้วยความรักและความผูกพันที่เกิดขึ้น ทำให้พวกเขาล้มเลิกความคิดดังกล่าวและเลือกที่จะทำตามความคิดใหม่นั้นคือ การปล่อยม้าน้ำลงสู่ทะเลให้ม้าน้ำมีชีวิตตามธรรมชาติของมัน

เรื่อง	แค่เราเข้าใจ
ผู้แต่ง	ครูณ
ปีที่พิมพ์	2561
เนื้อเรื่องโดยสังเขป	แค่เราเข้าใจ เป็นวรรณกรรมที่รวมกำลังใจ จำนวน 29

บท เป็นเรื่องราวใกล้ตัวที่บ่อยครั้งที่เราเคยตั้งคำถามกับตัวเองมากมาย เช่น ถ้าเขาไม่ปฏิเสธความรักของเรา เราคงมีความสุขกว่านี้ ถ้าเขาไม่ทิ้งเราไป เราคงไม่ต้องมาทุกข์ใจแบบนี้ ถ้าทุกอย่างเป็นอย่างที่เราต้องการ เราคิดชีวิตที่ดีกว่านี้ นี่หรือเปล่า วรรณกรรมเรื่องนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่าความทุกข์ ความผิดหวัง ความเสียใจในชีวิตเป็นเรื่องปกติ เราสามารถอยู่กับมันได้ “แค่เราเข้าใจ” ดังนั้น เราจึงควรเข้าใจตัวเองและคนรอบข้างให้มากขึ้น แค่เราเข้าใจจึงเป็นวรรณกรรมที่ช่วยสร้างแรงบันดาลใจตลอดจนกำลังใจที่ดี ให้ผู้อ่านเติมเต็มพลังในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี

17. หนังสือสำหรับวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลประจำปี พ.ศ. 2563 มีดังนี้

รางวัลดีเด่น *ไม่มีหนังสือเรื่องใดสมควรได้รับรางวัล*

รางวัลชมเชย ได้แก่

เรื่อง	ขอให้เป็นที่ดีที่สุด
ผู้แต่ง	ปะการัง

ปีที่พิมพ์

2562

เนื้อเรื่องโดยสังเขป

ขอให้เป็นที่ดีที่สุด เป็นหนังสือรวมเล่มความเรียงคัดสรรจากคอลัมน์ “ล้อมโลกด้วยรัก” ชุดสุดท้ายในนิตยสารขวัญเรือน จำนวน 17 เรื่อง ซึ่งเป็นงานเขียนที่เต็มไปด้วยมุมมองใหม่ของการใช้ชีวิต ที่สอดแทรกข้อคิดแห่งความหวัง และกำลังใจที่งดงาม ผู้เขียนได้ถ่ายทอดการใช้ชีวิตผ่านภาพชีวิตของผู้คนอันหลากหลาย ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องราวที่ช่วยสร้างกำลังใจให้แก่ผู้อ่านให้สามารถยืนหยัดและต่อสู้กับปัญหาอย่างไม่ย่อท้อ พร้อมบอกกับตัวเองเสมอว่าวันที่ดีกว่ารออยู่ และที่สำคัญที่สุดคือ ปีนี้จะเป็นปีที่ดีที่สุด

เรื่อง

ลูกไม้กลายเป็นพันธุ์

ผู้แต่ง

จันทร์รา รัศมีทอง

ปีที่พิมพ์

2562

เนื้อเรื่องโดยสังเขป

ลูกไม้กลายเป็นพันธุ์ เป็นการนำเสนอเรื่องราวของครอบครัวเดซีต กลุ่มชนชาติพันธุ์ของในประเทศไทย ซึ่งเป็นชนเผ่าโบราณตระกูลเดียวกับกลุ่มมอญ-เขมร ที่เชื่อมั่นมาตลอดว่าพ่อและแม่รักเขามาก แม้ใครจะมองว่า “ซาญ” เป็นโจรและเป็นคนไม่ดีอย่างไรก็ตาม แต่เดซีตก็ยังคงเชื่อเสมอว่าพ่อรักเขา เพราะถ้าพ่อไม่รักคงไม่เสี่ยงชีวิตเพื่อช่วยเดซีตไว้ เดซีตถูกมองว่าเขาคือลูกโจร เขาต้องมีนิสัยเกะกะเกรเยี่ยงโจร เดซีตจึงต้องพิสูจน์ให้ทุกคนเห็นว่าลูกไม้สามารถกลายเป็นพันธุ์ได้ เขาจึงพยายามพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความสมบูรณ์เพียงพอและเป็นกำลังใจสำคัญในการพัฒนาประเทศเพื่อให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าตามคำสอนของปู่ให้ได้

พูน ปณ ภิโต ชีเว

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวชไมพร กุลบุตรดี
วันเกิด	วันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2536
สถานที่เกิด	อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 13 บ้านดงแคนใหญ่ ตำบลดงแคนใหญ่ อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร รหัสไปรษณีย์ 35180
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครูภาษาไทย
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านหนองชุม ตำบลโคกนาโก อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร
ประวัติการศึกษา	พ.ศ.2552 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนคำเขื่อนแก้วชนูปถัมภ์ อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร พ.ศ.2555 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนคำเขื่อนแก้วชนูปถัมภ์ อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร พ.ศ.2560 ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาภาษาไทย (เกียรตินิยมอันดับ 2) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ.2564 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการสอนภาษา และวรรณกรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม

พูน ปณ ภิโต ชีเว